

בעזרה ש"ת

ספר

שכר ועונש

חלק שני

סדר שמות - כרך א'

פרשיות שמות - כי תשא

בו יבואר גודל ענין הלימוד של עניני שכר ועונש, והעונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה ובעולם העליון על כל עבירה ועבירה, ואין אדם יכול לשער מה שנפש הרשע תסבול בעולם הבא. שידע האדם שהפסיד תענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, וכמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה. יצא לאור ל"ג בעומר - שנת תשס"א לפ"ק

הספר נדפס לזכות הרבים
ונחלק בחינם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס
קטעים מספר זה או כל הספר
בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה,
בדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם

הספר נדפס לזכות את הרבים ונחלק בהנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים
מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה
ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם
ולעזור לבות אחינו בני ישראל לתשובה שלימה.

שם המחבר לא נזכר, כי לא הבאנו בו
אומר הבא מן החדש רק דברים בשם
אומרים, וקבל האמת ממני שאמרו.

ספר שכר ועונש

בו יבואר גודל ענין הלימוד של עניני שכר ועונש, והעונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה ובעולם העליון על כל עבירה ועבירה

השכר ועונש הוא אחת מיסודות הגדולות בקדושת ישראל וטהרתן

גם יבואר בו עניני יראת שמים והתעוררות, וגודל הפגם המגיע לנפש וגוף האדם הנכשל באי ידיעת עניני יראת שמים ויראת העונש חס ושלום, ואופן ותיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהי יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. גם כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים.

המעין בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי שידע כל עניני שכר ועונש.

הספר שבר ועונש נחלק לפרקים לפי סדר פרשיות התורה לכל השנה, כדי שיוכלו ללמוד הספר הזה מדי שבוע בשבוע, לכל שבוע פרק אחד.

הדפסנו אותו בל סדר בחלק אחד כדי שכל אחד יוכל להחזיקו בנים הטלית או התפילין שלו, וכך יוכל להשלים חוקו מיד אחר התפלה מדי יום ביומו

לוח הפרקים לפי סדר הפרשיות של חלק שני

= סדר שמות =

7. תרומה.... פרק י"ט

8. תצוה..... פרק כ'

9. כי תשא .. פרק כ"א

10. ויקהל.... פרק כ"ב

11. פקודי.... פרק כ"ג

1. שמות..... פרק י"ג

2. וארא..... פרק י"ד

3. בא..... פרק ט"ו

4. בשלח..... פרק ט"ז

5. יתרו..... פרק י"ז

6. משפטים... פרק י"ח

בעזרת השם יתברך

פתח השער

• שכר ועונש •

בו יבואר:

מתאר את אור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת, והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. - על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל - על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה' - היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו - התיקון השלם - אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני משיח צדקינו.

תוכן הענינים של פתח השער

- א. אור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. ה.....
- ב. על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל. ה.....
- ג. וכתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם לבבך ושכחת את ה'. ה.....
- ד. על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה'. ו.....
- ה. היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו. ז.....
- ו. היצר הרע ממשיך באותו הכיון. ז.....
- ז. רדיפת כבוד ואנוכיות, מחלוקת, פאליטיק וקנאת איש מרעהו, הם שורש פורה ראש ולענה להרחיק את האדם מיראת שמים. ט.....

- ח. התיקון והשלם ט
- ט. רדיפת הגשמיות מתחלק לג' סוגים שונים י
- י. אין לאדם חלק בתורת משה רבינו אם לא מאמין
שהכל נסים, אין טבע ומנהגו של עולם יא
- יא. הרין והמשפט בבית דין של מעלה יב
- יב. אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני
משיח יג
- יג. השיכור נדמה לו שהכל טוב יד
- יד. הנסיונו בעולם הזה הוא לפי גודל חטאו שחטא
בגלגול הקודם יז
- טו. קין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה תלוי
הצלחתו יח
- טז. יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו
ניצוץ ושורש נשמה גבוה מאד יח

בעזרת השם יתברך

פתח השער

• שכר ועונש •

בו יבואר:

מתאר את אור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת, והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. - על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל - על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מהי - היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו - התיקון השלם - אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני משיח צדקינו.

תוכן הענינים של פתח השער

- א. אור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו אזנינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. ה.....
- ב. על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל ה.....
- ג. ובתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם לבבך ושכחת את ה'..... ו
- ד. על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה'..... ז
- ה. היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו ז.....
- ו. היצר הרע ממשוך באותו הכיון..... ח
- ז. רדיפת כבוד ואנוכיות, מחלוקת, פאליטיק וקנאת איש מרעהו, הם שורש פורה ראש ולענה להרחיק את האדם מיראת שמים. י..... י

- ח. התיקון השלם..... יא
- ט. רדיפת הגשמיות מתחלק לג' סוגים שונים..... יא
- י. אין לאדם חלק בתורת משה רבינו אם לא מאמין
שהכל נסים, אין טבע ומנהגו של עולם..... יג
- יא. הדין והמשפט בבית דין של מעלה..... טו
- יב. אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני
משיח..... טו
- יג. השיכור נדמה לו שהכל טוב..... יט
- יד. הנסיונו בעולם הזה הוא לפי גודל חטאו שחטא
בגלגול הקודם..... יט
- טו. קין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה תלוי
הצלחתו..... כא
- טז. יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו
ניצוץ ושורש נשמה גבוה מאד..... כא

פתח השער

מה הכוח של היצר הרע

לאור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצא בו כעת והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברו האסונות המפחידים ששמעו אזנינו וזדה לבנו והמצב המסוכן בארצנו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו.

על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל

בכל תקופה יש ליצר הרע תחבולות חדשות איך לצוד את הנפשות, לפי המצב של אותו הזמן¹, וכמו שכתוב בגמרא² יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום. ומצינו כמו כן שאחרי יציאת מצרים היה לבני ישראל שפע גדול מביזות מצרים ומביזות הים, שזה מצד אחד טוב ומצד אחד נסיון. ובני ישראל נכשלו בזה שנשקעו בביזות הים, עד כדי כך שמשה רבינו היה צריך להסיעם בעל כרחם ככתוב "ויסע את בני ישראל" (פירוש רש"י) שמשה פחד שישקעו לגמרי. וכתוצאה משפע זה באמת נכשלו בחטא העגל, כמו שטען משה רבינו,

ובספר (נפש כל חי לגהרח"פ מערכת ת' אות ז') כתב וזה לשונו: כל עוד שדור הולך ודור בא, התורה מתרבה יותר ומתחזקת יותר על ידי ספרים החדשים המתוספים בכל דור ודור וכמה חומרות חזקים מתוספים בכל דור ודור.
(ב) קידושין ל' עמוד ב'.

"ודי זהב" כפירש רש"י: בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל, הוא גרם שעשו את העגל².

**ובתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו'
ורם ללבבך ושכחת את ה'**

ויש לתמוה, הלא גם בלי כל כך הרבה כסף היו יכולים לעשות את העגל? שהרי מתוך ששים רבוא גברים היי מספיק שכל אחד יתן משהו זהב כדי לעשות עגל. אלא המכוון בזה הוא שבגלל ריבוי הכסף שהיי להם, התחילו לחשוב יותר ויותר על ממונם, ולהיות לבם שקוע בזה, והתייחסו אל הכסף יותר בחשיבות וכמו שבדרך כלל נהיי טבע בני אדם שיש להם הון ועל ידי זה חס ושלוים מתרחקים מהשם יתברך³, וכמו שכתוב⁴ "ובתים טובים תבנה וגו' וכסף וזהב ירבה לך וגו' ורם ללבבך ושכחת את ה' וגו', ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁵.

(ג) ברכות דף לב.

(ד) וידועים דברי חז"ל (קידושין דף פ"ג) כסף מטהר את הממזרים". ...אימרה זו אמורה לאו דוקא אצל יהודים אמריקאים שגרו בארצות הברית לפני מאה שנה, אלא גם על דורנו כאשר ישנם בתוכנו אנשים שיצרם חזק ואין בהם הכח לגבור על אותה חולשה.

(ה) דברים ה, יב.

(ו) ועיין באורחות חיים להראש חזה לשונו: והצנע לכת עם בוראך ואל תשים זהב כסלך כי זאת תחלת עבודת עבודה זרה. ובס' דרך ישרה כ', נראה לאחר שיסור ממנו משענת בני אדם ישעון עצמו על כסף וזהב שיש לו ויסמוך עליו ויצמצם מיום אל יום, אבל הרי אמרו האומר מה נאכל למחר הרי זה מקטני אמנה, ואם כן אם יבטח בכספו וזהבו שיש לו הרי הוא בכלל מה נאכל למחר שמבטיח עצמו על מחר והרי זה תחלת עבודה זרה.

ובאור החיים הקדוש כתב¹ על הפסוק הזה שתחילת תחבולות היצר הרע הוא להשכיח את האדם דבר זה ודרך זה יכנס לאבדו, ולזה סמך הפסוק שלאחריו "והי' אם שכוח תשכח" וגוי' פירוש אם שכוח דבר זה שה' הוא המטיב לך וגוי' סוף שתשכח את ה' וסופך ללכת אחרי אלהים אחרים וכו' עיין שם.

על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה'

ובאמת לפני חטא העגל כבר ירדו בני ישראל ממדרגתם עד שבלבם כבר התרחקו מד' וזה הי' עיקר החטא, כי למעשה העגל באמת לא היו ראויים, כדאיתא בגמרא "לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה". ובספר פרי הארץ להרב ר' מנחם מענדל מוויטעפסק מסביר, שהכוונה שלהמעשה לא היו ראויים, אבל במחשבה הי' להם אותו החטא. ולכן נתנו להם מן השמים להכשל בחטא העגל, כדי שזה יעורר אותם לתשובה על המחשבה, מה שלא היו מרגישים ומתעוררים, אם לא היו נכשלים בחטא העגל, ולפי זה באמת, עיקר החטא של העגל הי' החטא במחשבה ובלב. ובזה מובן היטב מה שאמר משה רבינו "ודי זהב", כלומר, שזה גרם לעיקר החטא דהיינו על ידי העושר של ביזת הים התרחקו בליבם מה' כנ"ל, ועל ידי זה נוצר אפשרות ליצר הרע להכשילם בחטא העגל.

היצר הרע משפיע כסף כדי להכניס בני אדם ברשתו

וכן אחרי מלחמת העולם האחרונה, לקח היצר הרע את שארית הפליטה שנודככו ונטהרו, והשפיעם כסף, שהנאצים ימח-שמם התחילו לתת כסף פיצויים. והכסף הזה קיררם והפנה לבם מרוחניות, ונשכחה מלבם ההתעוררות

(ז) דברים ח, יב.

ששררה אז על ידי הסבל שעברו, שניתק לבם מהגשמיות ונתיאשו כבר מחיים גשמיים, מכיון שראו בעיניהם שנהרס כל הגשמיות ולא נשאר כלום מכל מה שרכשו כל השנים. וההתעוררות שלהם היתה משפיעה גם על כל הכלל שהיו מתעוררים כולם על ידם, וגם בכח סגולי, כי כל ישראל מבחינת נשמתם הלא הם כאיש אחד, ולכן, כשאחד מתעורר מכניס כח התעוררות בלב כולם^ח, ומכל שכן כשציבור גדול מתעורר, בוודאי שזה עושה רושם גדול המורגש בלב כל הכלל. ואחרי שהצליח היצר הרע לקרר אותם, ממילא נתקררו אצל כל הכלל.

היצר הרע ממשיך באותו הכיוון

גם אחר כך המשיך היצר הרע לעבוד באותו הכיוון, בכל מקום בצורה אחרת אבל באותה הנקודה, להמשיך את לב העם להיות שקוע בגשמיות, עד שהגיעו למצב שלא היה כמוהו מאז היה ישראל לגוי. ומאחר שליצר הרע לא הי' כח כל כך בתקופה הזו להמשיכם לתוך חטאים ממש, (וכלומר, לכן, לא הי' בכחו לשלוט על הציבור החרדי שומרי תורה ומצוות כי בוודאי שלט אז גם כן על החלשים, כי לא נתבטל כחו לגמרי, אלא נחלש כחו, ובמעט כח, מספיק לשלוט על החלשים) מפני שנטהרו על ידי הסבל שעברו. וגם האויר של העולם בכלליות נטהר^ט, לכן היצר עשה כמו לאחר יציאת מצרים, שהמשיכם והשקיעם לתוך מחשבות גשמיות עולם הזה ולא חטא ממש, שזה כן הי' ביכולתו, ועל ידי זה ירדו נפלו לתוך מצב קשה,

ח) ועיין בספר בעל שם טוב פרשת כי תשא על הפסוק "מחני נא מספרך" וגו' שכל מחשבה של כל יהודי בין מחשבה טובה בין להבדיל מחשבה רעה משפיעה על הכלל כולו, אפילו מחשבה רעה של רשע יכולה חס וחלילה להשפיע פגם אפילו להצדיקים, [עיין שם דבריו הקדושים היקרים].

ט) כידוע ליודעי ח"ן.

שמכלה מנפש ועד בשר, מחלה רוחנית שיותר קשה מעבירה פרטית, שכחה של עבירה רק לגרור אחריה עבירה דומה לה. מה שאין כן המחלה הזאת של ניתוק הלב מרוחניות, הורסה את היסוד של כל התורה וקיום המצוות, מאחר שמוציא את תשוקת הלב מרוחניות, ומשעבדו להבלי עולם הזה, והרי רחמנא לבא בעי' "שכל המצות עיקרם בלב"^א.

ולכן, על ידי זה ירד לאט לאט מצב העם ירידה גדולה שנתרחקו מה' ומרוחניות, שרבים נמשכו אחר הגשמיות עד שנחרב אצל רבים הפנימיות של היהדות: **יראת ה' אהבת ה', ביטחון אמיתי, רגשי קירבת ה'**, ועל ידי זה ממילא נמשכו אחר כך גם לשאר עבירות, וידועים דברי הרמב"ם^ב שאם הלב פנוי מרוחניות אז ממילא נכנסים בו כל מיני יצרים. לכן לתוך החלל הזה שבלב כל אלה שרודפים אחר עולם הזה, נכנס היצר הרע עם כל שלוחיו, תאוות, גשמיות, חוסר קדושה וכו'.

נמצא שניתוק הלב מרוחניות הוא השורש לכל המכשולים, ושאר העבירות הם נגרות אחרי'. וכמו שמצינו שהזהיר שלמה המלך על שמירת הלב מעל הכל כמו שכתוב^ג: "מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים".

וגם בזמנינו סיבת כל הירידה אצל רבים, בין של הנוער ובין של המבוגרים, היא מפני שהלב שקוע בגשמיות ומנותק מהמטרה האמיתית, **אז ממילא היראת שמים^ד אינה חודרת ללב והיראת חטא איננה**. ממילא נמשכים אחר כל מיני יצר

(י) סנהדרין קו.

(יא) לשון האב"ע דברים ל, יד.

(יב) איסורי ביאה סוף פרק כב.

(יג) משלי ד.

הרע של תאוות, וגשמיות, והיפך הקדושה, ולכן אף שעוסקים בתורה ומצוות גם כן אין סיפוק ותענוג כל כך מרוחניות.

וזה לשון האור החיים הקדוש^{טו} "שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחרי", ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה" עכ"ל.

רדיפת כבוד ואנוכיות, מחלוקת, פאליטיק וקנאת איש מרעהו, הם שורש פורה ראש ולענה להרחיק את האדם מיראת שמים.

ויש לדעת שרדיפת עולם הזה לא כוללת רק כסף. אלא גם ענין של רדיפת כבוד ואנוכיות, שמזה גם נובע מחלוקת ופאליטיק ושנאת חנם, וקנאת איש מרעהו, ומפלגה למפלגה אחרת, ומחוג לחוג השני. ומכל שכן שצריך לזהר בזה במוסדות התורה ואירגונים שנתייסדו במטרה להוסיף ולהגדיל תורה ויראת השם וכבוד שמים, שלא יתערבו בהם ענינים אלו ושלא תהיי נעשית חס וחלילה התורה ועבודת ה' עצמית ואנוכית. ואם יהיו הדברים לשם שמים לא יהי שייך מחלוקת וכדומה, כי כל הנ"ל היא רק תוצאה מרה של בקשת

(ד) מי שאינו עוסק בעשיית הטוב הפר יראת שמים והוא מן הרשעים. בשערי תשובה, השער השלישי (אות יב) ח"ל: וקיום מצות עשה נקרא יראת שמים כמו הזהירות במצוות לא תעשה, שנאמר (ויקרא יט, לב): מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך אני ה', ונאמר (תהלים לד, יב): יראת ה' אלמדכם, ונאמר אחריו (שם פסוק טו): סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו, למדנו מזה כי מי שאינו עוסק בעשיית הטוב ובקשת שלום, הפר יראת שמים והוא מן הרשעים כי לא יירא אלקים, שנאמר (קהלת ח, יג): וטוב לא יהי' לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר איננו ירא מלפני אלקים.

(ט) דברים כו, יא.

קניני עולם הזה. וכך הצליח היצר הרע ללכוד את כל העולם להעריך ולהדבק בחשיבות הבלי עולם הזה כדי להעמיד שורה פורה ראש ולענה בכל תחומי החיים.

התיקון השלם

לכן התיקון הגדול שעלינו לעשות עכשיו הוא להתיאש ולהתנתק מהעולם הגשמי הנפסד והכלה, וכל העומד להשרף כשרוף דמי ויהי בעינינו כשרוף דמי. כי מכיון שרואים אנחנו בעינינו שהוא עומד להשרף ולהכלות בעגלא בזמן קריב. שכל העולם הגשמי לא יהי לו קיום כשיתחדש עלינו העולם הרוחני בביאת משיח צדקינו¹⁰.

רדיפת הגשמיות מתחלק לג' סוגים שונים

יש לדעת שבענין הזה של השקעה בגשמיות ורדיפת ההון יש בזה שלושה סוגים שונים וכל אחד מהם צריך תיקון:

יש סוג אחד: של בני אדם שכל מטרת החיים שלהם היא גשמיות, והרוחניות היא טפלה. אמנם הם רוצים גם עולם הבא, גם רוחניות, ומקיימים התורה והמצוות, בעיקר רק כדי לצאת ידי חובה, כי תשוקת לבם והתלהבותם היא רק בעיני עולם הזה, ועל אלו נאמר: "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה".

הסוג השני: של בני אדם גבוהים יותר בדרגה מסוג הא', והם רוצים גם כן עולם הזה וגם עולם הבא, אבל הם מכירים שמטרת החיים הוא עולם הבא, אבל מרמים את עצמם ונדמה להם שהרוחניות אצלם עיקר, אבל הם לא

10) ועיין בזה הקדוש פרשת בלק על הפסוק "ועתה הנני הולך לעמי לך איעצך", וכו', ועיין עוד שם על הפסוק: "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב", ואין כאן מקומם להאריך.

יכולים לוותר על הגשמיות. ונדמה להם שהגשמיות אף על פי שלא מוותרים עליה בכל זאת הרי הוא אצלם רק טפל, אבל באמת מתחת הכרה שלהם הגשמיות תופסת מקום בראש, מפני שהחומר והמחשבות של האדם תמיד יותר קרובים לגוף ולגשמיות, מלנשמה ולרוחניות, ולכן כל זמן שהגשמיות איננה בטלה ומבוטלת בלב האדם לגמרי הרי היא תופסת מקום בראש, כי אי אפשר שיהי בלבו של אדם שוה בשוה כנייל שלבו החומרי נוטה יותר לגשמיות.

הסוג השלישי: של בני אדם שמכירים בבירור שעיקר החיים שלהם הוא רק רוחניות ולא הגשמיות כלל, אבל הם נמשכים באונס אחרי ההבל, כלומר שמכיון שיש צרכים הכרחיים שצריכים בני אדם לדאוג להם, והם נלכדים על ידי זה בדאגות וטרדות וחובות וכו' גם עבור דברים מיותרים¹⁷, עד שבעל כרחם לא נשאר להם מוח ולב פנוי לתורה, והלימוד והתפלה והמצות נעשים בלי לב.

ואנשים אלו חושבים שהם אנוסים גמורים, אבל טח עיניהם מראות, כי לאמיתו של דבר, מצב זה תחלתו פשיעה ורק סופו באונס. ומהו הפשיעה שלהם, שלא למדו היטב השקפת האמונה ואין להם הכרה ברורה בענין שהעולם הגשמי מתנהל רק על ידי הקב"ה ולכן אין לו לאדם מה לדאוג. והדאגה צריכה להיות רק ברוחניות מפני שרק בזה יש בחירה. אבל על הגשמיות אין בחירה ואין לאדם שליטה על זה כלל, והוא צריך רק לעשות השתדלות כדי לתת מקום לברכת שמים, כמו שכתוב: "וברכתיך בכל אשר תעשה".

(17) ומצוי שהרבה דברים שהבני בית דורשים נדמה להם בטעות גם כן כאילו הם הכרחיים.

אין לאדם חלק בתורת משה רבינו אם לא מאמין שהכל נסים, אין טבע ומנהגו של עולם

[וכן כתב הרמב"ן^י "שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם"^ט (עייין שם). אבל אם היו יודעים את זה בבירור מספיק, לא היו נבהלים מדאגת הגשמיות, ולא היו

יח) סוף פרשת בא.

יט) ועייין ברמב"ן בספר האמונה והבטחון, דלא כל המאמין בוטח, אבל כל הבוטח מאמין, ולכן הקדים לבטוח ולהאמין, וכל הבוטח מאמין, ועל דרך זה אמרו ז"ל שלהי מסכת מכות, בא חבקוק והעמידו על אחת: "וצדיק באמונתו יחיה". כי מי שמאמין ב"אשר הוצאתיך", מאמין ב"אנכי", ובכל התורה, וזה שסיים, וזה יסוד כל התורה כולה על דרך בא חבקוק והעמידה על האמונה. ודע דדייק רבינו כי מי שאינו מאמין ב"אשר הוצאתיך", ולא כתב ביציאת מצרים, נראה הכוונה דאפילו מאמין ביציאת מצרים אבל אינו מאמין ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שהיה הכל על יד זרוע ימינו, אני, ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ה' בעצמו הוציאנו בידו החזקה, דעל ידי זה הוא נתגלה לנו אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך, כלומר, דבשביל הוצאתיך, אנכי ה' אלקיך, ואם לא הוצאתיך, אלא יצאת בעצמך אפילו מאמין בה' ומאמין ביציאת מצרים, אבל אינו מאמין ב"אנכי ה' אלקיך", דבהא תליא והבן. וזה יחוד שלם, כי זו סגולת ישראל מכל העמים שיש בישראל השגחה פרטית על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, לא כן באומות העולם שהם על ידי שרים שלהם לא שייך בהו יציאת מצרים, דאין בהם השגחה מה' כביכול בעצמו. ומה שכתוב וזה יסוד כל התורה כולה, נראה עוד, דאפילו יקיים כל התורה כולה אבל חסר באמונתו בה', מאמין ואינו מאמין כופר הוא. וזה לשון רש"י סנהדרין ריש פרק חלק: ואפילו יהא מודה ומאמין שיחיו המתים ולא רמיזא באורייתא כופר הוא הואיל ועיקר שיש תחיית המתים מן התורה מה לנו ולאמונתו, וכי מזהיבן הוא יודע שכן הוא, הלכך כופר גמור הוא..

מופרעים תוך לבס מכל זה, אם היו יודעים שזו לא הדאגה שלהם, ולא תלוי הדבר בידם כלל, אבל היצר מפתה את האדם להאמין בהשתדלות הגשמית של האדם, בטבע, בסיבות הגשמיות, בכוחי ועוצם ידי שחס וחלילה על ידם מגיעה אליו ההצלחה, ובגלל זה אין קץ לכל עמלם ולא נשאר לב ומח פנוי לרוחניות אפילו כשעושים את הרוחניות].

ולכן צריכים מאוד להיזהר שאם חס וחלילה יכשלו המובחרים בעם בסוג הגי הנזכר זה יכול להשפיע חס וחלילה השפעה לסוג הבינונים כני"ל, וכן ישפיע הלאה על הסוג האי הפשוטים ביותר שיתנתקו חס וחלילה לגמרי כני"ל, עד שאין להם חס וחלילה שייכות וקשר לרוחני כלל, כי בני ישראל המה כגוף אחד וכמו מיחוש קטן במוח האדם משפיע על שאר האברים מחלות רציניות חס וחלילה כמו כן הענין בזה, (וכני"ל בשם הבעל שם טוב ובאופן פשוט גם כן) שהפשוטים ביותר לומדים מהמעולים, שהם כמו דוגמא עבורם.

ולכן כהיום שלדאבונינו גם בבני הישיבות מצוי כאלו שירודים מהדרך חס וחלילה, צריכים המובחרים שבבני הישיבות לבדוק את עצמם שלא יהיה חס וחלילה אצלם רפיון בבחינת מיעוט הלב ברוחניות בתורה ותפלה ומצות שאם תהיי ניכרת עליהם מספיק ענין חובת הלבבות, אז בודאי הם ישמשו בתור דוגמא לכולם וישפיעו לטובה גם על שאר הדרגות (בין באופן סגולי ובין באופן פשוט כני"ל) מה שאין כן אם חס וחלילה ניכר עליהם רפיון וחולשה בהני"ל, הקולר תלוי בצוארם, שאם חס וחלילה נראה עליהם שלבם פונה לגשמיות וחשוב ותופס מקום אצלם הגשמיות של הון וכבוד והדומה, הרי זה נותן חס וחלילה יד להיצר הרע להוריד

את העם יותר ויותר בזה חס וחלילה, כי הותרה הרצועה חס וחלילה. כלומר, הבינונים ופשוטי העם נשפעים מהבני תורה, שאם ישנם בני תורה חלשים, שלומדים תורה ומתפללים בלי לב, הדוגמא שלהם משפיעה על הפחותים מהם. ומכיון שהמצב כנ"ל, אז אדרבה הבני תורה נגררים אחרי הפשוטים והבינונים. ואם נתמעט הלב גם בישיבות, נשתנה כל הצורה, כיון שגם לב החכמים פונה לגשמיות.

ובגלל המצב הזה, השם יתברך באהבתו שולח לנו נסיון אחרון להתיאש ולהתנתק מהגשמיות, לפני שיתחדש עלינו העולם הרוחני², כדי שמי שיזכה ויעמוד בנסיון זה, יזכה להגאל. ומי שלא חס ושלוס, לא יזכה להגאל, כמו בשלשת ימי אפלה לפני יציאת מצרים.

הדין והמשפט בבית דין של מעלה

זה לשון רבינו יונה³ דע כי נפש הרשע אשר כל תאוותה לחפצי הגוף בחייו, ונפרדת תאוותה מעבודת הבורא ונבדלת משרשי, תרד במותו למטה לארץ אל מקום תאוותה, ותהי תולדתה כטבע העפר לרדת ולא לעלות. אבל יעלוה למרום לדין ולמשפט ולראות איך החליפה מרום בשאול עכ"ל.

אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני משיח

וזהו נקודת המבחן בזמנינו, וכמו שכתוב בספרים הקדושים שלפני ביאת המשיח תרד השפעה גשמיות מאד, וכשיגיע המשיח⁴ אלה ששקועים עמוק בבור הגשמיות לא יוכלו להתפרק מתוך המשא הכבד הגשמיות שעליהם ולא יזכו לקבל פני משיח צדקינו.

וזאת

(ב) עיין רמב"ם סוף הלכות מלכים ומהר"ל בספרו נצח ישראל פרק נ"ו.

(א) שערי תשובה ש"ב י"ח.

צריכים לדעת כל אלו שיצרם מושכם לתוך הגשמיות ותאוות ותענוגי עולם הזה, וכן צעירי הצאן קדשים אשר יש שנלכדים כהיום חס וחלילה ברשת היצר הרע של כל מיני תאוות ויצר הרע, על ידי שמיעת כל מיני דברים האסורים על פי תורה הקדושה לשומעם, וכן על ידי חברים המושכים ברשתם את חבריהם, אשר אחרי שנכשלים פעם אחת בידיעת ושמיעת הארס הזאת מכלה חס וחלילה מנפש עד בשר, וקשה להם

(כא) ובירמיי (ג, יד) על הפסוק "כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה", אמר ריש לקיש דברים ככתבם וכו' (ועיין רש"י בדיבור המתחיל דברים ככתבם - שלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה [שרק בודדים יגאלו, והשאר יאבדו]). אמר ליה רבי יוחנן: לא ניחא לי למרייהו דאמרת להו הכי, אלא, אחד מעיר מזכה כל העיר כולה, ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה כולה וכו'. ועיין מהרש"א בח"א סנהדרין (ק"א ע"א) שר"י לשיטתו שלא יתמעטו אבל אחד מעיר מזכה כל העיר כו' כמ"ש באברהם שבזכותו ניצלת עיר צוער ושנים מזכים וכו' כמ"ש במשה ואהרן שבזכותם נבחרו כל שבט לוי לעם קדוש, עיי"ש.

ועי' מהרש"א בח"א יומא (פ"ו ע"א) על הפסוק כי אנכי בעלתי וגו', שכולם יחזרו בתשובה ע"י שיעמיד הקב"ה מלך כהמן ומחזירן למוטב, עיי"ש.

ובסנהדרין (ק"א ע"א): "תניא רבי סימאי אומר: נאמר "ולקחתי אתכם לוי לעם" ונאמר "והבאתי אתכם" מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ, מה ביאתן לארץ - שנים מששים ריבוא אף יציאתן ממצרים - שנים מששים ריבוא. אמר רבא וכן לימות המשיח, שנאמר (הושע ב, יז) "וענתה שמה כימי נעורי' וכיום עלותה מארץ מצרים", וכן מובא בספורנו על הפסוק (דברים לב, כו) "אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם", וז"ל: אשאר איזה פאה מהם, והמותר אכלה, כמו שאעשה באחרית הימים, אחרי שלא השגתי שלימותם לא במתן תורה, ולא בארץ ישראל, ולא בגלות, כאומרו (יואל ג, ה) כי בהר ציון ובירושלים תהי' פליטה כאשר אמר ה' "ובשרידים אשר ה' קורא" עכ"ל.

אחר כך להתגבר על יצרם ולפרוש מהם, צריכים הם לדעת כי לא רק שמפסידים את הרוחניות שמזה כבר התייאשו ולא יודעים להעריכם, אלא אפילו בעולם הזה אין לו תענוג יותר גדול מלחיות בצורה הרוחניות, וככתוב הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים, אלא שהיצר הרע מטעה אותם³⁵, ומטעים אותם מתאוות עולם הזה טרם נפתחו

(ג) כתוב בשיר השירים אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן (שה"ש א' ח'), ובדרך ישרה על אורחות חיים כתב שהיא תשובת הרועה על שאלת כנסת ישראל "הגידה לי" וגו' "שלמה אהי' כעטי' על עדרי חבירך" כלומר בין גודי האומות הסומכים על אלהים אחרים, ויש להם מלכים ושרים, להראות להם הדרך ולהנהיגם בארחות שלהם, ואנו אין לנו לא כהן ולא מלך ולא נביא כמאז ומלפנים, ורוח הקודש (זו היא תשובת הרועה) משיבם, אם לא תדעי לך להיכן תלכי לרעות צאנך את היפה בנשים, שחדל לך הרועה מלהנהיג אותם שאין לנו מנהיג כימינו הראשונים ואנחנו מסובכים ומסובבים בין האומות, צאי לך בעקבי הצאן, הסתכלי בפסיעות שהלכו הצאן והעקבים שפסעו בהם ניכרים, ואותו הדרך לכי ורעי את גדיתיך על משכנות הרועים, שאם לא תדעי כנסת ישראל ועדתי היפה בנשים, בין שאר האומות, איכה תרעי ותנצלי מיד המציקים להיות ביניהם ולא יאבדו בניך ביניהם חס ושלום, התבונני בדרך אבותיך הראשונים שקבלו התורה במסורה מפי משה רבינו עליו השלום, ושמרו משמרתו ומצוותיו ולכו בדרכיהם עיין רש"י שם.

חשבתי דרכי והתבוננתי ב"ארחות החיים" וסבותי לדרוש את מסבות הזמן מראש ועד סוף, וכאשר ראיתי דור הולך ודור בא, על ארץ רבה, בונה בתים, נוטע כרמים, עושה גנות ופרדסים, ונוטע בהם כל עץ פרי, עושה לו בריכת מים (סווימינג פול בלע"ז) קונה עבדים ושפחות, כונס כסף וזהב ורודף אחר תענוגות בני אדם, ויש לו רעיונות ומחשבות עוד להרבות ולהגדיל עסקיו וכל אשר לו, וכל אשר שואלין עיניו אינו מונע מהם, ומהווה לו בכל עמלו ורעיון לבו שהוא עמל תחת השמש, כל ימיו מכאובים

וכעס ענינו, גם בלילה לא שבת לבו מעמל ודאגה שהוא עמל ומניח לאחרים, וראשונה קרבם הוות, אחר התאוות, והן היו למסור מעל, אחרי הבעל, וישת על המדבר פניו, ארץ אשר לא עבר ישראל מלפניו, ולא ישב אדם שם, לחטאת ולאשם, לפני הפרוצים והעזות, היושבים בערי הפרוות, ויטו לבם אחרי עיניהם, וכל אשר ראו מהם לא מנעו מאליהם, כי לא ידעו דרך האמונה, הטוב והישר והנכונה, וימליכו עליהם, את מראה עיניהם, לזנות אחריהם, וברבות הקנאה והתאוה, ירבה עליו הקנאה והגאוה לאמור נעלה במסילה, להיות לשם ולתהילה, בתוך עמי הארץ, בחצרון ורמון פרץ, היושבים ראשונה בין פרוצי הדור, פרוצי הגדר, וכספם וזהבם מפזרים להראות הסדר, ולמשול עצמם על הקהל, ולהשפיל ולהראות לכל הנבנה בעמל, כי לא נקראים אלופים, מלבד שרי אלפים, הם היושבים ראשונה, במלכות כל עם ומדינה, אך אחיהם, המחזיקים על ידיהם, את צרורות כספיהם, שרים ייחשבו אף הם, אכן לא עלו במעלתם, כי האל"ף אין איתם, ואם האל"ף לכל האותיות ראשון תחילה, גם זה יתכן להיות ראש לעם סגולה, גם כמוהם, לא נופל אנכי מהם, ואלה הדרכים רבים בהם אוחזים, אנשי חסרי דעת רקים ופוחזים, ומתפרצים פרץ, עלי פרץ, בוטחים בחילם ומתגאים עלי ארץ, יעלו בשררה, משרתי עבודה זרה, וקוראים את עצמם צדיקים, העוסקים בנוזקין, וגם בכסף ורכושים, בעדי עדיהם ומלבושים, תתפארנה הנשים, וכל משכיל יאהב, פרק הזהב, וזהב הארץ ההיא טוב, לודה ואינו פורע החוב, וראש האמתלאות, אין לו שק מלא מעות, ועיקר כל היחסים, עושר ונכסים, ואם החכמים גדלו, ועל עשרה יוחסין עלו, מה בצע בשורש, והוא עני וראש, הלכה כדברי האומרים הכסף מטהר ממזרים, ומעלין ליוחסין על פי עד אחד, כל שכן בהתחבר יחד שניהם, והצד השווה בבעליהם, וממשפחת החסרוני, פלוני אלמוני, ויסגף אביון מעוני, לחסרון משפחת החסרוני, לשאול משפחת השאולי, לעמל משפחת העמלי, והיא יושבת בשפלה, משפחת הריב-לה, ומשפחת ארץ, עלה הפורץ, ויקחו להם נשים, כחכם חרשים, מקול אשר בחרו, מכספם אשר אצרו, זה דרכם בארחותם, והמטים עקלקלותם, ועוד יש כהנה, בחסרון מדע והחכמה, אם אין קמח אין תורה.

שכר פתח השער **ועונש** יט

עיניהם ולבם ברוחניות, ולפי ראות העין נדמה להם שטוב להם בזה.

השיכור נדמה לו שהכל טוב

וזה דומה לשיכור שנדמה לו שטוב ואף על פי שהוא מקיא ומגואל, וכן השותים סמים, והדוגמא לסם ששמים לעכברים, שמים בתוך הסם מתיקות, כדי שבזה יהי נלכדים כל העכברים על ידי המתיקות שמרגישים וחושבים שזה דבר טוב להם ובזה נלכדים ומתים, וכמו כן לעינינו חושבים הם שהם בונים את עצמם לפחות בעולם הגשמי, וזו הטעות, כי באמת אין לך מתענג ובן חורין אלא מי שעוסק בתורה ובמצוות ברוחניות, אלא מכיון שבינתיים עדיין לא מצאו ולא הרגישו הטעם בתורה ובמצוות וברוחניות ולכן מיד מתייאשים ונופלים בקלות ברשת יצרם או ברשת חברים, שהם משלוחי היצר הרע, וזו טעותם.

הנסיונות בעולם הזה הם לפי גודל חטאו שחטא בגלגול הקודם

וצריכים לדעת כי השם יתברך ברא עולמו רק להיטיב לברואיו, ולכן כל מה שנתן לנו יתברך בתורתו הוא התענוג הכי גדול גם בעולם הזה, אלא שניתן רשות להיצר הרע בהתחלה לעשות נסיון שלא ירגיש התענוג בתורה ומצוות בכדי שיתיאשו, ומי שיעבור הנסיון ויתעקש ויחפש הדרך ימצאו לבסוף, והנסיון הוא לפי גודל חטאו שחטא בגלגול הקודם, ככה ניתן רשות לנסות לדחותו מלהגיע לתיקונו, אבל מי שיש לו שכל ומאמין ש"טעמו וראו כי טוב ד"י ויעבור הנסיון, לבסוף ימצא הדרך ויהי טוב לו גם בעולם הזה,

והחסרון הלגימה, לנפש הערומה, ויהי אדם לנפש חיה, סר מדרכי ה' מלך מלכיא..

ויתענג יותר מבכל תענוגיו הגשמיים, שסופם מר כלענה גם בעולם הזה כדמיון הסם המות כנ"ל.

וחשוב מאד לדעת שאלו שיש להם נסיונות¹² אלו ונדמה להם שהאושר והרגשת תענוג החיים רק בחיים עולם הזה, מכיון שאינם מרגישים תענוג בחיי רוחני. ולפעמים ואולי רוב הפעמים, דייקא אלו הם המסוגלים להתעלות ברוחניות ולהתענג מהרוחניות יותר מכל האנשים. וכדאיתא בספרים הקדושים על הפסוק שאמר השם יתברך לקין "אם תטיב שאת", מפרשים כוונת הפסוק "שאת", שהוא מלשון גבוה ומרומם, כלומר שאם יטיב דרכו יתעלה לדרגא יותר גבוהה מדרגתו של הבל. ואף על פי שקין לפי טבעו הי' מרגיש תענוג רק בעבודת האדמה ולא ברוחניות, ומרומז בפסוק "וקין הי' עובד אדמה", כלומר, "היה" לשון שמחה, שקין הי' שמח רק עם עבודת אדמה ולא עם הרוחניות ועיין במפרשים ומדרשים.

קין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה תלוי הצלחתו

כד) אחד מעיקרי הנסיונות הגדולות כשיוצא לשוק וכל שכן כנסע לדרך הבן אדם עלול ליאבד חס ושלום ב' עולמים, עולם הזה ועולם הבא. על ידי הסתכלות בנשים וכל שכן בפריצות המטמאים ראשו וכל נפשו ומורידו שחת רח"ל. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ד' ה"ד), דהאדם אינו מרגיש שראיית העינים הן הן הגורמים אחר כך לבא לגופן של עריות. ובאור החיים הקדוש פרשת אחרי, דאם לא יעצור בעד ההסתכלות, לא יוכל בשום אופן להנצל מלהרהר ולבא לידי עבירה. וכדברי חז"ל (נדרים כ.), כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה. וידוע מדברי חז"ל כי כל חיות האדם בעולם הזה, בריאותו, פרנסתו, אריכות ימיו ובריאות בניו, כולם תלויים בהנהגתו בקדושה. וגם חייו בעולם הבא. והנסיונות ביוצא לחוץ עצומים מאד. ועיין בפנים הספר מה שכתבנו מאמרם ז"ל, בענין חומר עונש המסתכל וגם בגודל שכר הנוהר.

על כל פנים מבואר שקין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה הצלחתו ורק זה מתאים לו ולא הרוחניות ולכן אמר לו השי"ת שזו טעות, ואדרבה הוא יכול להתעלות יותר מהבל. וכדאיתא בגמרא שכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, פירשנו פעם שהכוונה לאו דווקא מי שהוא כבר יותר צדיק וגדול מחבירו יש לו יצר גדול אלא מי שמסוגל מצד נשמתו להיות יותר גדול מחבירו אזי יצרו יותר גדול וקשה מחבירו, ולכן אפילו שלאדם נדמה, ומרגיש שאיננו מסוגל לרוחניות כי אין מרגיש בזה טעם ויש לו יצר הרע גדול מאד, שמושך אותו לעולם הגשמי הרי זה יכול להיות שמפני שיש לו נשמה יותר גבוהה ומסוגלת להתעלות יותר לכן יצרו גדול כל כך כמו שהיא אצל קין כנ"ל.

יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו ניצוץ ושורש נשמה גבוהה מאד

ויש לדעת שבדרך כלל אין האדם יודע ומבחין כלל דרגת נשמתו אם יש לו נשמה גבוהה כי יתכן שיהי' האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו ניצוץ ושורש נשמה גבוה מאד, כי זה לא מורגש בהרגשת הגוף לכן יתכן שאדם נדמה לו שרחוק ואינו מסוגל להגיע לדרגות הרוחניות ושאי אפשר לו להרגיש תענוג הרוחני ובאמת הרי זו טעות והוא מסוגל מאד אלא שמפני סיבת תיקונו הצריך לו לנפשו, וידוע רק להשי"ת, הרי הוא צריך לעבור נסיון הזה הקשה, כלומר קשה לו למצוא הדרך להגיע לרוחניות ולהתענג על ה', אבל אם לא יתיאש וישתדל במסירת נפש אז בסוף יגיע וימצא את הדרך הנכונה והנעימה ככתוב "דרכי דרכי נועם".

לכן, הקדוש ברוך הוא בתקופה האחרונה מזעזע אותנו ומפחיד ומעורר אותנו כל הזמן בכל מיני צרות משונות של אסונות ומחלות קשות ומיתת צעירים ופתאומיות ל"ע וכו' וכו', ויסורי הגוף והנפש וחוסר פרנסות והרבה מיני צרות חס

וחלילה אשר לא נשמע מעולם בריבוי כזה אשר חס וחלילה כמעט אין בית אשר אין שם צער חס וחלילה, והוא כדי שנתעורר ושנתבונן ושנחזור לתשובה בעוד זמן. לכן עלינו להתמסר כולנו דוקא על נקודה הזאת, שזה יסוד לכל התורה כולה, ולהציל את עצמינו ואת בתינו, על ידי שנתנתק כולנו מהגשמיות ולכוון את עצמינו לחיות ולדבק ברוחניות, ולנתק את הלב שלנו ושל בנינו מהגשמיות, ובמקומה להכניס ללבנו וללב בנינו ובנותינו אהבה ואש החמימות והרגשה לדי' לתורה ומצות וחיים הרוחניים ותענוגה.

והנה בזמנינו הרבה אנשים רוצים שיורו להם מה לעשות כדי לשפר את מעשיהם^ה (ובעיקר כדי להנצל מחבלי

כה) וכתב בשאלות ותשובות דברי חיים (ח"ב אר"ח סי' מ"ח).
דלפעמים צריך להחמיר למיגדר מילתא.

ובעל הזחיד"א בשם הגדולים ערך ר' אלעזר-הרוקח (וע"ע בפת"ע סנהדרין דף צ"ט). וזה לשונו: ולכן סמוך לדורות שאחר אלף שנה מהחורבן נתגלה אור הזוהר להגן על הדורות וכו' ונתגלו החומרות והעונשין למען ישמעו ויראו כי השעה צריכה לכך מחמת תגבורת התאוה וכו', ועתה בדורות האחרונים כי גבר היצר להחטיא אנו צריכין לכל החומרות שיתגלו, השומע ישמע ואשר לא שומע יענש.

ובסידור יעב"ץ מעמדות ליום ג' (דף רכ"ח ע"א - לחם שמים ברכות פ"ט). כתב וזה לשונו: ירצה אם הפרו תורתך שראית שהדור פרוץ צריך לגדרו ולעשות סיג לתורה וכו', וכן מצינו לחכמי דור דור ודורשיו שהוסיפו וחיידשו תקנות וגזירות גדרים וסייגים אשר לא שערם הראשונים וכו' כי הזמן והשעה צריכה לכך.

ובספר חסדי דוד על תוספתא (פ"י דף קס"ד ע"ב) כתב: מעיקרא בהיות ישראל לבטח על אדמתם וכולם יודעים את התורה ועוסקים בה לא צריכי כל כך גזירות, אבל הן בעון כי אזלת יד וגלינו מארצינו ולא היתה יכולת להתמיד בעסק התורה כל כך ושכיחי עם הארץ יש צורך למיגור טפי וכל עוד שהולך

משיח) אבל מה זה יעזור אם יתעוררו על פרטים מסוימים והלב איננו? אבל אם נתקן את פנימיות הלב והתשוקה לרוחניות ואת הקשר עם ה' שעיקר חיותינו הוא ליראה¹⁷

ומתרבה הגלות צריך להרבות סייגים וגדרים כפ"מ שמתמעטים הדורות.

כו) ובאגרת התשובה לרבינו יונה מביא על הפסוק: "אחרי ד' אליהם תלכו, ואותו תיראו, ואת מצוותיו תשמרו, ובקולו תשמעו, ואותו תעבודו, ובו תדבקו", (דברים י"ג ד). "מי לא יראך מלך הגוים, כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך", (ירמיה י, ז). סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם, (קהלת י"ב).

יראת אלקינו ישתבח שמו לעד יסוד התורה ומקור כל המצות והאזהרות והמוסרים. שנאמר (משלי יד כו) "יראת ד' מקור חיים לסור ממוקשי מות". ומצוה נאה, וחומה נשגבה גדולה ובצורה עד שמים, אשר לא תמוש כל היום מכל נפש אדם יראת שמים, כמו שנאמר (משלי כ"ג י"ז): "כי אם ביראת ד' כל היום". ויזרח שמש היראה על הנפש ועל כל מצפונייה, למשול ביום ובלילה ברעיוניה. וזה הדבר יסוד הנפש, שנאמר, (ישעיה מ"ו ח') "זכרו זאת והתאושו השיבו פושעים על לב", וענין "התאושו" - הוסדו, כמו: "ואושיא יחיטו" (עזרא ד' יב). ויראה בכל עת אור הבושה על פני האדם שנאמר "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ' כ'). ואמרו חז"ל (נדרים כ' א'): "זו הבושה שהיא נכרת על פני האדם מלמד שהבושה מביאה לידי היראה מכאן אמרו סימן יפה לאדם שהוא ביישן".

את ד' אלקיך תירא ואותו תעבוד ובו תידבק ובשמו תשבוע" (דברים י' כ'). "עבדו את ד' ביראה וגילו ברעדה", (תהלים ב', י"א). "עבדו את ה' בשמחה, בואו לפניו ברננה" (שם, ק' ב). והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, והגדתם לבניכם לאמור העבודה היא שאנו חייבים להיות עבדי ה'. יהי שמו מבורך לעולם ולעולמי עולמים אשר ברא כל היצור לעבוד לפניו שכל הנקרא בשמו ולכבודו בראו, ולנו חלק ונחלה בעבודתו יותר מכל הגויים והלשונות אשר הוציאנו מארץ מצרים מבית עבדים להיות

ולאהבה את ה' באמת והאמונה בשכר ועונש ולהבין שעל כל דבר קטן נצטרך ליתן דין וחשבון, ממילא כל המחלה שלנו בבת אחת תתוקן, וגם יסתלקו היסורים והמאורעות הקשים של זמנינו, כי "אם בחוקתי תלכו..." ונזכה להגאולה שלימה ברחמים וחסדים במהרה בימינו אמן.

לו לעבדים, והעבד חייב לעשות עבודת רב ועיקר מלאכתו, ואם יעשה עבודת עצמו עיקר מלאכתו, אין זה מדת עבד אין זה כי אם רוע לבבו בחזקת עבודת רבו, לפיכך אנו חייבים לעשות עיקר מלאכתנו התורה והמצות ויראת שמים ומעשים טובים. והוא שאמרו רז"ל באבות דר' נתן (פרק כ"ח) ר' יהודה הנשיא אומר העושה תורתו עיקר ומלאכתו טפלה עושין אותו עיקר לעולם הבא

בעזרת השם יתברך

פרק י"ג

• שמות •

בפרק הזה יבואר:

דברים המועילים לגוף ולנשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואיך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם - מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיה תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנטילת ידים נתגלגל בצפרדע - מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים ובגיהנום - סדר כניסת הנשמה לגיהנם - מצות מילה כהלכתה - הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים כמבואר בשי"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק.

תוכן הענינים של פרק י"ג

- א. בו יבואר בו דברים המועילים לגוף ולגשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואיך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם.....ה
- ב. מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים ובגיהנום.....ה
- ג. לקבל עליו יסורים ולהתפלל להקל מהעונשים החמורים של אביו ואמו ורבו.....ו
- ד. סדר כניסת הגשמה לגיהנם.....ח
- ה. יש נשמות שנדחות בגופים כבהמות ובעופות וכשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו הגשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד.....ט
- ו. מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיה תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנמילת ידים נתגלגל בצפרדע.....י
- ז. נפטר אחד בא בחלום תוך שלושים יום לפטירתו להזהיר שיבירחו עצמם מן העיר כי כלתה עליהם הרעה חס ושלום, ובזכות שהנפטר אמר תהלים בחייו הציל את כל העיר.....יג

- ח. מצות מילה כהלכתה..... יד
- ט. הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים
 כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש
 לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק..... יד
- י. מוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה
 בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק..... יד
- יא. סדר ההכנה לברית מילה..... יד
- יב. הודעה ואזהרה חמורה!!!..... כב
- יג. היות ווי עם איז געקומען צו אונזערע אויערן אז עם
 געפונען זיך געוויסע מוהלים קלי הדעת וועלעכע ווילען
 מבטל זיין די הייליגע מצוה פון מציצה בפה וואס אידן
 האבן דאס איינגעהאלטן מימות משה רבינו ע"ה, און
 באנוצען זיך מיט פארשידענע תירוצים, ווי עם האבען דאס
 געוואלט אלע יארן די רעפארמער מבטל זיין, אזוי ווי די
 גמרא זאגט אין מסכת שבת דף קלג:..... כב

פרק י"ג

בו יבואר בו דברים המועילים לגוף ולנשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואיך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם.

בספר הקדוש שבט מוסר פרק מ' כתב וזה לשונו:

יתפתחו האזנים ויתפקחו העינים לשמוע ולראות הדברים אשר אני מיחד בפרק זה והם ענינים נפרדים כוללים הרבה דברים מועילים לנשמה ולגוף, כאשר עיני הרואה יראה מישרים. ובפרט דברים לתיקון המתים לפדות נפש מעונשי משפטי גיהנם. והם לקוטים בדרך קצרה ובלשון צח מספר יש נוחלין ומספרים אחרים, יען יקרא הקורא ויזדעזעו אבריו שלא לחטוא, ואם חטא יתחרט ויתקן.

מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים ובגיהנום

איתא במדרש רות הנעלם^א, מעשה ברשע שהיו דנין אותו ביסורין ובגיהנם ביותר על רוב פשעיו שעשה, והניח בן רשע^ב כמותו^ג, וחכם אחד הכניסו בבית - המדרש ולמדו תורה, ואותו מת נתגלה להוא חכם בחלום ואמר לו: מן היום שידע בני פסוק אחד, הקילו לי מדיני, כיון שקרא קריאת שמע הסירו וסלקו דיני מעלי בין ביום בין בלילה פעם אחת. כי דנין את הרשעים בגיהנם שבע פעמים בכל יום, דהיינו שלשה פעמים ביום, וארבע פעמים בלילה. וכיון שזכה לקרות תלמוד אצל המלמד הסירו מעלי כל דין מכל וכל, וכאשר נתחכם וקראו אותו רבי, נתנו והתקינו לי כסא בין הצדיקים בגן עדן,

(א) זהר חי רות פד, א-ב.

(ב) עיין סנהדרין נ"ב ע"א.

(ג) עיין מדרש רבה בראשית (פרשה ס"ג), כל מי שיש לו בן ועוסק בתורה הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו רחמים.

ובכל יום ויום שמחדש שום חידוש בתורה, מעטרין אותי בעטרות גדולות וחשובות מאד של הצדיקים¹. אשרי חלקו של המניח בן בעולם הזה ועוסק בתורה².

עוד מביא שם, מספר חסידים³ שאין התפלה והצדקה מועלת כשאדם עושה בשביל נפש רשע.

יש לפרש, שלא אמרו כן אלא לגבי איש זר אשר לא מזרעו הוא, אבל בן העושה בשביל אביו כיון דכרעא דאבוה הוא⁴, בודאי יועיל. וכל שכן אם צוה לו אביו שיעשה בעדו תפלה וצדקה אחר מותו שיועיל לו יותר ויותר ועושה נחת רוח לאביו המת⁵, ומקיים בזה כבוד אב ואם.

ובפרט אם הוא תוך שבעה והשלשים יום שמדת הדין מתוחה על נפש המת, אם ירבה בלימוד ותפלות וצדקות על נפש אביו ואמו, יש כח להתירם מהיסורין והמשפטים של גיהנם, וכרחם אב על בנים ירחם הבן על נשמת אביו ואמו לגמול להם חסד של אמת.

לקבל עליו יסורים ולהתפלל להקל מהעונשים החמורים של אביו ואמו ורבו

גם יכול אדם להקל דין ועונש מחבירו בעולם הבא, כשהוא מקבל עליו יסורין בשביל המת ומתפלל בשבילו ומבקש מדיין אמת, שופט צדק יתברך, שכנגד היסורין שהוא מקבל על עצמו, יקל מעליו הפורענות. והיסורין שמקבל עליו החי

(ד) עיין זוהר פרשת שלח דף קע"א.

(ה) עיין זוהר פרשת בחוקותי (דף קטו ע"ב), על הפסוק (מלאכי

א, ו') בן יכבד אב.

(ו) סימן ק"ע, סימן תר"ה.

(ז) עיין עירובין דף ע' ע"ב.

(ח) עיין זוהר בחוקותי (קטו ע"ב).

אפילו מעט נחשבים לשם הרבה ומנכין מנפש המת הרבה מן הפורעניות, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר, הבן, שהוא כרעא דאבוה, כשעושה זה לאביו ולאמו ומקיים בזה כבוד אב ואם כמדובר, וכמו שכתב בזוהר^ט, שלאחר מותם מחויב הבן לקיים כבוד אב ואם יותר, ובודאי אין כבוד בעולם כזה וכן כשעושה זה התלמיד לרבו, שמחויב בכבודו יותר מכבוד אביו, הראוי ונכון לעשות לו כן ולא יהיה כפוי טובה^י, מאחר שרבו מביאו

(ט) בחוקותי קטו, ב.

(י) נעתיק כאן דברי הפלא יועץ, ממה שכתב בענין "כפיית טובה והכרת טובה", וזה לשונו הוזהב (באות כ' ערך כפוי טובה): "כתיב (משלי יז, יג) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. וחיובא רמיא על האדם שקיבל כל דהוא טובה מחבירו שתהא חקוקה בלבו תמיד כל הימים, שלא לגמול עמו שום רעה, ולשלם לעושה הטובה ככל הבא מידו. אפילו אם עשה לו גם כן רעה, הרעה ישכח והטובה לא ישכח, כי צריך האדם שיהא בו מדעת קונו, וכתיב (ישעי' מט, טו) גם אלה תשכחנה, שהוא מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך, שהוא קבלת התורה. וצא ולמד ממשה רבינו שלא הכה את היאור ואת העפר לפי שקבל טובה מהם, וכן אמרו רז"ל שלא נקם משה נקמת מדין לפי שנתגדל ביניהם, ואמרו רז"ל בשמות רבה (פ"ד, ב) כל הפותח פתח לחבירו חייב בכבודו יותר מאביו ואמו. אתה מוצא באליהו שלא החיה אבותיו כמו שהחיה את בן הצרפית, ואלישע לא החיה אבותיו כמו שהחיה את בן השונמית, אלא שמסר נפשו על אכסניא שלו. ואם כ"כ חייב להחזיק טובה לחבירו על פת לחם, על אחת כמה וכמה אם קבל ממנו טובה הרבה, ועל אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת אם קבל ממנו טובת הנפש, כגון שלמדו חכמה, או הדריכו בדרך טובה, והפרישו מדרך רעה, שזו טובה גדולה שאין למעלה הימנה, כמה וכמה יגדל חובתו להכיר טובתו ולנהוג בו כבוד, ואם לא ינהג בו כבוד כראוי אין לך כפוי טובה גדול מזה. וישא ביום ההוא ק"ו בעצמו כמה וכמה חייב אדם לבורא המרבה להטיב רב טוב לבית ישראל עד אין חקר, כך גדלה חובותינו עד אין חקר", עכ"ל.

לעולם הבא¹⁶, ישלם לו שכרו משלם להצילו מדינה של גיהנם ולהביאו גם כן לעולם הבא מדה כנגד מדה¹⁷.

סדר כניסת הנשמה לגיהנם

והנה הנפש קודם שבאה לגיהנם, נידונית בבית דין של מעלה אם היא ראויה ליכנס לגיהנם, כי הגיהנם הוא סוף הצירופים והעונשים שנכנסת שם לטהרה ולצחצחה¹⁸, והנשמה צריכה זכויות גדולות שתזכה ליכנס לגיהנם, כי הנשמה יכולה להתגלגל לאלפים שנים במים או בבהמות וחיות או באבנים כמבואר בשער הגלגולים.

איתא בכתבי האריז"ל (שער הגלגולים הקדמה כ"ב) וז"ל: מי ששופך דמים בעולם הזה מתגלגל במים, וסימנך **על הארץ תשפכנו כמים**, ועונשו הוא, שעומד בקילוח המים ושם המים נקלחים עליו תמיד והוא רוצה לקום ולעמוד והמים מפילים אותו בכל רגע ואין לו מנוחה כלל ותמיד הוא מתגלגל סביב במקום קילוח המים ההם, (עיין שם בדברי קדשו). וכמבואר בזוהר תרומה (דף קע"ד), כל נשמתין אתו מהאי גופא קדישא, והוא על דרך שאמרו ז"ל בגמרא, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ופירש רש"י ז"ל: חדר ששמו גוף¹⁹.

(א) עיין בבא מציעא דף לג, (עמוד א').
 (ב) ספר הקדוש יש נוחלין, (הקדמת המחבר אות ב').
 (ג) עיין שבת דף קנא עמוד ב', ברכות יח עמוד ב', שפתי רננות פרק מ"א.
 (ד) הגהות מהרצ"א להגאון הקדוש מדינוב זצוק"ל.

**יש נשמות שנדחות בגופים בבהמות ובעופות
ובשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו
הנשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד.**

בספר לב שמח^{טו} פירש אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, שיש חלילה נדחים בגופים בבהמות ובעופות ובשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו הנשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד. וזו הבטחה, **וירדו בדגת הים ובעוף וכו'.** ובכל הארץ היינו אותן הנדחים בארץ בעפר ואשפה, ובכל הרמש היינו בשרצים ורמשים, תהיו מושלים להעלות הכל. ופירש גם כן: **"ומוראכם וחתכם יהי' על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמוש האדמה"**, היינו מה שנידח במה שתרמוש הארץ אפילו בשרצים. ובכל דגי הים, שיש מהם דגים טמאים שאין בקל להתעלות, גם כן בידכם ניתנו להעלות הכל. כירק עשב, מה שהיה בכח אדם להעלות כמה מדרגות מצומח למדבר, נתתי לכם את כל, להעלות ולברר. מעין מה שפירש בהסידור על **"ונתתי עשב בשדך לבהמתך"**, יתעלה מצומח לחי, והדר ואכלת ושבעת, החי יתעלה למדבר.

וזהו: "כל שתה תחת רגליו", יש שמגולגלים בדגים ובעופות, ופעמים חלילה בעופות טמאים, כמבואר כמה מעשיות בזמן האר"י זכרונו לברכה, ועל ידי הצדיקים נתקנים, אפילו עובר ארחות ימים, אותן נשמות שמשליכין אותן בכף הקלע ביימים ובנהרות, גם כן "שתה תחת רגליו", להיות תקינין וברירין.

מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיה תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנטילת ידים נתגלגל בצפרדע

בספר אור ישראל מובא מעשה נורא שהיה אצל רבינו הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו בעת התבודדותו ביערות, שפעם אחת נזדמן למקום רחוק מאד מן הישוב, והבין שלא על חינוס נזדמן לשם, ופתאום ראה לפניו צפרדע גדולה מאוד^{טו}, ובאתה לפניו ובכתה מאוד שיתן לה תיקון, ושאלה: מי את

(טו) מעשה בגלגול אחד מכמה מאות שנים, ועיקר הדבר סיבת הגלגול היה שהתחיל לפגום שהיה מזלזל בנטילת ידים

א. כעין זה מובא בספר תפארת שלמה (פרשת בלק, דף ק"ח טור ב') ידוע המעשה בימי הבעש"ט ז"ל שהיה בימיו גלגול אחד מכמה מאות שנים שהיה מוטרד מאוד, ועיקר הדבר שהתחיל לפגום שהיה מזלזל בנטילת ידים ועי"ז נפל ברשת היצר עד שיצא מהעולם בלא הרהור תשובה, לכן מה מאוד צריך האדם להשגיח על כל דרכיו אפילו על דבר קטן לבל יאחזו בו החיצונים ח"ו, עיי"ש.

ב. ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ח') מביא בשם המדרש מעשה בחסיד אחד שנפטר ונראה לתלמידו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו, ושאל לו מפני מה היה לך כך, והשיב מפני שלא הייתי נוהר לקצץ את הצפרניים בכל ערב שבת קודש.

ג. והמהרש"ל כתב, שאין ליטול ידיו ממים ששאבו עכו"ם וכן שפחה, וכן הוא בתשב"ץ (אות רע"ח).

ד. ובספר ארחות חיים סימן ד' סעיף י"א כתב בשם חותנו ששמע מפי הקדוש הרב הגאון מוהר"ר חיים מסאנץ זי"ע, אשר רבינו הקדוש הר"ר שמעלקי מניקלשבורג זללה"ה היו לו שלש מאות חומרות בנטילת ידים לאכילה, וחשב גם אחד מהם מים ששאבו עכו"ם.

ואמרה לו תלמיד חכם אני, ובשביל ריבוי העוונות שעשיתי השליכו אותי לכאן, למקום שאין בני אדם מצויים, כדי שלא אוכל לבוא לידי תיקון, ועוון הראשון שלי היה שזלזלתי פעם אחת בנטילת ידים, ועל ידי זה בא עד שעברתי רחמנא ליצלן על כל עבירות שבתורה, ולזה נתגלגלתי בצפרדע, וזה כמה מאות שנים אשר אני מטולטל בצער גדול, כך סיפרה לו הצפרדע, והבעל שם טוב הקדוש נתן לו תיקון הנפש.

והבן אחי עד היכן הדברים מגיעים, ולא בחינם החמירו רז"ל כל כך בנטילת ידים, ואמרו בזה"ק ההולך ד' אמות בלא נטילת ידים חייב מיתה חס ושלוש, ואשרי לאלו הנזהרים שלא לדרוך בכף רגליהם על הארץ בלי נטילת ידים¹⁷.

ובצעטיל קטן בראש ספר הקדוש נועם אלימלך כתב בענין נטילת ידים, דקודם נטילת ידים יש לומר תפילת השב רבינו יונה (נדפס בתהלים מקדש מעט) ואומרים שם שהקב"ה ימחול על כל עוונות ופשעים, ואם לא ידקדק לזוהר ולשמור את עצמו במצות נטילת ידים שיהיה כהוגן לא יפעול כלום אפילו עם כל הכוונות בעת האכילה כני"ל, שאם הצפרניים הם גדולות קצת עד שמקפיד עליהן הן חוצצות לנטילת ידים, ונמצא שברכת נטילת ידים שמברך היא לבטלה חס ושלוש, ומבטל נטילת ידים, ואוכל פת בלי נטילת ידים.

ובספר יסוד ושורש העבודה¹⁸ מביא בשם המדרש מעשה בחסיד אחד שנפטר ונראה לתלמידו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו, ושאל לו מפני מה היה לך כך, והשיב מפני שלא הייתי נזהר לקצץ את הצפרניים בכל ערב שבת קודש.

(יז) ועיין בשולחן ערוך אורח חיים חלק א'.

(יח) שער ח'.

ובעץ חיים^ט וזה תוכן דבריו, שמה שעודף מן הצפורן ויוצא לחוץ מכנגד הבשר של האצבע, זה צריך לחתוך, כי שם נתלים החיצונים ויונקים בתכלית, וזה מה שנאמר בזוהר וכו' לכן ענשו של המגדל צפרניים קשה מאוד.

ואלו שעובדים בעבודה שמטנפים את הידים והצפרניים, צריכים ליזהר מאוד בענין נטילה ונקיות הצפרניים שקצת טירחה להם לנקות ידם, אבל צריכים לדעת כי על ידי שאינם מנקים את הידים והצפרניים נכשלים בכל הנ"ל.

וראה במשנה ברורה^ב שכתב, העתיקו האחרונים משל"ה דראוי לכל אדם שינהוג כל ימיו ליטול צפרניו כל ערב שבת שלא יבא לידי שאלת חציצה^{כא}.

ובספר נר ישראל מובא מעשה שהיה אצל הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו, שנסע בשדה ולא היה לו מים ליטול ידיו קודם התפלה, ונתמרמר מאד ומסר נפשו לה' ואמר: **רבון העולמים, קח את נפשי כי טוב מותי מחיי אם אין לי מים ליטול ידי, ובכה מאוד לפני הקב"ה ונתגלה לו מים ונטל ידיו.**

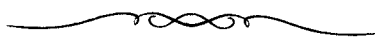
(ט) שער ל"א (פ"ב) להרב הקדוש רבי חיים וויטאל זי"ע.

(כ) סימן קס"א.

(כא) ועיין כף החיים שם.

נפטר אחד בא בחלום תוך שלושים יום לפטירתו להזהיר שיבריחו עצמם מן העיר כי כלתה עליהם הרעה חס ושלום, ובזכות שהנפטר אמר תהלים בחייו הציל את כל העיר.

נמצא כתוב²³ כי בשנת קי"ב היה איש מסכן וחסיד, ולא היה כל כך יודע ספר לבד פשוטי המקרא, והיה זקן ונפטר בשיבה טובה, ותוך שלושים יום לפטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג, ונדמה לו שהיה עומד לפניו בתכריכים, וספר קטן בזרועו, **אמר לו החסיד האינך איש אשר קברנו אותך ביום פלוני, אמר לו כן דברת, אני הוא, אמר לו ומה הספר הזה בידך? אמר לו ספר תהלים, ובאתי להזהירך שתזהיר את בני הישוב ההוא שהייתי דר בו שיבריחו עצמם מן העיר, וימלטו את נפשם, כי כלתה עליהם הרע, כי כל עוד שהייתי דר בו בחיי ששלמתי וגמרתי ספרי תהלים בכל יום זה כמה שנים בזכות זה האריכו בשלוח וניצולו עד הנה, ומעתה אין מי שיגין עליהם, ויהי בבוקר ותפעם רוחו של אותו חסיד ושלת שליח מיוחד לשם במכתב והזהירם. והנה מקצתם היראים דברי החסיד נמלטו וניצולו, ומקצתם נתייאשו מן הפורענות ונשארו שם, ולא השגיוחו בדברי החסיד עד שפגעה בהם יד ה'. ומיום ההוא ששמע החסיד דבר זה לא נמנע מלומר ספר תהלים בכל שבוע, על כן אל תרפה ירך ממנו, כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהלים הוא דוחה כל מיני פורענות וכמה פגעים מעליו ומעל בני ביתו ומעל משפחתו ומכל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ורחמים וחסדים טובות ברכות והצלחות, אשרי הזוכה ומזכה את הרבים עד כאן לשונו.**

מצות מילה בהלכותה

הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק (רמ"א בשם אור זרוע). ומוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק.

הננו מציגים פה קצת מהפוסקים אשר על פיהם אנו חיים שכתבו שאין לחתוך עור הפריעה, ושצריך לעשות פריעה בצפרניים דוקא.

הקדמה

באנו לעורר דעת הצבור החרדי בכלל והבני תורה בפרט היות כי בזמן האחרון הנהיגו כמה מוהלים שינוי בסדר מצות מילה ממה שקבלנו על פי המסורה מפי משה רבינו עליו השלום לחתוך את הערלה בסכין של ברזל ואחר כך לפרוע את עור הפריעה בציפורן ולהחזירו מכאן ומכאן ושתכלול בבשר (ולא לחתכו) ואחר כך למצוץ בפה, ועתה קמו איזה מוהלים שמבטלים מצות פריעה ומצות מציצה לגמרי כלומר שחותכים עור הפריעה עם הסכין בבת אחת עם עור הערלה וגם מבטלים מצות מציצה שאין מוצצים כלל שהם מעקרי המצווה מה שאבותינו מסרו נפשם על זה, ולכן באנו לעורר דעת הקהל החרדים ויראים למצות ה' הרוצים שלא יהיו בניהם בחשש מל ולא פרע שהוא כאילו לא מל.

סדר ההכנה לברית מילה

יש לשאול את המוהל קודם שממנים אותו להיות שליח למול את בנו אם הוא מל על פי קבלה ומסורת אבותינו במילה ופריעה בציפורן ומציצה בפה, ואם לא, יקח לו מוהל כשר ויר"ש כמבואר בש"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה

לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק (רמ"א בשם אור זרוע) ומוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק.

הננו מציגים פה קצת מהפוסקים אשר על פיהם אנו חיים שכתבו שאין לחתוך עור הפריעה, ושצריך לעשות פריעה בצפרניים דווקא.

א. קבלה בידי לעשות פריעה בצפרניים דווקא וכל העושה פריעה בלא קריעה (בצפורניים) אינו אלא טועה.²²

ב. לכן כורתין הערלה ומשליכין אותה ואחר כך פורעין העור "ואין כורתין ומשליכין אותה כמו עור החיצון מפני שהוא קדוש"²³.

ג. פקודא דברית מילה בגזירו דערלה ופריעה כלומר היא נחלקה לשני חילוקים וכן ראוי וכו' האחד גזירו דערלה והשנית פריעה²⁴,

ד. מצות מילה צריך לעשות שלשה דברים מילה ופריעה ומציצה מילה היא כריתת הערלה, הפריעה היא מה שפורע עור הדק "ואין צריך לכרות אלא יעשנו כבשר" והמציצה הוא דם המזוהם.²⁵

ה. יען ראיתי מי שירצה לומר חס ושלום כי הפריעה הנתונה לנו עם בני ישראל אינה צריכה אלא גילוי עטרה לבד וליתא כי אדרבה אמרו "קורעין את הקרום בצפורן ומחזירו לכאן ולכאן וודאי צריך לקרוע הקרום בצפורן"²⁶.

(ג) רבינו יעקב הגחור מבעלי התוספות עמוד י"ט.

(ד) האר"י הקדוש ותלמידו ר' חיים ויטאל.

(ה) הרמ"ק בתיקוני זוהר כרך ג' דף רל"ב.

(ו) הגה"ק ר' חיים בן עטר ז"ל אוה"ח פרשת תזריע.

ו. גם בגדול צריך פריעה והוא הלכה למשה מסיני דאף דמתגלה העטרה צריך "לעשות קרע בעור הפריעה דוקא"^{כח}.

ז. על דרך האמת ראוי הפריעה לעשותה בצפורן שיבא הצפורן והוא הקליפה ויקרע הערלה ויבטל כחה^{כט}.

ח. אם נחתך עור הפריעה בדיעבד אי אפשר עוד להדביק העור ולעשות הפריעה בצפורן, אבל לכתחילה ודאי נכון לעשות הפריעה בצפורן וזה פשוט מאד עכ"ל^ל.

ט. הפריעה תהיה דוקא בצפרניים כן כתב הרמב"ם והסמ"ג והאור זרוע ומבואר בכמה מדרשי חז"ל. ואל תשגיח על החכמים בעיניהם לבטל שום מנהג ישראל כי כולם יסודתם בהררי קודש^{לא}.

י. הערלה כלולה מבי קליפות שהם עשוי וישמעאל ועל כן צריכין חתוך ופריעה בראשונה צריכין לחתוך הערלה לגמרי וקליפות ישמעאל הוא קליפת נוֹגַה ואין שייך אצלו חבלה^{לב}.

יא. בערלה לבדו יש גי קליפין זה על זה וצריך לאבד אותם אבל הפריעה אין צריך לחתוך ולאבד אלא להפריש "ושתכלול בבשר"^{לד}.

(כו) פרי האדמה על הרמב"ם הלי מילדה.

(כח) יש"ש יבמות משכן בצלאל על הריקאנטי סימן תקצ"ה.

(כט) זכר דוד מאמר א' זכ"א, וכן בילקוט ראובני.

(ל) שאלות ותשובות זרע אמת הגאון רבי ישמעאל הכהן

ממודינא יו"ד סימן רס"ד סימן קל"ב.

(לא) זוכר הברית סימן י"א אות ט"ז.

(לב) מהרה"צ ר' נחמן זצ"ל בספר ברית שלום.

יב. ומי עמד בסוד ד' וה' אמר לחתוך עור הערלה וציוה ב"הלכה למשה מסיני" לפרוע את הקרום הרך ושאינ צריך לחתוך את הקרום הזה אלא לפרעו^{לד}.

יג. הרמב"ם כתב דפורעין בצפורן ומקורו באגדה וצריך לומר דזה מדרבנן דומיא דלהסתכל בהן בהבדלה^{לה}.

יד. קרא דחרבות צורים על הטפת דם ברית נאמרה והפריעה היתה בצפורן באמת וזה ברור^{לב}.

טו. אופן קיום הפריעה על ידי צפורן מפורסם ומקובל בכל ישראל ודאי שכן קבלנו ממשה רבינו והמשנה משנה קבלת משה רבנו^{לז}.

טז. חלילה לנו לשנות מנהגינו וצריך לפרוע דוקא בצפרנים^{לח}.

יז. המול ימול ב' מילות ערלה שצריכין להסיר לגמרי וזה חיתוך ויש פריעה שצריך לפרוע ולהכניע הרע אל הטוב^{לט}.

יח. הערלה הוא הקליפה וצריך לכרות אותה ולתת אותה בעפר אמנם הערלה השניה דקה מסוד צפרניים והקליפה הזאת נשארת שמה כענין רשע מכתיר צדיק^מ.

לג) רבינו הגר"א ז"ל מוילנא הגהות על תיקוני זוהר תיקון ל"ז.
 לד) מהר"ם שיק זצ"ל שאלות ותשובות יו"ד סימן רמ"ה.
 לה) הגר"א וסרמן זצ"ל, קובץ שיעורים יבמות ס"ד אות ח'.
 לו) הגר"צ חיות סימן ס'.
 לז) שאלות ותשובות בנין ציון סימן פ"ה הגר"י אטלינגר זצ"ל.
 לח) בורת הברית הלי' מילה סימן רס"ד.

יט. במילה יש שתי ענינים החיתוך בכלי והפריעה ביד וכו' הם זרע ישראל שהם בפריעה ביד בו ימשול בישמעאל^{מא}.

כ. טעם המצוה שנצטוונו לחתוך העור העב שהוא מגי קליפות וצריך כריתה וביטול לגמרי והעור הדי אשר הוא מצרנית בין הקדושה להקליפה נצטוונו לפרוע ולהטותו אל העטרה^{מב}.

כא. ציוותה התורה לחתוך עור העב ואחר שנגמר החיתוך יעשה הפריעה בצפרניו ויש שגם הפריעה אין עושין על ידי הצפרניאם אלא על ידי איזה מכונה שעושה הפריעה ודאי מילתא דתמיהה הוא ואין לנו לחדש חדשות כאלה ונהיה כאבותינו ובמדינותינו לא שמענו זה^{מג}.

כב. אחיזת החיצונים יותר בצפרניים ולכן יבא הקליפה בעצמה שהוא הצפורן ויקרע הערלה לבטל כוחה וחלילה לשנות מנהגינו לפרוע דוקא בשני צפרניים^{מד}.

כג. כבר אסרו גדולי עולם לפרוע במספריים והוא גורם אריכות זמן וצער להילד ובצפרניים הוא נעשה^{מה}.

כד. יש לומר דאיצטריך לחרבות צורים משום דבגדולים אי אפשר בצפורן והפריעה כשרה אף בכלי היכא דאי

(לט) הגה"ק בעל שפת אמת פרשת תצא תרנ"ו.

(מ) בית הלוי ב"י פי"ג.

(מא) קדושת לוי פרשת לך לך.

(מב) דרך פקודיך מערכת מילה חלק המחשבה אות י'.

(מג) ערוך השלחן יו"ד סימן רס"ד סעי' ט"ז.

(מד) יעב"ץ בסוד ענין הצפורן מלא וצפורן חסר.

(מה) הגה"ק אדמו"ר ממונקאשט זצ"ל, אות שלום סימן ר"ס

ס"ג אות ט'.

אפשר בצפורן. ממילא היכא דאפשר בצפורן אין הפריעה כשרה בכלי^מ.

כה. פורעין שכתב הרמב"ם הוא קריעה בצפורן דוקא והלכה למשה מסיני ואם לא קרע לא קיים המצוה ונסתר בזה מנהגי סאלוניקי^מ.

כו. בדין מצוות פריעה בלי קריעה בצפרניים חלילה לשום מוהל לשנות מקבלה שבידינו ורואה אני בזה פריצותא יתירה ואם בזדון יעשה וודאי על הבי"ד להעבירו מאומנותו^מ.

כז. המתחדשים לעשות פריעה בכלי ולא בצפרניים כמבואר ברמב"ם וטור שו"ע והפוסקים ד"ז כבר מחו להו על קדקדם בספר בנין ציון^מ.

כח. החותך עור הפריעה עם עור הערלה בשבת יש בו משום חובל בשבת^ג.

כט. בענין החדשות אשר נעשה על ידי מוהל אחד לחתוך שני העורות ביחד ואין צריך לעשות הפריעה בצפורן פשוט דעשיית פריעה צריך להיות דוקא בצפרניים והוא בקבלה לנו מאבותינו עד משה רבנו ע"ה כמו שיש לנו קבלה מה היא אתרוג וחושש אני (בהמוהל) אם הוא מנפשות

(מו) הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שאלות ותשובות אחיעזר ח"ג סימן ס"ה ודלא כהמטעים בפ"י דבריו.

(מז) מהר"י דאנציג שאלות ותשובות מהר"ד יו"ד סימן י"ט.

(מח) שאלות ותשובות אור המאיר סימן נ"ח, הגר"ם שפירא זצ"ל מלובלין.

(מט) שאלות ותשובות חלקת יעקב ח"ג סימן פ"א.

(נ) שאלות ותשובות עמק הלכה הרה"ג בוימעל.

כ שכר שמות - פרק י"ג ועונש

עמלק ימ"ש ולדעתי יהי מתרה אותם שאם יוסיפו לעשות ככה שיפסלו לעדות כמו המכה איש ישראל^{נא}.

ל. אסור בכל אופן לשנות מצות מילה וחס ושלום לבטל מצות פריעה בצפורן^{נב}.

לא. הגר"ש עהרענפעלד זצ"ל גאב"ד מאטערסדארף זצ"ל לא רצה להיות סנדק במקום שמוהל לא עשה פריעה בצפרניים.

לב. וודאי שאסור לשנות אפילו כלשהו וכל שכן שלא לחתוך עור הפריעה ויש בזה משום חובל^{נב}.

לג. החותך עור הפריעה עם הערלה בבת אחת ביטל מצוות פריעה ואם הוא בשבת חייב כרת^{נד}.

לד. מוהל שמבטל קבלת ומסורת אבותינו במצות מילה פריעה ומציצה מעבירין אותו^{נה}.

לה. החותך עור הפריעה עם עור הערלה ואינו עושה פריעה בצפורן הוא הפקרות גדול ומי התיר להם לשנות מצות מילה המקובל ונהוג בכל ישראל^{נו}.

לו. וואו איז דערהערט געווארן חס ושלום צו משנה זיין

נא) הגה"ק מוהר"ל גרינוואלד גאב"ד דק"ק ערוגת הבושם שאלות ותשובות מגדלות מרקחים סימן פ"א.

נב) הגאון הק' ציס"ע מרן רבי ישראל אלטר אדמו"ר מגור זצ"ל.

נג) הגה"ק מוהר"י אדמו"ר מפאפא זצ"ל.

נד) הגר"י יודלביץ זצ"ל שאלות ותשובות בית אב חמישאה סימן רע"ו רע"ז.

נה) שאלות ותשובות לבושי מרדכי הגרמ"מ אפשטיין מסלבודקה.

נו) הגה"ק כקש"ת מוהר"י קנייבסקי שליט"א מסטייפעלע.

שכר שמות - פרק י"ג ועונש כא

וואו מען איז מקובל צו מאלען פון דורי דורות הישמע כזאת אין שום צד היתר לזה.¹¹

לז. חס ושלום לשנות ולחתוך עור הפריעה ולבטל פריעה בצפרניים ופשוט מאד החותך עור הפריעה חייב משום חובל ובשבת חייב סקילה ואין לספק בזה כלל וחס ושלום לשנות אפילו כלשהו.¹²

לח. מצוות מילה לחתוך הערלה קודם ואחר כך לפרוע הקרום התחתון בצפורן דוקא והחותך ב' עורות ביטל מצוות פריעה והמוהל חייב משום חובל ובשבת חייב כרת.¹³

לט. על דרך המתחדשים שהמציאו לעשות מילה ופריעה בדרך חדש פשוט אצלי כביעתא בכיתחא דאסור לשנות מן הדין צורת המצוה כפי שנמסרו מפי משה בדור דור וכל המשנה קרוב לומר דלא יצא שאפילו מן התורה לא קיים המצוה כיון דשינה מצורת המצוה אינו חותך בסכין ואחר כך פורעין בידיים על ידי צפרניים.¹⁴

(נ) הגאון הגדול ר' אליעזר ש"ך שליט"א ראש ישיבת פונבז'.

(נח) הגאון הגדול רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א מפוסקי הדור בירושלים.

(נט) הגאון הגדול רבי מנשה קליין שליט"א מפוסקי הדור שאלות ותשובות משנה הלכות ט"ו חלקים. ועיין עוד באריכות בספרו מל ולא פרע.

(ס) הגאון הגדול רבי שמואל וואזנער שליט"א מפוסקי הדור שאלות ותשובות שבט הלוי י"ד סימן קל"ב.

הודעה ואזהרה המורה!!!

היות ווי עס איז געקומען צו אונזערע אויערן אז עס געפונען זיך געוויסע מוהלים קלי הדעת וועלעכע ווילען מבטל זיין די הייליגע מצוה פון מציצה בפה וואס אידן האבן דאס איינגעהאלטן מימות משה רבינו ע"ה, און באנוצען זיך מיט פארשידענע תירוצים, ווי עס האבען דאס געוואלט אלע יארן די רעפארמער מבטל זיין. אזוי ווי די גמרא זאגט אין מסכת שבת דף קלג.:

"אמר רב פפא האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברין ליי". אין פשוטן טייטש איז, אז א מוהל וואס ער מאכט נישט קין מציצה איז דאס בית דין מחויב איהם מעביר צו זיין פון מוהלות.

על כן זענען מיר מזהיר, דאס מיר וועלען מפרסם זיין ברבים די יעניגע מוהלים וועלעכע מאכען נישט מציצה בפה כדת וכדין, מען זאל זיי מעביר זיין פון מוהלות.

מיר זענען אויך מזהיר אלע אידן בכלל, ובפרט בני תורה ובני הישיבות זיי זאלן מהיום והלאה באין אופן נישט נעמען א מוהל וועלעכער מאכט נישט מציצה בפה ופריעה בצפרניים וחיתוך באיזמל.

השומע ינעם ותבא עליו ברכת טוב, און אין דעם זכות וועלען זיי האבען ערליכע קינדער.

עס זענען ליידער דא בעוה"ר געוויסע רבנים קלי הדעת וועלעכע האבען נייגונגען צו רעפארמיזעם און זענען נותן יד לפושעים צו העלפן מבטל זיין די מצוה פון מילה. על כן דריקען מיר דא איבער א קריאה קדושה פון די גרעסטע ערליכע גדולי הפוסקים פון היינטיגען דור, בכדי די בני תורה זאלן זיך נישט טועה זיין אחרי נביאי הבעל.

שכר שמות - פרק י"ג ועונש כג

בזכות מצות מילה כהלכתה יראנו השי"ת את ישועתו ויצוה לנו את ברכתו הטובה, ויזכור לנו ברית ראשונים לחדש עלינו ימים כקדם ולהשיב שבות ציון וירושלים בבי"א.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

אכן נודע הדבר (שמות ב, יב)

כשהגבירו שלטונות רוסיא את קושי השעבוד, לקחו לצבא כמה מבני עירו של רבי חיים לייב אב"ד קלושין, מגדולי חסידי קאצק. הכריז הרב כי ידרוש בבית הכנסת בגלוי נגד הגזירה. העיירה שרצה אז מלשינים, ומקורביו פחדו, אבל הרב עשוי חלמיש. רק בקושי פועלים אצלו שידבר ברמיזה, יזכיר רק את חילול השבת הכרוך בעבודת הצבא, ולא ידבר נגד המלכות באופן ישיר.

פתח לראשונה הרב את דרשתו נגד המלשינים, אמר:

משה רבינו טען "אכן נודע הדבר". האם מתחילה הרהר על מעשי ה' וחשב שלית דין ודיין?

אלא, משה התקשה לדעת, מדוע אין הקב"ה בעצמו דן את בני ישראל והוא מייסרם על ידי המצרים. אחר שראה שיש מלשינים ביניהם, וחוטאים איש לרעהו, הבין שהם נענשים במדה כנגד מדה, אמר: "אכן נודע...".

שוב התלהב רבי חיים לייב, ואמר:

כתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". פירשו הראשונים, כי הצדיקים, עובדי ה', עשו את עבודתם גם בלילה כדי לספק את המיכסות ולא לחלל שבת. אחרי שפרעה לא נתן להם תבן ללבנים, וציווה לעבוד יום ולילה, נאלצו גם הם לחלל את השבת; והרי בזכות השבת ישראל נגאלים, לכך נאנחו בני ישראל, כי ראו בזה חורבן העם ודחיית הגאולה. וכוונת הקב"ה בכגון דא ברורה לנו: שניווכח לדעת, כי כל גזירות הגלות לא באו אלא להעביר אותנו מעבודת ה', מעמידים אותנו בנסיון - וזהו גזירת הצבא...

שכר שמות - פרק י"ג **ועונש** כה

"אכן נודע הדבר - שהייתי תמה מה חטאו ישראל
מכל שבעים אומות? אבל רואה אני שראויים לכך
(רש"י)

תמה הרה"ק רבי מנחם מענדל זי"ע, האדמו"ר הזקן
מקאצק:

לכל "יהודי טוב" אין מראין מן השמים פגם בבני ישראל,
וכיצד זה הראו דוקא לגואל האמת משה רבינו את חסרונם?

השיב על שאלתו האדמו"ר מגור בעל "שפת אמת":

דוקא לגואל האמיתי מראים את המכה, על מנת שיתבונן
ויידע כיצד לרפאותה...

* * *

למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתיני (שמות ה, כב)

פירש רבי שמואל מסלאנים:

למה הרעות לעם הזה בזה ששלחתיני? אלה הצאן מה
חטאו, עד שמכולם בחרת כשליח להצלה דוקא בי, הגרוע
מכל...

בעזרת השם יתברך

פרק י"ד

• וארא •

בפרק הזה יבואר:

מעשה נורא איך שהמגיד מקאזניץ זצ"ל הוציא ותיקן רוח - סדר הכניסה לגיהנם - סדר הגלגול בבהמות וחיות טמאות ושקצים ורמשים - נשמה סובלת בגלגול יותר משני אלפים שנה - יש להנשמה שוטר מיוחד שעומד תמיד להפילו במים בכל רגע ורגע עד זמן הקצוב לו - מעשה נורא איך שרשע ואכזר גדול על עניים מתגלגל בעורב והאר"י זכרונו לברכה אינו רוצה לתקן אותו.

תוכן הענינים

של פרק י"ד

- א. יש להגשמה שומר מיוחד שעומד תמיד להפילו במים בכל רגע ורגע עד זמן הקצוב לו.....ה
- ב. סדר הכניסה לגיהנם.....ה
- ג. האיך זורקים את הגשמה מקצה העולם לקצה העולם.....ה
- ד. סדר הגלגול כבהמות וחיות טמאות ושקצים ורמשים.....ו
- ה. נתגלגל להביא לעולם נפש שהרג.....י
- ו. גשמה סובלת בגלגול יותר משני אלפים שנה.....יב
- ז. כמה פעמים האדם מתגלגל.....יג
- ח. מעשה נורא איך שהמגיד מקאזנין זצ"ל הוציא ותיקן רוח.....יד
- ט. הרוח צועק על המגיד מקאזנין.....יד
- י. המגיד מקאזנין גוזר על הרוח שיסתכל בפניו.....טו
- יא. המגיד מקאזנין מתקן הגשמה שתוכל ליכנס תיכף לגיהנם.....טז
- יב. מעשה נורא איך שרשע ואכזר גדול על עניים מתגלגל בעורב והאר"י זכרונו לברכה אינו רוצה לתקן אותו.....טז

פרק י"ד

יש להנשמה שוטר מיוחד שעומד תמיד להפילו במים בכל רגע ורגע עד זמן הקצוב לו

ראה מה שכתב בספר שער הגלגולים^א, וזה לשונו: ודע כי אין לך שום אחד מאלו המתגלגלים כנזכר, או שום נשמה שנענשת בבית דין של מעלה, שאין לפניו כרוז אחד שמכריז ענשו ועונו תמיד בכל הזמן ההוא שהוא מתגלגל שם או שנענש שם כנזכר, ואינו זז מאצלו. גם יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו באותו עונש הראוי לו, או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו, כגון מי שנתגלגל במים, הנה השוטר ההוא עומד עליו תמיד להפילו במים בכל רגע עד זמן הקצוב לו, עד כאן לשונו.

סדר הכניסה לגיהנם

ואם הנפש עדיין לא זכתה ליכנס לגיהנם, אז באים רשעים מגיהנם ונפקין לקראת אותה הנשמה, וצועקים עליה בקולי קולות: **צא רשע איש הדמים, עדיין אין אתה זוכה ליכנס לגיהנם, וחוטפים** זו הנשמה שלשה מלאכי חבלה, וכל אחד גדול מאד ונורא בלי שיעור וחקר, ואחד הולך לימין, ואחד הולך לשמאל, ואחד לפניו, ומכריזין לפניו כל העבירות שעשה ועבר, ומכים אותו במקלות של ברזל, ומענין אותו בכל מיני עינויים קשים ומרים וקולעין אותו בכף הקלע.

האיך זורקים את הנשמה מקצה העולם לקצה העולם

ובשבת מבואר^ב, שמלאך אחד עומד בקצה זה העולם, ומלאך אחד בקצה הזה, וזורקין אותו מקצה העולם

(א) הקדמה כ"ב.

ועד קצהו, על מספר חטאיו שעשה, ודיבורים אסורים שפגם ועשה, כי כל דיבור שמדבר האדם לא נאבד, כמובא בזהר הקדוש¹ והיסורים האלו המה קשים ומרים מאד מאד יותר מיסורי הגיהנם.

סדר הגלגול בבהמות וחיות טמאות ושקצים ורמשים

ואם חטאו גורם יותר, אז נגזר עליו שיכנס ויתגלגל לבהמה וחיה, וכמה זמן ישהה שם, וכשהוא בגלגול בהמה וחיה אז יודעת הנפש וזוכרת כל מה שעבר עליה מקודם, ולא כמו כשהיא מגולגלת בדמות אדם שנשכח ממנה הכל. וזה צער יותר גדול מצער גיהנם כמובא בספרי קודש, כי הנפש מרגשת סרחון של נפש הזוהמה של נפש הבהמית, ומוכרחת להלך כפוף כמו הבהמה שהולכת כפופה, וכל מה שעושים לזה הבהמה מרגשת זו הנפש², ובשעת שחיטת הבהמה ומיתתה סובלת אותה הנפש כל זה הצער. וזה הענין שרואין לפעמים בהמה שנמסרת לאדון אכזר ורשע, ומכה אותה ונושאת משאות כבדים.

והרבה פעמים מתגלגל בחיות טמאות ושקצים ורמשים חס ושלום³, ויש שדוחין אותו מגלגול לגלגול, הכל לפי ערך חטאיו ופגמיו שפגם מול בוראו, וגרם להשחית ולפגום בשמות הקודש⁴, ולגרום צער לכל פמליא של מעלה, ולהחשיך אורות עליונים, ולפגום ולהחשיך נשמתו רחמנא ליצלן.

(ב) דף קנ"ב עמוד ב'

(ג) פרשת בשלח דף נ"ט עמוד א'. פרשת משפטים דף ק' עמוד ב'. פרשת אמור דף ק"ה עמוד א'.

(ד) ראה ספר חסידים סימן תתשס"ג.

(ה) עיין בספר חסד לאברהם מעין חמישי נהר כ"ד,

(ו) גודל העונש של המזכיר שם שמים בלי כוונה מבואר בספר יסוד ושורש העבודה (שער ב: האשמורת, פרק ב), וזה לשונו:

החכם מכל אדם במדע, מדהימן ודרדע, בלשון של זהורית הודע (קהלת ה, א): "אל תבהל על פיך, ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלוקים וגו'". בכך אהובי נפשי, אחי ורעי, שימו זאת על לבבכם, לפני מי ולמי תוציא דבריך. ונקוט האי כללא בידך: באיזה ברכה שיהיה, כשיאמר "ברוך אתה", יצייר במחשבתו כאילו ממש אומר ברכה זו כנגד הבורא יתברך ויתעלה לנוכח, כי לשון "ברוך אתה" מורה על זה, וזה חיוב גדול על כל אדם בכל התפלות ובכל השבחים והודאות, רחמנא ליצלן, רק לנוכח הבורא יתברך, כי מלוא כל הארץ כבודו. ומי שאינו מכווין ומצייר במחשבתו כמשמעות הברכה, שאומר נגדו יתברך ממש לנוכח - ברור לכל בר שכל שברכה כזו, כאילו לא בירך כלל, ועונשו גדול, שטל ברכה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, וגורם העדר הנחת מהבורא יתברך, כי אף ברכות המצוות וברכות הודאות הם תיקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים. ובברכת הנהנין עוד מוסיף סרה, שאכל ושתה בלא ברכה, כי ברכה כזו, כלא נחשב, ונקרא מועל בקדשים וגם נקרא גולן, כמבואר בגמרא ברכות (דף לז): אמר רב יהודה אמר שמואל: כל הנהנה מעולם הזה בלא ברכה - מעל כאילו נהנה מקדשי הקדשים, שנאמר וכו'.

אמר רבי חנינא בר פפא: כל הנהנה מעולם הזה בלא ברכה, כאילו גזל להקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, שנאמר וכו'. וכשעושה ברכה כתיקונה, קונה אותו המאכל או המשקה מהבורא יתברך בהודאה זו. ולא זאת, אלא אף זאת, שיש לו עונש, שהוציא שם שמים לבטלה, רחמנא ליצלן, כי בברכה זו שבירך בלא כוונת הלב, אמר שם הקדוש והנורא בפיו, ולבו בל עמו.

מעשה נורא באחד שקיים כל התורה כולה ולא מצאו אלא עון אחד שלא נזהר מלהוציא שם שמים לבטלה
 וכדי להלהיב לב אנשים לגודל הזהירות בזה, אעתיק מעשה רב מה שמצאתי בספר, וזה לשונו:

המחבר "זרע יצחק" זכרנו לברכה אנגיד, ושמע בבית דין של מעלה קול רעש גדול: פנו מקום לצדיק אחד שנפטר! וקבלוהו בכבוד גדול, ונתנו לו ספר תורה בזרועו ושאלוהו: קיימת מה

שכתוב בזה? ואמר: הן! קיימת מצווה ראשונה, שהיא מצות פריה ורבייה, לא להנאתך אלא לשם שמים? ואמר: הן! ואמרו: מי מעיד בך? ובאו המלאכים שנבראו מהמצוות אשר עשה עד אין מספר, והעידו בו: זה אומר, נבראתי ממצווה זו, וזה - מזו, וכן כולם. אחר כך הביאו לפניו ארבעה טורי שלחן ערוך ושאלוהו: קיימת תורה שבעל פה? ואמר: הן! ומי מעיד? ובאו המלאכים כנוצר לעיל והעידו בו. שוב שאלוהו: נזהרת מלהוציא שם שמים לבטלה? וידום. חזרו ושאלו - אשתיק ולא אמר להו ולא מידי; והכריזו אחר עדות, ובאו גדודי מלאכי חבלה לבושים ומתעטפים שחורים, והעידו בו. זה אומר: נבראתי ביום פלוני, כשהוציא אזכרות כך וכך בתפלה בלא כוונה, וזה אומר כך; ויקרעו שמלותם כל הבית דין של מעלה, וגם אני קרעתי, ואמרו: טיפה סרוחה, איך לא יראת וכו', ונגמר דינו או לירד לגיהנום או יחזור ויבוא בגלגול, ובחר בגיהנום מגלגול, (עד כאן לשונו בקיצור).

ובפרדס זה לשונו: אל תדמי בנפשך, כמו שאתה מצייר אותיות השמות, כן הצורות האותיות למעלה, חלילה לומר כן! שאתה גשמי, ואין לשער ולצייר מחשבות גשמיים בעולם הרוחניים, (עד כאן לשונו בקיצור).

ובסידור האר"י זכרוננו לברכה כתב: בהזכרת השם יודעו כל איבריו, ויזהר שלא יזכור שם שמים לבטלה אפילו בכל לשון, וכל שכן בלשון הקודש, וכל שכן במבואות שאינם נקיים, (עד כאן לשונו).

ובספר "שערי אורה" זה לשונו: דע, כי שם הוי"ה יתברך הוא שורש ועיקר לכל שמותיו יתברך, וכל השמות והספירות והנקודות תלויין בו, וכל היצור עומד וקיים בו. וכמה אתה צריך להתבונן ולהיזהר, שבעת שאתה מזכירו, דע שאתה נושא על פיך כל השמות והמרכבות, העולמות ומלואם. ונאמר (שמות כ, ז): "לא תשא את שם ה' אלוקיך לשווא". כי האיך בריה קלה ושפלה תהיה נושאת על לשונה שם הגדול יתברך לעד, שכל צבאות מעלה ומטה נושאים בו, והוא מרעיש העולמות למעלה למעלה, ומתקוממים כל צבאות מלאכי מעלה ושואלין אלו לאלו: למה העולם נרעש? ואומרים, שפלוני הרשע מזכיר את השם, ולפיכך נתרעשו שמים וארץ. ואומרים: הלוא זה הרשע עבר וכו', וכמו

אילן, שמנענע השורש, יתרעשו כל הענפים והעלים; כך כשמזכיר את השם, ברוך הוא וברוך שמו, יתרעשו כל צבא מעלה ומטה, (עד כאן לשונו).

ראו אחי ורעי, אהובי נפשי, מהרעש הגדול בכל צבא מעלה ומטה בשביל האדם המוציא שם שמים בלא כוונה, רחמנא ליצלן. ואיך לא יתן האדם אל לבו בבואו אל הקודש להזכיר את השם הנכבד הגדול והנורא הוי"ה ברוך הוא וברוך שמו או שאר שמות הקדושים של יוצרנו ובוראנו, יתברך ויתעלה זכרו לעד, בכל התפלה מראש ועד סוף ובכל ברכות המצוות וההודאות והנהנין, להוציא מפיו השם הנכבד והנורא בכוונה עצומה על כל פנים. וכשמתפלל בלא לב ולב - כמה שמות הקדושים הוציא מפיו בלא כוונה בלא ידיעתו כלל, כי חושב באותה שעה בענין אחר, בעניני עולם הזה, רחמנא ליצלן. ואף שחשב בדברי תורה, על כל פנים, נקרא הוציא שם שמים לבטלה, שלא הוציא מפיו שמות הקדושים של בוראנו יתברך ויתעלה באימה וברתת, מה גם בלא ידיעת מחשבתו כלל - אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה - ואיך ישא פניו אחר פטירתו אם ישאלוהו כנוצר לעיל. ואזהרה זו תועלת גדולה לאדם להיזהר מאוד להתפלל כל תפלתו בכוונה עצומה, כדי להיזהר שלא להוציא איזה שם קדוש של הבורא יתברך ויתעלה באמצע תפלתו בלא כוונה, חס ושלום.

גם יזהר האדם מאוד כשיאמר באיזה ברכה: "אלקינו מלך העולם", שלא יחטוף שלוש תיבות אלו, רק שיחשוב פירוש הלעז של תיבות אלו, ולשמוח בשמחה עצומה בתיבת "אלוקינו" על אלקותו יתברך ויתעלה עלינו עם קדוש, ובתיבות "מלך העולם" - על גודל מלכותו, כי בודאי מה שאמרו בגמרא הקדושה (ברכות מ:): כל ברכה שאין בה שם ומלכות, אינה ברכה - אין כוונתם שיאמר שם ומלכות בפיו, ולבו בל עמו להבין פירוש הלעז על כל פנים, כי מה בזה שאומר האדם "ה' אלוקינו, אם לא חשב בלבו ממש לנוכח, שאתה ה' אלוקינו, איך יחשב זה לשם ברוך הוא וברוך שמו, שחייבונו רבותינו זכרונם לברכה להזכיר בברכה?! גם תיבות "מלך העולם", אם יאמר "מלך העולם" רק בשפתיו וחוטף מיד לומר תיבות אחרות של הברכה, ולא כיוון בלבו לנוכח פירוש הלעז על כל פנים - שאתה הוא מלך על כל העולם - איך יחשב

נתגלגל להביא לעולם נפש שהרג

וכן העיד רבינו הקדוש בעל הרמ"ק זכרונו לברכה בספרו שיעור קומה^א, וזה לשונו הקדוש, וכן יתגלגל לפעמים להביא לעולם נפש שהרג, וכמו שהוציאו מן העולם כך הוא מביאו לעולם, או להביא אביו לעולם, כמו שהביאו יביאהו, וכיוצא בזה לשלם חבירו ממון שגזלו ויתן לו נכסיו, או ליתן כל נכסיו לבן בין הבנים, או ייטב לאדם זר בחשק נפשו בטובה ההיא, ואינו יודע בזה רק יודע כל הנסתרות שהוא מגלגל את הענין^ב, או משיא את ביתו לו או מקנה לו נכסיו, וכיוצא בזה במשפטי ה' והנהגתו הסתומה והדלת ננעלת מבני אדם.

ומובא בספרים סיפורים נוראים איך שנואף אחד מת, ונתלבש בכלב והמית את הנואפת, ובן הנואפת הרג את הכלב, ואחר כך מת בן הנואפת במשפטיו^ג של הקדוש ברוך הוא להמית את הממזרים בסתר, ובני אדם תמהו על

זה למלכות בברכה זו בשלוש תיבות אלו על אלקותו יתברך ועל גודל מלכותו כנוכר לעיל. זכור ואל תשכח, אחי ורעי, אנוש כערכי, שלא אצטרך אזהרה אחר אזהרה בכל שארי ברכות על זה, ודי בהערה זו.

(ז) דף פ"ד עמוד א' סימן פ"ד אות גלגול.

(ח) ועיין באריכות בספר פרדס בשער הנשמה. ותאנא (זוהר תרומה ק"נ עמוד ב') כי בגיהנם יש מדורות ששם יורדים מחטיאי הרבים הנקרא צואה רותחת ואינם יוצאים משם לעולם, וכן המשחיתים זרעם נדונים שם לדורי דורות, ובשבתות וראשי חודשים וימים טובים אינם נדונים, אבל אינם יוצאים משם כשאר רשעים דיש להם מנוחה, וישראל שלא שמר שבת בעולם הזה אין לו מנוחה לעולם (שפתי רננות פרק לט).

(ט) ועיין זוהר שמות ג' ב', אור החיים על התורה פרשת אחרי פסוק כ', ועיין עוד תיקוני זוהר (תיקון כ"ב תיקון ס"ו ועיין זוהר בראשית דף רי"ד), ועיין זוהר פרשת בראשית י"ט על הפסוק "וישקף על פני סדום ועמורה", סופי תיבות "מיל"ה" וכו'. וגורם

המעשה ולא נתגלה המציאות כולו אלא לשרידים, ובלי ספק היה מעשה תמהון לבב לאותם שראו אותו כי נורא הוא.

אמנם זמן הרחבת הגלגול מהעתק להעתק, הכל הוא בגזירת ה', יש שהוא מתגלגל בשעתו אחר קבורתו, ויש מתגלגל אחר כמה שנים, עד כאן לשונו.

וכן העיד בזה הקדוש האר"י זכרונו לברכה על אחד מגדולי עולם בזמן הגאונים שיצא לתרבות רעה על ידי מעשה הידוע, ופעם אחת ראה רבינו האר"י זכרונו לברכה כלב שחור, ואמר לתלמידיו ראו בניי, הכלב הזה הוא אותו פלוני. וזה היה כמה מאות שנים אחר פטירתו.

והיה מעשה לפני רבינו האר"י זכרונו לברכה פעם אחת בעת ישבו יחד בשדה עם תלמידיו, ובא ועמד לפניו עורב אחד, ושאל רבינו האר"י זכרונו לברכה לתלמידיו, הכרתם פלוני המוכסן מצפת, ומה היה מעשיהו, וסיפרו לו שהיה רשע מעולם, ואכזר גדול על עניים, וצעק רבינו זכרונו לברכה, לך רשע וברח לך, אין אני מתקנד, ותיכף פרח והלך זה העורב.

ומובא בספרים שבזמן רבינו הקדוש מראפשיץ זי"ע, בא פעם אחת שעיר עזים אחד ונתקרב לשולחנו הטהור, ונתן שני רגליו על השולחן, ואמר רבינו

פירוד בין ישראל לאביהם שבשמים כמבואר בזהר שמות (קפ"ט). עיי"ש. וכמו שכתב האריז"ל שכל צרות שבעולם הכל בשביל חטא זה ובנים משחיתים הן הן המזיקים אותו וגורמין לו כל ההזיקות, וזה שאמר "מהרסיך ומחרביך ממך יצאו" וכן כתב בעל חסד לאברהם בחלק עין גדי נהר כ"ו.

(י) ועיין בספר שכר ועונש פרשת ויגש בדף י"ח איך שרב אחד נתגלגל בכלב והיה מונח תחת שלחנו של הרב הקדוש רבי הלל מקאלאמייע זצ"ל, וצדיק אחד מעשרת השבטים שבא מאויען ממדינת טיבעט (שהוא בין יאפאן וכינע) גילה מי הוא הכלב ואיך לתקנו.

הקדוש הנזכר לעיל, ברוך השם כבר זכה אותו צדיק ליכנס בשעיר בבהמה טהורה.

נשמה טובלת בגלגול יותר משני אלפים שנה

ופעם באה נפש אחת לרבינו הקדוש המגיד מקאזשניץ זצ"ל שהיה בדיבוק לא עלינו, והביאו אותו להמגיד לתקנו, ושאל אותו המגיד זצ"ל מי היה בגלגול הקודם ובאיזה זמן היה, והשיב כי זה יותר משני אלפים שנה שהוא בצער אחר צער וביסורים אחר יסורים, והוא היה הראשון שזרק האבן על זכריה הנביא, ומאז אין לו מנוחה והולך מדחי אל דחי, וברחמי ה' על מעשיו נתקן על ידי הקדוש הנזכר לעיל.

וכמו שמובא מרבינו האר"י זכרונו לברכה בספר שער הגלגולים^{יא} כי יש נשמות שנדונים ביסורים אלף שנה ועוד יותר. וכמו שכתב בשבט מוסר פרק י' וזה לשונו:

כת שש עשרי מתחזקים לחטוא באומרם משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש^{יב}, וכיון שכן, הנני מתעדן בחטאים כל ימי בחלוף עונש י"ב חדש.

הסתירה לזה, שקודם שיכנס בגיהנם מגלגלין נפשו באויר שנים הרבה כדי רשעתו בעונשים כפולים מגיהנם, ומכניסים נפשו בבהמות וחיות טהורות וטמאות ובשקצים ורמשים, ובכל מקומות המטונפים, וכאלה מהעונשים, ובסוף נכנס בגיהנם, (עד כאן לשונו).

והרבה פעמים מגולגל בכלב, וכמו שמובא בספר הגלגולים^{יג}, וזה לשונו: גם ראה לר' יוסף די ליריינה מגולגל

(יא) הקדמה כ"ב.

(יב) ראש השנה דף י"ז עמוד א'.

(יג) דפוס פרעמישלא שנת תרל"ה פרק ס"ו.

בכלב אחד שחור, על שנשתמש בקבלה מעשיות והקטיר לעבודה זרה, כנודע במעשה ההוא.

ויש שניתן בבהמה טהורה, ואם זכתה נשחטת בסכין כשר, ונאכל על ידי צדיק ועובד ה' ^ט. ויש שמתגלגלים בדגים, שהוא גלגולי צדיקים הנשאר להם ענינים לצורך תיקון נפשם ^{טו}.

כמה פעמים האדם מתגלגל

בספר דברי שאול ^{טו} כתב בשם המגיד מישרים, דג' פעמים האדם מתגלגל ולא יותר, ואסמכי' אקרא דעל שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. ועיין מהרש"א ^ט דאסמכיה אקרא הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש, עיין שם. והטעם בזה, דהנה בעל עקידה ^ט מדמה חטאי אדם לכלי מתכות וכלי חרס, שיש אשר לא יתרחץ כמו כלי חרס, והנה גם כלי חרס קיימא לן דבשלש פעמים יצא הגיעול ממנו בדרבנן ^ט ואם כן בשלש פעמים יוכל להתנקות, ולכך הגלגול אינו רק עד שלש פעמים.

(יד) בדפוס ראשון (דף מ"ג ע"א) כתב, וזה לשונו: הר"ר יוסף מן דולפינא נתגלגל בכלב שחור ב"מ בזמן מורי זצלה"ה, עד כאן לשונו. עיין חסד לאברהם מעין חמישי נהר י"ז.

(טו) עיין באריכות בספר חסד לאברהם מעין חמישי נהר י"ז.

(טז) על שיר השירים.

(יז) בחידושי אגדות שבת דף קנ"ב.

(יח) בפרשת צו.

(יט) ועיין עיטור ביר"ד סימן קכ"א, ובחק יעקב ריש סימן תנ"א בשם הרוקח.

מעשה נורא איך שהמגיד מקאזניץ זצ"ל הוציא ותיקן רוח

מעשה נורא מובא בספר סיפורים נוראים², וזה לשונו: עוד שמעתי מהרב ר' דוד³, שפעם אחת היה בקאזשניץ וראה דבר פלא, שבכל בוקר אחר התפלה לומד הרב הקדוש הגאון ר' ישראל משנה במשניות ובחור אחד אומר קדיש אחר הלימוד, והי' זה לפלא בעיני. וגם שמעתי אומרים להבחור, למה אתה משהק כי הרוח יכנס בך עוד הפעם.

ושאלתי אותם מהו הענין הזה, וסיפרו לי, כי הבחור הזה הי' חולה גדול שנכנס בו רוח, והי' להבחור מהרוח יסורים קשים ומרים, וריחמו עליו אנשי העיר והוליכו אותו להרב הקדוש מקאזשניץ, וכאשר בא הבחור סמוך לפתח הרב צווח הבחור בקול מר ואמר: אני איני רוצה בשום אופן לראות פני הרב המגיד, כי אם אראה את פניו חיי אינם כלל, ונתחזק הרוח מאד, עד שכמה וכמה אנשים הוליכו אותו בקושי גדול לבית הרב המגיד.

הרוח צועק על המגיד מקאזשניץ

וכשבא במחיצת קדשו פנה הבחור עורף ולא רצה בשום אופן להסתכל בפני קדושת הרב, ואמר הרב, אני גוזר עליך שתחזיר אלי את פניך, וצווח הרוח בקול מר ואמר: אתה הוא הרב מקאזשניץ מה אתה רוצה ממני אין אני שומע כלל לגזירתך, ידוע תדע, כאשר אני הייתי בן י"ג שנה הייתי מופלא בתורה יותר מפליאתך כעת. ואמר לו הרב, תחזיר את

(ב) ובתפארת שלמה (שער התפלה דף י"ג עמוד ג') מביא המעשה הזאת באופן אחר קצת. ועיין סיפור כעין זה בספר נוצר חסד (אבות פרק ד') בפירוש המשנה אל תעשם עטרה להתגדל בהם.

(א) והוא היה מגדולי החסידים של הרב הקדוש רבי אשר מסטאלין, ומקודם היה מהנוסעים להרב המגיד מקאזשניץ)

פניך ואם לא אכה אותך במטה אשר בידי, וצווח הרוח בקולי קולות, רוצח, מה אתה רוצה להרגני, לא אחזור פני בשום אופן. והניח הרב את המטה על הבחור ונפל הבחור לארץ וצווח בקול יללה ואמר: הרב המגיד הרג אותי. ואמר עוד: תחזיר פניך אלי ואם לא אני אכה אותך שנית, ועמד הבחור והחזיר פניו להרב, רק נתן עיניו למטה ולא רצה בשום אופן לראות פני הרב.

המגיד מקאזשניץ גוזר על הרוח שיסתכל בפניו

אמר הרב: אני גוזר עליך שתגביי עיניך ותסתכל בפני, אמר הבחור, זהו דבר שאי אפשר ואף אם תהרוג אותי לא אוכל ראות פניך. אמר: אני אכה אותך עוד, ופחד הרוח והגביי בבת עיניו והסתכל בעל כרחו בפני קדושתו, ושאל אותו: מי אתה, אמר לו הבחור: למה זה תשאל לשמי כי איני מדורות הללו. אמר לו: מאיזה דור אתה, ושתק הרוח. ואמר לו הרב: אני אכה אותך עוד הפעם, והתחיל הרוח לבכות, אמר: הלהרגני אתה אומר, והניח הקדוש המטה על הבחור וצעק הבחור בקולות משונות עד שנתפחדו כל העומדים, ואמר: אגיד מי אני, אני הוא הראשון שזרק האבן על זכרי הנביא בבית המקדש, וגם אותי הרג נבזראדן ראשון, ומעת חורבן הבית אין לי מנוחה אף רגע מהמשחיתים ולא זכיתי אף לגיהנם.

המגיד מקאזשניץ מתקן הנשמה שתוכל ליכנס תיכף לגיהנם

ושאל אותו הרב הקדוש, מי נתן לך רשות ליכנס בגוף של הבחור, והתחיל לבכות ולהתחנן מכבוד קדושתו שלא יגרש אותו מהבחור, ואמר כי בגוף הבחור יש לי קצת מנוחה מהמשחיתים. אמר לו הרב הקדוש, זהו דבר שאי אפשר, אני גוזר עליך שתלך מגוף הבחור ולא תזיק לו בשום אבר, והתחיל

הרוח לבכות ולקונן עד שבכו כל העומדים שם. אמר לו הרב הקדוש אני אזכה את נשמתך שתבוא לגיהנם, אני אלמוד בכל יום אחר התפלה משנה במשניות עבור נשמתך והבחור יאמר קדיש, ונתרצה הרוח לילך מהבחור בלי שום נזק, עד כאן לשונו.

מעשה נורא איך שרשע ואכזר גדול על עניים מתגלגל בעורב והאר"י זכרונו לברכה אינו רוצה לתקן אותו.

מובא בספר שבחי האר"י²² זלה"ה, וזה לשונו: העיד לי כמוה"ר משה גלאנטי אב בית דין דצפת, שמתחלת ביאתו של האר"י זלה"ה לארץ הקדושה הלך לעין זיתים ונשתטח על קבר רבי יהודא ברבי אלעאי, כיון שהגיע אצל איילי זיתים ותאנים העומדים לשם סמוך לקברו, ראה על האחד מהאילנות עורב אחד עומד וקורא קר"ק קר"ק פעמים אין מספר, ואמר האדון הרב למה"ר משה גלאנטי שהלך עמו, הכרתם אדם שהי' שמו שבתי גובה מסים בצפת, אמר לו הכרתיו והי' אדם רע אכזר גדול, אמר לו האר"י זכרונו לברכה, נשמתו היא מגולגלת בזה העורב, ועתה אומר לי שהוא פלוני ובעבור אכזריותיו שנהג עם העניין בשעת גביית המסים שפשט הגלימא מעל כתפיהם והמושכבות מתחת גופיהם, לכן הענישו אותו בזה הצער שיתגלגל בעורב, ועתה הוא מבקש שאתפלל עליו. אזי אמר לו האר"י זכרונו לברכה, רשע לך לדרכך²³, איני מתפלל עליך, מיד פרח לו העורב, עד כאן לשונו.

(כב) מרבי שלמה שלימל.
 (כג) ועיין בחובת הלבבות שער חשבון הנפש וברבינו יונה ז"ל, ובראשית חכמה שער היראה, ועיין עוד בספר אור ישראל מכתב ט'.

ובספר רבינו בחי"ט^ט כתב וזה לשונו, "יחי ראובן ואל ימות", הזכיר יחי על חיי העולם הבא. "ואל ימות", שלא ישוב משם עוד בגוף למות מיתה שניי. וזהו שתרגם אונקלוס עליו השלום: ומותא תניינא לא ימות.

וגילה לנו בזה כי נשמות מתגלגלות לשוב בגוף, אחר שקבלו שכרם ועונשם בגן עדן או בגיהנם. וזה ידוע ומקובל, כי כשם ששמיטות העולם חוזרות ומתגלגלות, כן הנשמה אחר שקיבלה שכרה בגן עדן או עונשה בגיהנם, הנה היא חוזרת אחר זמן בגוף לקבל הראוי לה במדה כנגד מדה. והגלגול הזה נקרא אצל רבותינו זכרונם לברכה תחיית המתים. ותמצא בירושלמי, "אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון"^י, "זו מיתה שניי, וכן תרגום יהונתן: אם ישתבק חובא הדין לכון עד תמותון מותא תניינא.

(כד) פרשת ברכה.

(כה) ישעיה כ"ב.

בעזרת השם יתברך

פרק ט"ו

• בא •

בפרק הזה יבואר:

על ידי תשובה יכול לזכות לחיי העולם הבא - מעשה נורא שיכולים לראות גודל מעלת הרהור תשובה - בשמים מדקדקים על כל דבר קטן - מעשה נורא ברוח אחד שנכנס באשה, ובאו לראותה מארבע כנפות הארץ - צדיק מעניש חסיד שלו בעולם הזה כדי שלא יצא מכשול מתחת ידו - מעשה נורא איך שהצדיק הקדוש רבי ברוך מגארליץ זצוק"ל בא מעולם העליון להציל יהודים ממאכלות אסורות, וזה קרה בעיר הבירה בערלין.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך (בא יג, ט)

ונקראו "תפילין" - אומר רבי יעקב בעל הטורים - מלשון "פלילה", ויכוח, מפני שהן אות ועדות לכל רואנו שהשכינה שורה עלינו, דכתיב "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" ודרשו חז"ל: אלו תפילין שבראש.

ומוסיף ביאור לדבריו רבי יואל סירקיש (הב"ח): שבוויכוח זה אנו מנצחים, כי יחודו שאנו מייחדים את ה' יתברך - הוא אמת, ואשר לכן השכינה שורה עלינו, ומפני זה יראים האומות מישראל.

* * *

שאלו את רבי יהושע לייב דיסקין, מבריסק:

אימתי פשטה מצות תפילין בישראל לראשונה?

השיב רבי יהושע לייב:

בליל פסח, תיכף אחרי שסיימו לאכול את פסחיהם, עדיין נותרה להם שהות מרובה עד זמן יציאתם ואז אמר להם משה פרשת "קדש לי כל בכור" והזהירם על התפילין, ומיד הלכו והתקינו לעצמם תפילין מעורות הפסחים ומגידיהם.

מכאן ואילך היו הולכים מעוטרים בתפיליהן כל עת מצוותן...

תוכן הענינים

של פרק ט"ו

- א. על ידי תשובה יכול לזכות לחיי העולם הבא.....ה
- ב. שום הרהור תשובה לא נאבד לעולם.....ו
- ג. מעשה נורא שיכולים לראות גודל מעלת הרהור תשובה.....ח
- ד. סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים.....ט
- ה. מעשה ברמשק - בבתולה שנכנס בה רוח.....ט
- ו. הרוח מבקש שיקראו את רבי חיים וויטאל שיבא אליו.....י
- ז. בשמים מדקדקים על כל דבר קטן.....יא
- ח. מעשה נורא ברוח אחד שנכנס באשה, וכאו לראותה מארבע כנפות הארץ.....יד
- ט. מעשה נורא בדיבוק מספר מעשה השם.....יד
- י. שאלות ותשובות לדיבוק מבעל שלשלת הקבלה זצ"ל.....טז
- יא. שאלות על ענין הנשמה אופן יציאתה מהגוף בעת המיתה.....טז
- יב. צדיק מעניש חסיד שלו בעולם הזה כדי שלא יצא מכשול מתחת ידו.....יח

יג. מעשה נורא שסיפר הגאון הצדיק מקלויזענבורג זכר צדיק
לברכה איך שהצדיק הקדוש רבי ברוך מגארליץ בנו של
הרב הקדוש מדברי חיים זכר צדיק לברכה בא מעולם
העליון להציל יהודים ממאכלות אסורות, וזה קרה בעיר
הבירה בערלין וראה כמו עיניו את בעל העובדא:..... יח

פרק ט"ו

על ידי תשובה יכול לזכות לחיי העולם הבא

מדברי הזוהר הקדוש בפרקים הקודמים אנו רואים שאנו צריכים תיכף ומיד לשוב לבוראנו כל עוד שיש עוד זמן לשוב אליו, כי לא יודע אדם יומו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: רבי אליעזר^א אומר: שוב יום אחד לפני מיתתך, ואמר בגמרא (שם), שאלו תלמידיו את רבי אליעזר, וכי אדם יודע איזהו יום ימות, אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר, (עד כאן), ובפרט במצב קשה ונורא כעכשיו בעונותינו הרבים.

וצריך אדם תמיד לשוב בכל עת בתשובה רבה על חטאיו שעשה ופעל, ולהוריד דמעות רותחות.

ויש תשובה שמוריד דמעות על ידי עבודת התפילה, ובא למרירות גדולה, בדמעות רותחות^ב, ומתעורר הלב ומבקש מה' שיקבל תשובתו ממנו, ומוסר נפשו לה'.

ויש ששב בדמעות על ידי התמרמרות מעומקא דלבא בתשובה גדולה על חטאיו, ובא להתמרמרות גדולה מעומק הלב שזהו עיקר התשובה, כעין תשובה של רבי אליעזר^ג בן דורדייא שעבר על כל עבירות שבתורה, ולסוף יצאה נשמתו בתשובה, ויצאה בת קול שמזומן לעולם הבא, וקרי ליה רבי מן השמים. וכל מי ששב תשובה כעין זו, נקראת תשובת רבי אליעזר בן דורדייא.

(א) אבות פרק ב' (משנה י'). שבת (דף קנ"ג ע"א).
(ב) עיין יערות דבש דרוש א' בברכת ולירושלים עירך ברחמים תשוב, ובברכת את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח.

וכל מה שקרוב לזה הבחינה שנוגע במרירות לבבו למאס חייו הגשמיים, בהיות שפגם ומרד נגד אלקיו, אז נתעלתה נשמתו ונתעטר בתואר בעל תשובה, ואשרי חלקו, כי במקום שבעלי תשובה¹ עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין. אבל הרבה זמן וזמנים יצטרך האדם לשוב בתשובה רבה לפני ה' שיזכה להקרא בשמים בתואר בעל תשובה, שיזכה למדריגה הגדולה הזאת, וצריך למרק כל חטא בתשובה וסיגופים בדמעות במצוות ובמעשים טובים ותורה ותפילה.

שום הרהור תשובה לא נאבד לעולם

עם כל זה, השב בתשובה, וכל מיני הרהור תשובה, הוא טובה לנשמתו בלי שיעור וחקר, ולא נאבד לעולם ח"ו שום הרהור תשובה.

כמובא בזוה"ק (פרשת תרומה דף ק"ג ע"א), וזה לשונו: ואית מנהון² דמצפצפי וסלקי, ואלין אינון חייבי עלמא דחשבי בלבייהו תשובה, ומיתו ולא יכילו למעבד לה, אלין אתדנו תמן בגיהנם ולבתר מצפצפי וסלקין.

חמי כמה³ רחמנותא דקב"ה עם בריוהי, דאפילו דאיהו חייבא יתיר והרהר תשובה, ולא יכיל למעבד תשובה

(ג) עבודה זרה (דף י"ז ע"א).

(ד) ברכות (דף ל"ד ע"ב).

(ה) [פירוש הסולם - מאמר והנה טוב מאד:] ואית מנהון. ויש מהם שמצפצפים בגיהנם ומיד עולים, ואלו הם רשעי עולם, שחשבו בתשובה בלבם, ומתו ולא יכלו לעשות תשובה. אלו נדונו שם בגיהנם, ומצפצפים ועולים לאחר כך.

(ו) חמי כמה רחמנותא וכו'. ראה כמה רחמיו של הקב"ה על בריותיו, שאפילו הוא רשע ביותר, והרהר בתשובה, ולא יכול לעשות תשובה ומת, זה מקבל עונש בודאי על שהלך מהעולם בלי תשובה, לאחר כך, רצון ההוא ששם לבו לעשות תשובה

ומית, האי בודאי מקבל עונשא על דאזיל בלא תשובה, לבתר ההוא רעותא דשוי למעבד תשובה לא אעדיאת מקמי מלכא עלאה, וקבי"ה אתקין לההוא חייבא דוכתא במדורא דשאול ותמן מצפצפא תשובה, דהא ההוא רעותא נחית מקמי קבי"ה ותבר כל גזיזין, (ס"א לבתר דקבל עונשיה, ההוא רעותא טבא דשוי ההוא חייבא למעבד תשובה, סלקא קמי מלכא עילאה ולא אעדיאת מתמן, עד דקבי"ה אתקין לההוא חייבא דוכתא במדורת שאול, וכדין ההוא רעותא נחתא מקמי קבי"ה, ותברת כל גזיזין) דתרעי מדורי גיהנם, ומטי לההוא אתר דההוא חייבא תמן, ובטש ביה, ואתער ליה ההוא רעותא כמלקדמין, וכדין מצפצפא ההיא נשמתא לסלקא מגו מדורא דשאול.

ולית רעותא' טבא דיתאביד מקמי מלכא קדישא. ובגין כך זכאה איהו מאן דמהרהר הרהורין טבין לגבי מאריה, דאף על גב דלא יכיל למעבד לון, קבי"ה סליק ליה רעותיה כאילו עביד". דא לטב, אבל רעותיה לביש לא^ט, בר הרהורא דעכו"ם, והא אוקמוה חברייא.

אינו נעדר מלפני מלך עליון, והקבי"ה מתקן מקום לרשע ההוא במדור של שאול, ושם מצפצף בתשובה. כי רצון ההוא יורד מלפני הקבי"ה, ומשבר כל כחות השומרים על שערי מדורי גיהנם, ומגיע לאותו מקום שהרשע ההוא שם, ודופק בו, ומעורר בו אותו הרצון לתשובה כמו שהי' לו מקודם בחייו, ואז מצפצף נשמה ההיא לעלות מתוך מדור השאול.

(ז) ולית רעותא טבא וכו'. ואין רצון טוב שיאבד מלפני המלך הקדוש. ומשום זה אשרי הוא מי שמהרהר הרהורים טובים לאדונו, ואעיג שאינו יכול לעשותם הקבי"ה חושב לו רצונו כאלו עשה. וזהו לטוב. אבל הרצון לרע, אין הקבי"ה חושב למעשה. חוץ מהרהורי עבודה זרה, וכבר העמידו החברים.

(ח) עיין ברכות (דף ר' עמוד א'), קידושין (דף מ' ע"א): חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

אינון דלא הרהרי^א תשובה נחתי לשאול ולא סלקי מתמן לדרי דרין, עליהו כתיב^ב "כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה", על קדמאי כתיב^ג "ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעלי", (עד כאן לשונו). מדברי זה הזהר אנו רואים גודל מעלת של הרהור תשובה.

מעשה נורא שיכולים לראות גודל מעלת הרהור תשובה

ומובא בספר אורי וישעי^ד, וזה לשונו: מעשה אירע בעיר אחת באדם אחד שנטה למות וחלה את חליו, ונכנסו אצלו חכמי ישראל לבקרו, ויזעק בקול גדול, ויאמרו מה לך כי זעקת, ויען ויאמר, וכי אין אתם רואים שאיש עומד לנגדי והוא מלא עינים^ה וכתת כלבים עמו, וזה חפץ לטרוף עיני וזה לחטוף רגלי וזה כל אבריי, והתחילו לבקש רחמים עליו בתפילות הכתובים בשלייה מה שמתפללים על שכיב מרע בר מינן, ובתוך כך נח מזעקתו והתחיל להתאנת, אמרו לו היושבים לפניו, על מה אתה נאנת, השיב, עתה בא לכאן לבוש

(ט) עיין קידושין שם: מחשבה טובה [הקב"ה] מצרפה למעשה . .
 מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.
 (ז) עיין קידושין שם: ההוא בעבודת כוכבים הוא דכתיב.
 (יא) אינון דלא הרהרו וכו'. אלו שלא הרהרו בתשובה, יורדים לשאול, ואינם עולים משם לדורי דורות. עליהם כתוב, כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה. על הקודמים כתוב, ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל.
 (יב) איוב ז, ט.
 (יג) שמואל א' ב, ו.
 (יד) שער התפילה (פרק ז').
 (טו) עיין גם כן לעיל פרק ז' (ובהערה י"ט שם, מעבודה זרה דף כ' עמוד ב'), שם (מזוהר פרשת נשא דף קכ"ו עמוד ב'). רפ"ח (ממס' חבוט הקבר פ"א ופ"ד).

בדים אחד ומטה אלקים בידו ומכה בהכלבים שלא יחבלוני, וכה אמר לי, כדאי היית שיאכלוך הכלבים עזי נפש אלה, אך הואיל ועשית זאת בעודך בריא שכל עת שלמדת באיזה ספר והגעת באיזה דבר עבירה אשר עברת, הרהרת בלבך תשובה^{טו}, אף שלא שבת בפועל, הרהורי לבך הצילוך שלא יזיקוך, ועל שלא עשית תשובה בפועל הבהילוך, עכ"ל, והרי לך גודל מעלת הרהור תשובה.

סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים

מעשה בדמשק - בבתולה שנכנס בה רוח

מעשה שהיה בדמשק^{טז} הנה בת של היקר רבי רפאל בהיותה עדיין בתולה בבית אביה אכלה ראש של דג בערב שבת ותיכף נתעלפה ונפלה על ערש דוי וכיסו פניה, והדליקו נרות של שבת.

והנה כל העומדים שם בראותם כן נבהלו ונתמהו גם היה שם רבי יוקב אל ימין אשכנזי. והנה קודם שקדש היום שמעו קול אחד מדבר מתוך פיה של אותה הבת ואמר, רבי רפאל קרב אצלי וכשקרב אמר לו למה לא תקנת כי אם ב' נרות הללו. אמרו לו כן מנהגינו בכל שבת. אמר ליה שבת זה

(טז) ובאור החיים הקדוש ויקרא (יט, ט) כתב וזה לשון קדשו הלא תמצא שאמרו ז"ל שאפילו עבר אדם על כריתות ומיתות בית דין תשובה כו' מכפרין. וכמאמר הנביא "שובה ישראל עד ה' אלקיך". ודרשו ז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. פירוש, שהגם שנכרת החוט המחבר עד כסא הכבוד ולא נשאר אלא חלק קטן בקרבו, התשובה מגיעתו עד כסא הכבוד. עוד שם (ויקרא כה, לה). וז"ל: כי אין לך דבר המעמיד לרוח החיוני במקום גבוה כתשובה. ובשמות (יט, ה), כתב: באמצעות תשובתו נקרא אדם צדיק (עכ"ל).

(יז) העתקתי מספר משיבת נפש להנ"ל.

אינו כשאר השבתות וצריך להוסיף שמחה, ואז הדליק עוד נרות.

אמר להם אחר כך הכינו כסא לאליהו זכרונו לברכה וכסא אחרת לר' יוסף קארו וכסא אחת להחכם רבי יצחק קארו, וכן עשו עד ז' כסאות לז' חכמים.

ואחר כך שלח אותו שילך לבית הכנסת להתפלל ערבית וצוה אל רבי יוקב שלא יגלה שום דבר ממה שראה או שמע, וכשהלך לביתו ללבוש מלבושי שבת שאלה לו אשתו למה נתעכבת לבא, והשיב לה רבי יוקב שהוא היה עם כבוד רבי רפאל ענף מתעסקים בדברי סחורה, ואמרה לו שקר הוא שבשבת אסור לדבר בדברי סחורה והפצירה בו, ואמר לה שנתעכב מפני רוח שנכנס בבתו של רבי רפאל והוא רוח רעה של חכם אחד.

ובין כך יצאו מבית הכנסת ובא רבי יוקב אחר כך וקראו רבי רפאל אצל הפתח ואמר הרוח זה הקורא הוא רבי יוקב השוטה שצויתיו שלא יאמר שום דבר והוא כבר אמר הכל לאשתו והיא נבונה ממנו ששאלו למה אמר רוח רעה מאחר שהוא תלמיד חכם, ונתכעס עליו וקללו הרוח ויתחננו כולם אל הרוח עד שמחל לר' יוקב, ואחר כך נכנס רבי יוקב והחביא את עצמו בין החביות שהיו בבית ואמר הרוח שיקראו אותו ואמר תראו איש זה שבמיעוט דעתו חושב שאינו רואה אותו בין החביות, אחר כך שאל הרוח כוס אחד מלא יין לומר עליו קידוש וישב על המטה ואמר קידוש בקול רם ואכלו כולם, ואחר כך אמרו ברכת המזון וכל הלילה נדדה שינה מעינם לראות מה יהי בסוף.

הרוח מבקש שיקראו את רבי חיים וויטאל שיבא אליו

והנה תיכף אחר חצי הלילה קרא להם הרוח ואמר להם לכו אחר רבי חיים וויטאל ותאמרו לו שאני רוצה לדבר

עמו. והשיבו אל הרוח מפחדים אנו אולי יפגע בנו סואבס"י, ואמר להם שלא יפחדו שהוא ילך עמהם, ועם כל זה לא הלכו. וכשתי שעות קודם עלות השחר קרא אותם פעם ב' ואמר להם תקראו לר' חיים שכבר עבר הסואבס"י מן שוק היהודים, והשיבו לו יודעים אנחנו שהרב רבי חיים לא יבא עמנו, ואז אמר להם הרוח שילכו ותמצאוהו ניעור משנתו על המטה ראשו מסובה על ידו, ושיאמרו שיבא שהוא חלם עתה ונבהל על שלא זכר החלום יבא אצלי ואני אזכירהו ואבאר לו החלום.

וכששמעו זאת הלכו אצל הרב רבי חיים וויטאל ומצאו אותו כדברי הרוח ואמרו לו שליחות הרוח אשר שלחם, ולבש בגדיו ובא אצל הרוח ועשה לו הרוח כבוד ונתנו שלום זה לזה, ואמר לו הרוח: חלום שחלמת הוא שאדם אחד היה שולח לך ז' חכמים עם חולה אחד שתרפאהו.

והפירוש הוא כי האדם האחד הוא רבי יצחק זכרונו לברכה לחיי העולם הבא רבך, והז' חכמים הוא אליהו זכרונו לברכה ורבי יוסף קארו ורבי יצחק קארו וכולהו והחולה הוא אני, ורבך נותן לך שלום ואמר שתשמור לעשות דבר פלוני ופלוני שלא תשכח לעשותם. והנה אני מצפה רפואה על ידך וכדי להוציא לעצמי ידי חובת השליחות אגלה לך עכשיו מה הוא ענינו.

בשמים מדקדקים על כל דבר קטן

דע כי אני פלוני בן פלוני הדר בצפת תבנה ותכוון במהרה בימינו, והנה כבר מ' שנה שמת ובאלו המ' שנים היו מעלים אותי ממחיצה למחיצה ובכל עליה ועליה היו מענישים אותי עד שבסוף כשרצו לעלות אותי במחיצה אחרת לבחינתי היו מדקדקים על היות קלות שבקלות ולא הניחוני לעלות מפני שעדיין מצאו בי עול ביותר.

והנה בהיותי חוץ למחיצתי וקרוב אליה שמעתי מאחורי הפרגוד מבית דין של מעלה שהיו אומרים מי ילך ויודיע לבני ישראל שבדמשק איך בעונותם ובעבירות שיש ביניהם נגזר עליהם מגפה רחמנא ליצלן וצריך שילך ויודיע להם כדי שיעשו תשובה ויתבטלו הגזירה.

וכששמעתי זאת אמרתי הנני שלחני. ואמרו לי לך ואמרת להם כל מה ששמעת, ובשילוח זה תתקן הפגם שלך, ובבואך משליחות זה תכנס למחיצתך.

ויצאתי משם ובקשתי דרך לבא בזה העולם ובאתי דרך נהר פרת לנהר הקרובה אל דמשק ונכנסתי בדג אחד, ובא ציד אחד ולקחני, ואתפלל אל הש"י שלא יפילו ביד ישמעאלים כי אם בידי ישראל, והציד הביאנו עם דגים אחרים בשוק שלכם. גם שם הייתי מתחנן ומתפלל להש"י שלא אפול בידי הישמעאלים כי אם ביד ישראל באדם זכאי. וזה היה קרוב לשקיעת החמה ובא רשע אחד לקנות אותי והתפללתי אל הש"י שלא יתננו ביד רשע כזה, ושמע הש"י את קולי תחנוני ונתן נפשי בשאלתי, ובא זה האיש הנכבד אדם כשר רבי רפאל ולקחני וביאני לביתו וצוה לאשתו שתמהר לעשות לכבוד שבת, ואז בראותי כן שמחתי, וכשהסירו הקשקשים מן הדג היה לי צער גדול ונכנסתי בראש הדג ומשבשלו הדג באה הבתולה הזאת ואכלה מן ראשו נתעברתי בה כי היא טהורה ניצוץ של אסתר המלכה.

ואחר כל זה אמר הרוח לרי' חיים תלך לתפלה ותיכף תבא אצלי ואגלה לך דברים שעדיין רבך לא גילה לך, ותזהיר העם שיעשו תשובה צדקה ותעניית. והשיב לו הרב רבי חיים מי הם הראויים לעשות אשמורה, ואמר הרוח החכם רבי יעקב אבולעפיא טוב הוא אבל הוא בצפת והחכם רבי יאשיהו

פינטו"י ותקראו אל החכם רבי יוסף טראני שהוא איש תם"י ואמרתי לו אקרא גם להחכם וכולהו ואמר ליה הרוח לא תקרא איש זה שהוא מגונה כי אף על פי שהשירים שעשה משמחים לאלקים ואדם והם מקובלים לפני השם, עם כל זה יש לו גנות בהיותו אוכל על שולחן מזבח השם בא בראשו מגולי בערקאייא אדומי לבד עליו וזרועתיו מגולות ויושב עם ערטלאים ואוכל ושותה הוא והם ואינו נזהר בחבורות ערטלאים.

ואחר כך הלך הרב רבי חיים לתפלה ויצא מבית הכנסת ואכל סעודתו ולא בא אצל הרוח, וכשבא זמן המנחה ולא בא רצו לילך אחריו, וצוה הרוח שלא יקראו אותו, ואמר תראו שהחכם רבי חיים נוהג עמי דרך גאווה שהמתין עד שאני אקרא אותו וכבר אמרתי לו שיבוא מיד אחר התפלה, והנה כבר פרשתי לו כל שליחות ויצאתי ידי חובתי והוא המפסיד במה שאמרתי לו לגלות והוא לא בא אצלי ואני הנני עולה למחיצתי.

ובשעת המנחה היה דורש בעל תורה אחד בבית הכנסת של החברים ואמר הרוח: תראו איש זה דורש ומוכיח לכמה אנשים מהעבירות והוא מלא חטאים, וכזה עשה בזמני. ובהגיע זמן ההבדלה אמר להם: תאמרו הבדלה כי בא זמן יציאתי, וגם אמר להם הנה בבוקר יבא החכם רבי חיים לדבר עמי ותאמרו לו כי היום שהיה שבת היה לי רשות לגלות לו סודות שעדיין לא שמע אותם, וכבר אמרתי זה לו ולא שמע לי. ואמרו לו הבדלה ושתק הרוח. והנה בבוקר בא החכם רבי חיים ואמרו לו כל מה שצוה הרוח ולא דיבר עמו מאומה.

(ח) הוא בעה"מ ספר הרי"ף על עין יעקב.
(ט) הוא בעה"מ ספר מהרי"ט.

והחכם רבי יעקב קרא לר' יהושע עלבוב ובא לפניו ונתן לו כונה כדי שיצא הרוח ויצא דרך אצבע קטנה של אותה הבת ואחר כך הייתה מדברת אותה כבראשונה, ואחר זה דיברה דברים מחולפים ובא החכם רבי יעקב אבולעפיא מצפת ושמע המעשה, והלך לדבר עם הרוח ומצא שהדברים אינם מכוונים, וסיפר זה אל הרב רבי חיים ואמר לו כי אותו הרוח הראשון היה של חכם גדול והיה של קדושה וכל דבריו אמיתיים, וכבר יצא והלך לו, ומה שהנערה אומרת עכשיו הוא כי בכל מקום שהקדושה שורה שם מניח רושם והטומאה חושקת לדבק שם ולזה בצאת אותה הרוח הקודש ממנה, נכנס ניצוץ אחד דסטרא אחרא בה ולזה אין בדבריה ממשות. והנה בצאת אותו הרוח הנזכר לעיל ממנה נשארה בריאה וטובה כמו קודם [עייין עוד מזה בספר החזיונות הנקרא שבחי רבי חיים וויטאל].

מעשה נורא ברוח אחד שנכנס באשה, ובאו לראותה מארבע כנפות הארץ.

מעשה הנדפס בספר נשמת חיים מהחכם רבי מנשה בן ישראל זכרונו לברכה מרוח אחד וזה לשונו שם במאמר שלישי פרק עשירי: עניין הרוחות הנכנסות בגופי החיים הוא גם כן מודעא רבא לכוונתנו ההשארת הנפש והדבר הזה הוא מן המקובלות אשר אינן צריכין ראיי וכולהו, גם האישה היהודית שהייתה בעיר פירארה קרוב לזמנינו זה יצאה שמעה בכל העולם והיו באים לראותה מד' כנפות הארץ כי התמיד בה רוח אחד מנכרי אחד נודע בשערים שמו.

מעשה נורא בדיבוק מספר מעשה השם

וכתב הרב רבי אליעזר אשכנזי בספרו מעשי השם חלק מעשה בראשית פרק ב', זה לשונו שם:

גם בשנת שלי"ז לפ"ק באת הגדה מפורסמת מפי אנשים ונשים ומפי עוללים ויונקים והייתה הגדתם בלתי מתחלפת כולם באופן אחד בשוה כי זו ראי' לאמיתית העניין, והיה סיפורם שבעיר פירארה הייתה אישה עברית נופלת נרדמת וקול יוצא מגרונה ושפתיה בלתי נעות והקול מדבר וכאשר ישגלוהו מי אתה, הוא השיב אני נכרי פלוני שבתי במקום פלוני והיה נותן כל סימניו עד שכל השומעים היו מכירים הנכרי ההוא ושהי' זמן מועט שמת והיו שואלים ממנו האיך נכנס בגוף האישה ההיא והיה משיב כך וכך נכנס ובמקום פלוני עד כאן דבריו. גם הרב גדלי' בן יחיא העיד עלי'.

שאלות ותשובות לדיבוק מבעל שלשלת הקבלה זצ"ל

וכן בספר שלשלת הקבלה כתב וזה לשונו:

והנה אחרי הודיע לך אלקים את כל זאת באמצעות יגיע כפי אשר אספתים ואגדתים יחד יגדל נא כח ידי לכתוב אליך ולהציג לפניך תשובת שאלתך על הרוחות זרות הנכנסות בגופי בני אדם, אשר בכח ההשבעות מגלים את שמם ואומרים כי הם בני אדם אשר מתו במיתות משונות וקשה בכח שכלינו להבין איך אפשר שרוח הזולת אשר מת יפעל בגוף אחר אשר חי וישתמר בכל אבריו וחושיו, ועל האמת לפום ריהטא נראה מפלאי הזמן וזר מאד.

וברור הוה עובדא כי בחודש טבת שנת שלי"ה בהיותי בפירדא הלכתי לבקר בחורה אחת בת כ"ה שנים בעולת בעל, בחברת נכבדים רבים, ומצאתי היותה מוטלת על מטתה פרקדנית והייתה כגוף בלי נשמה ועיניה סגורות ופיה פתוחה ולשונה עבה מאד מן השפה ולפנים, ויאמרו האנשים ונשים המכלכלים אותה כי אז היה נמצא הרוח בלשונה, אז אמרתי בלבי זה היום קוייתי לדעת חידושים על פטירת הנפש מגוף, אחרי שחליתי לרוח והתחננתי מאד לפניו שישב

לשאלתי, השיב בלשון טליאני בחיתוך אותיות נשמע היטב כי שמו היה בטישטה דמידינה אשר נתלה לעונש גנבותיו אשר עשה, והתחיל לעשות קול בכיה ואנחות, ואני נחמתיהו בדברים טובים ויתנחם.

שאלות על ענין הנשמה

אופן יציאתה מהגוף בעת המיתה

התחלתי לשאול ממנו שאלות על עניין הנשמה כדי לדעת מהותה ואופן יציאתה מהגוף בעת המיתה, ודרכיה אחר כך, ומהו הגיהנום, (ולא שאלתי מהגן עדן כי ידעתי היותו נעדר ממנו) ושאלות אחרות כאלה, ולכולם השיב דברים המוניים וחותרם דבריו היו איני יודע, באמרו שהיה איש שדה ורועה בהמות, ובהילוך דבריו ראיתיהו נמשל לבהמה, שאלתי מהות גופו, והשיב איני יודע, שאלתי כמותו אם כביצת אווז או תרנגול או יונה, והשיב של תרנגולת, שאלתי היכן מצבו בגוף האישה, והשיב בין הצלעות ומתנים שמצד ימין, שאלתי מי השימו שם והשיב איני יודע, שאלתי שיצא משם והשיב אינו יכול, שאלתי למה נכנס בגוף יהודית, השיב כי צר לו ולא הכירה בכניסתו שם, ואם היה ביכלתו לא היה נכנס שם. שאלתי מאיזה מקום נכנס והשיב בערותה, וגם הודיעני היכי הוה וכאשר שמענו אחר כך מהבחורה.

שאלתי אליו בתחינה גדולה שיניח הבחורה שוקטת עד שאוכל לדבר לה ונתרצה, ובלכתו אל מקומו ראינו גרון האישה שנתעבת מאד והאישה מקבלת צער גדול בכל אבריה ומתנענעת ומתחלחלת בקושי וזרות נפלא ונותנת רחמנות גדול לכל רואיה, וכשהרוח נכנס במקומו כל גוף הבחורה ובפרט מהצד ההוא הייתה רועדת ורועשת תמיד כאשר נעשה בעת השחפת הבא קודם הקדחת, ותיכף פתחה עיניה ותבט אלינו, ושאלתי ממנה איך היה המעשה.

והשיבה כי בבואה מלטבול במקוה חוץ מביתה ירדה אל החצר בשעה ב' מהלילה עם נר דלוק בידה לשאוב מים מהבאר כדי להכין אוכל לאישה, ותנח הנר דלוק בחור אחד קרוב אל הבאר ואישה אשר היה עמה הלך לו, והיא לקחה הדלי לשאוב מים ותיכף נכבה הנר ותקף הרוח והורידה עד חצי הבאר ואחר כך העלה משם באויר ולא ידעה מה הוא ועל מה ואיך ותצעק ותתעלף, וישארה בני ביתה על מטתה, ותשאל ממנו תרופה למכתה. ותיכף הרוח ההוא שב למעלה לעינינו עם צער וצרה רבה לבחורה ההיא ולא הניחה לדבר עוד, עד כאן היה המעשה.

ומעשים אחרים בסגנון הזה ומתמיהים יותר הגידו לי, וגם ראיתים חתומים האחד מחכמי צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו שאירע שם, ואחד מחכמי איטליאה שאירע באנקונה מרוחות אנשים הרוגים ותלויים שנכנסו בגופות בני אדם, ועל ידי השבעות ועשונים מגפרית וכדומה בנחירי הגוף היו הרוחות מודיעים ומגלים שמותם ומספרים מעניניהם כל מאורעיהם ומקום מושבותם ועונותיהם שעליהם היו נכנסים בגופות והולכים נעים ונדים ואחרים היו מעידים שכל דבריהם אמת ועל ידי השבעות היו מוציאים מהגופים והמקום שהיה יוצא בו הרוח היה מתעבה, עד כאן החכם הנזכר.

צדיק מעניש חסיד שלו בעולם הזה כדי שלא יצא מבשול מתחת ידו

מעשה נורא שסיפר הגאון הצדיק מקלויזענבורג זכר צדיק לברכה איך שהצדיק הקדוש רבי ברוך מגארליץ בנו של הרב הקדוש מדברי חיים זכר צדיק לברכה בא מעולם העליון להציל יהודים ממאכלות אסורות, וזה קרה בעיר הבירה בערלין וראה במו עיניו את בעל העובדא:

מעשה שהיה כך היה:

בעיר גארליץ חי יהודי בשם רבי ימיש שוחט. הוא היה ירא שמים מרבים, היחידי שקבל "קבלה" לשחיטה מזקני הגאון הקדוש מגארליץ זי"ע. הרב הוסיף: אם זקני נתן למישהו קבלה לשחיטה, שזו היתה הקבלה היחידה, הראשונה והאחרונה, שנתן זקני במשך כל ימי חייו, אתם כבר יכולים לתאר לעצמכם איך היה נראה השוחט הזה.

רבי ימיש היה השוחט הפרטי של הגאון הצדיק מגארליץ זי"ע. כמובן מיד שנודע שזקני אוכל רק משחיטת רבי ימיש ממילא כל חסידי צאנו דקדקו לאכול רק משחיטת רבי ימיש.

בעיר בערלין גרו הרבה מחסידי צאנו שרצו לאכול רק משחיטת רבי ימיש. אבל הדבר עלה להם בקשיים גדולים עד שהבשר הגיע אליהם, ואיך להחזיק זאת שלא יתקלקל, כי עדיין לא היו אז אמצעי הקירור להחזיק זאת לזמן ארוך.

לכן טיכסו חסידי צאנו-גארליץ עצה איך להביא את השוחט מגארליץ רבי ימיש לבערלין.

באותו זמן אירע בבערלין, ששוחט אחד, מחמת מצב בריאותו, משך ידו מלשחוט. החסידים ניצלו הזדמנות זו והציעו לבעל בית המטבחים, שיקבל את השוחט המפורסם רבי ימיש מגארליץ, כשוחט בבערלין, כי שמו הטוב הולך בכל המדינות וממילא יוכלו למכור הרבה בשר בכל המקומות.

הבעל-הבית נתרצה לזה ומיד שלחו לרבי ימיש שיבוא לבערלין. אכן הוא תיכף, בהזדמנות הראשונה בא. עם בואו נתוועדו מיד כולם לסדר הדברים עד הפרט האחרון. עם גמר האסיפה הוביל הבעל-בית את רבי ימיש לבית השחיטה, שיראה בעצמו איך נראה הדבר ומה שיש לו להוסיף בתיקונו וכו'.

בית המטבחים הי' גדול ממדים, שסיפק בשר להרבה מקומות על ידי קרונות רכבת. השוחט רבי ימיש התבונן מהנעשה שמה וראה שתהליך השחיטה הוא יותר מדי מהר, לכן התנה עצמו בפירוש, שאינו יכול לשחוט רק באופן כפי שהוא רגיל בגארליץ, בעל הבית הסכים לזה מיד.

אחר כך עורר השוחט, היות ומטעם הממשלה הנהיגו לנפח הריאות דוקא במנפח ולא בפה, מחמת חשש חולי השוחט, כמובן שבמנפח יכולים לנפח יותר חזק ומהר, ולפעמים זה יכול לגרום שהריאה תתפוצץ, לכן רצה שבדוקא ינפחו הריאות רק בפה. גם לזה הסכים הבעל-בית, הגם שהרופאים הווטרינארים התנגדו לזה. גם בנדון שכירות השוחט הבטיחו לו שכירות הגונה ביותר, ובאופן זה קיבל רבי ימיש עליו להיות שוחט בבערלין.

הוסכם שביום שלישי הבא לטובה, בשעה שבע בבוקר יתחיל רבי ימיש לשחוט בשעה טובה ומוצלחת.

ביום השלישי בשעה המיועדת השוחט איננו. עוברת עוד

שעה ועוד שעה ועדיין השוחט איננו. כל בית-המטבחיים, על פועליו, מאות נכרים, עמדו הכן לרגע שהשוחט יתחיל פעולתו, אבל עדיין הוא איננו.

בעל המטבחיים כבר הי' אובד עצות, פה עומד הכל הכן והשוחט איננו, וזה גורם לו הפסד גדול. מיד נסע לבית השוחט לברר מה קרה, האם רק איחר לקום או אירע חס ושלום משהו יותר רציני.

בהגיע הבעל-בית לבית השוחט, הוא פונה אליו במרירות: היתכן כזאת! כל המפעל עומד הכן לקראתו ואיך יכולים לעכב מפעל אדיר כזה על מאות פועלים?

השוחט מתנצל לפני הבעל-בית באומר: בעל-בית יקר, אתם לא יודעים מה קרה? קמתי השכם בבוקר, שהי' מוכן לזמן התחלת השחיטה. אך עם פתיחת עיני אני מרגיש שידי הימנית משותקת לגמרי. אין לי שום הרגשה בה. אין לי שום מושג מה קרה.

בעל המטבחיים לקח מיד את רבי ימיש השוחט לבית החולים הכי גדול באיזור והזעיק המומחים הכי גדולים בשדה זה. גם הזעיק מומחים גדולים מקרוב ומרחוק. כסף לא נחשב אז אצלו לכלום.

הרופאים בדקו את יד השוחט ועשו בדיקות מיוחדות וקבעו אחר כך שיד השוחט מורעלת ומתחילה להרקיב; כדי להציל חייו מוכרחים להוריד את כל היד הימנית, אחרת אין תקוה לחייו.

השוחט רבי ימיש לא רוצה לשמוע בעצת הרופאים ועומד בתקיפות על דעתו לא לעשות שום פעולה. הוא מקווה שבעזרת השם יתברך זה יתרפא מאליו.

ככה נשאר השוחט רבי ימיש בבית החולים במשך שלושה

שכר בא - פרק ט"ו ועונש כא

שבועות. במשך כל הזמן ביקרו אותו אנשי העיר. משראו הרופאים שאין ביכולתם לעזור להשוחט, שלחו אותו הביתה.

בכל יום ויום ביקרו אותו אנשי העיר שונים. השוחט היה עצוב מאוד ממה שקרה אתו, אך הבליג על יגונו ולא סיפר למבקרו מה שבלבו. הוא קיבל כל אדם בספר פנים יפות. גם ילדי העיר בקרו אותו ואיחלו לו רפואה שלימה, וככה עברו כמה שבועות.

ביום שלישי בהיר אחד קם רבי ימיש בבוקר השכם והנה ידו על מכונה כמקדם. כששאלו אותו מבקריו: רבי ימיש מה קרה? הוא מספר:

באמצע הלילה לפני שקמתי אותו יום שלישי להתחיל לשחוט, נתגלה אלי בחלום מורי ורבי רבי ברוך גארליצער ושאלי: "ימיש! קבלת עליך להיות שוחט בבערלין?!" עניתי:

הן, רבי. קבלתי עלי להיות שוחט כאן, אך התניתי עמם כל הפרטים והתקנות באיזה אופן אני אשחוט כאן!."

הצדיק מגארליץ נשמתו עדן שואלו הלאה: - "היודע אתה, ימיש, שאפילו שיקוימו כל תנאיך ותקנותיך על צד הכי טוב, בכל זאת ימכור בעל המטבחים קרונות רכבת מלאים בשר שאתה אף פעם לא שחטת?!" הרבי פושט ידו הקדושה אלי ונעלם. אני מתעורר בפעימות לב חזקות מאוד ומרגיש שידי משותקת לגמרי.

רבי ימיש ממשיך ומספר: "הלילה ראיתי שוב בחלומי את מורי ורבי מגארליץ זי"ע ושואל אותי: - "ימיש, האם אתה עוד רוצה להיות שוחט בבערלין?!"

השבת: - "רבי, אני לא רוצה יותר להיות שוחט פה. הרבי יסלח לי, לא ידעתי שאני עושה משגה בהסכמתי

זו. פרצתי בבכי מר, שיעורר רחמים עלי בשמי מרומים שידי תשוב לאיתנה הראשון". מורי ורבי פושט ידו הקדושה אלי ואומר: - "אם כן היה בריא" ונעלם מעיני. מיד התעוררתי וידי כמקדם.

הרב מקלויזנבורג זצ"ל אמר: "רואים אתם בני יקרים, זה קרה בזמני. בעיני ראיתי השוחט עם היד המשותקת, ואחר כך עם היד הבריאה כמקדם. עוד נמצאים עדים חיים רבים שזוכרים את המאורע, מחמת שגרו בשכנות עם רבי ימיש השוחט הנ"ל.

הרבי מקלויזנבורג המשיך: "אבל איפה לוקחים היום צדיקים כאלו, שאפילו בעולם האמת לא נח ושקט, כי זה היה אחרי רבות בשנים מפטירתו, בכל זאת היה בו הכח לבוא לעולם הזה, להשגיח על השוחט שקיבל ממנו קבלה שלא יהיה גורם חס ושלום שציבור גדול יהודים חרדים יאכלו נבלות וטריפות".

הרבי מקלויזנבורג עורר בנדון זה בעשרות קאסעטעס בדרשות שלו. ובסיומו אמר: "שירחם עלינו השם יתברך וישלח הגואל צדק במהרה בימינו".

(מספר דורשי ה' פרק י').

בעזרת השם יתברך

פרק ט"ז

• בשלח •

בפרק הזה יבואר:

שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן - הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם - המסתכל בנשים נידון בגיהנם דאקרי בור - מי שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה נקרא חוטא - על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר להיכל גבוה מאד - מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים - עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה - המזלזל בנטילת ידיים מתגלגל במים.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

זה א-לי ואנוהו (בשלח טו, א)

אומר המהר"ל מפראג:

כאשר האדם הולך בדרכי בוראו ומצטיין במדות
מפוארות, זהו נוי של הקב"ה, כי מן הנאה במעשיו ניכר
בעולם הדרו של המקום בורך הוא.

* * *

וצא הלחם בעמלק מחר (בשלח יז, ט)

פירש הרבי ר' אברהם מסלאנים:

הלחם בעמלק המפתה אותך בכל עת לאמור:
"מחר" תשוב לאלקיד, "מחר" תעסוק בתורה, "מחר"
תקיים המצוות - רק לא עכשיו...

* * *

כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור

(בשלח יז, טז)

דרש רבי ישראל מטשארטקאוו:

לא בכל דור מקיימין ישראל מצוות לשמה -
ואיך יכניעו אז את עמלק?

אך ישנן מצוות שהן רצויות אפילו שלא לשמה,
כצדקה ומעשר, כיון שבסוף דבר נהנה העני, ועליהן
הכתוב אומר: "כי יד", המצוות שתלויות בנתינת יד,
בהם המלחמה לה' בעמלק בכל דור ודור...

תוכן הענינים

של פרק ט"ז

- א. שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן.....ה
- ב. גודל עניין הברכות ועניית אמן.....ה
- ג. הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם.....ו
- ד. המסתכל בגשים נידון בגיהנם דאקרי בור.....ו
- ה. מי שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה נקרא חוטא.....יב
- ו. שכר העונה אמן בעולם הזה שהשפע מגיע אליו כלי מורח.....טו
- ז. עניית אמן יהא שמיה רבה, מונע הפורעניות מלבוא לעולם.....טז
- ח. פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים.....יז
- ט. העונה אמן יהא שמיה רבא כראוי נפש רוח גשמה שלו מתעלים.....יח

- י. על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר
להיכל גבוה מאד יח
- יא. מעשה ברוח אחד שנכנס בנערה מספר שער הגלגולים יט
- יב. מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים כב
- יג. בעניין הגלגול מספר חרדים כג
- יד. עניין הריגת בעלי חיים ל
- טו. עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה ל
- טז. המזלזל בנטיילת ידיים מתגלגל במים לא
- יז. פרנס המתנאה על הצבור יתגלגל בדבורים לב
- יח. מי שנתגלגל באיזה דבר יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו
באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו לב

פרק ט"ז

שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן

ידוע המעשה שהי' בצפת תובב"א, בימי ההרים הגדולים איתני עולם, יסודי ארץ מרן רבינו יוסף קארו ורבינו האר"י זכרונו לברכה זכר צדיק לברכה. למרן הבית יוסף היתה ישיבה בצפת, ולמדו בה כמאתים רבנים. בימים ההם החל להאיר אור זוהר שמשו של רבינו האר"י ז"ל.

אירע פעם אחת, שרבינו יוסף קארו **סיים מסכתא בישיבה שלו**. לכבוד הסיום הכין מרן כיבוד לכבוד המסובין. להפתעתו הרבה קם רבינו האר"י וביקש רשות לתת לו זכות המצוה של חלוקת הכיבוד. כמובן, שמרן ז"ל אעפ"י שהדבר הי' מוזר בעיניו, בכל זאת מרוב אהבתו וחיבתו להאר"י, לא נמנע מלעשות רצונו, אבל הבין שאין הדבר פשוט. לכן שם לבו היטב לכל תנועות האר"י וראה, שבכל סיבוב שכיבד המסובין נמנע לכבד שני תלמידי חכמים שישבו בין המסובין. משראה מרן הבית יוסף שהדבר שונה ומשתלש לא יכל להבליג וקרא את האר"י ז"ל לחזר מיוחד, ושאלו פשר הדבר:

א. מה ראה לקום בכבודו ובעצמו להסתובב בין המסובים ולכבדם במיני מטעמים כדי שיעשו ברכה, שזה לכאורה אינו לפי כבודו.

ב. מדוע בעת הכיבוד נמנע זו הפעם השלישית מלכבד את שני התלמידי חכמים שישבו בין המסובים במטעמים כדי שיעשו ברכה.

גודל עניין הברכות ועניית אמן

האר"י ז"ל רצה לכתחילה להשתמט מלגלות מסתרו, אבל

כדי שלא לסרב לגדול החליט לומר לו את האמת כהווייתה.

פתח ואמר: ידע כב' מרן, ששני תלמידי חכמים אלו שישבו שם הם נשמות שבאו מעולם האמת לבית המדרש, להשלים מה שהי' חסר להם בהורדת השפע, עתה ע"י **שמיעת הברכות ועניית אמן**, שזהו השלמת תיקונם בהורדת השפע בעולם הזה, **זוכים לעלות לשורשם בעולם העליון. לכן בקשתי לשמש בעצמי במצוה רמה זו, שהוא תיקון עולמות עליונים למעלה ותיקון נשמות למטה, הורדת השפע לחיים ולמתים לשלימות נפשם בקדושה ובטהרה.**

כששמע מרן הבית יוסף זצ"ל דברי רבינו האר"י, נתמלא שמחה על קדושת הלימוד בישיבתו במלוא הערכה והערצה לרבינו האר"י החי זיע"א.

הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם

אחר שכבר זכתה הנפש להיטהר מעונות החמורים שאין בכח בגיהנם לצרפם, לבסוף כשגומר תיקונו הנוראים שאי אפשר לתאר בשכל האנושי, מכניסים את הנשמה לגיהנם להיטהר מכל סיג ופסולת, כמו שכתב רבינו הרמב"ן ז"ל (בהקדמה לפירוש איוב), שאפילו יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם, ויסורי איוב היו היותר קשים שבעולם, וכל שכן היסורים הקשים שבהיכלות ומדורין התחתונים של הגיהנם, שהבאנו (מברייתא דמעשה בראשית) האיך כל מדור קשה ששים פעם יותר ממדור הקודם לו.

המסתכל בנשים נידון בגיהנם דאקרי בור

והנה בגיהנם יש שבעה מדורין, ובכל מדור יש גם כן היכלות

בלי שיעור, כי כל אחד נענש לפי העבירה השייכת לזה המדור והיכל מגיהנם^א, כגון מי שמסתכל בנשים^ב אז נידון בגיהנם דאקרי בור, כמובא בזוהר הקדוש^ג וכמה נחשים ועקרבים עוקצין לו ומצערין לו, ושוברים עיניו ביסורים גדולים ומרים,

(א) עיין בזהר תרומה דף ק"נ ע"ב, ועיין בספר חסד לאברהם מעין חמישי נהר ט'.

(ב) בתורה הקדושה אמר הא-ל יתברך שמו (דברים כג, י) "ונשמרת מכל דבר רע", ודרשו חז"ל במסכת עבודה זרה (דף כ') שלא יסתכל אדם באשה נאה אפי' פנויה, ובאשת איש אפילו מכוערת, ומקשה בגמרא שם על ר' שמעון בן גמליאל ור' עקיבא שראו כותית נאה וברכו ברוך שככה לו בעולמו, הלא אסור לאסתכלי באשה, ומשני הגמרא קרן זוית הוה. ופירש רש"י ז"ל דאינו רואה אותה מרחוק שיעצים עיניו עכ"ל. ואם כן הרי מפורש להדיא דאם אדם רואה אשה מרחוק צריך שיעצים עיניו, והרי"ף והרא"ש מביאים גמרא זו להלכה.

וראה בתוספות בעבודה זרה (שם) כתב בד"ה שלא יהרהר חז"ל: האי קרא ד'ונשמרת' דרשה גמורה היא, ולא אסמכתא. וכן פירש"י ז"ל במסכת כתובות (מ"ו) ד"ה ונשמרת חז"ל: וכל מקום שנאמר "השמר" "פן" ו"אל" אינו אלא לא תעשה, עכ"ל. הרי להדיא שהיא ל"ת גמורה, ואתינן עלה שעל פי דעת תורה הקדושה, אם אדם רואה אשה הולכת צריך להעצים עיניו, ואם לא עובר בלא תעשה כנ"ל.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל (פכ"א מהלכות איסורי ביאה הלכה כ"ו) חז"ל: ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמו בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש, ואפילו להריח בבשמים שעליה או "להביט ביפיה" אסור וכו', עכ"ל.

וכן כתב שם הרמב"ם בהלכה הנ"ל, חז"ל: והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה, ונתכוון ליהנות, כמו שמסתכל במקום התורף, ואפילו לשמוע קול ערוה או לראות שיערה אסור עכ"ל.

(ג) פרשת פקודי דף רס"ג ע"א, ועיין גם כן בארוכה זהר חדש רות (דף ע"ט ע"ב ואילך).

ולא נאבד שום הסתכלות^ד רע, באם שגבה לבו ועיניו והסתכל במקום שלא הותר להסתכל^ה, בנשים זרות וכל מקומות ובכל הדברים המביאים לדבר עבירה חס ושלוס, כאמרם ז"ל^א הרהורי עבירה קשו מעבירה^א.

ג) המסתכל הוי מומר לדבר אחד ומתגלגל בעוף הנקרא ראה - כתוב בקהלת (סימן א' פסוק ח'), לא תשבע עין לראות, כי המסתכל בעריות איסור כבד הוא עובר, וגדול עונו מנשוא, פוק חזי מאי דהוה לגחזי, רח"ל, ועוד כתב רבינו יונה דהוי מומר לדבר אחד חס ושלוס, וכתב רבינו האריז"ל דמתגלגל בעוף הנקרא ראה, ובעל שבת מוסר הביא מהמקובלים, אף על פי כשאדם מתגלגל בצורת אדם הוא אינו יודע בגלגולו הראשון, אבל כשמתגלגל בצורת בהמה חיה ועוף הוא יודע בגלגולו הראשון, ומיצר ומצטער איך ירד משמים מצורת אדם לצורת בהמה ע"י עוונותיו רח"ל.

ד) פגם ההסתכלות מוטבע אחר כך בבנים - כתב במדבר קדמות בשם מהרח"ו ח"ל: בספרו עץ הדעת טוב ורע מכתבת יד קדשו, על הפסוק "אל תפנו אל האלילים", אל תפנו שלא להסתכל בנשים, כמו שדרשו בזה"ק שאם יסתכלו, יולידו אחר כך אפילו בנשיהם בנים לעבודה זרה, וזה אמרו "ואלהי מסכה לא תעשו לכם", עכ"ד. ושוב ראיתי שהם דברי זוה"ק עצמו בפרשת קדושים (פ"ד ע"א, עיין שם). ואפשר לרמוז בזה כי בנים ילדו סופי תיבות גימטריא צ"ו, שהוא עבודה זרה, ומכתב יד ראיתי בשם מהר"י צמח ז"ל שהתיבות כי בנים זרים ילדו ראשי תיבות כזבי, עכ"ל.

המסתכל בנשים יצויר בשכלו צורה ההיא - המסתכל בנשים ובעריות אף אם לא יחשוב לעבור עבירה ח"ו אבל סוף סוף יצויר בשכלו צורה ההוא ויפגום הנפש מזה (חסד לאברהם שם נהר ל"ג).

ו) יומא דף כ"ט ע"א.

ה) הסתכלות לשם הנאה נותנת כח בקליפה - וצפונך תמלא בטנם (תהלים י"ז י"ד). שיש למנוע מלהסתכל בדברים הגשמיים

ויש בגיהנם מדורין לדון האדם עד כמה התענג בזה העבירה, אם במזיד שהיזיד לעשות איזה עבירה חס ושלוס, או להסתכל^ל, או בדרך מסחר, שאמרו רז"ל^ט המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה, אפילו יש בידו תורה

הטובים [נ"א בעביים] ומכל שכן להסתכל בנשים יפות, שהוא מסתכל בעבור חמדתו, ונמצא בזה הראיה עובד את עצמו וזהו כעובד עבודה זרה, ומוזה ההרהור [נ"א הדבר] בא לו חס ושלוס עבירה בלילה ונותן כח בקליפה [ח"ו], ונתעברה ממנו. וזהו וצפונך, מה שאתה צופה בעבורך, דהיינו על אשה ביפיה [או על דברים גשמיים, וזהו נקרא צפונך], שאינך מסתכל אלא בעבורך [נ"א בגשמיותו ובעבור גשמיותו], ובזה הראיה נותן כח בהם.

ועוד, אם יעשה זה קודם שיוליד בן יהיה זה הבן שרשו בכחם, ע"ד מ"ש האר"י ז"ל (שער המצות פרשת יתרו, לק"ת ושער הפסוקים פ' וירא) כבד את אביך, לרבות אחיך הגדול (כתובות ק"ג ע"א), והטעם [כי] באח הגדול הוא כמו ענף הגדול שבאילן, וענף עצמו יוציא עוד ענף אחד, נמצא זה הענף יש לו יניקה מן הענף הראשון, כן אח הקטן יש לו יניקה מאח הגדול. לפי זה, אם ניתן כח מעיקרא בקליפה, ואח"כ נולד לו בן, אזי בזה הבן הוי כמו הענפים [נ"א הענף הקטן] הנ"ל, שעיקר הכח הוא בהם. והבן הוא כמו יתרון, וזהו והניחו יתרים לעולליהם (תהלים י"ז י"ד), (צוואת הריב"ש).

ו) **אף על המותר יגדור עצמו** - בספר החינוך (מצוה קפ"ח) דיני העריות האסורות ח"ל: אנחנו עכשיו אין לנו לפרוץ אפילו גדר קטן בענינים אלו כלל אלא לשמור כל הרחקות שהודיעונו ז"ל ובפרט במה שלא הזכירו הם יש על כל אחד ואחד לעשות כפי אשר ימצא את גופו מוכן, כמו שאמרנו, שאם הוא מוצא את עצמו שצריך גדר אף על המותר, יגדור עצמו. כמו שמצינו אחד מהחכמים שאמר הזהירו בי מפני בתי, ואף על פי כן שמותר לאדם להתיחד עם בתו כמו שנכתוב בעזרת השם, לפי שענין זה קשה מאוד ויצר הרע חזק בו על כן צריך כל אדם להזהר בשמירה, ואם

ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם, עד כאן, כי בשמים הכל נחקק ונמדד במדידה נכונה בלי להוסיף ובלי לחסר, וככה ביתר עבירות.

יחשוב האיש בפגעו באשה נאה כי גיהנם פתוח בין ריסי עיני' וכאש תמיד תוקד כל הקרב אלי' ויחזיר כל מחשבותיו אל הדברים האלה לא תהי' לו לפוקה, עכ"ל.

כל מקום שאתה מוצא גדר... אתה מוצא קדושה

בספר נועם המצות (מצוה קפ"ח) כתב ח"ל: הטעם שהפליגה והרעישה התורה הקדושה בעון עריות כל כך, יען כי באמת העון החמור הזה הוא גרם וסיבה לכל השלשה עבירות הגדולות והחמורות שמחוייבים למסור נפש עליהם, ע"ז ג"ע שפ"ד. ועיין בשו"ע אהע"ז (סי' כ"א ס"א) ח"ל, צריך אדם להתרחק מהנשים "מאוד מאוד", עכ"ל של הס' נועם המצוות. ועיין ברש"י פ' קדושים על הפ' קדושים תהיו ח"ל: הו' פרושים מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה עכ"ל.

(ט) ברכות דף ס"א ע"א. עירובין דף י"ח ע"ב.

האינו נוהר הרי זה בכלל חילול השם

(ז) ברמב"ם הל' יסודי התורה (פ"ה ה"ז) כתב ח"ל: ומנין שאפילו במקום סכנת נפשות אין עוברין על אחת משלש עבירות אלו שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו'. ובהלכה ט' כתב: מי שנתן עיניו באשה וחלה ונטה למות ואמרו הרופאים וכו' ימות ואל תבעל לו, אפילו היתה פנוי, ואפילו לדבר עמה מאחורי הגדר, אין מורין לו בכך וימות ולא יורו לדבר עמה מאחורי הגדר שלא יהיו בנות ישראל הפקר ויבואו בדברים אלו לפרוץ בעריות.

עוד כתב שם (הלכה י"א) ח"ל: ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם והוא שיעשה אותם אדם גדול ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואע"פ שאינן עבירות הרי זה חילול את השם וכו', הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפניו משורת הדין.

קראתו התורה בכל מקום, ומהו חטאו, שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה" ויתגלה לו הדבר שהוא מותר וראוי

ובשווגג, דברי תורה ותפלה שעשה אין עולים למעלה כי החיות שע"י האכילה נתלבש בהקליפה, ע"ש. וחל"ף ר"ת חיותו ליקליפות פ'נתה.

אשר איננו ירא לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין - ונסיים
 בדברי רבינו יונה (בשערי תשובה שער ג' אות צ"ו) וז"ל: רבים מן המומחים רחקו לבם מיראת חטא, ואשר איננו ירא לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין, כי צריך לכוין לבו במאד מאד בבדיקתו, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמיים ושלוש ולא ירגיש בפגימה דקה ואח"כ ימצאנה כי הכין לבו באחרונה, ובחינות חוש המישוש כפי כוונת הלב, מלבד כי יפגע גבר מבלי יראה בבדיקת הסימנים ויתר דרכים וצדדין, (עכ"ל). (וכלשון זה בצוואת מהר"ש אבוהב בשם מהר"ק ז"ל. ולשון הרב"י העתיק גם במעדני יו"ט חולין ח"ג. ובשו"ע יור"ד (סי' ח"י סעי' י"ז), ובשמלה חדשה (סי' ח"י או' ז').

(יד) בספר "ליקוטי מהר"ן" (ח"א סי' ל"י) כתב שעיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא על ידי השוחטים שאינם מהוגנים, ולכן לא רצה רביז"ל שאנשיו יהיו שוחטים, אבל פעם התבטא ואמר, עם כל זאת, איפה שיהיה שוחט רצייתי שיהיה מאנשיי, כי הם יראים ושלמים, ובאמת ראו אצל אנ"ש שהיה ביניהם שוחט הגונים יראי ה', שאף פעם לא הלכו לשחוט בלי טבילת מקוה, וכן קודם מלאכת השחיטה התבודדו הרבה מאד עמו יתברך, והזילו דמעות כמים, שלא יצא תקלה מידיהם, וכן בעת השחיטה שחטו עם בגד עליון ועם אבנט, והיו מלוהבים מאד מאד, כי אז בעת השחיטה מעלין את הנפש לשורשה, וזה אחריות גדולה עד מאד, וידוע אשר הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אמר, שהס"מ לקח עצמו העיקר על השוחטים, כי כשאומרים נבילות וטריפות כבר הנפש אי אפשר לה לקבל אמונה, ולכן צריכים להזהר בעיתים הללו מאד איפה שקונים בשר, ומוכרחים להכיר את השוחט, כי בנקל להכשל באכילת נבילות וטריפות, ולא בחינם שכל כך הרבה בני הנעורים יוצאים לתרבות רעה

ולפעמים חס ושלוש הצער והעניות הביאו אותו לידי זה, ודנים אותו על זה בשמים עד כמה היה הגרם בזה הצער והעניות, ועד כמה היה יכול להושיע לעצמו הגם בעניות וכדומה. כי כל עבירה על כל פנים צריכה מירוק גדול^כ בלי ויתור כלל אם לא שב בתשובה, כי אין הקדוש ברוך הוא מוותר כלום, אפילו על הקלה שבקלות, כי כל עבירה עושה חלודה בנפש, אפילו שוגג עושה זוהמא ומתלבשת הנפש בזה.

(יא) **חורבן בית המקדש היה עבור פגם העינים** - לא נחרב בית המקדש ולא גלו ישראל בין "עין" אומות, אלא בעבור פגם העינים, כמו שאמר ישעי' הנביא (פרק ג' פסוק ט"ז): "ומשקרות עינים הלוך וטפוף", ולכן העונש בישעי' (פרק כ"ט): "הוי אריאל אריאל" (בפסוק יוד): "כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה ויעצם את עינכם" רח"ל, ומתנחמים בתקון העינים כמו שנאמר על ידי אותו הנביא (ישעי' נב, ח): "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון", (טוב עין).

הסתכלות בנשים הוא איסור דאורייתא - תדע ידיד שרבים המון עם חושבים כי זה ענין חסידות בעלמא, ואינם נזהרים מהסתכלות בנשים, אך תדע ידיד שזה אסור גמור מדאורייתא, והמקילים בזה אוי לנפשם, כי גמלו רעה לעצמם, מקרא מלא דבר הכתוב ואנו משלשים אותו בכל יום: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", ואמרו בגמרא מאי דכתיב "טוב מראה עינים מהלך נפש" - טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה, ופירש רש"י ז"ל: טוב ליצה"ר להחטיא את בני האדם במראה עינים יותר מגופו של מעשה.

סגולה לבל יכשל - ההולך ברחוב ומפחד לבל יכשל בראיית נשים, סגולה לזה יאמר: "הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון".

**מי שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום
ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה נקרא
חוטא**

כאשר תראה מדברי הרמב"ן ז"ל³ וזה לשונו: ועל העלם
דבר, כיצד, הרי שאכל חלב בשוגג³ נקרא חוטא, שכן

(יב) בספר שער הגמול.

(ג) בחתם סופר על התורה (שמיני ד"ה ולא תטמאו) כתב,
שהאוכל נבילות וטריפות נשמתו מסתלקת ונשאר מת בחייו
ונקרא רשע, ואפשר דמשום זה נקרא [הסכין של שחיטה] "חלי"ף"
שמחליף מחיים ל...

בוז"ק פרשת שמיני (דף מב). כתב, ר' יצחק אמר כל מאן
דאסתאב בהו (במאכלות אסורות) כאילו פלח לעבודה זרה דאיהו
תועבת ד'. עיין שם. ואפשר דמהאי טעמא כינה הכתוב בעזרא
סכין שחיטה בשם חלי"ף לרמוז על זוהר הקדוש הלזה הנגרם
חלילה על ידי החלי"ף, ואותיות דדין כאותיות דדין, פל"ח לע"ז
חל"ף (סוד ליראיו ח"ב).

ועוד יש לומר על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש וישב (קצא).
דכאשר נכשלין במאכלות אסורות נחלף צלם האדם, וז"ל: כד בר
נש לא אזיל בארחוי דאורייתא האי דיוקנא קדישא אתחלף לי,
וכדין חיות ברא ועופי דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף
לי האי דיוקנא קדישא וכו' תא חזי יחזקאל נטר פומי" ממאכלי
דאיסורי דכתיב ולא בא בפי בשר פיגול זכה ואקרי בן אדם וכו'
עד כאן. ולזה מרמוז החלי"ף על פי זוה"ק דאתחלף דיוקנא דילי
(שם).

ועוד יש לומר על פי זוהר הקדוש משפטים (קכ"ה ע"ג-ב)
דהאוכל מאכלות אסורות נעשה פניו כפני חי' וצולמא דבר נש
איסתלק מיניה. וזהו מרמוז בחל"ף כי חל"ף ר"ת פ"ני ח"יה ל"ו
(שם).

בס' משפטי אמת (פרק ל'), כתב שבענין חל"ף נראה לי דבא
לרמוז על מה שכתב בספר הקדוש ליקוטי אמרים (לבעל התניא
זצוק"ל פרק ח') דמי שאכל מאכלות אסורות אפילו איסור דרבנן

לו לפי גזרותיו של הקב"ה. ועל דרך הזו הוא טעם חטא השגגה בכל התורה. ועוד, שכל דבר האסור מלכלך הנפש ומטמא אותה, דכתיב (ויקרא יא, מג): "וונטמתם בס", לפיכך נקרא שוגג חוטא.

אף על פי כן אין השוגג ראוי להענש על שגגתו בגיהנם ובבאר שחת, אלא שהוא צריך מירוק אותו עון ולהתקדש ולהטהר ממנו, כדי שיהא ראוי למעלה ההוגנת למעשיו הטובים בעולם הבא.

לפיכך חס הקב"ה על עמו ועל חסידיו ונתן להם הקרבנות להתכפר בהן השגגות¹⁰. וכשארין בית המקדש קיים, משלח עליהם יסורין למרק מהן אותן שגגות ולהתכפר ביסורין, כדי להיותן נקיים לעולם הבא. כשם שהקרבנות אהבה וחמלה על ישראל ולקרבן תחת כנפי השכינה, שנאמר: עולת תמיד לדורותיכם פתח אהל מועד לפניו ה' אשר אועד לכם שמה (שמות כט, מב), ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שם, מג), ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלקים (שם, מה), וידעו כי אני ה' אלקיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (שם, מו), כך יסורין הללו אהבה וחמלה על האדם. אבל מכל מקום אפילו יסורין לכפרה ולמירוק חטא הן באים, (עכ"ל).

אפילו שבאים מבתי חרדים ויראים, כי בבית לא מדקדקים מאיפה קונים את הברש, ואכילת נבילות וטריפות מטמטמת את הלב ומקרר אתה אמונה הקדושה, ולא בחינם שבארץ ישראל הצליחו הערב רב להעביר מיליונים נשמות ישראל על הדת רחמנא ליצלן, כי פיטמו אותם בנבילות וטריפות, בשר החזיר השפן והגמל כידוע, אשרי מי שנוהר לאכול בשר רק משוחט ירא ה' שמכירו אישית.

(ח) כל השוגגין צריכים כפרה (וזהו כל ענין קרבן חטאת וכו') - פרש"י ריש מס' שבועות (ד"ה תולה). פרש"י נח ט, ה.

שכר העונה אמן בעולם הזה שהשפע מגיע אליו בלי טורח

בימי הרב בן איש חי זצ"ל, אירע מעשה בבאגדאד, ששני אנשים שמלאכתם היתה לקנות בגדים ודברים ישנים, שמעו שיש אצל משפחה אחת (נכרית), לקנות חפצים ישנים. התוועדו ביניהם והלכו יחד לקנותם. בדרך עברו על ידי בית הכנסת שהי' חסר להם עשירי למנין עבור קדיש. אחד מהם השיב שאין לו זמן וממהר ללכת למקום המיועד, ונפרד מחבירו. השני שם בטחונו בה' ואמר מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, ונכנס להשלים המנין, ענה אמנים לקדיש ויצא גם הוא לאותו מקום. בהגיעו שמה, ראה שחבירו כבר קנה את כל החפצים, זולת כמה סמרטוטים פחותי ערך, ומרוב שהיו בלויים לא חפץ חבירו לקנותם בשום אופן מפני טורח המשא. בראותו כך, בכדי שלא ילך בידיים ריקניות, קנה את כל הסמרטוטים ונשא אותם על שכמו לביתו.

כשממש הסמרטוטים, מצא ביניהם כר אחד בלוי, פתח את הכר כדי להשתמש בהנוצות ומצא בתוכו מרגלית. הלך אצל סוחר מרגליות, שהעריך את המרגלית בחמשים זהובים ונתן לו את הסכום במזומן. קרא הסוחר על עצמו את הפסוק "לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר".

בבואו לביתו, כששמעה אשתו שהסוחר נתן עבור המרגלית חמשים זהובים במזומן, התחילה לדבר על לב בעלה, שילך לערער, ויקח את המרגלית בחזרה. החסיד לא ידע מה לעשות, והי' בין הפטיש והסדן ומצפונו געש, באמרו מה שעשה עשוי ואינו חפץ לשנות בדיבורו, אך מרוב הפצרות אשתו החליט לשאול בעצת הרב בן איש חי ע"ה. כששמע הרב את כל המעשה, ענה ואמר: **אתה ענית אמן על חצי קדיש שהם חמשה אמנים, וחז"ל אמרו ששכר אמן בעוה"ז הוא עשרה**

זהובים^{טו}, וחמש פעמים עשר הוא חמשים, הרי נתנו לך חמשים זהובים במזומן בעוה"ז, והקרן קיימת לך לעוה"ב. החסיד יצא שמח ומרוצה.

למדנו מכאן כמה גדול שכר העונה אמן שיורד לו השפע ברכה בלי טורח^י.

עניית אמן יהא שמיה רבה, מונע הפורעניות מלבוא לעולם

בספר מרכבת שלמה לרי' ישמעאל כהן גדול^מ מובא ענין נורא, וז"ל:

(טז) כפי הנראה כוונתו לש"ס חולין (דף פ"ז ע"א), דשכר ברכה אחת (שעונה אחרי' אמן - פירש"י שם ד"ה ארבעים זהובים) הוא עשרה זהובים.

(יז) ועיין בספר מעשה רוקח בפ"ח מהלכות תפילה, ובברכ"י סי' תק"מ, להשתדל ולרוץ כדי לשמוע קדיש.

מי יתן והי', שישתדלו על עניית אמנים וקדישים כמו על ריוח איזה פרוטות, על כגון זה נאמר אם תבקשנה ככסף אז תבין יראת ה'. פגם שיחה בעת אמירת קדיש אמן יהש"ר ושאר ברכות נחקק באדם וניכר בו אפילו לאחר פטירתו

בספר חסידים כתוב, מעשה בחסיד אחד שראה לחסיד אחר כמותו ופניו מוריקות, א"ל, למה פניך מוריקות? א"ל, מפני שהייתי מדבר בשעה שהשליח ציבור הי' אומר ויכולו ובברכת מגן אבות. וביתגדל!

בספר מטה משה (סי' תי"א) הביא בשם מדרש, כי חכם אחד נראה לתלמידו בחלום. ראה התלמיד שהי' כתם במצחו של החכם, א"ל, מפני מה אירע לך כך? א"ל, מפני שלא הייתי נוהר מלדבר כשהחזן הי' אומר קדיש.

ואפילו להרהר בדברי תורה אסור בשעה שהחזן אומר קדיש, מפני שצריך לכיין הרבה בעניית הקדיש.
(יח) דף ג' ע"א בסופו.

אמר ר' ישמעאל שח לי ססגיא"ל שר הפנים, ידידי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא על ישראל. וישבתי בחיקו והי' בוכה והי' דמעות יורדות מעיניו ונופלות עלי. אמרתי לו: הדר זיוי מפני מה אתה בוכה? אמר לי, ידידי, בא ואכניסך ואראך מה גנוז לישראל עם הקודש. תפסני בידו והכנסני לחדרי חדרים ולגנוזי גנוזים ולאוצרות ונטל את הפנקסין, הראני אגדות כתובות צרות משונות זו מזו. אמרתי לו: הללו למי הן? אמר לי: לישראל. אמרתי לו: יכולין ישראל לעמוד בהן? אמר לי: בא למחר ואודיעך צרות משונות מאלו. למחר הכניסני לבית גנוזי ולחדרי חדרים והראני צרות משונות מן הראשונות וקשות, אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי. אמרתי לו: הדר זיוי כל כך חטאו ישראל? אמר לי: **בכל יום מתחדשות גזירות קשות מאלו, וכיון שנכנסו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהש"ר אין אנו מניחין אותן לצאת מחדרי חדרים, (עכ"ל).**

פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים

בזוהר סוף פרשת וילך מובא, וז"ל^ט: **כאשר ישראל למטה משמרין לענות אמן ולכוין לבבם כמו שצריך, כמה פתחים של ברכות נפתח להם למעלה, כמה טובות נמצא בכל העולמות, כמה שמחה למעלה. מה שכר להם לישראל שגורמים זה, שכר להם בעולם הזה ובעולם הבא. בעולם הזה, בשעה שדוחקין להם לישראל, ומתפללים תפלה לפני בוראם, הקול מכריז בכל העולמות "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים", אל תקרי אמונים אלא אמנים. פתחו שערים - כמו שישראל פותחין להם שערי הברכות, כך עכשיו פתחו**

(ט) מתורגם ללה"ק.

שערים ותתקבל תפלתם מאלו שדוחקין להם בעולם הזה. ובעולם הבא מה שכרם, כאשר יוצא האדם מן העולם הזה וכו', נשמתו עולה ומכריזים לפניו פתחו שערים לפניו, כמו שהוא הי' פותח שערים כל ימיו כשהי' שומר אמונים, עד כאן². ועיייש עוד מה גודל העונש של מי שאינו נזהר בעניית אמן.

העונה אמן יהא שמייה רבא כראוי נפש רוח נשמה שלו מתעלים

מזוה"ק משמע^{כא}, שעל ידי שמכוון האדם לענות אמן, יהש"ר בכוונה ובכח האיברים, וגם כן בקול רם, מתעלה בזה בבחינת מחשבה דיבור ומעשה, ונפשו, רוחו ונשמתו מתעלים, לבל יצטרך לירד לשאול חס ושלוש, ואם יצטרך לירד לשאול חס ושלוש, לא ישתיר שם, רק יעלה מיד. זהו שכרו של אמן יהא שמייה רבא.

על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר להיכל גבוה מאד

להבין קצת ענינו של קדיש ואמירת אמן, איך שזה פועל להנשמה בעולם העליון, מובא דבר נפלא ונורא^{כב} מהרב הקדוש מצאנו זי"ע: לאחר פטירת אביו רבי אריי לייביש מטארניגראד, אמר: חיפשתי את אבי בגן עדן בהיכל שחשבתי ששם אמצאנו לפי מדרגתו, אך לא מצאתיהו, ולבסוף מצאתיו בהיכל גבוה מאוד. שאלתי לאבי: האיך הגעת עד כה. השיב אבי: על ידי הקדיש הראשון שאמרת העלוני עד פה.

(כ) ועיין שם עוד.

(כא) פ' פנחס דף ר"ב.

(כב) בספר י"ג אורות (עמוד פ"ז).

שכר - בשלח - פרק ט"ז ועונש יט

סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים

מעשה ברוח אחד שנכנס בנערה מספר שער הגלגולים

אמר שמואל וויטאל, היום אביעה חידות ממה שאירע לי במצרים יבנה עירינו אמן, ממעשה שאירע לאסתר בת הר' יהודה וויסיר, יבנה ציון ועריה, שנפגעה ונשארה בפגיעותה ובכאב לב יותר משני חדשים אחר שנשאת, ואחר כך יום אחד הפצירו בי שאלך ואבקר אותה והלכתי לבקר אותה ומצאתיה כמשפט הנפגעים, ונסתפקתי אם הוא מזיק או שד או רוח רעה של ישראל ויעצתי אותם להביא פליל אחד מן הגוים שיבקר אותה, וכן עשו, ובאמצע העניין דיבר המזיק אשר בקרבה בקול רם ואמר שהוא גוי ונכנס בה לתאווה בה, ובכלל דבריו אמר כי הוא הכה אותי הכאה קטנה בשוקי אשר בעבור זה נכאבתי בשוקי כדי שלא אוכל ללכת לרפא אותה ואחר כך טרח עליה הפליל הגוי ואמר שכבר חבש את המזיק בצלוחית אחת קטנה וטמן אותה בארץ כדרכו לעשות עמהם ואחר כך פתע פתאום:

והנה קול אחד צועק מפי הנערה ומדבר ואמר, הן אני נשארת לי לבדי יחידי בגוף הנערה הזאת ואני רוח יהודי אחד ולכן תמהרו ותקראו לי להחכם רבי שמואל וויטאל יבנה ציון ועריה כדי שירפאני ויוציאני מזה, ותיכף קראו אותי והוכרתי לילך אצלה מפני הכבוד הבאים ובשעה שנכנסתי אצלה לא נתאמת לי עדיין אם הוא רוח יהודי או שד או מזיק וישבתי בצדה והיא מוטלת כאבן דומם מכוסת בשמיכה לבינה אחת, ועל הספק אמרתי שלום על ישראל ותיכף נתנענע שפתי הנערה, והשיבה לי: ברוך הבא שלום עליכם ברכה וטובה. אמרתי לו: יהודי אתה? והשיב לי: הן, אמרתי לו: אם יהודי אתה אמור שמע ישראל, אמר שמע ישראל וגומר.

ואז התחלתי לדבר עמו והיה משיב לי כהוגן כל מה שאני

שואל ממנו, עד ששאלתי לו מי הוא ומי אביו ומאיזה ארץ הוא ואימתי מת והיכן נקבר וכמה שנים חי ומה היה ענשו ומה הוא חטאתו ומי הוא המגולגל כאן אם הנפש או הרוח ומי הוא פקיד עליו ואם הוא יושב יחידי כאן או אם יש עמו שומר אותו, ועל הכל השיב לי כהוגן וכשורה אין בהם נפתל או עקש בדבריו, מבלתי שהוצרכתי לגזור עליו בגזירה כשאר הרוחות כידוע דרכם לכל יודעי מדע, אחר כך שאלתיו ועתה מה אתה רוצה, והשיב לי שאתקן אותו ואוציא אותו מן הגוף הזה בחכמתי הגדולה שהוא מכיר אותי ממה שמכריזים עלי בשמים. אמרתי לו: אם כן כיצד נשתבחת. ואמרתי אני הכתי להחכם רבי שמואל בשוקו כדי שלא יבוא עוד אצלי, השיב לי, אינו הוא חס וחלילה, כי אם אותו הגוי שהיה מזיק עמי. ואמר שהכה אותי, ושקר וכזב וכדי להשתבח בעצמו אמר כך. אבל אין לו יכולת חס וחלילה ליגע בי. אמרתי לו: אם כן למה באת אלי בחלום הלילה בליל שלישי ליל י"ז בתמוז וציערת אותי? והשיב לי אמת כי אני הוא באתי אבל המצער אותך היה אותו המזיק הגוי ואני לא חטאתי לך כלל. אמרתי לו: ואתה למה באת עמו? והשיב לי כדי לבקש עמך תיקון. סוף סוף אמרתי לו: עתה מה אתה רוצה והשיב רצוני שתתקן את נפשי ואת רוחי ותוציאנו מן הגוף הזה. אמרתי לו: כן אעשה למחר.

חזר ואמר לי ולמה תעכב שתי רוחות בצער כזה רוחי ורוח הנערה הזאת ויש לאל ידך לעשות וחלה פני מאד, סוף השבעתיו שבועה חמורה שלא יכזב ויצא ויחזור ויכנס בה וגם שלא יזיק ביציאתו לא לנערה עצמה ולא למשפחתה ולא לעומדים שם בעת יציאתו מן הגוף ולא לשום אחד מישראל וגם שלא ישב עוד פה מצרים אלא תיכף ומיד ילך לדרכו לגיהנם להתרפאות שם ומלבד זה גזרתי עליו כל הנזכר לעיל בחרם ובנדוי וכולהו. ואחר כך אמרתי לו שיתן לנו אות אמת ביציאתו ושיאמר שלום עליכם ביציאתו, וכן עשה וכן דיבר

גימל פעמים.

ואחר כך קראתי לעשרה תלמידי חכמים שימצאו שם והתחלתי לדפוק בדפק שלו הימין וכוונתי בפסוק הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו ככתוב אצלי באורך וגם בכוונות אחרות ידועות אצלי לתקן נפשו ורוחו ואחר כך נענע בשפתיו ואמר עמנו בקול רם בתחילה מזמור יענך השם ביום צרה כלו, ומזמור ויהי נועם וגומר יושב בסתר עליון וגומר אנא בכוח וכולהו כולו וכוונתי בשם קר"ע שט"ן, ואחר כך מזמור בקראי ענני אלוקי צדקי וגומר, ואחר כך תפלה זאת.

בשם האל המיוחד גדול אתה וגדול שמך בגבורה אנא השם הנכבד והנורא המהודר והמפואר והמקודש המרום והמבורך הבוחן והחוקר המיושר והנשגב הנעלם והמכוסה המתקף בע"ב שמות, האחד המיוחד הצח והטהור השומע זעקות המקבל תפלות העונה בצרות הט אזנך אל תפלתי ואל תחנתי ואל בקשתי שאני מתפלל לפניך ושאל ממך ואתה תשמע מן השמים מכון שבתך וקבל ברחמים וברצון רוח זה העומד לפנינו המגולגל בנערה הזאת הנקראת פלונית בת פלונית, הנקרא שמו פלוני בן פלונית וקבל תפלתינו שאנו מתפללין עליו לתקן נפשו ורוחו ולהוציאו מן הגלגול הזה ולהכניסו אחר כך בדינה של גיהנם ולמלט נפשו ורוחו מיד כף הקלע של המזיקים ומן הצער שהוא בו ויתחשב גלגול זה ובשת זה שנתבייש בו לכפרת כל עונותיו וחסאתיו ופשעיו ויהיו דברינו אלה דברי סניגוריא לפניך על הנפש והרוח הזה ויגולו רחמך על מדותיך עליו בזכרינו לפניך י"ג מדות של רחמים אל מלך יושב על כסא רחמים וגומר ויעבור השם וגומר ובעת אמור השם השם אל רחום וחנון יתקע בשופר כמנהג כל הסליחות, ואחר כך יאמר י"ג מדות של מיכה הנביא מי אל כמוך וגומר ואחר כך יאמר הפסוק דברי עונות גברו מני וגומר, ופסוק אשרי תבחר ותקרבו ישכון חציריך וגומר ופסוק

וירדו כל עבדיך אלה אלי וגומר ויאמר פסוק זה גימל פעמים ואחר כך יאמר, צא, צא, צא, ויכוין הכוונות אשר בפסוק זה ככתוב אצלי ותיכף בהיותי מסיים מלת צא גימל פעמים הקים רגל השמאלית של הנערה למעלה בפני כל העם ויצא מאצבע קטנה של רגלה וצעק בקול גדול ואמר עליכם שלום גימל פעמים, והשבתי לו לך לשלום לך לשלום גימל פעמים ותיכף ומיד ישבה הנערה ופתחה עיניה, והביטה בי ונתביישה ממני ואמרה מה אלו האנשים עושים כי לא ידעה מאומה מכל מה שעשינו ונשקה ידי ואכלה ושתתה.

וזה נעשה על ידי יום ה' כ"ו לתמוז שנת התכ"ו ליצירה פה מצרים יבנה עירינו אמן וכתבתי זאת למזכרת לבאים אחרינו למען ידעו כי יש אלקים בישראל הצעיר שמואל וויטאל סי"ט

מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים

מעשה שנדפס בספר זרע קודש והוא מבעל מחבר ספר ויקהל משה והספר הנזכר לעיל אינו כעת תחת ידי, והעתקתי מספר שם הגדולים במערכת הספרים אות ו' ס"ק כ"ב. וזה לשונו שם:

מעשה נורא מאוד מרוח שהיה בבחור אחד בקהילה קדישא ניקלשבורג ונאספו כמה רבנים, והרב מו"ה משה הנזכר הוציאו בתנאי שיקבל עליו כמה סיגופים לכפר עון אותו הרוח והם דברים קשים, ואחר ימים בא הרוח בפרסום בפני כל הקהל בדמות חתול שחור שאג ישאג שלא התירו לו חרמות שהחרימו אותו שיצא והוא יצא ולא התירו החרמות, ולכן בלכתו מאושא לשפרעם פגעו בו כתות של מלאכי חבלה הממונים על מי שהם בחרם להמם ולאבדם וציערוהו לרוח מאד, ואז עשו לו התרות חרמות והלך. וכתבתי זה מהרשום בזכרוני שאין בידי עתה הספר הנזכר, להודיע לבני אדם כמה תמרור לפורענות מוכן אל העובר על החרם. ואם ראה תראה מי שהחרימו אותו ומצליח כבר כתב בספר חסידים סימן

תתמצ"ח שנפרעין על החרם ועל ההצלחה. עיין שם, רחמנא ליצלן.

בעניין הגלגול מספר חרדים

מובא בספר חרדים פרק ז', וזה לשונו:

כל עון עריות חמור מאוד וגדול מנשוא כתיב לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם היינו אחרי מות החוטא הפושע בדיוקן מלכו של עולם שבראו בדמותו בצלמו וצוהו קדושים תהיו כי קדוש אני. [הא לך לשון הרמב"ן בפרשת קדושים, קדושים תהיו - היו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י, אבל בתורת כהנים (פרשה א ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו, וכן שנו שם (שמיני פרק יב ג), והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב זכרונו לברכה, אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים. והעניין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין ובזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות ימעט במשגל, כעניין שאמרו (ברכות כב) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט.

וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כעניין שהזכירו (חגיגה י"ח): בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כעניין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט ט"ז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו. באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו (ברכות נג:): והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב כי אף על פי שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים.

וכן דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית הישר והטוב (דברים ו י"ח), שיכניס בעשה היושר וההשויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקדוש ברוך הוא.

וכן בעניין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות, ועוד אפרש זה (להלן כג כד) בעזרת השם.

וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלקיכם לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים, עד כאן לשון הרמב"ן וכללות דבריו הוא כי מציאות קדושה הוא הפרישות מכל דברי העולם הזה מהמותרות] והוא פגם כדכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי שמיד אחרי שנקבר הרשע

שכר בשלח - פרק ט"ז ועונש כה

מחזירים נשמתו לגופו ושניהם נדונים יחדיו הנפש עם הבשר על ידי מלאכי חבלה ביסורין קשים בחיבוט הקבר. אחר כך מקימין אותו מן הקבר חי ומוליכין אותו לגיהנם שבארץ בגוף ונפש כמו שהיה בעת שחטא וכמה מלאכי חבלה דוחין אותו ומניחין אותו ללקט עצים להביא למדורת גיהנם ואחר כך משליכין אותו שם ונדון בשפטים גדולים והוא צועק בקול יללה כמבואר במדרש רבותינו זכרונם לברכה, גם כתבו רש"י ופיתגוריי"ש הודה בזה.

ואחרי היותו בגיהנם זמן הקצוב לפי חטאו מחזיר הש"י נפשו בגלגול לעולם הזה בבהמה או חיה או עוף, שהוא יתברך המליכו על כלן כדכתיב תמשילהו במעשה ידך והוא עשה מעשה בהמה הורידו למדרגת בהמה שנאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותינו וירדו בדגת הים ובעוף השמים, וירדו לשון ממשלה וקרי ביה לשון ירידה וכתוב אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו, לשון נדמו מיותר אלא הכי קאמר כיון דבחייו לא נתן לב ליקר תפארת גדולתו שהוא בדמות השם הנכבד והנורא ופגם דיוקן של המלך ונמשל כבהמות ועשה כמעשיהם אחרי מותו יחזור לעולם בגלגול בדמותם וצלמם של בהמות וכך נמצא כתוב למקובלים הנזכר.

הבא על הזכר יתגלגל בשפן וארנבת - כי הם זכרים ונקיבות ושנה אחת באין עלי' ושנה אחת יבא על אחרות.

הבא על הבהמה יתגלגל בעטלף - כי נתעטף בדבר עבירה.

הבא על חיה ועוף יתגלגל בעורב.

הבא על אשת איש יתגלגל בחמור - וזהו סוד כי תראה חמור שונאך עזוב תעזוב עמו.

הבא על הגויה יתגלגל בקדשה יהודית.

הבא על הנדה יבוא בגויה המשמשות מטותיהן נדות - כי כיון

שעבר אדם בעבירה ושנה בה הותרה לו.

הבא על אחותו יתגלגל בחסידה האנפה דכתיבא בעופות הטמאים [ויהרגוהו חברותיה כמו שכתבו זכרונם לברכה] - וזה רמז בתורה ואיש כי יקח את אחותו וגומר חסד הוא.

הבא על אמו יתגלגל בחמורה נקבה.

הבא על חמותו יתגלגל בפרדה נקבה - וכן הבא על כלתו.

הרגיל להסתכל בעריות יתגלגל בראה דכתיבא בעופות טמאים שרואה למרחוק יותר מכל העופות.

ובספר נשמת חיים מביא עוד גלגולים אחרים וזה לשונו במאמר רביעי פרק שלשה עשר (מעניין הגלגול בעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ ובדומם וצומח).

גם צריך שתדע שהמקובלים האמינו גם כן ההעתקה והגלגול אפילו מגוף מין אחד לגוף מין אחר ולכן אמרו שהעובר על המצות להכעיס ולא עשה תשובה יתגלגל בבהמה, וכן על פסוק ויפץ השם אותם מעל פני האדמה דרשו חכמינו זכרונם לברכה²³ שבשלשה חלוקי דינין נדונו דור הפלגה, הטובים שבהם נדונו בבלבול לשון, והכת שנתכוונה לשם ע"ז נעשו מהן קופין וחתולין וכיוצא בהם, והכת הג' שאמרו נעלה לשמים ונכנו בקרדומות הושלכו למטה ונעשו מהן שדין ומזיקין ורוחין בישין, רצונם שקצת מהם נתגלגלו בבהמות האלו וקצת נעשו נשמתן במזיקין ורוחות נעות ונדות בלי שום מנוחה כלל וכמו שאכתוב לקמן.

והריקנטי בפרשת נח ובפרשת שמיני כתב וזה לשונו :

ויש מן המקובלים האחרונים המאמינים בגלגול הבהמות ואמרו שאם עשה אדם עבירה אחת יתרי' על זכיותיו יתגלגל בבהמה טמאה וזהו וגרה איננו מעלה טמא הוא לכם, מי שאין לו גרה על זכיותיו, ואם מעלה גרה על זכיותיו יתגלגל בטהורה רק אם חטא בעבודה זרה בגילוי עריות ובשפיכות דמים באלו השלשה אפילו מעלת גרה יתגלגל בטמאה, וזהו סוד שפן גמל חזיר וכולהו.

ובפרשת קדושים זה לשונו: כבר הודעתך סוד הבהמות הטהורות והטמאות וקצת מחכמי הקבלה האחרונים אומרים כי העובר על העריות סופו להתלבש בבהמה טמא' או בשקצים ורמשים.

ולזה רמז ולא תשקצו את נפשותיכם בכל הרמש שבודאי יוכל אדם לשקץ נפשו בהם וזהו ואקוץ בהם, ואמרו בעונש וכולהו⁷⁷.

והבא על דודתו סופו להתלבש בגויה ותתגייר - וזו היא דודתך היא כלומר שסופה לשוב לדתינו ולתורתנו.

והבא על אשת אחיו סופו להתלבש בפרד שנאמר ועיר פרא אדם יולד על שהפריד הבנין שלמעלה.

הבא על אשת דודו יתלבש באישה אשדודית.

הבא על שתי אחיות יתגלגל בקדשה גויה שיבואו עליה שני אחים.

הבא על אשת אביו יתגלגל בגמל - זהו שנאמר גומל נפשו איש חסד ועוכר שארו אכזרי, שארו זו שאר אביך הוא והנה

(כד) ונתבאר למעלה בספר חרדים.

הוא חצוף בעריות וסופו להיות צנוע כגמל.

וכולם דוקא אם לא שב בחייו [ותיקונם עיין בספר עמק המלך בשער תיקוני תשובה, והיא נדפסת בסוף זה הספר ועיין עוד בספר מצות השם].

וכן אמרו שזהו סוד מה שאמרה תורה (ויקרא י"ז) איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז וכולהו ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לדי' לפני משכן השם דם יחשב לאיש ההוא דם שפך, ורמז לדבר אדם כי יקריב מכם כי לפעמים המקריב נפש בהמה מקריב עמה נפש אדם וזהו סוד אדם ובהמה תושיע השם אשר על כן נצטוינו בשחיטה ובסכין בלי פגימה כי מי יודע אם לא גלגול יש בה, ולכן צריך לברור לו מיתה יפה והאוכל אבר מן החי כאוכל מבשר אחיו בשיש שם גלגול נפש, וזהו סוד לא תאכל הנפש עם הבשר, ואמרו עוד שבגלל הדבר הזה אמר דוד המלך עליו השלום הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי.

גם הרב רבי יצחק לוריא זכרונו לברכה האמין בהגלגול בדומם ובצומח כאשר כתב בספר הכוונות וזה לשונו: ואמנם אחרי פטירת האדם נפרעים ממנו על חטאיו בהרבה מציאיות ורוב בני אדם ימלטו מלהתגלגל כל כך זמן בבהמה או חיה או עוף או דומם או צומח, וכן בעניין נבל הקשה כתיב וימת לבו בקרבו והיה לאבן ויהי לאבן היה לו לומר, אך הכונה כי כל החוטא בפיו נתגלגל בדומם, ובלעם חטא בפיו ונתגלגל תחלה באבן דומם, ונבל הוא בלעם, והנה ביאר טעם שמת לבו בקרבו ולא דיבר עתה נגד דוד הוא כי זכרה נפשו מה שתחלה נתגלגלה והוא היה תחלת בעון זה, עכ"ד.

וכתב עוד שנבל הוא אותיות לבן ללמד שלבן בלעם ונבל הם גלגול אחד ובלעם ולבן לא היה כחן אלא בפיהם ועל כן נתגלגלה נשמתו של בלעם בדומם שהוא הפך כחו, ובאשר

התחיל להתתקן ונתגלגל בנבל וחזר לסורו ולדבר לשון הרע בדוד חזר להתגלגל בדומם כבראשונה ויהי לאבן.

וכן באשת לוט נאמר ותהי נציב מלח שהוא גלגול בדומם, ואל תחשוב שנפש האדם נעשית אז בלתי מרגשת כדומם וכצומח כי אם אין לה הרגשה האיך ירגיש העונש, אולם כך יובן הדבר כי הקדוש ברוך הוא לעונש האדם דבק הנפשות הרעות לעץ או לאבן ונפשותם קשורות בהם כדי שתתענינה בחברת הדברים אשר אינם מטבעם, כאשר ענשו אנשי אנטינאס לאחד מחכמיהם שילך קשור עם איזה שוטה והוא בחברת איש בער לא ידע בחר לו מות מחיים, כך הנשמה בחברת העצים והאבנים כעלה נדף תערוץ וכאבן בלי חמדה מתגלגלת נעה ונדה בארץ (עד כאן מספר נשמת חיים).

וזה לשון ספר שער הגלגולים הקדמה כ"ב:

דע כי המדבר לשון הרע וכיוצא מתגלגל באבן דומם כמו שביארנו בעניין נבל שכתוב בו ויהי לאבן כי תמורת הדבור הוא דומם, המאכיל נבלות לישראל מתגלגל בעלה האילן והוא הצומח ואז ענשו הוא שהרוח מכה בעלה ההוא ומחזירהו לכאן ולכאן ואין לו מנוחה וכשנשלם זמן הקצוב לו נעקרת העלה ההיא מן האילן ונובלת ונופלת לארץ וזהו בדוגמת מיתה ממש אצלו שנכרת ונעקר מן העולם וזהו סוד הפסוק והעלה נבל כי מי שמאכיל נבלות לישראל מתגלגל בעלה הנובלת לארץ גם זהו סוד כי תהיו כאלה נובלת עליה ולפעמים כי אחר שהעלה הזאת נובלת חוזר להתגלגל בעלה אחרת וגם היא נובלת עד כמה פעמים על דרך האדם שמתגלגל בעולם הזה כמה פעמים כפי העונש הראוי להם. ויש מי שמתגלגלים במים והם גם כן נקראים צומח כנזכר לעיל, והם אלו: מי ששפך דמים בעולם הזה מתגלגל במים וסימניך על הארץ תשפכנו כמים ונאמר שופך דם האדם באדם דמו ישפך וענשו הוא שעומד בקלוח מים ושם מים נקלחים עליו תמיד

והוא רוצה לקום ולעמוד והמים מפילין אותו בכל רגע ואין לו מנוחה כלל ותמיד הוא מתגלגל סביב במקום קלוח המים ההם, גם נרמוז זה בפסוק כי מות נמות וכמים הנגרים ארצה.

עניין הריגת בעלי חיים

הג"ה מספר שער המצות פרשת לך לך. עניין הריגת בעלי חיים כבר נזכר בפרשת יתרו כי שום בריה לא נבראת לבטלה ואסור להרוג אותה שלא לצורך ומורי זכרונו לברכה היה נזהר שלא להרוג שום רמש מן הרמשים אפילו מן הקטנים והפחותים כגון פרעושים וכנים וזבובים וכיוצא באלו ואף אם הם מצערים אותו כבר נודע מה שכתבו זכרונם לברכה על הפסוק גם אויביו ישלים אתו זה הכלב ויש אומרים זה הנחש ויש אומרים אלו הפרעושים וזו עצמה תשובת ר"א לרבי חזקיה בזוהר פרשת יתרו כנזכר בסוד הפסוק אם ישוב הנחש בלא לחש, גם בעניין הכנים הנולדים ונבראים מן הזיעה אין ראוי להרגם ולא לקוץ בהם כלל ובפרט לאנשים כשרים אשר אלו הם מותרי האדם והסיגים שלו שמהם נבראים אלו הכנים אם כן תיקון ותועלת הוא לאדם כשאלו הכנים נבראים מזיעת גופו כי יוצאים סיגיו ומותריו וקליפותיו לחוץ ולכן אין לקוץ בהם.

עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה

[אמר] שמואל ראיתי לסמוך למצות שפיכת דמים איסור הוצאת שכבת זרע לבטלה אף על פי שהארכנו בו בשער ז' שער רוח הקודש בעניין התיקון עיין שם]. עניין איסור הוצאת ש"ז לבטלה כתיב וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, והנה עון השחתת זרע גדול מאוד כמפורסם בזוהר, וכבר הארכנו בענינו בשער רוח הקודש בעניין התיקון הראוי לו גם בשער התפילה בכוונת קריאת שמע שעל המטה עיין שם, עניין התיקון שהוא להמית

שכר בשלח - פרק ט"ז ועונש לא

גופם של אותם נגעי בני אדם על ידי רי"ו שהוא החרב העליון אשר ביסוד דאימא הנמשך ממזלא קדישא והנה כנגדו בחיצונים בקליפות יש חרב אחד עליון אשר הוא קוצץ וחותר אותם הנשמות מן הקדושה בהיותם נמשכים מן הזכר בלתי נקבה על ידי השחתת הזרע, גם יש רי"ו תחתון בקדושה ביסוד דנוקבא דז"א הנעשה משם הוי"ה דב"ן דההי"ן וכנגדו יש גם כן בקליפה רי"ו התחתון ונקרא כלב והוא תמורת הוי"ה דההי"ן כי שניהם בגימ' נ"ב וכנגד ב' בחינות אלו התפלל דוד המלך עליו השלום ואמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי מחרב זה חרב העליון שבקליפות, מיד כלב יחידתי זה רי"ו התחתון שבקליפות.

נ"ב, אמר מאיר [הוא מהר"ם פאפירש בעה"מ מאורת נתן על סדר אלי"ף ביי"ת] ואפשר שבי חרבות אלו הם גם כן סוד כל הקורא קריאת שמע כאלו אוחו חרב של פיפות כי ב' חרבות הם עליון ותחתון נ"ל, (עד כאן לשוננו).

ועיין בביאורינו בשער ד' שער הפסוקים בפסוק בני נכר יבולו וגומר ולכן צריך האדם ליזהר מאד להיות שוהה על הבטן עד שיכלו טפות הזרע לגמרי, וכן יזהר שלאחר ששמש מטתו אפילו מאותם הטפות שהם כמו מים ואינם קשורות כלובן ביצה כי כל זה בכלל השחתת זרע, (עד כאן הגי"ה).

גם כל מי שמיתתו בחנק ולא נענש בבית דין של מטה מתגלגל במים ושם נחנק בכל רגע כנזכר. והנה הבא על אשת איש אשר מיתתו בחנק מתגלגל ברחים שנותנים בהם החטים וטוחנים על ידי המים המגלגלים הרחים ושם נדונין האיש והאשה היא בסוד תטחן לאחר אשתי.

המזלזל בנטילת ידים מתגלגל במים

גם המזלזל בנטילת ידים מתגלגל במים וזהו סוד הפסוק אזי

עבר על נפשינו המים הזדונים ברוך השם שלא נתננו טרף לשניהם כי הנה ראשי תיבות "נתננו" "טרף" "לשניהם ראשי תיבות "נטל", וזהו סוד מה שכתבנו לעיל האוכל בלא נטילת ידים נעקר מן העולם ונדון במים כנזכר, גם ממילא רמז להפך ואמר ברוך השם "שלא" "נתננו" "טרף" "לשניהם ראשי תיבות "שנטל" כי על ידי שנטלנו ידינו לא נתננו טרף לשניהם של המים הזדונים הנזכר לעיל ולכן ברוך השם שלא עשנו כמו הרשעים שאינם נוטלים ידיהם, גם מי שאינו מברך ברכת הנהנין ומזלזל בהם גוזל אביו ואמו חבר הוא לאיש משחית וגם הוא מתגלגל במים, ויש שמתגלגלים בבעלי חיים.

פרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים

והנה הפרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים וכמו שכתוב רבי נחמן בר יצחק לא יאי יהרותא לנשי חדא שמה כרכושתא וחדא שמה זבורתא והם דבורה הנביאה שנתגאת על ברק ושלחה אחריו לקרא, והיא לא רצתה ללכת אצלו, גם חולדה הנביאה בזתה לצדקיהו המלך ואמרה אמרו לאיש הזה אשר שלח אתכם אלי כמו שכתבו זכרונם לברכה^כ והנה בתוך דבריהם רמזו כי דבורה היא בעלת גאווה ולכן אינה עושה מלאכה וגם היא דברנית כי בכל שעה לא תשקוט פיה ולכן פרנס המתגאה על הצבור וכן מי שמדבר דברים שלא כהוגן שניהם מתגלגלים בדבורה שיש בה ב' מדות אלו.

מי שנתגלגל באיזה דבר יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו

ודע כי אין לך שום אחד מאלו המתגלגלים כנזכר או שום נשמה שנענשת בבית דין של מעלה שאין לפניו כרוז אחד שמכריז ענשו ועונו תמיד בכל הזמן ההוא שהוא מתגלגל שם

או שנענש שם כנזכר ואינו זו מאצלו, גם יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו כגון מי שנתגלגל במים הנה השוטר ההוא עומד עליו תמיד להפילו במים בכל רגע עד זמן הקצוב לו, גם רוב המתגלגלים או הנענשים כנזכר יש לפניהם בית דין שדנין אותו בעת גלגולו או עונשו ומשנים את ענשו מעת לעת מעונש זה אל עונש אחר כפי הדין והמשפט הראוי לו. עד כאן מספר הגלגולים].

ויש גלגולים אחרים בבהמות ועופות טהורים גם טמאים ואפילו בדומם באבני השדה שלכך נאמר בנבל הכרמלי והוא היה לאבן ששב בגלגול דומם על לשון הרע שדבר לעבדי דוד המלך עליו השלום, וגם בדגים לכן להשיב אותו הנפש למנוחה מצוה לאכול דג בשבת בפרט בסעודה שלישית, ולפעמים יתגלגל בעל לשון הרע בכלב וכן הרגיל לאכול בשר טריפה או המאכילה לישראל, וזהו רמוז בתורה דכתיב ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכו אותו וכתיב בתריה לא תשא שמע שוא, נמצא קרא דלכלב תשליכון אותו, כתוב בין שני עונות הללו בין אוכל טריפה ובין מספר לשון הרע לומר לך שעל שני עונות אלו יתגלגל האדם בכלב כן כתבו המקובלים והוא רמוז בדברי רבותינו שאמרו כל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים.

וזהו שרמז דוד המלך עליו השלום הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי וסמך ליה אספרה שמך לאחי וגומר, לומר שאיני משתמש בלשוני לספר לשון הרע להענש בגלגול הרע הזה אלא אני משתמש בה להללך ולהזהיר את ישראל שיגורו ממך ושיהללך, ודע שאמרו המקובלים שאף על פי שכשמתגלגל בצורת אדם אינו יודע בגלגולו הראשון, מ"מ כשמתגלגל בצורת בהמה חיה או עוף הוא יודע בגלגולו הראשון ומצר ומצטער איך ירד משמים מצורת אדם לצורך

בהמה והקדוש ברוך הוא רצה להראות לכל אדם דוגמת גלגול מאדם אל בהמה בגדול המלכים אשר מלך בכיפה הוא נבוכדנצר הרשע שבעודו בחיים חיותו הורידו מכסאו והשליכו לשדה והוא הולך על ד' כבהמה ונדמה לכל הבהמות צורת בהמה, יען שלח לשונו ודיבר נגד עליון ואחר כך לקצב הזמן אשר קצב עליו חזר והודיעו שהוא האלקים כדכתיב ולקצת יומיא אנא נבוכדנצר עיני לשמיא נטלית ומנדעי עלי יתיב ולעילא ברכת ולחיי עלמא שבחת והדרת די שלטניה שלטן עלם ומלכותיה עם דר ודר וגומר כען אנא נבוכדנצר משבח ומרוםם וגומר ועל מעשי זה כתיב לעיל ששלח לכל האומות להגיד נפלאות השם אשר עשה עמו והתחיל ואמר אתיא ותמהיא די עבד עמי אלהא עילאה שפיר קדמי להחוייה אתוהי כמה רברבין וגומר ואמרו רבותינו זכרונם לברכה אלמלא בא מלאך וסטרו על פיו היה אומר יותר משירותיו של דוד, ופירוש תיבת כען לומר מעתה שיסרני וידעתי שבעון לשוני הרע באתי אל כל הצרה הזאת מכאן ואילך לא אשתמש בלשוני זה אלא לשבח ו לפארו בגוים את כבודו.

בעזרת השם יתברך

פרק י"ז

• יתרו •

בפרק הזה מבואר:

כל ענייני צער שמזדמן לאדם, ואפילו אם אחד מחרפו ומגדפו הכל הוא מן השמים, אלא שמגלגלים חוב על ידי חייב - גודל השכר של הנשים השומרות עצמן לילך בבגדי צניעות, וגודל העונש חס ושלום לאלו העוברות על זה, וכל הצרות הבאות על המשפחה הם בגלל שאינם שומרים על הצניעות - אחרי מאה ועשרים שנה ימצאו עשרות אלפים ברכות ושמות הקדושים שאמר לבטלה - כל מי שלהוט אחרי בולמוס של עריות מאבד את נפשו וטורדו מחיי העולם הבא - מסירת נפש לא לעבור על איסור עריות - אם הוא מתגבר על יצרו וניצול מן העבירה, זכותו קיימת לכל דורותיו הבאים אחריו - שכר הגדול להעומד בנסיון שלא להכשל בעריות - מעשה נורא מעונש אם ובת שלבשו בגדי פריצות - אחר הפטירה יתהפכו האבות והאמהות לאכזרים גדולים, וידונו בניהם בכל מיני אכזריות שבעולם.

תוכן הענינים של פרק י"ז

- א. כל עניני צער שמזדמן לאדם, ואפילו אם אחד מחרפו ומגרפו הכל הוא מן השמים, אלא שמגלגלים חוב על ידי חייב.....ה
- ב. מעשה נורא מהחפץ חיים זצ"ל.....ו
- ג. החפץ חיים מחכה עשר שנים עד שזכה לראות בעיניו שהרשע קיבל את העונש המר.....ו
- ד. מכתב גלוי מהצדיק הקדוש בעל החפץ חיים זכר צדיק לכרכה.....ז
- ה. בו יבואר גודל השכר של הנשים השומרות עצמן לילך בבגדי צניעות. וגודל העונש חס ושלום לאלו העוברות על זה. וכל הצרות הבאות על המשפחה הם בגלל שאינם שומרים על הצניעות.....ז
- ו. אחרי מאה ועשרים שנה ימצאו עשרות אלפים ברכות ושמות הקדושים שאמר לבטלה.....יב
- ז. בו יבואר גודל גנות העריות וגודל העונש על זה.....יד
- ח. כל מי שלהוט אחרי בולמוס של עריות מאבד את נפשו ומורדו מחיי העולם הבא.....מז
- ט. מעשה נורא ברשע שחמד אשת שכנו ואחר כך עבר על כל עשרת הדברות.....כ
- י. הפורש מן העריות.....כב
- יא. קדושים תהיו כי קדוש אני.....כו

- יב. מסירת נפש לא לעבור על איסור עריות.....כו
- יג. אם הוא מתגבר על יצרו וניצול מן העבירה, זכותו קיימת לכל דורותיו הבאים אחריו.....כז
- יד. למה זכה יוסף לכל הגדולה.....כח
- טו. שכר הגדול להעומד בניסיון שלא להיכשל בעריות.....כח
- טז. מי שמתגבר על יצרו בדבר ערווה זוכה ומאיר על ראשו אור מן השמים.....כט
- יז. אם נזדמן לאדם עניין של איסור ונתגבר על יצרו, זיכהו הקדוש ברוך הוא למדרגה רמה בעולם הבא שיהיה לאות ותפארת בתוך ישראל וגם בעולם הזה לו ולכל דורותיו הבאים אחריו שיהיו מגיבורי ישראל.....כט
- יח. מעשה נורא מעונש אם וכת שלבשו בגדי פריצות.....לא
- יט. האם שורפת את בתה.....לא
- כ. האם צועקת "רחמו, הושיעו לנו".....לב
- כא. אחר הפטירה יתהפכו האבות והאמהות לאכזרים גדולים, וידונו בניהם בכל מיני אכזריות שבעולם.....לב
- כב. אם מעולם העליון שהענישה את בתה שסירבה ללבוש בגדי צניעות.....לב
- כג. מעשה נורא מה שקרה ב 400 נערים ונערות.....לג
- כד. מעשה ב-93 בנות שמסרו נפשן למות על קדושתן.....לד

פרק י"ז

כל עניני צער שמזדמן לאדם, ואפילו אם אחד מחרפו ומגדפו הכל הוא מן השמים, אלא שמגלגלים חוב על ידי חייב

בספר חפץ חיים על התורה פרשת משפטים על הפסוק "ורפא ירפא"^א כתב וזה לשונו: ובחז"ל מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות^ב, וברש"י שם וזה לשונו, "ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסיי"^ג.

מכל זה מוכח להדיא, שכל עניני צער שמזדמן לאדם, ואפילו אם אחד מחרפו ומגדפו הכל הוא מן השמים, אלא שמגלגלין חוב על ידי חייב, וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק והשבות אל לבבך, שעונותיך הם המחרפים אותך, ולא עוד אלא אפילו אם אחד הכה אותו במזיד, זהו גם כן השגחה מלמעלה אלא שמגלגלין.

וראיה ברורה לזה, הוא מהכתוב הנ"ל, המדבר בענין מריבה בין איש לרעהו, ככתוב וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו. ואם כן המוכה בעצמו הוא גם כן חייב, שהלא לא הי' צריך לצאת לריב עם חברו, ואף על פי כן מכנה הגמרא את ענין ההכאה הזאת בלשון "רחמנא מחי"^א. אלא על כרחך דגם ענין שכזה גם כן מן השמים. וכן מצינו בדוד שקלל אותו שמעי בן גרא ויסקל אותו באבנים ועפרו בעפר, השיב דוד, ה' אמר לו קלל. וכל זה עושה הקב"ה לטובת האדם, כדי שיכופרו עונותיו על ידי העלבון, ואינו צריך ליתן לב לזה כלל להשיב

(א) שמות כ"א יט.

(ב) בבא קמא דף פ"ח ע"א.

(ג) ויעוין בתוספות שם ד"ה שנתנה רשות וכו'.

תשובה למחרפו¹, אלא אדרבה יודה לה' על שנודמן לו כפרה כזאת. ועל זה אמרו ז"ל² הנעלבין ואינן עולבין וכו' עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

מעשה נורא מהחפץ חיים זצ"ל

**החפץ חיים מחכה עשר שנים עד שזכה לראות בעיניו
שהרשע קיבל את העונש המר**

כתוב בספר חפץ חיים על התורה בפרשת משפטים על הפסוק "כל אלמנה ויתום לא תענון"³, וזה לשונו: בימי נעורי החפץ חיים זצ"ל קרה בעירו מקרה, באלמנה שדרה בבית אדם פשוט, ומתוך עניה נשאת חייבת לו שכר דירה. ובעל הבית אמר לגרשה מדירתה באמצע ימי החורף, ומכיון שלא רצתה לצאת הסיר את הגג מעל דירתה. כל אנשי העיר רעשו על השערוריה הזאת לגרש אלמנה עניה בימי

(ד) וכן הוא ב"ליקוטי אמרים" "תניא" (אגרת הקודש פרק כ"ד):
ואף שבן אדם שהוא בעל בחירה מקללו או מכהו או מויק ממונו
ומתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו, אף על פי כן,
על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום.

ולא עוד אלא אפילו בשעה זו ממש שמכהו או מקללו
מתלבש בו כח ה' ורוח פיו יתברך, המחייבו ומקיימו, וכמו שכתב
"כי ה' אמר לו קלל", והיכן אמר לשמעיה? אלא שבמחשבה זו
שנפלה לשמעיה בלבו ומוחו, ירדה מאת ה', ורוח פיו המחיה כל
צבאם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד, כי
אילו נסתלק רוח פיו יתברך רגע אחד מרוחו של שמעי, לא יוכל
לדבר מאומה, (וזהו כי ה' אמר לו בעת ההיא ממש קלל את דוד,
ומי יאמר לו וגו', וכנודע מה שכתוב הבעל שם טוב על הפסוק
"לעולם ה' דברך נצב בשמים" וכו'), עד כאן לשונו.

(ה) גיטין ל"ו ב'.

(ו) כ"ב כא.

הקור החוצה. אבל הבעל הבית לא שם לב לצעקת האלמנה וגירשה בתוקף ימי החורף.

החפץ חיים שמר את העובדה בלבו, ומכיוון שעברו כמה שנים אחר הנבלה הזאת ולא קרה שום דבר, חשב החפץ חיים בלבו וגם אמר למכיריו, כלום אפשר הדבר, שלא יאונה לו כל און, הא התורה אמרה בפירוש, "ותרה אפיי" וגוי. אמנם בעבור עשר שנים נשמע קול הברה בעיר כי פלוני הבעל הבית נשכו כלב, ואחר איזה ימים החל לנבוח ככלב, כי הכלב היה שוטה, ולא ארכה מחלתו עד שהלך לעולמו.¹

מכתב גלוי מהצדיק הקדוש בעל החפץ חיים זכר צדיק לברכה

בו יבואר גודל השכר של הנשים השומרות עצמן לילך בבגדי צניעות. וגודל העונש חס ושלום לאלו העוברות על זה. וכל הצרות הבאות על המשפחה הם בגלל שאינם שומרים על הצניעות.

בעזרת השם יתברך, ראש חודש תמוז, תרפ"ד, ראדין.

ז) ובנו של החפץ חיים הגאון רבי לייב זצ"ל ספר על מאורע שקרה בראדין בטבח שחטף בן ישיבה והעמידו במקום בנו לשלחו בתוך חיל לצבא. הדבר קרה בימי חורפו של החפץ חיים זכר צדיק לברכה. ותמה החפץ חיים על המקרה המעציב הזה, כלום אפשר הדבר, שלא יבוא על "שכרו" עבור מעשה מגונה זה? ואחרי שלשים שנה בערך, אחרי המאורע, חלה בן הקצב הזה במחלת החלי-רע רחמנא ליצלן, ולא ארכה מחלתו ומת מיתה משונה, והחברא קדישא לא רצו לטפל בקבורתו מפני סכנת המחלה המתדבקת והאב הזקן בעצמו מוכרח היה לקבור את בנו בידיו ממש. והחפץ חיים זכר את המאורע המעציב הזה. ברור היה אצלו, כי סוף סוף יפקד עונו, אבל צריך היה לחכות משך שלשים שנה. (ח"ח עה"ת / מעשי למלך).

אל כבוד הרבנים והאדמו"רים די בכל אתר ואתר. אולי יש בידם לתקן דבר מה, יהי' שכרם רב מה'.

הנה יש לי צער גדול מפני עצם העניין וגם מתמיהת רבים, אף שכולם מאמינים שכל מה שמתהווה למטה בין לטוב בין למוטב, הכל הוא מאת הקדוש ברוך הוא, מכל מקום כל אחד עומד ומשתומם ופלא הוא בעיניו מפני מה נשתנו העתים כל כך לרעה, הלא מלבד זה שכל ישראל בכל מקום פזוריהם בין העמים כולם נעשו משועבדים, והיוקר הולך וגדול מיום ליום, והמסים והארנוניות גם כן מתגדלים מאד, על כולם עוד הגזירות שנסבו על התורה ומצוותיה נורא מאד, שהתינוקות של בית רבן בטלים במאות עיירות, גם מצב הפרנסה בכל מקום הוא רע מאד, כלל הדבר עם ישראל הולכים ומתאוננים כל אחד ואחד על רוע מצבו.

והנה בשנים שלפנינו אף שהיו גם כן מצויות צרות וגזירות, מכל מקום מי שהיה בכלל תמימי לב היה יכול להתנחם בנפשו ולומר, הגם שבענינים החיצונים אינו מתנהג כרצונו, אבל בעניני הנפש הוא בוטח שאינו מרוחק מהקדוש ברוך הוא, ובודאי יעמוד הקדוש ברוך הוא לבסוף לימינו, וכמו שכתוב כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו: אבל כהיום בעונותינו הרבים מר לנו מאד מכל צד, כי כשהוא מביט בעצמו בעניני עולם הזה אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, וכשהוא מתבונן לאחריתו בעניני תורה ומצות, גם כן אין לו שום הצלחה, והגם שכל אחד מישראל מבקש מהקדוש ברוך הוא שישמע לבקשותיו ויטיב לו כרצונו, אין שומע לו, הלא דבר הוא.

ואמרתי שעיקר סיבת הדבר, שאנו מרחיקים בעצמנו את הקדוש ברוך הוא מאתנו. הוא צוה לנו והתקדשתם והייתם קדושים, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, מעט מקדשין אותו

הרבה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא, וכתוב אחר אומר "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך" וגו' (והמאמר להצילך כולל הרבה ענינים להצילך מן החרב ומן הרעב ומן השבי ומן הביזה) והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שכאשר נהיי קדושים הוא מתהלך בינינו להצילנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שב מאחרינו, וממילא יחולו עלינו כל הסיבות חס ושלוס.

והנה אמרו חכמינו זכרונם לברכה כל הברכות שמברך כנגד הערה הם ברכות לבטלה וממשיך על עצמו עניות חס ושלוס (ברכות כ"ד) טפח באשה במקום שהדרך להיות מכוסה הוא בכלל ערוה, וכהיום בעונותינו הרבים נפרץ הדבר מאד מאד, והיצר הרע מפתה לנשים לילך פרועי ראש^נ בלי שום

ח) בספר קב הישר פרק נ"ח וזה לשונו: ועל כל אדם מישראל מוטל לאהוב התורה ולחבב התורה בפני בני ביתו ובניו ולהזהירם תמיד על קיום התורה ומצוותיה, ובפרט יזהיר לנשים, דלא יתחזי מנהוגן שערות ראשן.

[כתוב בספר הזוהר (ח"ג דף קכח): קללה ועונש יבוא על אדם שמניח לאשתו שתראה משערות ראשה לחוץ, ואשה המוציאה משערות ראשה לחוץ להתייפות בו, גורמת עניות לבית וגורמת שבניה לא יהיו חשובים בדור וגורמת שהסטרא אחרא תשרה בבית. ולכן צריכה האשה ליזהר שאפילו קורות ביתה לא יראו שערות ראשה, ואז תזכה לבנים חשובים, ובעלה מתברך בכל, בברכות שלמעלה ובברכות שלמטה, ובעושר ובבנים, ועיין עוד שם והובאו דברי הזוהר במגן אברהם (סימן ע"ה סק"ד) ומסיק דכן ראוי לנהוג. וכך כתב במשנה ברורה ומוסיף:

ובגמ' יומא (דף מז.) איתא במעשה דקמחית שבזכות הצניעות היתירה שהיתה בה שלא ראו קורות ביתה אמרי חלוקה, יצאו ממנה כהנים גדולים. [וברש"י שם בשם הירושלמי: כל כבודה בת מלך פנימה" היינו אשה צנועה, "ממשבצות זהב לבושה", ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב].

ובביאור הלכה (שם ד"ה ודע) הובאו דברי החתם סופר בתשובות (אורח חיים סימן ל"ו) שבזמנינו שנתפשט המנהג על פי הזוהר, איטור גמור הוא, ויש לחוש לרביצת האלה האמור בזהר הנ"ל.

עוד כתב שם:

כי בעוון זה גורמת שיהיו בניה עניים, ויהיו בזויים ונבזים בין הבריות, וכל בית שאין בה צניעות.

[ובספר יסוד יוסף מזהיר שאף לא יכניס בביתו נשים אחרות שאינן הולכות במלבושי צניעות, כי הן מגרשות השכינה המשרה קדושתו בבתי ישראל אם הם נקיים מחטא ועוון, ובפרט מי שיש לו עבדים ושפחות, יתן השגחתו שלא יהיה זנות מצוי בביתו חס ושלום, כי בית ישראל צריך להיות בו קדושה ונקי מכל חטא, ועיין עוד שם.

- שם לילית מצויה והורגת לילדים קטנים, חס ושלום, כמבואר בפרקים הקודמים.

[ראה לעיל פרק כ"ד (ד"ה מאן): בהוא דירה רוח מסאאבא שריא ביה ואויק מאן דאשכח ביה, וכ"כ בפרק כ"ח (סוף ד"ה אולו): בהוא ביתא... אתנויק ביה בר נש... ומינייהו אמרי רוחא דביתא. ובריש פרק נ"ו זה לשונו: היא לילית הרשעה... והיא דרה שם באותו הבית, והיא הורגת להילדים קטנים, ובאותו הבית... עניות מצויה שם.

מעשה נורא מהצדיק הקדוש רבי אליהו הכהן בעל שבת מוסר שהיה דורש תוכחה בכל שבת, ופעם אחת קרה מקרה וישן, ואיך עשה תשובה על זה

רבינו אליהו הכהן בעל שבת מוסר היה דורש בכל שבת קודש בבית הכנסת הקבוע שלו, ופעם קרה מקרה ונשאר ישן, ובני ביתו לא רצו להפריעו משנתו, ובינתיים הקהל היו מחכים לו ועבר זמן הדרשה, וכשהקיץ משנתו כבר היה מאוחר, ויצטער מאד, והיה מתבונן ומחפש עצה איך להשלים את המצוה, ובמוצאי שבת אחר ההבדלה לקח קולמוס בידו והחל לכתוב זכויותיהם של

כיסוי וגם לילך בזרועות מגולות וחלקותיהן עשויות בלא בתי זרועות, ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלב וכחאי גוונא, הכל מגולה כדי שבכל מקום שיביט שם האיש יהי נגד הערוה. וממילא כל הברכות שמברך האיש בביתו או כשהוא מתפלל

ישראל שמקיימים ביום שבת קודש משעה שקמים משנתם עד מוצאי שבת קודש, ועבר עליו כל הלילה, וכשגמר כבר האיר היום, ויקח את כל מה שכתב וישם בכיסו והלך להתפלל, וכידוע שהוא היה מתאחר הרבה בבית הכנסת אחר התפלה, וכאשר יצא מבית הכנסת ללכת לביתו ראה לוייה אחת גדולה ושמע שהיו מספידים את הנפטר בשבחים גדולים, והמספיד היה אדם ירא חטא, אז אמר בלבו שבודאי שהאדם הזה הוא צדיק, ויוציא מחיקו את כל מה שכתב בלילה והכניס בתוך כפו של המת וקברו את המת יחד עם הכתב.

והנה בלילה בא איש אחד אצל רבינו אליהו הכהן זכרונו לברכה ויעירהו משנתו, והאיש הזה היה פניו כלפידי אש, ואמר לו שהוא המת שהספידוהו היום, ושבידו מסר את הכתבים שכתב במוצאי שבת קודש, וכאשר עלתה נשמתו למעלה והכניסוהו בבית דין העליון, היה הכל חושך בעדו, כי ראה לפניו אלפים משחיתים שרצו לחטפו ולקרעו לגזרים, ורק שמש בית דין העליון היה מגרשם באמרו לא תגעו בו עד שיתברר דינו, וכשנכנס לתוך בית דין העליון היה שם שולחן גדול והיו יושבים סביבו ישישים, ושאלו ממנו מה זה בידך? ואמר להם איני יודע, חכם אחד הכניס את זה בתוך כפי.

וכשפתחו לראות מה כתוב בו, נתמלא האולם אש גדול, ואמרו זה כתיבת הצדיק רבי אליהו הכהן המוכה את הרבים, וראו שכל המכתב מדבר רק זכותם של ישראל ושמחו שמחה גדולה כל הישישים וכל הפמליא של מעלה ואמרו לו: מאחר שזכית להיות שלוחו של הצדיק הזה פטור אתה לתת דין וחשבון לפנינו, כי שלוחי מצוה אינם נוזקים, ובת קול יצאה והכריזה פתחו לו שערי צדק, ואני נמצא כעת בגן עדן בזכותך, והבאתי לך בשורה טובה זו שתחזק ותתאמץ בכל כוחך בשבת ולדרוש מעשה זה ברבים, עד כאן המעשה.

בביתו נגד אשתו או בתו הגדולה הם כנגד ערוה. וידוע שבכל ברכה יש בה שם הקודש, ואם כן כשם שהמברך כהוגן ממשיך על עצמו ברכה, כמו שכתוב "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך", כן הדבר להיפך חס ושלום, אם מברך נגד הערוה ממשיך חס ושלום עניות על עצמו. כדאיתא בנדרים^ט בכל מקום שהזכרת השם (שלא כהוגן) מצויה שם עניות מצויה.

**אחרי מאה ועשרים שנה ימצאו עשרות אלפים ברכות
ושמות הקדושים שאמר לבטלה**

והנה ידוע דסוף האדם, אף אם יחיי אלף שנים, הוא מוכרח להשיב נשמתו אל האלקים ולתת דין וחשבון על מעשיו ועל דבוריו. ואזי ימצאו אלפי אלפים ברכות ושמות הקדושים שלא היה עליהם קדושה ולא עלו למעלה כלל, ועל הכל יתבעו ממנו בשעת הדין. וגדולה מזה מצינו בחכמינו זכרונם לברכה על הפסוק, ומגיד לאדם מה שיחן, אפילו שיחה קלה מגידין לו לאדם בשעת הדין, כלל הדבר ה"מאדעי" הגרועה הזו מביאה לאדם לידי הרהורים רעים ולפעמים גם לזרע לבטלה^י חס ושלום (ומסכן בזה בניו הקטנים כמו שכתב הגאון יעב"ץ בסידורו) וכמעט על ידי ה"מאדעי" הגרועה הזו מבטלים בידיים מאמרו של הקדוש ברוך הוא, שאמר והיי מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר.

והנה ידוע לכל, כשפרצה תבערה בכרם המלך והלהב גדול מאד, הכרוז יוצא מגדולי המלך לאנשי העיר: התחזקו, התחזקו כולכם לכבות האש באיזו עצה שתוכלו, כי

(ט) דף ח'.

(י) ועיין שם בר"ן ורא"ש.

(יא) ועיין עוד בספר הזה פרקים מיוחדים על עניני שמירת עיניים ועוד.

כרם המלך בוער באש, ואם תתעצלו בדבר תדעו כי בנפשכם הוא חס ושלוש, ומורדים תקראו, כי אינכם חוששים לכבודו, ואם תתחזקו כראוי ותכבו האש יקבל כל אחד שכרו ורוב כבוד לפי ערך התחזקותו. כן הדבר בעניינינו, כי הנה ידוע שכל ישראל נקראים כרם ה', כמו שכתוב²³ "כי כרם ה' בית ישראל" ובעונותינו תבערה גדולה נפלה בכמו בכמה מקומות על ידי ה"מאדע" הגרוע הזו, כי מתגבר כח הטומאה מאד על ידי זה, כמאמרם זכרונם לברכה על הפסוק "ונשמרת מכל דבר רע", אזהרה שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה, וממילא נפסקה ההשפעה והברכה מכל אחד ואחד בעסקיו, ונסבבו על ידי זה כל הצרות הרעות כמו שכתבו בספרים הקדושים²⁴ על כן החוב מוטל על כל איש ואיש לכבות

(יב) ישעי' ו'.

יג) והנה אף שאנו צועקים אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו, השטן מתחכם ליטול מישראל כוח קדושתם. ומה עשה, גירה יצרא דתאווה בנפשם שילכו הבנות כעין ערומות כדי שבכל מקום שיביט שם האדם יהי' כנגד ערוה. וזה היה עצת בלעם הרשע שהסית את בנות מואב לילך ערומות כדי להחטיא את ישראל, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בכורות דף ח') על הפסוק "ותקראנה לעם לזבחי אלהיהן - ערומות פגעו מהן", והכתוב צווח ואומר "והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר", הרי שתלה הכתוב קדושתנו בזה הענין, ומה שהיה צריך היצר הרע מלפנים לעמול כמה שנים התחכם היום ועושה זאת בזמן קצר.

והנה אף שאין אנו במדרגה גדולה שתהיינה מחשבותינו זכות וטהורות, על כל פנים יהי' האדם זהיר מאד שלא להביא את עצמו לכתחלה לידי הרהורים, וכבר אמרו חכמינו זכרונם לברכה כל המביא עצמו לידי הרהורים אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא - על כן מחויב כל איש לתקן בביתו שלא ילכו בני ביתו בזרועות מגולות, וכן כל לבושיהן יהיו עשויות כדין, כדי שלא יביא עצמו לידי הרהור, ואף אם ילעגו עליו אל יחוש לזה,

את האש הנורא הזה ולתקן בביתו שיהיה הכל עשוי כדין ולא יתנהגו בפריצות חס ושלום, ויזכה עבור זה לצאת ממנו בניס ישרים וקדושי עליון. **וביותר החוב על הרבנים ועל כל החרדים לדבר ה' שבכל עיר ועיר לדרוש ברבים מגודל הענין הזה הנוגע לקיומנו ולהצלחתנו בגוף ובנפש בזה ובבא, ויתקיים בזה מאמר הכתוב והיה מחניך קדוש.**

דברי הכותב לכבוד ה' ותורתו ומיצר בצרת עמו ישראל, **ישראל מאיר ברבי ארי' זאב הכהן** בעל המחבר ספר חפץ חיים ומשנה ברורה

**בו יבואר גודל גנות העריות וגודל העונש על זה
זה לשון החפץ חיים זצוקללה"ה
בספרו מחנה ישראל.**

ואל יתמה הקורא על המחבר בזה, על מה הוא מאריך כל כך בעון החמור הזה, אשר הוא מפורסם לכל ישראל כקטון כגדול, כי מאריכותו נראה שהוא חושד חס ושלום לכלל ישראל בזה, אף אנו נאמר לו כי לא כן הדבר, וכעין זה נמצא כתוב בתורתנו הקדושה בפרשת נצבים בעת שכרת משה רבינו בשם ה' ברית עם ישראל ואמר, "אתם נצבים היום כלכם" וגוי שלא יעלה בלבם האיך הוא חושד חס ושלום לכלל אומה הישראלית אוהבי ה' אלהי השמים והארץ, וכמו שאמר בעצמו בסוף פרשת תבא ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים

וכבר אמרו חכמינו זכרונם לברכה מוטב לו לאדם להקרא שוטה כל ימיו ואל יהי רשע שעה אחת לפני המקום (ועיין שאלות ותשובות חתם סופר סימן פ"א) ובזכות זה יתן ה' לו להיות בניו תלמידי חכמים.

לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה, ופירש רש"י שם כיום הזה ראה והבין מהם שרצונם מאד מעתה להדבק בהקדוש ברוך הוא ובתורתו, ועל אותו היום אמר, "היום הזה נהיית לעם לה' אלהיך" וגוי ואחר כך איך עלה בלבו חס ושלוש באותו מאמר תו לחשדם עד שיחפצו לסור מאחרי המקום ולעבוד אלהים אחרים וגו'.

לכך הקדים שתי תשובות לזה, ואמר, אחד "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים" וכו' "ותראו את שקוציהם" וגוי "פן יש בכם איש או אשה" וגוי והכונה כי כל דבר הבל אף אם יתמה האדם בפעם הראשון על המתפתה אחריו וברעיוניו נחשב המתפתה לשוטה גמור עבור זה אם האדם מורגל בו לראותו זמן רב ובפרט אם עושהו הוא רב ומושל עליו לא יהיה זה שוב בעיניו לפלא ולתמהון כל כך כמו בפעם הראשון כשראה דבר זה, לכך אמר כי מצד שישבנו במצרים זה זמן רב וגם עברנו בקרב הגוים והורגלתם לראות הרבה דבר ההבל הזה, שנית, שאינני חושד לכל האומה הישראלית רק "פן יש בכם איש או אישה" וגוי, ואף אנו נאמר בעניננו, כי איש הישראלי בזמן שהוא בעירו אצל שאר חביריו ישראל אין צריך להרבה מוסר בזה, אבל כשהוא הולך זמן רב בין הרבה כתות אנשים ויש מהם שטופי זימה ובפרט כשהוא רווק בימי בחרותו פן יש מי אשר יפתה לבו חס ושלוש לילך אחר חברת הרשעים ויתיר לנפשו לאמור "שלוש יהיה לי כי בשררות לבי אלך", לכך אנו צריכין להעריך את גודל העוון וגודל העונש שיש עבור זה בזה ובבא, ואחר כך נעריך לפני הקורא את גודל השכר של איש הישראלי השומר עצמו מזה בעולם הבא וגם בעולם הזה.

כל מי שלהוט אחרי בולמוס של עריות מאבד את נפשו וטורדו מחיי העולם הבא

ואען ואומר, מה גדול העון שנפלו מישראל כ"ד אלף בשטים, והסיבה היה על ידי עוון זנות". ואין לך שבט מישראל

(ד) מעשה בדבר נורא שפקד את עם ישראל בעוון חטא העריות

ביום שנפטר הרמ"א, הכריזו בכל העיר: "כל איש היודע דבר מרבינו או שמע מאנשים נאמנים, אל יעלים ויסתיר את זה, אלא יבוא לבית ההספד ויספר".

באו לשם שני אנשים חכמים וחסידים ואמרו: "כל זמן שרבינו היה בחיים חיותו, לא היתה לנו רשות לגלות הדבר הזה, כי גזר עלינו רבינו זכר צדיק וקדוש לברכה להסתיר את הדבר לבלי לגלותו לשום אדם. אך עתה, כאשר גזרו בחרם, וכן בשביל כבודו, מוכרחים אנו לספר את אשר ראו עינינו. מעשה שהיה דבר גדול, רחמנא ליצלן, בקראקא, אשר מתו אנשים, נשים וטף הרבה, הצטער על זה רבינו מאד. והנה ביום אחד צוה רבינו שלא לקבור את המתים שימותו, אלא להניחם עד הלילה בפרוודור של בית הכנסת הגדול, וכן עשו. ויבוא רבינו לאותו מקום ששמו בו את המתים, ויבקש להעביר לפניו כל המתים, כדי שיראה אותם פנים בפנים, וכן עשו. אחרי שראה רבינו את כל המתים, צוה לקברם בלילה ההוא. רק איש אחד שהיה מלמד, צוה לשמרו שם עד מחר. למחרת צוה רבינו לקשור את רגליו בשני זנבות סוסים ולסחבו בכל רחובות העיר, וכן עשו. ואחר כך, צוה לתת לו מקום מהודר בבית העלמין ולקברו בכבוד כראוי, ואחרי זה שכחה מגפת הדבר ונעצרה, והיתה הרוחה".

אנשי העיר ענו ואמרו שהם זוכרים את הדבר הזה היטב, ואז המשיכו האנשים בדבריהם: "עתה נגיד לכם פשר דבר. האיש הזה המת, אשר צוה רבינו לסחבו בכל העיר ולעשות לו בזיון כזה, בא באותו לילה לרבינו ושאל: 'למה כבודו עשה לי בזיונות כאלו? הלא בית דין של מעלה עיינו בדיני ולא מצאו בי עוון כזה שאצטרך לסבול בזיונות כה גדולים. ועתה יאמר כבודו מה

שלא העמיד מלך או שופט חוץ משבט שמעון שלא העמיד מלך ולא שופט בשביל החטא שעשה זמרי בשטים עם המדינית, ללמדך כמה קשה הזנות, כיצד עתניאל משבט יהודה, אהוד משבט בנימין, דבורה וברק מהר אפרים ומקדש נפתלי, גדעון משבט מנשה, ואבימלך בנו אחריו, תולע בן פועה משבט יששכר, יאיר משבט מנשה, וכן יפתח מיושבי גלעד, אבצן מבית לחם יהודה, אלון משבט זבולון, עבדון בן הלל משבט אפרים שמשון משבט דן, עלי ושמואל משבט לוי. מבנימין יצאו מלכים ומיהודה, ומאפרים ומנשה ירבעם ויהוא בן נמשי, אבל שמעון לא העמיד מלך ולא שופט בשביל הזנות של זמרי. וכן המדה הזאת נוהגת בכל איש ואיש מגרע בזה לכל דורותיו הבאים אחריו כדלקמן, ולא עוד אלא כל מי שהוא להוט אחר בולמוס של עריות סוף שהוא מאבד את נפשו וטורדה מחיי עולם הבא שנאמר "נואף אשה חסר לב משחית נפשו הוא יעשנה".

חטאתי, כי בגלל מה שעשה לי רבינו, מעכבים אותי מלהכנס בגן עדן.

- ויען לו רבינו: 'כי אותך ראיתי ישר לפני שתוכל לסבול בזיון כזה לכפר על העיר, כי לא ראיתי בכל האנשים איש ישר כמוך. וגם למען תבוא ותגיד את סיבת הדבר בעיר, רחמנא לצלך, כי העלימו ממני מן השמים ולא גילו לי סיבת העונש הכבד הזה, אבל כך לא ראיתי חלילה שום דבר רע'.

ואמר הנפטר: 'אם תרצו לדעת את סיבת העונש, בואו אתי ואראה לכם את העוון אשר נעשה בעיר'. ואז קרא רבינו אותנו ואמר: 'בואו אתי! והלכנו אתו עד בואנו חוץ לעיר במערה אחת, ושם היה איש אחד מעשירי העיר שזנה עם שתי נשים אשר שתיהן נשואות לאנשים מאנשי העיר, ואת זה ראינו בעינינו. ומיד נתן רבינו עיניו בו ועשהו גל של עצמות, ולזאת שכך הדבר מעל העיר'.

קשה עונשן של עריות שכך אמרו חכמינו זכרונם לברכה **כל זמן שיש פרוצין בעריות השכינה מסתלקת מביניהן** שנאמר "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך", ולא די שהוא מאבד בעוון זה לעצמו אלא שעל ידי זה נלקים גם הטובים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה **כל מקום שאתה מוצא זנות אנדרלמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים**.

דבר קשה היא הזנות ושנאוי מאד בעיני המקום ומגרע בזה לכל דורותיו הבאים אחריו כענין שנאמר "בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב" וגומר, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה^{טו} (סנהדרין דף פ"ב) בגדה יהודה זו עבודת אלילים, וכן הוא אומר כולכם בגדתם כי בית ישראל נאום ה' וגוי "ותועבה נעשתה בישראל, ובירושלים" - זו משכב זכור, וכן הוא אומר "ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא, כי חלל יהודה קדש ה'" - זו זונה, וכן הוא אומר "לא יהיה קדש וגוי, ובעל בת אל נכר" - זו הנכרית, וכתיב בתריי "יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מאלהי יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות". אם תלמיד חכם הוא^{טז} לא יהיה לו ער בתלמידים, ואם כהן גדול הוא לא יהי לו בן מגיש מנחה לה', וכעין זה אמרו גם כן^{יז} (ביומא פ"ז) אוי להם

טו) ילקוט מלאכי תקפט, כל הדרש.

טז) ולא נתפרש מה דינו של אדם שאינו תלמיד חכם ואינו כהן. ונראה מן הכתוב כי עונשו כרת ("יכרת ה'") וכבר דנו האחרונים בבעיה זו, אם יש כרת מדברי סופרים (ראה רמב"ם, שו"ע אבן העזר, עשרה מאמרות לרמ"ע).

יז) עוד איתא שם סנהדרין (פ"ב ע"א) אמר רבי חייא בר אבוי: כל הבא על הנכרית כאילו מתחתן בעבודה זרה, דכתיב "ובעל בת אל נכר" וכי בת יש לו לאל נכר? אלא: זה הבא עלהנכרית שהיא קשורה ודבוקה באל זר.

לרשעים, לא דיין שמחייבים עצמן אלא שמחייבים גם לבניהם ולבני בניהם וכו' [עד סוף כל הדורות]. עיין שם.

עוד אמרו חכמינו זכרונם לברכה על הכל הקדוש ברוך הוא מוותר (רוצה לומר שכובש אפו שלא להביא כליה לעולם) חוץ מן הזימה ממה שכתוב "ויראו בני אלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו", וכתוב "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויאמר ה' אמתה את האדם". שני חכמים באגדה הנואף והנואפת עוברין על עשרת הדברות.

על אנכי כיצד: שכל מי שהוא בא על הערוה כאלו כופר בהקדוש ברוך הוא שנאמר "כחשו בה' ויאמרו לא הוא ולא תבא עלינו רעה".

"לא יהי לך אלהים אחרים על פני כי אנכי ה' אלהיך אל קנא", שני פעמים שהוא מקנא להקדוש ברוך הוא ולבעלה וכן הוא אומר כי מנחת קנאות שהן שתי קנאות.

לא תשא: נואף עם האשה ונשבע לשקר.

כבד את אביך; שהולד הנולד מן הערוה עומד ומכבד מי שאינו אביו ומכה ומקלל למי שהוא אביו כסבור שאינו אביו.

לא תרצה: שהנואף נכנס על מנת שאם יתפס להרוג או ליהרג.

לא תנאף: שהרי הוא נואף.

לא תגנוב: כמו מים גנובים ימתקו וגו'.

יח (מלאכי ב, יב) כוונתו: אם תלמיד חכם הוא - לא יהי לו ער כלומר אדם שיוכל להיות אומר ודורש בחכמים שיתייחסו אליו ועונה בתלמידים שיוכל ללמוד ולענות תשובה לשואלים.

לא תענה ברעך עד שקר: שהוא נואף עם אשת חברו והיא אומרת לבעלה ממך אני מעוברת.

לא תחמוד אשת רעך וגוי: שכל מי שהוא חומד אשת חברו ונואפה חומד כל ממון של חברו, כיצד, שהוא נואף עמה והולך והיא יולדת ממנו וסבר בעלה שהוא בנו בא להיפטר מן העולם עושה דייתיקי ומורישו בכל אשר לו, ואינו יודע שאינו ממנו, ונמצא חומד כל אשר לחברו.

זכור את יום השבת כיצד: שהרבה פעמים כהן יש לו כהנת ישראל נכנס עליה והיא יולדת ישראל וסבור שהוא בנו של כהן ועמד אותו התינוק וגדל ומשמש בבית המקדש בשבת ואינו אלא ישראל ונמצא חילל השבת.

מעשה נורא ברשע שחמד אשת שכנו ואחר כך עבר על כל עשרת הדברות

ומעשה ברשע אחד שחמד אשת שכנו שהיא הייתה יפת תואר וטובת שכל ודבר עמה פעמים רבות והייתה ממאנת לו לפי שאשת איש הייתה, פעם אחת הלך בעלה למקום אחד וערב שבת קדוש היה עמד אותו הרשע וחתר את הבית בליל שבת ואנסה ושכב עמה ואחר כך הרגה כדי שלא תזעק ותגיד את קלונו וגנב על מה שבבית והלך לו, הרי עבר על זכור את יום השבת ועל לא תנאף ולא תרצח ולא תגנוב ולא תחמוד, למחר באו השכנים וראו את המחותרת נכנסו לבית ומצאו את האשה כשהיא נהרגת, אמרו מי עשה זאת לא עשה אלא פלוני שכנו, קראוהו ואמרו לו למה עשית זאת, אמר להן אני נשבע לכם שלא עשיתי, נכנס לבית הכנסת ונשבע להם ועבר על לא תשא, מה עשה שכר את העדים של שקר ויעידו על אחד משכניה הרעים שהוא עשה ועבר על לא תענה וגוי פשפשו את הדבר ויודע שהוא עשה כל המעשה ונתיירא שלא יהרגוהו וברח לו ועבר על כבד את אביך ואת אמך, הרי שעבר על עשרת

הדברות, מה גרם לו שחמד את העריות ללמדך שמצווה גוררת מצווה ועבירה גוררת עבירה.

וכן כל העריות עונשן חמור עד מאד שכן אחר כולן כתיב ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם, והזהיר גם על ידי נביאיו כמו דכתיב "כי חילל יהודה קודש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר וכתוב בתריה יכרת ה' לאיש אשר יעשנה" וגו'.

וזה לשון ספר מעלת המדות, בני השמר עוצמכם מן העריות מפני שנפש האדם מתפתה אחריהן וכל מי שהוא מתפתה אחריהן סופו נטרד מן העולם הבא, מפני שהוא מן המצות החמורות שבתורה, תדע שכן היא שהתורה ריבתה על העריות שמירה לפנייהן ושמירה לאחריהן לומר שיהא אדם נזהר ונשמר מהן ביותר, שמירה לפנייהן, דכתיב "ושמרתם את חקותי ואת משפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר הגר בתוכם", שתי שמירות הללו שמירה לאיש, ושמירה לאשה, שמירה מאשתו^ט ושמירה מאשה אחרת, שמירה בעינים ושמירה בלב, שמירה בשפתים ושמירה במעשה, שמתוך שאדם נותן לבו להסתכל באשה הרי לבו מתאוה לה והוא כרוך אחריה, ומתוך שהאדם מרבה שיחה עמה בשחוק וקלות ראש סוף שהוא בא לידי הרגל עבירה, לפיכך ריבתה עליה התורה שמירות הרבה, וזהו "ושמרתם את חקותי" - עשו משמרת למשמרתי כגון שניות לעריות שהן מדברי סופרים, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה שלא תאמר כל מי שנואף בגופו בלבד נקרא נואף שאפילו הנואף בעיניו נקרא נואף שנאמר "ועין נואף שמרה נשף וגו'", וכן הוא אומר "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", הרי כבר למדנו שכל מי שתר העבירה בלבו ובעיניו נקרא זונה, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה אל תרבה שיחה עם

(ט) רצה לומר כשהיא נדה.

כב שכר יתרו - פרק י"ז ועונש

האשה שסופך בא לידי נאוף, וכל הצופה בנשים סופו שהוא בא לידי עבירה.

בני בואו וראו כמה האישה זונה קשה שהיא מרה מן המות כענין שנאמר "ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה - "מצודים" בעולם הזה ו"חרמים" לעולם הבא.

צאו וראו מה שכתוב באשה המנאפת שתופסת את האדם בחלקת לשונה ורכות שפתיה כענין שנאמר "כי נפת תטופנה שפתי זרה וחלק משמן חכה" - אלו שפתי זונה שהן מתוקין כנופת להטעות את הבריות. מה כתיב בתריה "ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות" שכפי עריבותה של עבירה תהיה מרירותה, ולא עוד אלא שמביאתו לידי מיתה שנאמר "כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה".

ואמרו חכמינו זכרונם לברכה באגדה מאי דכתיב ואחריתה וגוי' חדה כחרב פיות, מה החרב הזה אוכלת משני צדדיה, כן הזונה מאבדת חייו של האדם מן העולם הזה ומן העולם הבא, וכן הוא אומר רגליה יורדות מות היינו בעולם הזה שאול צעדיה יתמוכו לעולם הבא. אבל כל מי שבא דבר עבירה לידו ופירש ממנה מאהבת השם לא מפני יראת אנשים זוכה ועולה לגדולה, תדע שכן הוא שלא עלה יוסף לגדולה אלא בשביל שפירש מן אדונתו אשת פוטיפר, ונדבר בזה עוד לקמן את גודל שכרו.

הפורש מן העריות²

בפרט זה יבואר גודל גודל שכר האדם ששומר עצמו בחייו מזה הענין, כל מי שהוא גדור מן העריות ופורש מהן

(כ) נעתק מספר מחנה ישראל לבעל החפץ חיים זצ"ל פרק י"ט.

נקרא קדוש לה' כמו שכתוב דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו ופירש רש"י (והוא מהתורת כהנים) הוּו פרושין מן העריות ומן העבירות^{כג}, שכל מקום

(כא) ליקוטי הלכות, עצות וסגולות, התעוררות והתחזקות להיות פרושים מן העריות ומן העבירות.

א) כדרך שזמירות ושירות באופן כשר גורמים להאדם לידבק בהשי"ת, כמו כן זמירות ותשבחות אסורות רחמנא ליצלן מנתקים את הנשמה משורש החיים. (ראשית חכמה שער אהבה פ"י, ועיין עוד ברוקח ריש ספרו, פירוש המשניות להרמב"ם אבות פ"א, ברכי יוסף או"ח סימן תק"ס, ושאר אחרונים).

ב) רבי מתיא בן חרש היה יושב ועוסק בתורה בבית המדרש ופניו האירו כפני מלאכי השרת, משום שלא ראה אשה מימיו. (מדרש אבכיר).

ג) מה שאמרו ז"ל אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה (קידושין מא.), הכוונה ראייה בעלמא ולא הסתכלות יתירה. (אהבת איתן, פי' על עין יעקב, ב"ב ט"ז).

ד) כדרך שהסתכלות על דברים קדושים מקדש את העינים, כמו כן להיפך, הסתכלות בדברים האסורים מקלקל את העינים. (קב הישר פרק ב', יסוד יוסף פרק ב').

ה) אסור להסתכל בנשים, בין ישראלית, בין נכרית, ואף במלבושיהן ובמטתן וכדומה. (ראשית חכמה שער הקדושה, בית אהרן סדה"י להגה"ק ר"א מקארלין זצ"ל).

ו) אם נודמן לאדם בשוגג להסתכל על אשה או בשאר דברים אסורים או מחשבות רעות, ינדר תיכף לצדקה. (אגרא דפרקא סי' ד"ק).

ז) סגולה ליפטר ממחשבות רעות רחמנא ליצלן, ללמוד מסכת מכות שהוא בגימטריא "הרהורים". (דבש לפי, מערכת ה').

ח) לגרש את היצר הרע יאמר האדם פסוק "יגער ה' בך השטן". (עי' קידושין פא.).

ט) האשה צריכה להתנהג בצניעות וליזהר ולהתרחק מאנשים כל מה דאפשר. (של"ה, שער האותיות, צניעות).

(י) התורה מזהירה אותנו להיות מופרש ומובדל מהמון העם שמלכלכים נשמותיהם במותרות. (עי' רמב"ן, ריש פרשת קדושים).

(יא) השומר עיניו יחיו בניו ויגדלם בלי צער ויציל אותם על ידי זה מכל מקרי הזמן ח"ו. (אמרי קדוש - סטרעליסק).

(יב) צדיקים שיש צלם אלקים על פניהם, נוהרים לשובב פניהם מראיות אסורות ומדברים עם הנשים כשעיניהם סגורות. (אלשיך פ' נ"ח).

(יג) השומר לבו ועיניו אינו משכח תלמודו. (שערי הטהרה).

(יד) בדורותינו אלו צריכים לרחק את הבנים ולשמרם מכל דבר המביא לידי הרהור עבירה. (ראשית חכמה, מקור מים חיים).

(טו) אשה שמתנהגת בצניעות אף בביתה מכפרת על עבירות בני ביתה כמו המזבת. (מדרש תנחומא, וישלח).

(טז) כל כבודה בת מלך פנימה, אשה שאינה מסתובבת בשוקים וברחובות אלא נמצאת תמיד בביתה, יהיו לה בנים מצויינים בכל מקצועות התורה. (תנא דבי אליהו פרק ח"י).

(יז) גם הצואר צריך להיות מכוסה רגיל. (יערות דבש דרוש י"ב, ועי' סידור יעב"ץ, ובספר מחניך קדוש).

(יז*) בעוונותינו הרבים אף המדקדקים אין נוהרים כל כך שצואר האשה יהיה מכוסה, והסיבה לכך, כי הבגדים שקונים בחניות אינם מכוסים כל צרכם, והבגדים שתופרים לעצמם הם לפי מדות ודעות הגוים רחמנא ליצלן.

(יח) אסור להסתכל בתמונות של נשים. (עיון יעקב תענית ו', ספר מחזה עינים, טהרת ישראל שע"ט אות ל"ד, קדושים תהיו).

(יט) אסור להסתכל במראה שרואים שם נשים. (נחלת בנימין כו, שער אברהם סימן מ"ו, מערכי לב סי' ג, צפנת פענח סי' יג, באר משה ח"ג סי' קנ"ד).

(כ) כדרך שצריך האדם להתרחק מגאווה עד קצה השני, כמו כן צריך להתרחק מנשים. (אפי זוטרא סק"א, יפל"ל ח"ה אות א').

(כא) האשה צריכה להתרחק מן האנשים כמו שהאיש צריך להתרחק מהנשים. (יפל"ל שם).

הקדוש ברוך הוא שהוא קדוש בכל מיני קדושות, וכדאיתא בתנחומא על הפסוק קדושים תהיו וזה לשונו:

קדושים תהיו כי קדוש אני

לפי שהדבקתי אתכם למתני שנאמר "כי כאשר ידבק האזור על מתני איש" וגוי לפיכך קדושים תהיו כי קדוש אני, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם היו קדושים כמו שאני קדוש וכו' עיין שם. ובפרט מי שבא חס ושלום דבר עבירה לידו וניצול ממנה כמה זכותו גדול, כדאמרינן בקידושין (ל"ט) רבי חנינא בר פפי תבעתו ההיא מטרוניתא לזנות, וכשראה שאין לו מקום להנצל ממנה ערק ונטמן כל הלילה בההוא מרחץ שהיה מצוי בו מזיקין הרבה דכי הוו עיילין ביה אפילו בשנים וביום היו נזוקין ולמחר אמרו ליה רבנן מאן נטרך א"ל שני נושאי קיסר שמרוני כל הלילה (פירוש מלאכי השרת נדמו לו כנושאי קיסר, ועל שם הכתוב "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך" וגוי ומה שנדמו לו כנושאי קיסר להורות שבמצווה זו נעשה מרכבה כביכול להקדושה העליונה) אמרו ליה שמא דבר ערוה בא לידך וניצלת הימנה דתנינא, כל הבא דבר ערוה לידו וניצול הימנה עושין לו נס.

מסירת נפש לא לעבור על איסור עריות

גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו כגון רבי צדוק וחבירו ורבי צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא (ואשה חשובה היתה שאין יכול ליפטר ממנה ומסור בידה להרגו, רש"י שם) אמר לה חלש לי ליבא ולא מצינא איכא מידי למיכל אמרה ליה איכא דבר טמא אמר מאי נפקא מינה דעביד הא אכיל הא. (ופירש"י מאי נפקא מינה דהאי מילתא דלא נזדמן לי אלא מאכל טמא יש לי ללמוד מכאן דעביד האי הבעול ארמית ראוי למאכל טמא) הסיקה התנור לצלות שם המאכל

טמא וסליק רבי צדוק ויתייב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה דעביד הא נפל בהא (רוצה לומר באור של גיהנם) אמרה ליה אי ידעי כולי האי לא צערתיך.

רב כהנא הוה קמזבין דיקולי (סלים שנשים נותנות שם פלכיהן) תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה, איזיל איקשיט נפשאי סליק וקא נפיל מאיגרא לארעא אתא אליהו קבליה אמר ליה אטרחתן ארבע מאות פרסי (שהייתי במקום אחר רחוק ד' מאות פרסה. רש"י) וכו' עיין שם.

מכל זה יש לו לאדם ללמוד כמה צריך האדם להתגבר על יצרו ואפילו להסתכן בעצמו ליפול מאיגרא לארעא, או להכנס בתנור של אש ולא לעשות עבירה זו חס ושלום, כי באמת האש שלמעלה יהיה חזק הרבה והרבה יותר מהאש שלנו כי אפילו במדור הראשון של גיהנם כבר גדול כחו עד ששים פעמים משלנו, וכל מדור ומדור נתגדל האש יותר ויותר עד ששים פעמים כידוע, ולבד זה הרבה מיני בזיונות וכלימות קודם שבא להגיהנם שהולכין אחריו המונים המונים של מלאכי חבלה ומכריזין ואומרין דא פלניא דמריד במאריה ולא חס על יקרא דמאריה ווי ליה לעילא ווי ליה לתתא (וכעין זה אמרינן בקידושין מ' כל שלא חש על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם מאי היא אמר ר"י זה העובר עבירה בסתר).

אם הוא מתגבר על יצרו וניצול מן העבירה, זכותו קיימת לכל דורותיו הבאים אחריו

אבל אם הוא מתגבר על יצרו לכבוד קונו וניצול מן העבירה זכותו קיימת לנצח עבור זה אף לכל דורותיו הבאים אחריו, וכדאיתא בספרא רבי יוסי אומר אם אתה רוצה לידע מתן שכרן של צדיקים צא ולמד מאדם הקדמוני שעבר על מצווה אחת ראה כמה מיתות נקנסו עליו לדורותיו ולדורי דורות עד סוף כל הדורות, ומדה טובה מרובה שעל ידי מצווה

אחת מזכה לו ולדורותיו ולדורי דורותיו עד סוף כל הדורות, והקדוש ברוך הוא בעצמו מעיד עליו מלמעלה כי אפילו על סתם רווק הדר בעיר ואינו חוטא איתא בגמרא שהקדוש ברוך הוא מעיד עליו למעלה וכל שכן בזה שבא דבר עבירה לידו.

למה זכה יוסף לכל הגדולה

בא וראה למה זכה יוסף לאותה הגדולה בשביל שכבש יצרו ומסר נפשו כדי לעשות רצון קונו כי היא פתתה אותו בכל יום ויום בכמה מיני פתויים ואיומים, וכדאיתא במדרש שאמרה לו אם לא תשמע לי הריני חובשך בבית האסורים, וענה על זה ה' מתיר אסורים, הריני מעוור עיניך וענה ה' פוקח עיוורים, הריני כופף קומתך, וענה ה' זוקף כפופים, ואפילו בשעה שהיה כבר חבוש בבית האסורים שהיה רואה עצמו שבוי היא היתה נכנסת בכל יום ויום לבית האסורים ותפתהו ואף על פי כן לא שם יוסף לבו לזה והיה משים בטחונו שהשם יתברך בודאי יעזור לו לבסוף.

שכר הגדול להעומד בניסיון שלא להיכשל בעריות

וכהאי גוונא מצינו בבוועז שאמרו חכמינו זכרונם לברכה שלפי שהיה יצרו מפתהו ואמר לו אתה פנוי והיא פנויה נתגבר על יצרו ונשבע חי ה' שכבי עד הבוקר מה היה לבסוף זכה שיצאו ממנו מלכי בית דוד. ונמצא בספרים הקדושים על הגאון בעל הלבוש שלכך זכה מן השמים לעשות החבורים הנחמדים שלו והם ספרי הלבושים שפעם אחת בימי בחרותו היה לו נסיון גדול שבא אצל דוכסית אחת לסחור סחורה ופתתה אותו לעבירה ולא היה לו שום מקום להמלט ממנה שהיה חצרה סגור אם לא תחת מקום בית הכסא ובזה את עצמו ונס ונמלט דרך אותו מקום הבזוי הנ"ל, והיה לבוש אז בכמה מיני בגדים וימאס וילכלך את כולו ולכך זכה אחר כך מן השמים לחיבור הלבושים.

מי שמתגבר על יצרו בדבר ערוה זוכה ומאיר על ראשו אור מן השמים

עוד נמצא בספרים הקדושים שמי שמתגבר על יצרו בדבר ערוה זוכה ומאיר על ראשו אור מן השמים, ובדורות הראשונים היו רואין זה בעיניהם, וכדאיתא בסנהדרין^כ בהא דשלחו ליה למר עוקבא לדזיו ליה כבר בתיה, ופירש רש"י שם שמצא בספר אגדה שנתן עיניו באשה אחת ואשת איש היתה והעלה לבו טינא ונפל בחולי, לימים נצרכה ללוות ומתוך דוחקה נתרצית לו ונתגבר על יצרו ופטרה לשלום ונעשה לו נס ונתרפא מחליו וכשהיה יוצא לשוק היו רואין שאור דלוק על ראשו מן השמים, ועל כיוצא בדברים אלו אמרו חכמינו זכרונם לברכה בכמה מקומות על כמה מעשיות שאירעו בדורותיהם: יש קונה עולמו בשעה אחת.

אם נזדמן לאדם עניין של איסור ונתגבר על יצרו, יזכהו הקדוש ברוך הוא למדרגה רמה בעולם הבא שיהיה לאות ותפארת בתוך ישראל וגם בעולם הזה לו ולכל דורותיו הבאים אחריו שיהיו מגבורי ישראל

על כן צריך לידע כל איש ואיש בדורותינו אם נזדמן לו איזה ענין של איסור ונתגבר על יצרו לכבוד השם יתברך בודאי יזכהו הקדוש ברוך הוא למדרגה רמה בעולם הבא שיהיה לאות ותפארת בתוך ישראל וגם בעולם הזה לו ולכל דורותיו הבאים אחריו שיהיו מגבורי ישראל (היינו הגבורים האמתים כנגד יצרן וכמאמר התנא איזהו גבור הכובש את יצרו) ויזכו לעשות תמיד הטוב והישר בעיני ה', וכמו שאמר הכתוב "אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד", מה כתיב בתריה, "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" וגו', וכהאי גוונא איתא במדרש רבה פ' תזריע לענין יהויכין מלך יהודה שנשבע עליו הקדוש

(כג) דף ל"א עמוד ב'.

ברוך הוא שיכרת זרעו כמו שנאמר^{טז} "אם יהיה כניהו בן יהויקים" וגוי ואחרי כן כשתפסו נבוכדנצר והושיבו במאסר לבו ובהמשך הזמן ממילא היה נכרת זרע דוד כי שאר זרע דוד כרת מכבר ובקשו הסנהדרין לרעותה של אשת נבוכדנצר שתבקש אותה שתבקש מנבוכדנצר שיתנו ליהויכין אשתו עמו גם כן בחדרו שם, וכן היה שהרשה לשלשל לו אשתו דרך גג בית האסורים שלו כי נבוכדנצר לא פתח אסיריו ביתה, וכשבא להזקק לה אמרה לו טיפה קטנה של דם ראיתי ותיכף פירש ממנה עד שתספור ימיה ותטבול, ואמר הקדוש ברוך הוא בארצי לא שמרתם תורתי ועכשיו חזרתם מדרככם הרע, ונתמלא הקדוש ברוך הוא רחמים עליו והשאיל הקדוש ברוך הוא על שבועתו לפני פמליא של מעלה ונולד אחר כך ליהויכין בן אשר האיר לכל ישראל, ועל ידו נבנה בית שני, והוא זרובבל בן שאלתיאל והוא הוא נחמיה בן חכליה כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה. ותחת שאמר עליו הקדוש ברוך הוא מתחלה כי אם יהיה כניהו בן יהויקים חותם על יד ימיני משם אתקנד נאמר עליו לבסוף "ושמתוך כחותם"^{טז}.

הנד רואה מזה את בירור דברינו שתחת שהאדם מתגבר על יצרו לכבוד השם יתברך בזכות זה יצאו ממנו אנשים המאירים לעולם בתורתם ובצדקתם (והיא מידה במידה דעל ידי עריות נולדו רשעים גמורים ועליהם נאמר "וברותי מכם המורדים והפושעים ביי", כדאיתא בנדרים^{טז}, ובזכות זה ששומר עצמו מלהרבות פושעים ומורדים נגד השם יתברך יתן לו השם יתברך בנים צדיקים וחסידיים) ומה מאד ישמח לב האב על ידי זה בזה ובבא כמו שאמר הכתוב "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני".

כד) ירמיה כ"ב.

כה) חגי ב' כ"ג.

כו) דף כ'.

מעשה נורא מעונש אם ובת שלבשו בגדי פריצות

דע כי יש סוגי עוונות שענשם שתתלבש נפש הנפטר בגוף ותיענש נפשו בלבוש גופו, ולכך, לאחר שנפטר אותו חוטא, מביאים את נפשו בגוף וסובל עונשים משונים. והגוף ההוא אינו גוף כמו של אנשים החיים בעולם הזה, אלא גוף מישאל כדי להיפרע ממנו (כמו שכתבנו לעיל מרבינו חיים ויטאל זכרונו לברכה). ויובנו הדברים על פי המעשה הנורא שכתב בספר "דרכי ה'" ובספר תורת החסידים ועוד, וזה לשונו:

ואספר מעשה נורא שספר לי איש נאמן ולא נחשד לשקר. אשר היה אצל אביו או אולי אצל דודו שהיה דר באיזה ישוב ובא מן הדרך בחברת איזה אנשים ממסחרם ודרכם, ונסעו בעגלה עם סוסים, ועברו דרך השדה, ופתאום שמעו יללה וקול מר צורח בקול גדול: "יהודים, יהודים, בואו ורחמו והושיעו לנו!" ונשאו עיניהם וראו בית אחד עומד בשדה ומשם יוצא הקול, וקפצו כלם מהעגלה, כי חשבו אולי בא אליהם איזה גזלן ורצו להושיע.

האם שורפת את בתה

אבל כשנכנסו לבית, המה ראו ותמהו, כי ראו שם אשה זקנה אחת, ועל הספסל שוכבת אשה צעירה, ושם אש גדול מאד בוער בארץ, ועל האש יורה גדולה, ובתוך היורה הרבה בגדים, והיה מרתיח מאד מגודל האש, עד שהרתיחה עלה למעלה, ולא דברה זו האשה כלום עמהם, רק תחבה ידיה לתוך היורה הרוחת ולקחה הבגדים שבשלו והרתיחו שמה מתוך הרתיחה, ונתנה אותם על האשה הצעירה עד ששרפה בשרה, והיא היתה צועקת בקולות גדולות. ככה עשתה כסדר כמעט בכל רגע, והבינו שאין זה עניין אנושי, ורק מהנשמות

הנדחות מעולם התווהו שזה עונשם, רחמנא ליצלן. ונפל פחד גדול ונורא עליהם, ונשמטו אחד לאחד לחוץ.

האם צועקת "רחמו, הושיעו לנו"

וכשראתה האשה הזקנה שהולכים לחוץ, יצאה אחריהם והתחילה עוד הפעם לצעוק בקולות: "רחמו, הושיעו לנו!" ומכח הפחד שנפל עליהם, שכחו שיש להם סוסים ועגלה, וברחו ורצו עד הכפר באימה גדולה, ונפלו שם לארץ ושכבו חלשים כמה שבועות, רחמנא ליצלן. ואחר כך נזכרו שאין שם בזה השדה ולא היה מעולם שום בית עומד שם.

אחר הפטירה יתהפכו האבות והאמהות לאכזרים גדולים, וידונו בניהם בכל מיני אכזריות שבעולם.

וכנראה שהצעירה היתה בתה של הזקנה, שלא גדלה אותה על דרכי הצניעות, וזה היה עונשם - שאמה בעצמה שרפה אותה. וככה יהא בתוקף עוז ביתר שאת לאלו הנשים השחוצות ולמגדלי בניהם בחציפות, ושורפות נשמות בניהם ובנותיהם בחמלה שחומלות עליהם. אבל שם לאחר הפטירה יתהפכו לאכזרים גדולים עליהם, והאבות והאמהות בעצמם ידונו בניהם בכל מיני אכזריות שבעולם. ומצווה גדולה לכל אחד לקרא זאת ולפרש ולספר זאת לנשי זמנינו, למען יכירו וידעו שיש בורא עולם ואינו מוותר כלום וכלום. עד כאן.

אם מעולם העליון שהענישה את בתה שסירבה ללבוש בגדי צניעות

פעם אחת¹⁰ עלתה בחורה לאַטאַבאַס ונאלצה לעמוד בזמן הנסיעה, כיון שמקומות הישיבה היו תפוסים, ולידה

(זו מובא בספר "דרכי ה'" פרק ה, והמעשה ידוע ומובא בעוד כמה ספרים.

שכר יתרו - פרק י"ז **ועונש** **לג**

עמד אדם חרדי וירא שמים. לאחר מספר דקות שאלה את אותו אדם: הגד לי, בבקשה, מה השעה אצלך? ענה לה הלה: לשם מה צריכה את לדעת את השעה? הרי אני רואה שאת לבושה במלבושים לא צנועים, האם כדי ללכת לקולנוע או לבלות זמןך לבטלה?

ענתה הבחורה: אספר לך מה שקורה אתי - אמנם אתה רואה אותי בלי שרוולים ובבגדים לא צנועים - זה נכון, אבל אני מבית מאוד דתי. אמי נפטרה לפני זמן קצר. והנה, כל לילה רואה אני בחלומי את אמי עומדת לידי ואומרת לי: "לאה, לאה, אני מבקשת ממך ללכת בצניעות וללבוש בגדים צנועים, ואם לא תשמעי בקולי, אבוא לקחת אותך אליי", והחלום חזר על עצמו פעמים רבות ואני לא השתנית מאומה, והמשכתי ללכת בבגדי פריצות.

והנה הלילה באה אלי שוב בחלום ואמרה לי: "מחר בשעה חמש בערב אני רוצה לקחת אותך אלי, עמדי ליד הקיוסק של רחוב אלנבי בתל אביב, ואבוא לקחתך". כך ספרה הבחורה לאותו אדם, אמרה שלום וירדה מהאָטאָבאָס.

האיש ירד באותה תחנה שהבחורה ירדה, והנה הבחורה חצתה את הכביש, ומשום מה הרמזורים באותו רגע התקלקלו, עברה מכונית ודרסה את הבחורה למות, ואז נתקיימו דברי האמא שתבוא לקחת אותה.

מעשה נורא מה שקרה ב 400 נערים ונערות

איתא במסכת גיטין^{כ"ז} דף נ"ז, אספסיאנוס מלא ג' ספינות נערים ונערות^{כ"ט} כדי להחטיאם, אמרו אותם נערים

(כח) וכן במדרש איכה (פרק א, מה).

(כט) ובגמרא גיטין נ"ז הגירסא ארבע מאות נערים ונערות.

ונערות: לא דיינו שהכעסנו להקדוש ברוך הוא והחריב לנו בית המקדש, או נכעיסו בגלותנו? שאלו להגדול שבהם: אם זורקין אנו עצמנו לים, יש לנו חלק לעולם הבא? אמר להם הגדול שבהן: "אמר ה' מבשן אשיב, אשיב ממצולות ים", כלומר יזכו לעולם הבא. מיד עמדו נשים וזרקו עצמן לים, ואחריהם אמרו הבחורים: אם אלו מסרו נפשם - אנו על אחת כמה וכמה. מיד מסרו אף הם עצמם ונפלו לים. וכשזרקו כת ראשונה את עצמן לים, אמרו פסוק: "אם שכחנו שם אלוקינו ונפרוש כפינו לאל זר", והשליכו עצמם לים. אחריהם עמדה כת שניה ואמרה: "כי עליך הורגנו כל היום" והשליכו עצמן לים, ואחריהם עמדה בת שלישית ואמרה: "הלא אלוקים יחקור זאת כי הוא יודע תעלומות לב" והשליכו עצמן לים. ורוח הקודש צווחת ואומרת: "על אלה אני בוכיה".

ושם הקשו בתוספות^ל, היאך השליכו עצמן לים ומסרו עצמם למיתה? ותירצו, כיון שידעו שייסרו אותם עד שיעברו עבירה, ולכך מותר היה להם כדי שלא לחטוא - למות על קידוש ה' מדעת עצמם, וכמו כל חטא גילוי עריות שנאמר בו "יהרג ואל יעבור".

מעשה ב-93 בנות שמסרו נפשן למות על קדושתן

מסירות הנפש לקדושה של עם ישראל בזמן השואה מתבטאת לפנינו במה שאירע לתלמידות סעמינאר "בית יעקב" בקראקא^ל. הסעמינאר נוסד על ידי מרת שרה שנירער, עליה השלום, וכאשר פרצה מלחמת העולם, נותרו הרבה מן התלמידות ללא אפשרות חזרה לביתן. הן נשארו בקראקא בסעמינאר, ובמשך הזמן נודע להן שאין בשום אופן אפשרות לחזור לבתיהן.

(ל) כן הוא בגמרא ע"ז דף י"ח.

שכר יתרו - פרק י"ז ועונש לזה

המורות עודדו אותן והכינו אותן לקראת הבאות. הן תארו לפניהן את העתיד בעדינות הראויה, וכמו כן הכינו אותן גם לקראת האפשרות למות על קידוש השם.

היה זה בחודש אב שנת התש"ב, אז נשאה מנהלת הסעמינאר דברים בפני תשעים ושלוש התלמידות שנותרו בסעמינאר, וכה היו דבריה:

'בנותי' היקרות, מדי יום אנו מתפללות לבורא יתברך שלא יביאנו לידי נסיון, ואם יעמידנו בפני נסיון, אנו מבקשות שלא ניכשל בו, חס ושלום - יהיה לנו הכח לעמוד בנסיון! תקופה קשה עוברת עלינו כעת; נזכור את דברי משה רבינו, עליו השלום (דברים ל"ב, ד): "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא". יום יבוא ותצטרכו להשתמש בכל מה שלמדתן, עליכן להראות את נאמנותן של בנות ישראל להקדוש ברוך הוא, את עמידתן בכל סוגי הנסיונות!

כמה ימים לאחר מכן הגיעו אל הסעמינאר סוכני הגסטאפו, ימח שמם, צוו לבנות להתרחץ וללבוש את מיטב בגדיהם, וכמו כן הודיעו למנהלת, כי ביום המחרת יבואו תשעים ושלושה אנשי גסטאפו [כמספר הבנות], ועל הבנות יהיה להילוות אליהם. הם הבטיחו כי לא יאונה לבנות כל רע, רק אנו רוצים להשתעשע מעט.

כאשר שמעה המנהלת את הדברים הללו, הבינה כי הגיע עת הנסיון. היא אפשרה לבנות להתרחץ ולהתלבש. אולם, טרם הגיעו אנשי הגסטאפו, הקהילה את כל תשעים ושלוש הנערות יחדיו, וכה דברה אליהן:

'בנות' יקרות, יודעת אנכי שכולכן מוכנות למסור נפשכן על

קידוש השם כאשר יהיה הצורך בזה. כמו כן יודעת אני שאתן מוכנות לקבל באהבה את כל היסורים המזומנים לכן. אבל, יש לכם לדעת, כי למפלצות הנאציות הללו, שעתידיכם לבוא לכאן, יש תכניות שטניות הרבה יותר ממה שהעלינו על הדעת - לא רק שהם רוצים להשמידנו השמדה פיזית, אלא להשמיד ולכלות אותנו באופן רוחני.

המנהלת עצרה דבריה והבחינה בזעזוע שניכר על פני הבנות. לאחר הפסקת מה המשיכה: 'ברשותי סם מות עבור כולנו. אם יגיעו הדברים לידי כך שמי שהוא מהקאגאסים ירצה לגעת בכך - עליכן לבלוע את הרעל. בל נניח להם, חס ושלום, להכתים את נשמותינו.'

לאחר ההלם ההתחלתי, התעוררו הבנות והרגישו התעוררות רעש פנימי וחיזוק הלב באור האמונה והבטחון בבורא יתברך שהיה נסוך על פניהן. אחת לאחת נגשו לקבל את מנת הסם.

למחרת היום, כאשר הגיעו אנשי הגעסטאפּא, התכנסו הבנות באולם הסעמינאר, ואמרו בדחילו ורחימו: "הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולמסור את נפשי על קידוש ה'". ואז, כולם כאחד בלעו את כדורי הרעל להמתין עד שאנשי הגעסטאפּא יקחו אותן.

המנהלת, גם היא, כמובן, נטלה את הסם, וקראה בפניהן: הבה נקרא בפעם האחרונה את הקריאה של כל יהודי לפני צאתו מן העולם: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"!!!

קראו את "שמע", ואחת אחת נפחו את נשמתן, ויצאו נשמתן באחד.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני (יתרו יט, ב)

מקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני,

מה זה בתשובה אף זה בתשובה (רש"י)

שאלו חסידים את רבי צבי מלאמזשע:

אחרי ששבו בנסיעתם מרפידים,

על מה היה להם לשוב עוד בבואם לסיני?

השיב רבי צבי:

דרכם של בעלי תשובה שהם שבים כשהכירו בחטאם ותיכף מתחרטים, ואחר כך עוד לעת שהם זוכין לקיים איזהו מצוה, מתחרטין שוב ביתר שאת על חטאיהם, כי אמנם רק עתה מסוגלים להכיר כראוי את עומק הפגם שפגמו. וזו היא התשובה השלמה.

בבוא ישראל למדבר סיני, השיגו התרוממות הדעת, ותיכף ברגע זה עשו תשובה מחדש...

* * *

על משקל דומה פירש רבי ישראל יצחק מאלכסנדר את התפילה בסיום שמונה עשרה: "ואחרי מצותיך תרדוף נפשי". כלומר: אחרי שאקיים את המצוה, תתרום הכרתי וארדוף להשיג ולקיים עוד מצוות, ולא תדע נפשי שבעה...

* * *

לח שכר יתרו - פרק י"ז ועונש

הרבי ר' זושא מאניפאלי כך הי' דורש לענין בעלי תשובה:
"שובו בנים שובבים" - עשו תשובה על תשובתכם, כלום כך
שבים בתשובה!?

* * *

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים (יתרו כ, ב)

כתוב ב"ארחות חיים" להרא"ש:

צריך לבטוח בה' ולהאמין בהשגחתו הפרטית, שענינו
משוטטות בכל הארץ, וענינו על כל דרכי איש. כי מי שאינו
מאמין ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - אף ב"אנכי ה'
אלקיך" אינו מאמין.

* * *

גם הרמב"ן כתב בפירושו לתורה:

"אנכי ה'": יצוה אותם שידעו ויאמינו בה' כייש ה' והוא
אלקים, כלומר: הווה וקדמון, מאתו הי' הכל בחפץ ויכולת,
והוא אלקים להם שחייבים לעבוד אותו.

וזאת המצוה, ממשיך הרמב"ן, תיקרא בדברי רבותינו:
קבלת עול מלכות שמים.

* * *

ואומר בעל "נתיבות שלום":

מצוה זו של "אנכי" כוללת ב' ענפים: א) להאמין בייחוד
הבורא - "אנכי ה'"; ב) להאמין שהייתי אלקיך גם בהיותך
שקוע בזוהמת מצרים, ואפילו משם הוצאתיך, כי ה' שוכן עם
בני ישראל אף בתוך טומאתם, בן המלך גם כשחוטא מוסיף
להיות בן לאביו, ואפילו הגיע יהודי כושל עדי שאול ואבדון אל
תנייאש, כי ה' אתו, ככתוב: "ואציעה שאול הנד"!

שכר יתרו - פרק י"ז **ועונש** **לט**

הקשה רבי שמחה בונם מפשיסחא:

למה אמר הקב"ה "אשר הוצאתיך מארץ מצרים"
ולא אמר "אשר בראתי שמים וארץ"?

הוא מותיב והוא מפרק:

"שמים וארץ" הי' אדם אומר: זה גדול מדי בשבילי! איך
יהי' יצור שפל כמוני להתקרב לאלוקים אדירים? אכן הקב"ה
אומר לו: אני הוא שהוצאתיך מן הבוץ, אני הוא שירדתי
למענך הנה, בוא ושמע!

* * *

אנכי - לא יהיה לך (יתרו כ, ב-ג)

סח רבי יהושע מבעלזא:

כל רמ"ח עשין נכללים בדברה הראשונה "אנכי", וכל
שס"ה לאוין נכללים בדברה השניה "לא יהיה לך", שהרי אם
מאמין אדם מישראל באמונה שלמה שהקב"ה יחיד ואין בלתו
- ממילא ברור לו שמחוייב למלא אחר כל פקודותיו והן בקום
ועשה והן בשב ואל תעשה.

כאן מונח היסוד והבסיס לכל פקודי התורה.

* * *

חז"ל מספרים, כי בשעה שאמר הקב"ה את שתי הדברות
"אנכי" ו"לא יהיה לך", פרחו נשמתם של בני ישראל.

שואל ה"שפת אמת":

לשם מה הי' צורך בזה, הלא יכול הי' הקב"ה הכל יכול
לעשות שלא תצא נשמתם?

והוא משיב:

מ שכר יתרו - פרק י"ז ועונש

כדי לרמוז להם, שכל דבר הקשור עם יהדות צריך למסירות נפש, בחינת "יצאה נשמתם".

* * *

לא יהי' לך אלקים אחרים על פני (יתרו כ, ג)

כשנצב רבי יוסף יצחק מליובאוויטש בפני חוקריו בתופת של מלכות הרשעה ברוסיא, עמד בקשיות-ערפו וסירב לוותר על שאיפתו לפעול לחיזוק היהדות. איים עליו אחד החוקרים באקדחו, אמר:

צעצוע זה פעל על אנשים רבים, כי ישנו את דעותיהם...

אולם האדמו"ר לא נבהל והשיבו בקור רוח:

צעצוק קטן זה עלול להפחיד רק אדם שיש לו אלים רבים ועולם אחד. ברם, לי יש א-ל אחד ושני עולמות - וצעצוע כזה איננו מפחיד אותי...

בעזרת השם יתברך

פרק י"ח

• משפטים •

בפרק הזה יבואר:

העונש הגדול בעולם הזה על שנהנה מגניבות וגזילות ואיסורים, שעל ידי זה הבנים יוצאים לא עלינו לתרבות רעה, חס ושלוש - מעשה גדול שהיי בק"ק צפת, ברוח שנכנס לאשה והיו שם קרוב למאה אנשים - העונש הגדול באחד שמתו לו בניו רק בגלל שבירך ברכת המזון בלי בגדים, וכשתיקן מעוותו ריחם עליו ה' וזכה לבנים חיים - הרוח מגלה עוונות שעשה בחייו.

תוכן הענינים של פרק י"ח

- א. העונש הגדול בעולם הזה על שנהנה מנגיבות וגזילות ואיסורים, שעל ידי זה הבנים יוצאים לא עלינו לתרבות רעה, חס ושלום. ה.....
- ב. העונש הגדול באחד שמתו לו בניו רק בגלל שבירך ברכת המזון בלי בגדים, וכשתיקן מעוותו ריחם עליו ה' וזכה לבנים חיים. ז.....
- ג. סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים. ט.....
- ד. מעשה גדול שהי' בק"ק צפת, ברוח שנכנס לאשה והיו שם קרוב למאה אנשים. ט.....
- ה. ענין עשן אש וגפירת. י.....
- ו. הרוח מגלה עוונות שעשה בחייו. יב.....
- ז. עוד מעשה נורא ברוח שנכנס בבחור. יז.....
- ח. מעשה נורא שאירע בצפת. יט.....

פרק י"ח

העונש הגדול בעולם הזה על שנהנה מגניבות וגזילות ואיסורים, שעל ידי זה הבנים יוצאים לא עלינו לתרבות רעה, חס ושלום.

בספר בנין דוד להגאון הצדיק מאוהעל זצ"ל כתב^א: שאנו רואים חסידים ואנשי מעשה ובניהם סרו מדרך השם יתברך, דיש לנו ב' סוגי מצוות, מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחבירו, להיות נושא ונותן באמונה ושלא להנות מממון של אחרים, דאם נהנה מממון של אחרים לגזל יחשב ואזי הבנים נתפטמו מגזל המוליד טבע רע, לכן ח"ו התולדות פורקים מעליהם עול מלכות שמים עד כאן דבריו הקדושים.

והביא שם שכן כתב בישמח משה בפי בחוקותי, וקדמו בזה הגאון הרבי ר' יונתן זצ"ל, לפרש הפסוק^ב "ואריה כבקר יאכל תבן", דהנה איתא בספר הפליאה אשר הארי יש לו כל סימני טהרה, ואפילו הכי אסר לנו השם יתברך לאכלו, יען כי נתפטם מגזל ואוכל החיות טמאות אשר מולידים אצלו טבע רע, אבל בעת הגאולה שיהי שלום בין החיות וגר זאב עם כבש, ולא יאכל הארי את החיות רק יאכל תבן, ממילא יהי הארי כבקר וכזאב. וזהו פירוש הכתוב, וארי כבקר, שיהי בעת הגאולה בהמה טהורה הראוי לאכילה כמו הבקר, והטעם, כי יאכל תבן ולא יאכל את החיות ודפח"ח.

ועל פי זה מפרש בבנין דוד הפסוק בתהלים: "הושיעה ד' כי

(א) בשם הרב הקדוש מוה"ר חיים מקאסוב זי"ע בעל מחבר ספר תורת חיים.
(ב) ישעי' י"א.

גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם", הכוונה שמבקש דוד המלך עליו השלום שיעזור ה' כי גמר חסיד, כי הבנים אינם מתנהגים בדרכי התורה והיראה, והגורם לזה כי פסו אמונים מבני אדם כי אינם נושאים ונותנים באמונה ונתפטמו הבנים מדברים האסורים, עיי"ש עוד מה שהאריך בזה.

וכדברים האלו מבואר בספר הקדוש אגרא דפרקא (אות קכ"ו) וזה לשונו, אמר כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מוה"ר מנחם מענדל (מרימנוב זצ"ל) על מה שהוא מן התימא שאנחנו רואין כמה פעמים הילדים בקטנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלימוד תורתם ומתפללים בכוונה ועונים אמן יהא שמיה רבא ואמן ומיישרים אורחותם, ואחר כך כמשתגדלים מתהפכים ח"ו במדות גרועות ומבטלים התורה והתפלה וכיוצא ומאין יתהוה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם והוא הבל שאין בו חטא היה מהראוי שתעמוד למשען להם ויוסיפו אומץ בנפשותם כי מצוה גוררת מצוה. ואמר הוא זכרונו לברכה שהוא על שאבותיהם האכילו אותם ממון גזל שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה ונתפטמו באיסורים ושב להם לבשר מבשרם ועל ידי זה נולדים תאות ומדות גרועות. והביא רא"י מזפק העוף על שנהנה מן הגזל לא נתקרב לגבי המזבח כי לא לרצון יהיה, והגם שהעוף לא מצטוה הנה השי"ת שונא החמס, עכדה"ק.

ושם (באות פ"ב) הביא האגרא דפרקא מספר זהר (בראשית דף עח.) לך לך וכו' ומבית אביך שלא תשגח בביתא דאבוך, וכתב הרמ"ז ר"ל שלא יהנה כלום משל אביו שלא יחשוב לברר בירורים מבית אביו מניצוצי הקדושה הכמוסים שם לפי שעדיין לא הגיע זמנם לתקן.

וכתב האגרא דפרקא וזה לשונו, מזה ילמוד אדם דעת להזהר שלא להנות מאדם שאינו הגון, ובפרט המשתדלים בעצמם להשיג ממון מרע מעללים ואנשי בליעל

הם המתטפשים וקונים לעצמם מדות רעות כי כח הפועל בנפעל. והאדם הרע מעללים שהסגיל המעות ההוא, הנה כח הפועל בנפעל היינו (המעות), והאיש הישר הלוקח אותו הממון ולא יוכל לברר הטוב מן הרע קונה לעצמו מדות רעות, ומשום הכי נאסר לנו מרבתינו זכרונם לברכה (ב"ק קיג.) אפילו לפרוט מטבע מתיבת המוכסן, עכלה"ק.

נמצינו למדין מכל זה דאם נהנה אדם מממון של גזל או שאר איסורים, גורם בזה פגם בנפשות בניו אחריו, ודא עקא שאין הבנים מתנהגים בדרך הישר והטוב.

וזהו ה"י ענין השחתת דור המבול, שרצו כל ימיהם אחר תאוות הכסף והמותרות, ועל ידי זה השחיתו את דרכם על הארץ, שגם הארץ נשחתה עמהם יחד, וכמו שכתב באגרא דפרקא הנייל דעל ידי שנהנה מאותו הממון אינו יכול לברר הטוב מן הרע, וקונה לעצמו מדות רעות, וכיון שלא ביררו הטוב מהרע, אשר זהו עיקר עבודת האדם בעולם הזה, על כן אמר השם יתברך והנני משחיתם את הארץ דייקא, וברשיי כמו מן הארץ, או עם הארץ, שהשחיתו ביחד עם הארץ, כיון שלא ביררו חלק הטוב מחלק הרע, ודו"ק.

העונש הגדול באחד שמתו לו בניו רק בגלל שבירך ברכת המזון בלי בגדים, וכשתיקן מעוותו ריחם עליו ה' וזכה לבנים חיים

חסידי אחד², מתלמידיו שהי' מתנהג בחסידות וביראת ה' כל ימיו ועשה צדקה כפי כחו, והי' לו צער גדול שלא זכה לגדל בניו, שכל בניו שנולדו לו לא שמח בהם כי מתו בקטנותם רחמנא ליצלן ומאד גדל צערו על זה, ולא הניח דבר רפואות וסגולות וקמיעות שלא עשה ולא הועיל לו כלום. יום אחד נסע

(ג) מספר אוצר הסיפורים.

לרבו הקדוש רבינו בעל "מאיר נתיבים" זצ"ל, והסתכל בו הרב שהוא סר וזעף, שאל לו הרב למה פניך זועפות, וענה החסיד ואמר ליה, אדוני מורי ורבי מה אענה ומה אומר גודל צרתי ומזלי הרע, שמכל הבנים שילדה לי אשתי לא יחיו יותר משמונה ימים שלימים, ולא ידעתי מה לעשות ולא אוכל עוד לסבול הצער הגדול אשר יש לי, והיום באתי לפני אדמו"ר להתחנן לפני השם יתברך להתפלל עלי ויתן לי איזה תרופה ועצה טובה כדי שיחיו בני ויוציא זאת הדאגה מלבי. באותה שעה שאל לו הרב מה מעשיך והנהגותיך בזה העולם, וסיפר לו כל מעשיו ועניניו והנהגותיו בעבודת השם יתברך ומצותיו כל הימים, וראה הרב איך דרכיו מתוקנים ביראת ה' והכל לשם שמים, ונשאר הרב בהול במחשבתו לידע מה הוא הגורם להחסיד הנ"ל העונש הזה.

ואחר עבור זמן כמו שעה אחת והוא יושב ודומם מחשבותיו הטהורים לבוא אל האמת על מה זה ולמה באו להחסיד מקרים כאלה, וגם אותו החסיד יושב כנגדו באימה וביראה מצפה ומחכה לתשובה, ובתוך כך שאל הרב להחסיד הנ"ל תודיעני כיצד הנהגתך בשעת אכילתך ובשעת ברכת המזון, ענה האיש ואמר לו, אשר איזה פעמים בימי הקיץ שאני נכנס לבית עיף ויגע מרוב חמימות אני פושט בגדי העליונים כדי להתקרר מעט ובין כך בא עת האוכל ביום או בלילה, ואני יושב לאכול כך בבגדי התחתונים לבד בלתי המלבושים העליונים, היינו הבגד העליון אשר אלך החוצה, וכשאני גומר סעודתי אני מברך ברכת המזון בזה האופן.

אכן נודע הדבר - אמר לו הרב - וזהו סיבת מיתת בניך. ובכן אם תשמע לעצתי תקבל עליך שמהיום והלאה לא תוסיף עוד לעשות כזאת, ולעולם היזהר כשתשב לשולחןך ללבוש כל בגדיך ותברך ברכת המזון מעוטף בבגדיך באימה וביראה, זה השלחן אשר לפני ד', ואני ערב לך שמהיום והלאה

תזכה שיחיו בניך הנולדים לך ותשמח בהם, וכן הי', שקבל עליו לעשות כמו שצוהו הרב, וזיכהו השם יתברך בבנים זכרים חיים וקיימים וגדלם בכי טוב, וראה דור ישרים יבורך. עד כאן המעשה.

המורס מזה המעשה, כמה חמור עון המברך בלא עיטוף בגדיו וארכבותיו דא לדא נקשן רוכבות זו על זו ומברך בלי כוונה כמצות אנשים מלומדה בהרגל פיו דוקא מבלי יבחין מה שמוציא מפיו, אוי לה לאותה בושה מה יענה לפני שוכן רומה שבעת אוכלו יושב כלביא לטרורף טרף למלא בטנו ולא יתן אל לבו מי הוא הזן אותו להטריפו לחם חוקו כדי לברכו ולהודות לו על גמולו הטוב, שאלמלא שפעת מדי הטוב אין ביד האדם להרויח אפ"י כחוט השערה, ולא עוד אלא כי ענוש יענש, והוא לא ידע כי בנפשו הוא ובאים לו חולאים רעים או מיתת בנים או עניות רחמנא ליצלן, והכל הוא מטיל אותו במקרה, וכמו שראינו בהאיש הזה שהי' שלם ביראת ה' שלא נמצא בו אלא טעות זה שלא במתכוין ונענש במיתת בנים ר"ל, וכשתיקן מעוותו ה' ריחם עליו ומילא רצונו וזכה לבנים לחיים.

כ יזכנו הא-ל להיות יראתו תמיד על פנינו בכל עת ובכל רגע בשכבינו ובקומינו, אמן כן יהי רצון.

סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים

מעשה גדול שהי' בק"ק צפת,

ברוח שנכנס לאשה והיו שם קרוב למאה אנשים.

ולמען תדע היום והשבות אל לבבך אמיתת העניין הזה, הנני אצא לפניך האגרת שלוחה מצפ"ת תבנה ותכוון במהרה בימינו ממעשה דומה לזה וראה מאן גברא דקא מסהיד עליה הרב רבי שלמה הלוי בן אלקביץ בעל מנות הלוי, ושושן ישי רבו של הרב רבי משה קורדיוורו זכר צדיק וזה נוסחה כפי מה שכבר מימים נדפסה.

מעשה גדול שהיה בקהלה קדישה צפת תבנה ותכוון במהרה בימינו, להיות כי האדם מתקרב יותר אל הנאת גופו והרגשותיו מללכת אחר עצת נפשו ואחר הדרכת והישרת התורה, ואף המאמינים והמדקדקים בכל מכל בעבור כי ענייני העולם הבא אינם נרגשים כפי השכל ומי יקבע בלבו כל הצדדים כדי שיעשה לו רושם להבדיל עצמו מכל צד רשע ופגע הן בדיבור הן במחשבה הן במעשה ולא כל אדם זוכה לזה, לכן הסכמתי להעלות על ספר כדי לזכות אחרים מה שעבר לפני, היום י"א לאדר ראשון השל"א ליצירה.

על אודות אשה אחת שנכנס בתוכה רוח איש מישראל כאשר אסדר לפניך, והאמת הוא כי מי שנמצא בעת ההיא ושמע מהרוח מה שאמר ומה שגילה ומי ששמע מפי שומעיהן ראוי שיכניע לבו לשמים ויראו ויפחדו מיום הדין על חשבון נפשם שהכל בא לידי חשבון ואין בשאול בית מנוס, והרי נודע לו ממי שבא מאותו העולם וסיפר לו את העובר לשם ואפשר שהקדוש ברוך הוא שלחו כדי שיראו מלפניו, כמו שאמרו חכמינו זיכרון לברכה והאלוקים עשה שיראו מלפניו זה חלום רע, וזה אינו בחלום אלא בהקיץ לעין כל נמצאתי בקיבוץ רב שהיו שם קרוב למאה אנשים ומהם בעלי תורה ראשי

קהילות, ויגשו אל האשה ב' אנשים יודעים השבעות וענינים רבים כדי שידבר הרוח אשר בתוך האשה ועל ידי עשן אש וגפרית שהיו מכניסים בתוך הנחירים שלה.

ענין עשן אש וגפרית

וענין עשן אש וגפרית מצאתי גם כן בספר אגרות הרמ"ז הוא מר' משה זכותא זכרונו לברכה וזה לשונו שם :

והנה על דברת אותו רוח רעה שיש באותה האשה בטורינו אשר הודיענו האדון ענינה ואשר כבר עשה לה כסדר שכתב הרב זכרונו לברכה לחיי העולם הבא ולא הועיל רק לפי שעה, תמהתי על הדבר כי גדלה מאד כח אותה הכוונה להשליט הדינין החזקים על אותו הרוח ובפרט בהיותו מסטרא אחרא כאשר רמז האדון משמו, אבל לא הודיענו מה הם הסימנים שיש שמה להחזיקו רוח ולא לשגעון, כי הסימן המובהק שיש לרוח הוא כשנשמע קולו דרך איזה אבר ולא דרך הפה, וגם שנראה מקומו בנפיחת איזה מקום כגון בגרון או בשדי האשה וכיוצא, וגם יש מהם שמגידיים איזה דבר לעתיד לבוא.

אמנם מכל מקום יכסוהו בהדלקת פתילי גפרית ושיגיע העשן לנחירים ואם תכעס ותרעים על זה יוסיפו עוד כהנה ויאמרו פסוק ימטר על רשעים פחים וגומר ואם לא יכנע להודיע עצמו יתקבצו עשרה תלמידי חכמים ויראי השם והגדול שבהם יטבול תחלה ויניחו כולם תפילין בראשם, ובבואם אצלם יתחילו ויהי נועם בנחת, ובאמרם רק בעיניך תביט יכוונו לשם כדברי הרב זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, ואחר כך יאמרו כולם עלינו לשבח בכוונות הידועות, וגם על כן נקוה לך, ובהגיעם אל ואנחנו משתחיים יריע אחד מהם תרועה גדולה.

ואחר זה יאמרו כולם פסוק הפקד עליו רשע, ויכווין הגדול

שבהם בכוונות הדינים הרמוזים בו ויביטו כולם בפניו באומרם פסוק זה ביושר ולמפרע [הכוונות ההם עיין בספר שער רוח הקודש]. ואם לא יכנע יתחזק אותו הגדול בהתעצמות בכוונה רבה ויזכיר באזנו פסוק הפקד בנקודותיו ביושר ולמפרע בכוונת כל השמות, וצריך שיהיה הכל מתוקן לפניו בכתובה שלא יפחות איזה דבר לא מהשמות ולא מהכוונות בראשי תיבות וסופי תיבות ואמצע התיבות, ואם יתראה בה איזה שינוי וסימן הכנעה יוסיף פעמים ושלוש הסדר של הפסוק וכוונתו.

[וכמדומה לי שנתתי אל ידי הרב"ך קמיע של הרב זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, יכתובה בטהרה על

ק"ץ ויתלוח עלי שיועיל לה, ואם לא תעלה ארוכה בכל אלה יודיענו מעלת כבוד תורתו אם יש בה מהסימנים הנזכרים לעיל ואם היא קורעת בגדיה ואם משתנת צורתה, ואם יש בעיניה איזה חוטים אדומים וכיוצא כל הפרטים שיוכלו להפרט ואז אדע מה יעשה לה, עד כאן מספר אגרות הרמ"ז].

והיא הייתה כמבוטלת שלא הייתה מרוחקת עצמה ואפילו ראשה לא מצד האש ולא מצד העשן, ועל ידי ההשבעות היה הקול מתחיל להישמע קול עב ונמשך כשאגת אריה וקול שחל בלי שום נענוע לשון ופתיחת שפתים.

וכשהתחיל זה הקול להשמע היו הב' אנשים הנזכר מתחזקים ומתחממים עצמם בזריזות ובחריצות לעשות מה שהיו עושים במהירות והיו מתקוטטים ומדברים כנגדו בקולי קולות ואומרים לו רשע תדבר ותאמר מי אתה בלשון ברור.

ואז היה הקול מתגלה ומתראה לכל כי הוא כקול בני אדם, וחזרו לומר לו בקול גדול ועל ידי כל הנזכר מה שמך רשע והיה משיב פלוני והכינוי פלוני, ושאלו לו מהיכן נדע

שאתה פלוני, והשיב שנפטר בטריפו ושהניח בן אחד ושמו פלוני, ושהיו לו ג' נשים ושם הראשונה פלונית ושם הב' פלונית ושם הג' פלונית ומהשלישית נפטר והיא נשואה כעת לפלוני, ועל כל הסימנים שאמר דבר נכונה וקושט דבר אמת, ואז הכרנו כל הנמצאים לשם כי הרוח הוא המדבר.

הרוח מגלה עוונות שעשה בחייו

ושאלו ממנו על איזה עון אתה מתגלגל בעולם בגלגולים כאלה, השיב על עוונות רבות שעשה בחייו, וחזרו לשאול לו תפרט אותם, אמר שלא היה רוצה כי מה תועלת, ואז הפצירו בו הרבה שיפרט לפחות עון גדול שבכולם, וענה ואמר על שהיה מין אפיקורס ושהיה מדבר כנגד תורת משה רבינו עליו השלום.

ועל זה העידו לפני רבים שכך היה אומר דברים כאלה בחיים חיותו, ושאלו לו ועתה מה אתה בזה הדעת והשיב כמתאנח בקול מר צועק וסוער ואמר אני מכיר שחטאתי עייתי פשעתי, ושאל מחילה מהקדוש ברוך הוא ומתורתו התמימה על רוב עונותיו.

ואז התחילו הב' אנשים להפציר עמו ולהכריחו שיצא מתוכה וילך למקום מדבר שמם על ידי כל הנזכר לעיל וכן שיבקשו עליו רחמים ויתקעו בשופר כדי שלא ילך יותר זה הגלגול. ואמרו לו תרצה שיבקשו רחמים ויתפללו עליך ויתקעו בשופר. השיב מי יתן, שאלו לו מי יתקע בשופר, אמר החכם כה"ר שלמי אלקבץ. השיב החכם הנזכר שלא היה יכול, חזרו לומר לו תבקש אחר, אמר יהי החכם כה"ר אברהם לחמי, ושאלו עוד מי יתפללו עליך, השיב יהיה הרב אליהו פולקין, ואז אמרנו שלש' פעמים א-ל מלך ויעבור ובקול שופר ונעשה הכל כפי גילוי רצונו.

אז אמרנו לו פעם אחרת שיצא כיון שעשינו לו רצונו, השיב

יד שכר משפטים - פרק י"ח ועונש

יעבור זמן מועט ואז אצא. ושאלו לו תרצה שנעשה לך איזה תיקון לנפשך, השיב שאינו מועיל שום תקנה, אמרו לו תרצה שיאמר בנך קדיש או שילמוד תורה. השיב כי לא יועיל לו כלום ובנו אינו כדאי ללמוד תורה, ושאלתי לו על עניין חיבוט הקבר, והשיב אחד מהיושבים שם זה ודאי שלא נכנס בתוך הקבר מעולם.

אז אמר הרוח וכיחש דבריו, נכנסתי ביום הקבורה ובאותו הלילה הוציאוני ולא נכנסתי עוד, ומאותו העת שהוא ל"ג שנים שאני הולך מהר להר ומגבעה אל גבעה ולא מצאתי מנוחה בשום מקום אלא שבמשך הזמן נמצאתי בשכס ונכנסתי גם כן בתוך אשה אחת ובאת בכאן והוציאוני על ידי כל הכתוב לעיל, אלא ששמו עליה תיכף קמיעות ולא יכולתי לחזור אליה עוד, וכל זה היה אמת ממה שידענו מפי אחרים כי כן עבר.

ואחר כך אמר, הייתי משוטט בעיר להיכנס בבתי כנסיות אולי אמצא מנוח ומרגוע לנפשי ולא הניחוני להיכנס בשום בית הכנסת, ושאלו לו מי היו המעכבים, אמר: החכמים, וחזרו לשאול לו חיים היו או מתים היו, אמר: מתים, והיו דורסים אותי והיו אומרים לי צא רשע מכאן.

ושאל עוד השואל, באיזה בית הכנסת הלכת ראשונה, אמר בקהל שלי, ואמרו לו איזה הוא, השיב: בית יעקב, ושאלו עוד במקום שלך מי יושב עתה, השיב אם לא הניחוני להיכנס איך אדע מי הוא היושב במקומי. ושאלו יותר מי היה היושב בצדך בחיים חיותך, השיב פלוני, והיה אמת כל מה שאמר, ואז אמרו לו ואיך נכנסת בזאת האשה אינו איסור עליך להזיקה, אמר מה אעשה שלא מצאתי מנוחה בשום מקום אלא בתוכה שהיא אשה כשירה.

שאלו עוד הב' ראשונים איך נכנסת בתוך זה הבית שיש לה

מזוזה, והשיב לא נכנסתי אלא דרך מטה שאותו הפתח לא היה לה מזוזה, ושאלו לו ואיך היה העניין שנכנסת בתוכה כיון שהייתה כשירה, אמר היה שעה כבדה שהשליכה על ראשי מעט טיט ולזה יכולתי להיכנס בתוכה, וכל זה היה יום ה' משבוע שעבר לעת ערב. כל זה אמר הרוח בעצמו וכן היה שמאותו העת הרגישה עצמה.

ובעודם מפצירים עמו שיצא אמרו לו ולמה לא חששת לחרם שקבלת אתמול לצאת ולא לחזור עוד לתוכה ואיך עברת, השיב כן יצאתי ולא מצאתי בשם מקום מנוחה עד שראיתי שלא שמו עליה קמיעות אז יכולתי להיכנס פעם אחרת, ואז התחזקו הם ואמרו לו צא ואם לא נגזור עליך בחרם של כל בו שתצא על כל פנים, והטילו חרם של כל בו בעדו והיה נשבע בעשרת הדברות שיצא אחר שיעבור שעה אחד, והעידו רבים שכך היה מנהגו בהיותו בחיים להשבע שבועה זאת והיו מתעכבים ביני וביני זמן מה והתריסו כנגדו ודברו לו קשות וכי אין אתה חושש משום חרם אפילו משבועתך ולא מחרם של כל בו, והיה משיב מה אעשה כאשר אבדתי אבדתי.

ואחר זה רצה לנסות זה הדבר אם הרוח מדבר ודיבר הוא עמו בלשון הקודש ובלשון ערבי ובלשון ישמעאל, ועל כל לשון ולשון השיב בלשון צח כאשר היה בחיים חיותו כפי מה שאמרו מכיריו, והאשה לא הייתה יודעת שום לשון מאלו וכן היה מדבר עמו בלשון אשכנזי ולא היה משיב לו באומר כי לא היה יודע ומבין באותו הלשון וגם שאלו לו מה אומנות היה לך כשהיית בחיים, השיב מלאכת שראפלי"ק והיה כן, ואחרים שאלו ממנו מי אנכי והיה משיב על כולם שמם.

וכן שאלו לו בעד בן מוסה אם ראה אותו באיזה גלגול הולך, והשיב שלא ראה אותו כלל, והיו מפצירים עמו על ידי ההשבעות הנזכר ועל ידי העשן הנזכר ועל ידי השמות שיצא

הרוח דרך הצפורן גדול מאחת מרגליה ואז היה מראה לנו שהיה יוצא דרך שם כמו שאמרו לו על ידי התנועות שהיה מרים רגליה ומורידם בזה אחר זה במהירות גדול פעם אחר פעם ועם אותן תנועות שהיה עושה בכח גדול היה נופל מעל רגליה ושוקיה הכיסוי אשר עליה והייתה מתגלה ומתבזה עצמה לעין כל והיו מקרבים אליה לכסות השוקים והיא לא הייתה מרגשת עצמה גם בזה כלל, ומי שהכירה ידע מרוב צניעותה ועתה נאבד ממנה צניעותה, והכל בעבור כי הייתה כמתה ומבוטלת כמו שאמרנו לעיל.

ואמרו לו הסימן האמתי שנדע שיצאת מכל וכל שתכבה בצאתך נר אחד התלוי על הקיר רחוק ממנה ג' אמות בקרוב, ועל ידי אותם התנועות שהזכרנו היה רוצה לכבות הנר ואם שהיה מתחזק וממהר ומתחמם עצמו להורות לנו שהיה יוצא דרך הציפורן הנזכר ולכבות הנר התלוי על הקיר, עם כל זה לא היה יוצא שלא היה רוצה לצאת והיה רוצה להתעות אותנו והרבה פעמים היה אומר תקרבו הנר התלוי יותר קרוב במקום שהיה אתמול שיכבה אותה לשם והיו אומרים לו אם אתה מכבה הנר במקום שהוא, נדע בודאי שיצאת, ואם לאו אתה מהתל בנו, והיה חוזר ומתחזק עצמו לעשות תנועות והרעשות על ידי הרגלים על דרך הנזכר והיה מוליד אויר על ידי התנועות ההם, ולהיות שאינו רוצה לצאת ולעקור דירתו משם לא היה יכול לכבות הנר משם, ואם היה יותר קרוב הנר היה יכול לכבות בעבור היותו הרוח עומד ע"ג הרגלים כפי אשר היה אומר וכן המשביעים וכן היינו רואים שרוח יצא ונמצא סמוך הרגלים, והיו חוזרים להשביע לו ולתת לו עשן אש וגפרית בתוך הנחירים כדי שיצא מכל וכל דרך הציפורן הנזכר ויעקור משם עקירה מוחלטת ושיכבה הנר הנזכר שהיה רחוק ג' אמות יוכל לכבותה ודרך עוברו משם ללכת אל מקום

מדבר שמם, והוא אומר הרבה פעמים תניחו לעניה זו היהודית ולא תזיקוה.

ואמרו לו אתה המזיק לך צא אם אתה מצטער ממנה, והשיב לא תכריחוני יותר שאם תכריחוני לצאת אוציא את נפשה עמי ועם כל זה המשביעים הנזכר גזרו עליו שיצא עכ"פ ולא היה יוצא, אמרו תשב על המטה ואז יצא ואם לא יהיה רוצה אז שיכריחוהו על ידי כל הנזכר וישב על המטה בלי עוזר ואז כשהיה יושב היו אומרים לו בקול גדול צא רשע במהירות בלי נפשה, אז היה הוא בעצמו ממש באצבע על גבי הרגלים כאלו היה דוחה הרוח שבתוך הבשר דרך הציפורן הנזכר על ידי אותו המישוש ואז כהרף עין התחילה לדבר יושבת ואמרה כבר יצא ולא היו מאמינים אותה אולי הוא בעצמו מדבר בעבור שראה שלא כבה הנר והיא הייתה אומרת נראה ששכח לכבות הנר בעבור רוב הבלבולים ומצד רוב המהירות לצאת ועם כל זה לא היו מאמינים אותה והיו רוצים לחזור לענות כמו בתחילה והייתה צועקת לחמיה ולזקנתה למה אתם מניחים אותו שישרפוני שכבר יצא ואינם מאמינים אותי והייתה אומרת אני יודע דבר באמת שכבר יצא, והיה אומרים לה מה הוא הדבר, אז השיבה האם מוכרח שאומר לכם ואז הבינו שהיה דבר שלא ניתן ליאמר בפרסום ואז אמרו לאשה אחת תלכי אצלה והיא תגלה לך הדבר, וכן נעשה ונודע הדבר שהיה שיצא הרוח דרך אותו המקום והוציא דם כשיצא ועל ידי כל אלו האמתלאות הסכימו כולם שאמת בדבריה ושמו עליה הקמיעות שהיו בבית מוכנות שאולות ונשאה בחזקת בריאה.

ואחר שעה באו החכמים אצלה לקול היוצא בעיר הנה רוח איש ישראל מדבר בתוך אשה אחת וכשראו אותה אמרו בודאי שלא יצא ואם יצא כבר חזר להיכנס מצד הסימנים שהיו רואים כמו העינים שהיו אינבידריאדוש וכמו

יח שכר משפטים - פרק י"ח ועונש

הנשימה שהיה נראה קשה ובאלו סימנים שהיו יודעים שעדיין הוא בתוכה אז חזר הקול לקלוקלא קלא דלא פסיק שעדיין הרוח בתוכה, וכן אמרו לי הבי' המשביעים כי ודאי שיצא, אבל אחר כך חזר מצד אחד כי הקמיעות אשר שמו עליה לא נכתבו על שמה ומצד בלבול כל העיר יהודים ותוגרמים שהיו באים אלי על אלו לראות את הדבר הנורא והמפליא בעיני כל אדם השתיקו הדבר מצד סכנת האומות (שהיו אומרים לשורפה) עד שישכח איזה ימים ואז יתקן הדבר, ואחר שמונה ימים נפטרה העניה מצד הרוח שלא הניחה ואומרים שחנק אותה ויצא עם נפשה.

כל מה שכתבתי לעיל כל פרט ופרט על מתכונתו הוא כתוב, ואין לפקפק ולספק בשום דבר כי על אמיתתם הם כתובים ואין בהם שום תוספות ושום מגרעת כי מה שראיתי ושמעתי כתבתי דוקא, ואני מחלה פני חכמים יבנה ציון ועריה שנמצאו שם שיחתמו ידיהם על זאת גם הם כי על פניהם אנו חיים שיאמנו דברי על ידי חתימתם בעין רואה כתבי זאת ובאוזן השומע שיאמין אמונתה אומן כאלו הוא שומע מפי הרוח ויהיה ירא וחרד להאמין ולקיים כל דבר הכתוב בתורה ובדברי רבותינו זכרונם לברכה, ואז ינוח על משכבו בשלום וגם כיתות של מלאכי השרת יצאו לקראתו אחת אומרת שלום וכולהו, ונגע לא יקרב באהלו ויתדבק נשמתו באלוקי ויחזור למקום שחוצבה משם.

נאם הכותב הצעיר הדל' בא"פי הנרצע לעבד ליראי השם ולחושבי שמו אליה פאלקן שם נמצאתי ושם הייתי ועיני ראו ואזני שמעו את כל אלה ויותר מהמה אשר יראה יעיד נרצעכם שלמה לוי בן אלקביץ - [הוא בעל מחבר שורש ישי על רות]

אלו דברים דברי אמת שאין להם שיעור לדעת כל איש מעשה ויעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו בטרם ילך ואיננו ומי יודע ישיב ונחם ושב ורפא לו הצעיר אברהם לחמי - שמואל בואינו

שכר משפטים - פרק י"ח ועונש יט

גם אני נקראתי לראות זה העניין ועיני ראו ואזני שמעו והוא דבר פלא להורות לנו שנחזור בתשובה

נאם אברהם ארואיטי

עוד מעשה נורא ברוח שנכנס בבחור

ושוב אירע מעשה כיוצא בזה אז באותו הזמן בבחור אחד שנכנס בו גם כן רוח והשביעו אותו ככל הנזכר לעיל והזכיר גם הוא שמו ושם עירו ושם אשתו ובכל פעם שהיה זוכר את אשתו היה בוכה והיה אומר שאשתו נשארה עגונה אחריו בעבור שהוא טבע בים והחכמים אינם יכולים להתירה להנשא והיא מזנה והיה מבקש מהחכמים העומדים שם שיתירוה ונתן סימנים הרבי' לדבריו ואמרו לו שהיא עם כל זה אסורה ונשא ונתן עמהם על זה מדברי רבותינו זכרונם לברכה כו' ושאלו לו מה היה עונו ואמר שבא על אשת איש בקושטינדא ונהי' בו מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה דין ד' מיתות לא בטלו כו' אמר ליה ומה שם האשה ההיא ולא היה רוצה לגלותה שכבר מתה גם היא ואין תועלת במה שיגלנה.

בין כך ובין כך קם על רגליו ואמר ליה למה קמת אמר ליה בעבור שחכם פלוני בא עתה וכן היה כי תיכף אחר זה בא כאשר אמר.

אחר זה נכנסו כת של בחורים אצלו, אמר למה באים אלו לכאן לראות אותי הלא אלה עשו כמעשי ויהיו כמוני אז נבהלו אותם הבחורים אמר לעומדים שם ומה אתם תמהים וכי זה שהוא מלובש בבגד לבן לא בא בקושטנדיני'א על אשת איש וזה שאצלו לא עשה כך וכך, אז נבהלו יותר והיו מסתכלים זה בזה, התחיל זה המלובש בבגד לבן לבכות בכיה רבה ואמר אמת הוא אומר וכן כלם הודו והתודו על מעלליהם, אז שאל אותו אחד מהחכמים שהיו שם ואמר ליה מנין אתה יודע מה חטאו אלה, התחיל לשחק ואמר ליה וכי

אין הפסוק אומר וביד כל אדם יחתום, אמר ליה והלא ידיהם הם תחת כנפיהם מנין אתה רואה מה בידיהם חזר לשחק פעם שניה ואמר וכי אני איני רואה אפילו בחדרי חדרים, אמר לו אחד מהחכמים העומדים שם תאמר לי מה מעשי, אמר לו על אדונינו אין לנו רשות לדבר דבר, ושאלו לאותו הבחור שהיה הרוח בתוכו למה ידבר זה הרוח עם פיך ושפתיך כאלו אתה המדבר ידבר הוא בעצמו וחזר לשחק הרוח ואמר וכי לא אמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת בבא קמא דף פלוני שלוחו של אדם כמותו וכולהו ואז שאלו לו שיאמר להם באיזה אופן נכנס בתוך זה הבחור והשיב שהוא טבע בים במקום פלוני והדגים אכלו את בשרו, ורוחו היה משוטט בארץ מחביא ומסתיר את עצמו מעין כל בריה שכלם היו מצערים אותו בכל מיני צער עד שנכנס בפרה אחת ואז נשתגעה הפרה וכראות בעל הפרה את מעשיה מכרה ליהודי אחד והיהודי שחטה וכששחטה היה שם הבחור ההוא ויצא מהפרה ונכנס בתוכו.

וכן העידו רבים שכך היה המעשה ושתיכף אחר שחיתת הפרה הרגיש הבחור ברוח שהיה מצערו ובתוך שמונה ימים נפטר זה הבחור, על כן הירא את דבר השם ישוב ונחם על חטאתיו אשר עשה ויחנן לקונו אולי ישמע השם ושב ורפא לו, עד כאן.

אשר על כן על כל דברי האגרת הזאת תאמן באמיתות הנחתנו מעניין השארות הנפש ותשכיל ותדע איך משפטי השם צדקו יחדו, ואיך הנשמות נכנסות אחר מיתתם לרוע מעלליהם בגופי האנשים האומללים ובא זה ואיבד את זה, ואופן ההשבעות שעושים להוציא אותם גם בין כתבי שבח יקר וגדולת האר"י הנדפסים אצל ספר מצרף לחכמה מהחכם הכולל יש"ר מקנדיאה יבנה ציון ועריה תראה מעשה אחד שהיה בימי רבי יצחק אשכנזי לוריא זכור אזכרנו עוד בדברי

על עניין הגלגול בע"ה, די לנו עתה לכוונתנו מה שהוכחנו מעניין הכנסות הרוחות בגופי החיים, השם ברחמיו יצילנו מפגעים רעים אמן.

מעשה נורא שאירע בצפת

הא לך מה שכתב הרב החכם הנזכר לעיל במאמר רביעי פרק עשרים, וזה לשונו שם, ולמען תחזק נפשך קורא ידיד בכל אשר אמרתי הנני אציע לפניך המעשה הגדול והנורא שאירע בעיר צפ"ת תבנה ותכונן במהרה בימינו, נדפס בין כתבי שבח יקר וגדולת האר"י, שם תראה בבירור איך נפשות הרשעים גמורים נעים ונדנים ונדונים בחלאים רעים ונאמנים, ואיך פעמים למצוא מרגוע לנפשם נכנסים בגופי הבהמות ואחר כך בגופי בני אדם ולבסוף נדונים בגיהנם בשאר דינים רעים וקשים בכל אשר אמרנו, וזה נוסחה.

מעשה באשה אחת אלמנה שנכנס בה רוח אחד וציער אותה צער גדול ורב עד למאד ונכנסו בני אדם אצלה ודברו עמה והוא השיב לכל אחד ואי על מה ששאל לו ובין כך נכנס חכם אחד אצלו והיה שמו כבוד מורינו הרב רבי יוסף ארזין זכרונו לברכה תלמידו של האר"י זכרונו לברכה. אמר לו הרוח ברוך הבא אדוני מורי ורבי אינו זוכר אדוני שהייתי תלמידו זמן רב במצרים ושמי פלוני ושם אבא פלוני מיושבי מצרים, ובראות קרובי האשה את צער וכאב האשה גדול עד למאוד הלכו אצל החכם כבוד מורינו הרב רבי יצחק לוריא נשמתו עזן וחלו פניו שיוציא זה הרוח מן האשה, ולהיות שלא היה לו באותו פעם פנאי שלח לתלמידו כבוד מורינו הרב רבי חיים זכרונו לברכה לחיי העולם הבא ומסר לו כוונה בשמות וצוה לו שיגזור עליו נידויים וחרמים ויוציאנו בעל כרחך, וכיון שנכנס מורינו הרב רבי חיים נשמתו עזן מיד הפכה פניה לכותל אמר לו מורינו הרב רבי חיים זכרונו לברכה רשע למה הפכת פניך ממני.

השיב לו הרוח ואמר איני יכול להסתכל בפניך שהרשעים אינם יכולים להסתכל בפני השכינה, מיד גזר עליו מורינו הרב רבי חיים שיהפוך פניו מיד עשה כן ותיכף שאל אותו מורינו הרב רבי חיים ואמר לו מה חטאת עד שהענישוך עונש גדול וחמור כזה, והשיב לו ואמר חטאתי באשת איש והעמדתי ממזרים, והנה זה לי כ"ה שנים שאני הולך נע ונד בארץ ואין לי מנוחה כי שלשה מלאכי חבלה הם הולכין עמי אל כל המקומות אשר אני הולך ומענישין אותי ומכין אותי ומכריזין לפני ככה יעשה לאיש הרבה ממזרים בישראל ואלו הגי' מלאכים הם רמוזין בפסוק הפקד עליו רשע ושטן יעמוד על ימינו וגומר, ואמר הרוח למורינו הרב רבי חיים אינך רואה אדוני איך עומד אחד על ימיני ואחד על שמאלי ומכריזין, והגי' עומד ומכה אותי מכת מות, אמר ליה מורינו הרב רבי חיים והלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש.

השיב לו ואמר אינך יודע הבנת זה המאמר מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש, פירושו הוא לאחר שסבלו כל עונשם חוץ לגיהנם אזי מכניסין אותם בגיהנם ושם עומדין י"ב חודש ומלבנין ומכבסין אותם כדי להוציא מהם כל כתמי הנשמה כדי שיהיו מזומנים ומוכנים ליכנס לגן עדן, והוא משל להרופא מומחה שנותן בתחלה סממנים קשים וחריפים על גבי המכה האוכלין בשר החי ואחר כך כשאכלו בשר החי שבמכה הוא נותן על המכה משיחות ואיספלויות הטובות המקררים והמגדלים הבשר כבראשונה, כך הוא עניין הגיהנם כי צער של הגיהנם אינו חלק אחד מששים חלקים שסובלת הנפש החוטאת קודם כניסתה לגיהנם, ושאל אותו מורינו הרב רבי חיים איך היה מיתתך, והשיב לו ואמר מיתתי הייתה בחנק שאף על פי שארבע מיתות בית דין בטלו, דין ארבע מיתות לא בטלו, ואני

כאשר יצאתי מאלכסנדריא של מצרים בספינה ללכת לעיר ראשיט פגעה ספינתי במקום שנכנס הנילוס בים ושם נטבעה הספינה ונטבעתי בתוכו.

אמר ליה מוריננו הרב רבי חיים ולמה לא אמרת הוויודוי והתודית על עוונך בשעת יציאת נפשך מגופך שמא היה מועיל לך, השיב לו הרוח ווי לי לא היה לי זמן להתודות כי תיכף חנקו אותי המים בגרוני, גם כי תיכף בטביעותי בים נטרפה דעתי, ושאל אותו הרב מה נעשה בך אחר יציאת נפשך מגופך השיב לו הרוח ואמר תדע כי נודע הדבר בראשיט בטביעת הספינה ותיכף יצאו היהודים מראשיט על שפת הים והוציאו את כל היהודים שנטבעו בספינתי וקברו אותנו, תיכף ומיד כשהלכו היהודים מבית החיים בא מלאך אחד אחז בי ושבת של אש בידו והכה בשבת על הקבר ומיד נבקע הקבר מן ההכאה הגדולה אשר הייתה כל כך גדולה וחזקה עד למאד, מיד אמר לי המלאך רשע רשע קום בדיון, מיד לקח אותי ושמני בכף הקלע וקלע אותי בפעם אחת מן עיר ראשיט עד לפני הפתח של הגיהנם שבמדבר ואני בנפילתי שמה לפני נפתח של הגיהנם יצאו מן הגיהנם אלף אלפים נפשות של רשעים הנידונים בגיהנם וכולם צעקו כנגדי וקללו אותי ואמרו לי צא צא איש הדמים, צא מכאן רשע עוכר ישראל אין אתה כדאי עדיין ליכנס פה ועדיין אין לך רשות ליכנס לגיהנם אזי הלכתי מהר להר ומגבעה לגבעה ואלו הגי' מלאכי חבלה הולכין עמי תמיד ומכריזין לפני ומכין אותי תמיד ובכל עת ורגע פוגעים בנו מלאכי חבלה אחרים, גם רוחות רעות, ובשמעם הכרוז אשר מכריזין לפני גם הם מוסיפין להכות כי זה מושך אותי אצלו מכאן וזה מושך אותי אצלו מכאן עד שמתפקקין כל חליות נשמת.

וכן הלכתי נע ונד בארץ עד שבאתי להארמאז והיא עיר גדולה קרובה לארץ הודו מן בבל והלאה, והייתה כוונתי

ליכנס באיזה גוף של יהודי כדי להנצל מאלו המכות והצרות, וכיון שראיתי אותם היהודים שהם רשעים רעים וחטאים להשם מאד בוועלי גויות ונדות ושאר עבירות ולא יכולתי ליכנס בשום אחד מהם מרוב רוחות הטומאות ששוכנים בתוכם ובסביבותיהם, ואם הייתי נכנס בתוך אחד מהם הייתי מוסיף טומאה על טומאתי ונזק על נזקי, בכך חזרתי והלכתי מהר לגבעה ומגבעה להר שנים רבות עד שבאתי למדבר יהודה ושם מצאתי אילה אחת מעוברת ומרוב צערי נכנסתי בה וזה היה אחר שבע שנים שעברתי צרות רבות ורעות, וכאשר נכנסתי בגוף האילה היה לי צער גדול עד למאוד לפי שנפש האדם ונפש הבהמה אינם שוים זה לזה שזו הולכת זקופה וזו הולכת רבוצה וגם הנפש של הבהמה היא מליאה זוהמא ומאוסה וריחה רע לפני נפש האדם, גם מאכלה אינו מאכל אדם, ועוד שהיה לי צער גדול מהעובר שבמעיה וכן האילה היה לה צער גדול עד למאוד מחמת ששלשה נפשות אינם יכולין לעמוד יחד ורצתה בהרים ובסלעים מרוב צערה עד שנבקע כריסה ומתה.

אזי יצאתי משם ובאתי לעיר שכם שבארץ ישראל ונכנסתי בגוף כהן אחד יהודי ותיכף אותו הכהן שלח אחרי הקדשים והגלחים של הישמעאלים ולרוב הלחשים של כוחות הטומאה והקמיעות אשר תלוי בצוארו לא יכולתי לעמוד ולסבלם ויצאתי משם, תיכף ומיד אמר לו הרב וכי כלום יש ממשות בכוחות הטומאה להרע או להטיב מאליהן אמר לו לא אלא בשביל שהגלחים הכניסו בהשבעתם כל כך רוחות הטומאה בגוף אותו היהודי הכהן עד שראיתי שאם אוסיף לעמוד שם יתדבקו בי כל אותן הרוחות לכן לא יכולתי לעמוד עמהם, ותיכף ומיד ברחתי משם ובאתי לצפי"ת תבנה ותכוון במהרה בימינו ונכנסתי בגוף האשה הזאת וזה לי היום כ"ה שנים שאני הולך בזה הצער.

אמר לו הרב עד מתי יהיה לך הצער הזה וכי אין לך תקומה, השיב לו הרוח ואמר עד שימותו הממזרים אשר הולדתי כי כל זמן אשר הם חיים וקיימים אין לי תקנה, וכל העם אשר היו שם עם רב עד מאד בכו כלם הרבה בכי כי נפל פחד אימת וחרדת הדין עליהם ונעשה התעוררות גדול בכל המדינה מאותו המעשה, אמר ליה הרב מי נתן לך רשות שתכנס בגוף האשה הזאת השיב הרוח ואמר לנתי לילה אחת בביתה ובאשמורת הבוקר קמה זאת האשה ממטתה ורצתה להוציא אש מן האבן ומן הברזל והסמרטוט השרוף לא קבל הנצוצות והפצירה האשה עד מאד ולא עלתה בידה ונתכעסה והשליכה הברזל והאבן מידה לארץ בכעס ואמרה תהא לשטן, ומאותה מלה של השטן היה לי רשות ליכנס בה כי המלאכי חבלה נתנו לי הרשות הזה.

אמר לו הרב וכי בשביל זה העון נתנו לך רשות ליכנס בגופה, השיב הרוח ואמר: זאת האשה אין תוכה כברה כי היא אינה מאמנת כלל ביציאת מצרים ובליל פסח שכל ישראל הם שמחים ואומרים הלל ומספרים ביציאת מצרים והיא הכל בעיניה היתול ושחוק וחושבת בלבבה שמעולם לא היה הנס הזה, מיד אמר הרב לאשה פלונית מאמין את באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא הוציאנו ממצרים וקרע לנו את היס, השיבה היא: הן, אמר לה הרב: מאמין את כל זה באמונה שלימה ואת חוזרת בתשובה ומתחרטת על הראשונות! אמרה היא: הן והתחילה לבכות.

מיד גזר אותו הרב על אותו הרוח נידוי שיצא וגזר עליו שלא יצא דרך שום אבר כי אם דרך אצבע הקטנה שברגל שמאל כי הטעם הוא שמהאבר שהוא יוצא אותו האבר מתקלקל ומתבטל לגמרי, גם כיון הרב בשמות שמסר לו רבו, מיד נתנפח האצבע הקטן ונעשה כלפת ויצא דרך שם אחר כך בא הרוח כמה לילות בחלוני הבית ובפתח להבהיל את האשה

כו שכר משפטים - פרק י"ח ועונש

וחזרו קרובי האשה אצל החכם כמהר"י נשמתו עדן מיד חזר
ושלח את תלמידו מהור"ר חיים זכרונו לברכה הנזכר לבדוק
את המזוזה אם היא כשרה אם לאו, והלך ומצא את הפתח
בלא מזוזה כלל, מיד צוה הרב לקבוע מזוזה בפתח ועשה כן
ומשם ואילך לא חזר הרוח עוד, עד כאן המעשה.

ראה נא קורא משכיל איך הרוחות עצמם הגידו אמיתות
הענינים האלו, ואיך מסכים הכל עם השכל הישר
והסברא הנכונה אשר הגדתי.

[המעשה זו הובא גם כן בספר עמק המלך שער תיקוני תשובה,
ובסופו של הספר שבחי האר"י זכרונו לברכה עיין שם]

פְּנִינִים יְקָרִים עַל פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ

אם כסף תלוה את עמי (משפטים כב, כד)

כל "אם" שבתורה רשות, חוץ מזה...
חובה הוא ולא רשות (מכילתא).

שאל האדמו"ר הראשון מגור בעל "חידושי הרי"ם":

אין "אם" אלא לשון רשות. ובאמת אינו רשות אלא חובה. למה, איפוא, נאמר כך:
הוא מותיב והוא מפרק:

שאלמלא נאמר בלשון רשות, הייתי אומר: רק מפני שמצוה להלוות כסף ליהודי אסור ליקח ממנו ריבית, שכן אסור ליקח שכר מצוה, עכשיו שנאמר "אם" - אפילו אין הלואה זו מצוה, כגון: ביש לו, או בצריך לעצמו, אסור ליתן מעותיו בריבית...

* * *

תמה רבי משה יחיאל מאוזשראוו:

מה טעם כתוב בתורה "אם" בלשון ספק ואפשר, לשון רשות, אחרי שזוהי באמת חובה?
הוא מותיב והוא מפרק:

שינוי במסכת עבודה זרה: "אין 'אם' אלא לשון תחנונים", ומכיון שידוע כי ברא הקב"ה את עולמו באופן שיהא מורכב כמשפיע ומקבל - העשיר לעני, החכם לטיפש וכיו"ב - הרי מקרא זה יש לפרשו: "אם כסף תלוה", הקב"ה מתחנן כביכול ומבקש מישראל שיגמול חסד איש את רעהו,

כח שכר משפטים - פרק י"ח ועונש

כי האתערותא דלתתא גורמת לאתערותא דלעילא ואז אף הוא, יושב מרום, ישפיע עלינו שפע טובה וברכה.

* * *

שורש המצוה

אומר רבי אהרן הלוי מברצלונא

שרצה האלקים להיות ברואיו מלומדים ומורגלים במדת החסד והרחמים כי היא מדה משובחת, ומתוך הכשר גופם במדות הטובות יהיו ראויים לקבלת הטובה - שחלות הטוב והברכה לעולם על טוב, לא על היפך הטוב - ובהיטיב השם יתברך לטובים יושלם חפצו אשר חפץ להיטיב לעולם.

* * *

אל רבי מענדעלע מליובאוויטש, בעל "צמח צדק", באו פעם חסידים מכפר רחוק. אנשים פשוטים. שמעו מפיו שמבאר ענין שמונה מדרגות בצדקה המפורטין בשולחן-ערוך וכי המעולה שבכולן גמילות חסדים.

כשחזרו לבתיהם, החליטו ביניהם שכל אחד ילוה לחברו מעות, גמ"ח, אף שאינו זקוק לכך - הכל משום ששמעו את הרבי מפליג בשבחו של גמ"ח. מצוה לשם מצוה.

לימים באו שוב לשחר את פני הרבי. השתומם רבי מנדלי בראותו את פניהם, ולא הכירם, כי קרן עורם, ובשמעו מי המה, ומה עשו, התפלא שבעתיים כמה גדול כח המצוה של גמ"ח אפילו כשאינו צריך...

* * *

מעשה באיש אחד מן העיירה ראדין:

שהיו לו בנים ומתו כולם, רחמנא ליצלן. בא לפני ה"חפץ חיים" שיתן לו עצה וסגולה לענין זה. אמר לו: איני יודע סגולות, אך עצתי שתעשה גמ"ח קבוע בעיירה, אולי יתן ה' ובזכות מדת החסד שתתחסד עם אנשים יתחסד הקב"ה גם עמך ויתן לך בנים.

שמע האיש לעצתו. יסד גמ"ח בראדין ועסק הרבה בניהולו, ה' מטפל בעצמו להלוות הכספים לכל נצרך ולשמור המשכונות, אף פנקס מיוחד הכין וכתובים בו תקנות הגמ"ח - ובתוכן תקנה שפעם אחת בג' שנים בפרשה שקורין "אם כסף תלוה" יתאספו בני העיר ויהיו עורכים בכנופיא סעודה גדולה לחיזוק מצוה זו.

ויהי ככלות ג' השנים נולד לאיש ילד בר קיימא. ולאות שנולד בזכות המצוה, נזדמן שחל יום מילתו יום שמיני במועד שנכתב מראש בפנקס לאספת קרואי הגמ"ח, לסעודה בצוותא. ויהי האיש עוסק וטורח הרבה במצוה זו כמה שנים, ובתוך הזמן נולדו לו עוד בנים ובנות, הכל בזכות המצוה.

לימים שכח טובותיו של הקב"ה ובא לפני ה"חפץ חיים" בבקשה: היות והוא טרוד במסחרו, וקופת הגמ"ח גדלה מאד ועסקי מרובין, גם יש אנשים שפקקו ביושרו, יואיל נא ה"חפץ חיים" למנות במקומו מנהל אחר לגמ"ח.

בתחילה סירב בעל ה"חפץ חיים", אולם לאחר שהאיש חזר והפציר בו, שנה אחר שנה, נאלץ לבסוף להסכים ויצו לערוך בחירות חשאיות בין יהודי העיירה, כדי למנות מנהל חדש.

הבחירות נערכו בתחילת הלילה. ויהי ממחרת בא האיש הקודם אצל ה"חפץ חיים" וסיפר לו במר נפש, שבזה הלילה בסופו נחנק אחד מילדיו הקטנים, והוא מאמין שבחטאו מת,

ל שכר משפטים - פרק י"ח ועונש

על כן נפשו בשאלתו לחזור ולהתעסק במצוה חביבה זו של גמילות חסדים...

סיפור זה מזכירו ה"חפץ חיים" ברמיזא בספרו "שם עולם", ומסיים: הנך רואה בעליל, שבזכות החסד נולדו לו בנים, וכאשר נסתלקה מדת החסד, התחילה מדת הדין תיכף להתגבר עליו...

* * *

את העני עמך (משפטים כב, כד)

וכך מפרש הרבי ר' יחזקאל מקוזמיר את הפסוק בתהלים:

"כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו",

אוהב הקב"ה מעשי צדקה בשעה שהמקבל אינו מתבייש ומסוגל הוא להביט ישר בפניו של הנותן...

* * *

רבי מרדכי הכהן, תלמידו של רבי ישראל די-קוריאל,

דורש (בספרו "שפתי כהן") כתוב שלפנינו כמין חומר:

אליבא דאמת מוטב הי' לעולם בלא כסף, שכן אין לך פוגם ומשחית כמותו את הבריות, אבל "אם כסף", אם כבר נוצר הכסף, ומוכרחים בני אדם להשתמש בו, אז "תלוה את עמי", תנצל את מציאותו לדברים טובים...

* * *

אומר רבי אלעזר רוקח אב"ד אמסטרדם:

"אם כסף תלוה", "את העני", "עמך". פירוש: לפיכך עליך להלוות לו, משום שכספו של העני מצוי בידך. הכסף אינו אלא פקדון בידי העשיר, אשר הפקיד אצלו הקב"ה על מנת לשמור עליו ולתמוך בעניו.

שכר משפטים - פרק י"ח **ועונש** **לא**

* * *

ואנשי קודש תהיון לי (משפטים כב, ל)

כותב רמב"ן בפירושו לתורה:

אין סיבת האיסורין כלל בנאכלים, רק טהרה בנפש שתאכל דברים נקיים, שלא יולידו עובי וגסות בנפש. אמר הקב"ה לישראל: "ואנשי קודש תהיון לי", כלומר, אני חפץ שתהיו אנשי קודש למען תהיו ראויים לי לדבקה בי, שאני קדוש, לפכך לא תגעלו נפשותיכם באכילת דברים המתועבים.

* * *

טרפה לא תאכלו (משפטים כב, ל)

אומר רבי אהרן הלוי מברצלונא, בספר החינוך:

בהיות בגוף שום הפסד מאיזה ענין שיהי', תתבטל פעולת השכל כפי אותו הפסד, ולכן הרחיקתנו תורה מכל דבר שגורם הפסד לנו כדי שלא יינזק שכלנו.

ואף שיש במאכלות אסורות אשר לא נודע לנו, אף לא לחכמי הרפואה, אל תתמה עליהם, כי הרופא הנאמן שהזהירנו בהם, חכם יותר ממך ומהם.

כמה סכל ונבהל מי שחושב שאין לו בדברים נזק או תועלת אלא במה שהשיג הוא.

* * *

לב שכר משפטים - פרק י"ח ועונש

רבי אברהם ן' עזרא מציין בחיבורו אבן עזרא על התורה:

ר' משה הכהן אמר, כי הטריפה קשה מהנבילה, כי יש בטריפה כדמות סם רע שיזיק תולדות האדם, על כן לא התיר לגר אשר בשעריך או לימכר כמו בנבילה.

* * *

ושם אלהים אחרים לא תזכירו (שמות כג, יג)

כתוב ב"באר משה" שחיבר רבי משה יחיאל מאוז'רוב:

עיקר החיוב המוטל על בר ישראל, לקיים מצוות ה' אך ורק כדי למלאות רצונו יתברך, ולא לשום סיבה אחרת. וזהו שאומר: "ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו", שמרו את כל מצוותי אך ורק בגין אמירתתי, כי אם תכוונו לטעם אחר הרי זו בחינת "אלהים אחרים" - עובד את עצמו, את שכלו האנושי...

וכבר אמר החסיד בעל "חובת הלבבות": העובד את ה' לשם איזו פני עזמית, כבוד או ממון ושאר דברים, הריהו גרוע מעובד הצלמים. כי הלה עובד רק בשיתוף עם אחד, בעוד שזה עובד לאלפי-אלפים, היום בשביל סיבה זו ומחר בשביל זו...

* * *

כל אשר דיבר ה' נעשה (משפטים כד, ז)

המגיד מקאזשניץ היי אומר:

דוד המלך התפלל: "אשרי איש שישמע למצותיך", משמע, שצריך להקשיב ולשמוע מה שאומרת המצוה עצמה בשעה שמקיימין אותה בכוונה טהורה לשם שמים. והוא הענין של "נעשה ונשמע" אשר מתקיים תמיד. וזו סגולתו של עם הקודש. כשעושים מצוה ומקיימין "נעשה", זוכים בזכות זו ל"נשמע", ושומעין את קול ה' הגנוז בכל מצוה ומצוה.

בעזרת השם יתברך

פרק י"ט

• תרומה •

בפרק הזה מבואר:

כמה עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה - האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים בגיהנם - המחללי שבת נידונים בגיהנום לעולם - מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים והבעל שם טוב תיקן אותו - בגודל עונש המסור - הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושמר כל מצות ה'.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

ויקחו לי תרומה (תרומה כה, ב)

"לי" - לשמי (רש"י).

אמר רבי יצחק מאיר מגור (בעל חידושי הרי"ם):

לא נברא המשכן אלא כדי להשרות שכינתו
 יתברך בתחתונים, ואף על פי כן ציוה הקב"ה:
 "לי - לשמי", שיכוונו רק לעשות רצון ה' ולא כדי
 לזכות במדרגה העילאית של השראת השכינה.

אף כל מצוה אחרת שאדם מישראל עושה,
 אפילו מתן שכרה הרוחני בצידה, לא יתכוון
 להשגה הרוחנית שצפוי לו כי אם לגרום נחת רוח
 ליוצרו!

תוכן הענינים

של פרק י"ט

- א. מבואר בו כמה עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב
 בתשובה.....ה
- ב. האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים בניהנם.....ז
- ג. המחללי שבת נידונים בניהנם לעולם.....ט
- ד. סיפור נורא - מספר שבחי בעל שם טוב.....טו
- ה. מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים
 והבעל שם טוב תיקן אותו.....טז
- ו. בגודל עונש המסור.....יז
- ז. הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נוכח ולא
 מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושומר כל
 מצות ה'.....יז
- ח. מיר ברענגען אראפ עטליכע מראה מקומות וועגען דעם
 שרעקליכען עון המר והנמהר פון מסירה, וואס איז ליידער
 לעצטענס אזוי פארשפרייט געווארען.....יח

פרק י"ט

**יבואר בו כמה עיני גלגלים שיכול להתגלגל אם לא ישוב
בתשובה**

יתחרד המשכיל ויתפחד המבין בנשאו עיניו בעוד נשמתו בו לרום השמים, ובראותו ימה וקדמה נגבה וצפונה, בשיעור הרחקתם, שיעור חמש מאות שנה מן ד' קצותיו^א - מקומות אשר עתידה לחזור ולשוב מכאן ולכאן הנפש החוטאת כעוף הפורח, ולטרוח לעלות לרום שמים ואינה יכולה, בדרכם אותה מלמעלה להכביד כנפיה להפילה ארצה.

ואם היא נפש שכבדו עונותיה עליה, דוחפים אותה בכף הקלע, כזורק אבן לארבע פינות העולם, ומתהומא דארעא עד רום רקיע, ולהניחה ליפול באין סומך ואין תומך. הולכת, נעה ונדה בתוך החושך וממשמשת באפלה "צלמות ולא סדרים"^ב.

לא זו בלבד יראה המשכיל, כי אם יוסיף לראות בחיים חיתו בבהמות יער וחית השדה, גם בעוף השמים טהורים גם טמאים ובכל השרץ השורץ על הארץ - גופות אשר עתידה נפשו להתגלגל בתוכם אם יחטא ואשם ותמות בחטא. וידמה בחייו במחשבתו וברעיונו כאילו עתה הוא מגולגל בתוכם. ומה צער ודאגה יכול להגיע לו בהתהפך מצורת אדם לצורת הולך על ארבע או לדמות שקץ מרבה רגלים, המתגלגל עצמו בטיט ורפש ובכל צואה יתגלע. וירתע ויזדעזע וישוב לאחוריו.

גם ישא עינו אל ההרים וגבעות ואבני השדה ולאבן מקיר ויחשוב, אם ישקעו נפשו בהן על חטאתיה ויהיה לאבן,

(א) עיין חגיגה יג, א.

(ב) איוב י, כב.

ותסמר שערת בשרו בחשבו בצער הגדול הזה המגיע לנפשו. **גם** יסתכל בימים ונהרות בארות ומעינות, אם יתגלגל נפשו בהם להיותה נחנקת תמיד ולהיותה שטופה בקלחות ובשקתות המים בלי מנוח ומרגוע רגע. ויחרדו אבריך גם תאחז בשרך פלצות בראותך שוחה עמוקה וביב ורפש וטיט, בחושבך אם יטביעו נפשך שם אם יחייבוה חטאתיה - כמה מהקלון והבזיון והחרפה מגיע לה וכמה ירגיש מהצער. גם בראותך אנשים מוכים בשבט ברזל ובמכות משונות, גם אם תהיה נפשך בצער זה התוכל לסבול! ובחשבך כל זה בחייך יתפררו כל עצמותיך ותחזור לאחריך ולא תחטא, כי כל אלו מאורעות המגיעות לנפש החוטאת במותה בחטאה בלי תשובה.

ואתה בן אדם, למה לא תחוס עיניך על נפשך הרכה והענוגה, אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ, כי בת מלך היא לתתה בידך לגדופים לעשות בה נקמות? כי מה תענה לאביה שבשמים כשיבקשנה ממך? עוד מי לך פה להשיב ומצח להרים ראש! וקודם לבוא זה למה לא תחשוב כי אין אתה והכל אתה. אין אתה - אם תמות בחטאות ואשמות. והכל אתה - אם תמות בתשובה בנפש טהורה ומנקה מכל מום, זכה וברה. וכיון שהיכולת בידך, בן אדם, להציל מצרות נפשך - למה תתרשל ליכנס בהיכל מלך ולהתעדן עצמך בגן אלהים ולהיות מושל במלאכים אשר הם ישרתונך, בהמליכך יוצרך להיות מלך בש"י עולמות שנאמר¹ "להנחיל אוהבי יש"י ובש"י עוד עולמות במתנה, שנאמר² "שם עולם אתן לך". ולאיש אשר אלה לו לא ינום ולא יישן כי אם לרוץ בכל כוחו ולעשות

(ג) משלי ח, כא.

(ד) ישעיה נז, ה.

(ה) כדאיתא באותיות דרבי עקיבא אות י.

לו אבר כיונה לעוף ולשכון אל המנוחה ואל הנחלה, ולא להתאוות בישיבה דירה חשוכה ומסיבה טמאה רבת המהומה היא ישיבת העולם הזה בלי תשובה.

למה בן אדם לא יעלה על רוחך, שכל המאבד עצמו לדעת כי אין מקום לחוס ולרחם עליו, ואתה מאבד עצמו לדעת, כי אין מקום לחוס ולרחם עליו ואתה עצמך בידך ביודעך דרך אשר בו תוכל לברוח להציל ממות נפשך ומכל מאורע רע אשר תוכל להגיע לה, ואתה מתרשל, ואם תאמר? הדרך הקשה! לא כן, כי אם דרך מישור שלא יתנגפו בו רגליך בלכתך בתוכו, דרך ישכון אור בלי פוקה ומכשול. דרך שאין בו שטן ופגע רע. דרך אשר הנכנס בתוכו מוצא עצמו באבר כנשרים לעוף ולשכון במקום אשר אין מלאך ושרף יכול להגיע שם, תחת כסא אדון נשמות, ה' צבאות שמו. הוא דרך תשובה שנברא ליסוד עולם 'דרך סגולה להפך לאדם בריה חדשה אף לזקן ושבע ימים יהפכו כנולד', דרך תמן שובע, תמן ריוח הרבה ברגע אחד, דהשב - העונות נעשים זכיות", עד כאן לשון ספר שבט מוסר.

האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים בגיהנם

והנה יש רשעים שנידונין בגיהנם לדורי דורות, כמובא לעיל, וכמובא בגמרא^ז, וזה לשונו: המינין והמסורות^ח, והאפיקורסים שכפרו בתורה, ושכפרו בתחיית המתים, ושפירשו מדרכי צבור, ושנתנו חיתיתם בארץ חיים [ומובא

(ז) ז"ח רות פה, א', ועיין פסחים נד, א.

(ח) עיין ירושלמי חגיגה ב' א', זוהר נשא קכג, א.

(ט) עיין יומא פו, א'.

(י) ראש השנה דף י"ז עמוד א'.

(י) ובכלל זה אלו שמסרו חבריהם למשפט קודם שקבלו על הרשאה ורשות מבית דין כשר.

(שם) בגמרא, אמר רב חסדא זה פרנס המטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים], ושחטאו והחטיאו את הרבים, כגון ירבעם בן נבט וחביריו, יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות"⁸, שנאמר⁹ ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו', גיהנםם כלה והן אינן כלין שנאמר¹⁰ וצורם לבלות שאול מזבול לו, ע"כ.

ואינו ראה אפילו רואין אחד מלובש בבגדי רבנות וזקן ונשוא פנים ופניו צוהלות מגובה ושובע, ובפנימית יכול להיות מלא רשע ומראשי בעלי גיהנםם, כמובא בגמרא (שם) א"ר יצחק בר אבין, ופניהם דומין לשולי קדירה, ואמר רבא, ואינהו משפירי שפירי בני מחוזא ומקריין בני גיהנםם"¹¹, ע"כ.

וגם הלוקחין רבית לא יזכו לקום בתחיית המתים, כמובא בפרקי דרבי אליעזר¹² במתים שהחיה יחזקאל בבקעת דורא שלא חיה אותו שהלוה בריבית, ומובא גם בבא מציעא¹³ בשם התרגום ירושלמי, ובסוטה¹⁴ כתבו, וזה לשונו, **ומלוי בריבית מצינו באגדה שאינן חיים לעולם הבא**, עד כאן לשונו.

(יא) ודוקא כשלא עשו תשובה, כמובא בתוספות (שם דיבור המתחיל קרקפתא), וזה לשונו: דשמעתין בשלא עשה תשובה, אבל עשה תשובה אמרינן ביומא (דף פ"ו ע"א, עיין לעיל מבעל שבת מוסר באריכות), דתשובה תולה ומיתה ממרקת, עכ"ל.
(יב) עיין לעיל.

(יג) ישעיה ס"ו, כ"ד.

(יד) תהלים מט, טו.

(יד) פרש"י כאן: בני מחוזא, מענגים ושמנים היו. ומיקרי בני גיהנםם, כך יקראו להם, ובחידושי אגדות מהרש"א כאן: דאינהו משפירי שפירי כו, עיין שם באריכות.

וגם הפוגמי ברית במזיד, אם לא שבו בתשובה גדולה לפני בוראם, נידונין בצואה רותחת לדרי דרין.

המחללי שבת נידונים בגיהנום לעולם

המחללי שבת^ט נידונין לעולם בגיהנם. וכל הרשעים כשנידונין שם, יש להם מנוחה שלשה פעמים ביום, בכל פעם שעה ומחצה, בזכות אמירת יהא שמיא רבא שישראל עונין, וגם בשבת קודש יש להם מנוחה. **לבד הפוגמי ברית במזיד, ומחללי שבתות, שאין להם מנוחה גם בשבת.**

כמובא בזוהר הקדוש (פרשת תרומה דף ק"ט ע"ב ואילך), וזה לשונו, אמר רבי יהודה^י, דינא דעונשי דגיהנם הא אוליפנא דאיהו למידן תמן לחייביא, על מה אתדנו בנורא דגיהנם, אלא גיהנם איהו נור דליק יממי ולילי, כגוונא דחייביא מתחממן בנורא דיצר הרע למעבר על פתגמי דאורייתא, בכל חמומא וחמומא דאינון מתחממן ביצר הרע, הכי אתוקד נורא דגיהנם.

זמנא חדא^ז לא אשתכח יצר הרע בעלמא, דאעילו ליה גו

(ט) פרק ל"ג.

(ז) בתוספות דף ע' עמוד ב' דיבור המתחיל תשיך..

(יז) בתוספות דף ה' ע"א ד"ה כל אדם.

(יח) שקולה "שבת" ככל התורה כולה, והשומר שבת כאילו שומר כל התורה (וזהר הקדוש חלק ב' מז, קנא).

(יט) [פירוש הסולם - מאמר דינא דגיהנם:] **אמר ר' יהודה וכו'.** אמר רבי יהודה, דין עונשי הגיהנם, הרי למדנו שהוא לדון שם את הרשעים. ושואל, למה הם נדונים בדינו של גיהנם. ומשיב, אלא הגיהנם הוא אש דולק ימים ולילות כעין הרשעים המתחממים באש יצר הרע לעבור על דברי תורה, בכל חימום וחימום שהם מתחממים ביצר הרע, כך שורף בהם האש של הגיהנם.

חום הגיהנם בא מחום היצר הרע

גושפנקא דפרזלא בנוקבא דתהומא רבא, וכל ההוא זמנא כבה נורא דגיהנם ולא אתוקד כלל, אהדר יצר הרע לאתריה, שארו חייבי עלמא לאתחממא ביה, שארי נורא דגיהנם לאטוקדא, דהא גיהנם לא אתוקד אלא בחמימו דתוקפא דיצר הרע דחייביא, ובההוא חמימו נורא דגיהנם אתוקד יממי ולילי ולא שכיך.

שבעה פתחין³² אינון לגיהנם, ושבעה מדורין אינון תמן, שבעה זיני חייבין אינון, רע, בליעל, חוטא, רשע, משחית, לץ, יהיר, וכלהו לקבליהו אית מדורין לגיהנם, כל חד וחד כדקא חזי ליה, וכפום ההוא דרגא דחטא ביה ההוא חייבא, הכי יהבין ליה מדורא בגיהנם.

ובכל מדורא³³ ומדורא אית מלאך ממנא על ההוא אתר תחות ידא דדומה, וכמה אלף ורבוא עמיה דדיינין לון לחייביא, כל חד וחד כמה דאתחזי ליה בההוא מדורא דאיהו תמן, (סי"א אשא דגיהנם דלעילא מטי להאי גיהנם דלתתא)

(כ) **זמנא חדא לא וכו'.** פעם אחת לא נמצא היצר הרע בעולם, שהכניסו אותו תוך טבעת של ברזל (ע"י יומא דף ס"ט ע"ב) בנקב של תהום הגדול. וכל עת ההוא כבה האש של הגיהנם ולא שרף כלל. חזר היצר הרע למקומו, ורשעי עולם התחילו להתחמם בו, התחיל בווער גם האש של הגיהנם. כי הגיהנם אינו שורף אלא בתוקף החום של יצר הרע של הרשעים, ובחום ההוא, האש של הגיהנם שורף ימים ולילות ואינו שוקט.

(כא) **שבעה פתחים אינון וכו'.** ז' פתחים הם בגיהנם. וז' מדורים יש שם. ז' מיני רשעים הם, רע, בליעל, חוטא, רשע, משחית, לץ, יהיר. וכולם יש כנגדם מדורים בגיהנם, כל אחד ואחד כראוי לו, וכפי אותה מדרגה שחטא בה הרשע, כך נותנים לו מדור בגיהנם.

(כב) **ובכל מדורא ומדורא וכו'.** ובכל מדור ומדור, יש מלאך ממונה על מקום ההוא, תחת ידו של דומה. וכמה אלף ורבוא מלאכים עמו הדנים את הרשעים, לכל אחד ואחד כפי שראוי לו באותו מדור שהוא שם.

אשא²² דגיהנם לתתא מטי מגו אשא דגיהנם דלעילא ומטי להאי גיהנם דלתתא), ואתוקד בהווא אתערו דחמימו דחייביא דקא מחממי גרמייהו גו יצר הרע, וכל אינון מדורין דליקין תמן.

אתר אית²³ בגיהנם ודרגין תמן דאקרון צואה רותחת, ותמן איהו זוהמא דנשמתין אינון דמתלכלכן מכל זוהמא דהאי עלמא, ומתלבנן וסלקין, ואשתארת ההוא זוהמא תמן, ואינון דרגין בישין דאתקרון צואה רותחת אתמנן על ההוא זוהמא, ונורא דגיהנם שלטא בהווא זוהמא דאשתארת, ואית²⁴ חייבין אינון דמתלכלכן בחובייהו תדיר ולא אתלבנן מנייהו ומיתנו בלא תשובה יחטאו והחטיאו אחרין, והוו קשי קדל תדיר ולא אתברו קמי מאריהון בהאי עלמא, אלין אתדנו תמן בהווא זוהמא ובהיאי צואה רותחת דלא נפקין מתמן

כג) אשא דגיהנם לתתא וכו'. האש של גיהנם שלמטה, באה מאש של הגיהנם של מעלה, דהיינו מנהר די נור, ובאה לגיהנם של מטה ושורף, באותו התעוררות החום של הרשעים, שמחממים עצמם ביצר הרע. וכל אלו המדורים שורפים שמה.

כד) אתר אית בגיהנם וכו'. מקום יש בגיהנם אשר המדרגות שמה נקראות צואה רותחת. ושם הוא הזוהמא של הנשמות המטנפות מכל זוהמא של עולם הזה, ומתלבנות ועולות, ונשאר הזוהמא שם, וכל מדרגות רעות שנקראות צואה רותחת ממונות על זוהמא ההוא. ואש של גיהנם שולטת בזוהמא ההוא הנשאר.

הרשעים שהחטיאו את הרבים אינם יוצאים מהגיהנם לעולם

כה) ואית חייבין אינון וכו'. ויש רשעים שמתנפין בעונותיהם תמיד ואינם מתלבנים מהם, ומתו בלא תשובה, וחטאו והחטיאו אחרים, והיו קשי עורף תמיד, ולא נשברו לפני אדונם בעולם הזה. אלו נדונים שם בזוהמא ההוא ובצואה ההיא הרותחת ואינם יוצאים משם לעולם. אלו שמשחיתים דרכם על הארץ, ואינם חסים על כבוד אדונם בעולם הזה, כל אלו נדונים שם לדורי דורות ואינם יוצאים משם.

יב שֵׁכַר תְּרוּמָה - פֶּרֶק י"ט וְעוֹנֵשׁ

לעלמין, אינון דמחבלין ארחייהו (פירוש ששופכים זרעם לבטלה) על ארעא, ולא חששו ליקרא דמאריהון בהאי עלמא, כל אינון אתדנו תמן לדרי דרין ולא נפקי מתמן. בשבת¹² ובירחי ובזמני ובחגי בההוא אתר נורא אשתכך ולא אתדנו, אבל לא נפקי מתמן כשאר חייבין דאית להו נייחא.

כל אינון דמחללי שבתות וזמני, ולא חיישי ליקרא דמאריהון כלל בגין למנטר לון אלא מחללי בפרהסיא, כמה דאינון לא נטרי שבתי וזמני בהאי עלמא, הכי נמי לא נטרין ליה בההוא עלמא ולית לון נייחא. אמר ר' יוסי¹³ לא תימא הכי, אלא נטרי שבתי וזמני תמן בגיהנם בעל כרחייהו. אמר רבי יהודה אלין אינון עכו"ם דלא אתפקדו, דלא נטרי שבת בהאי עלמא, נטרי ליה תמן בעל כרחייהו.

בכל מעלי¹⁴ שבתא, כד יומא אתקדש כרוזין אזלין בכל אינון מדורין דגיהנם, סליקו דיני דחייביא דהא מלכא קדישא

כו) בשבתי ובירחי ובזמני וכו'. בשבתות וראשי חדשים ובזמנים ובחגים, נשקט האש באותו המקום ואינם נדונים. אבל אינם יוצאים משם כשאר הרשעים שיש להם מנוחה. כל אלו המחללים שבתות וזמנים, ואינם חסים על כבוד אדונם כלל, שישמרו אותם, אלא מחללים בפרהסיא בגלוי, כמו שהם אינם שומרים שבתות וזמנים בעולם הזה, כן אין שומרים אותם בעולם ההוא ואין להם מנוחה.

רשעים המחללים שבתות אין להם מנוחה שם

כז) אמר ר' יוסי וכו'. אר"י לא תאמר כן. אלא שומרים שבתות וזמנים שם בגיהנם, באונס. נגד רצונם. אמר ר' יהודה אלו הם עכו"ם, שלא נצטוו, ואינם שומרים שבת בעולם הזה, שומרים אותו שם באונס. אבל רשעים המחללים שבתות אין להם מנוחה שם.

אלו שאינם שומרים שבת, לעולם אין אש של הגיהנם מסתלק מהם. כי מי שאינו שומר שבת הוא כאלו עובר על התורה כולה
כח) בכל מעלי שבתא וכו'. בכל כניסת השבת כשהיום מתקדש, הולכים כרוזים בכל אלו המדורים של הגיהנם: הסתלקו

אתיא ויומא אתקדש ואיהו אגין על כולא, ומיד דינין אסתלקו, וחייביא אית לון נייחא, (וכל אינון מחללי שבתות וזמני בפרהסיא דינין סלקין מנייהו) (נייא ואפילו עכו"ם דלא אתפקדו למיטר שבתי וזמני, תמן נטרין בעל כרחייהו), אבל נורא דגיהנם לא אשתכך מעלייהו, דלא נטרי שבת לעלמין, וכל חייבי גיהנם שאלי עלייהו, מאי שנא אלין דלית לון נייחא מכל חייבין דהכא, אינון מאריהון דדינא תייבין לון, אלין אינון חייבין דכפרו ביה בקב"ה, ועברו על אורייתא כלא, בגין דלא נטרו שבת תמן, בגין כך לית להו נייחא לעלמין.

ואינון חייבין^כ כלהון נפקין מדוכתייהו ואתייחב לון רשו למהך למחמי בהו, ומלאך חד די שמיה סנטריא"ל אזיל ואפיק להו גופא דלהון, ועייל ליה לגיהנם לעיניהון דחייביא, וחמן ליה דסלקא תולעין, ונשמתא לית לה נייחא, בנורא דגיהנם, וכל אינון חייביא דתמן סחרין להו גופא,

הדינים של הרשעים, כי המלך הקדוש בא והיום נתקדש, והיום מגין על הכל. ומיד הדינים מסתלקים ויש מנוחה לרשעים. אבל מאלו שאינם שומרים שבת לעולם אין אש של הגיהנם מסתלק מהם. וכל הרשעים שבגיהנם שואלים עליהם, למה נשתנו אלו מכל הרשעים שבכאן, שאין להם מנוחה. ובעלי הדין משיבים להם, אלו הם הרשעים שכפרו בהקב"ה, ועברו על התורה כולה, משום שלא שמרו שבת שם, בעוה"ז, ומי שאינו שומר שבת הוא כאלו עובר על התורה כולה, משום זה אין להם מנוחה לעולם.

(כט) **ואינון חייבין כלהון וכו'.** ואלו הרשעים, כולם יוצאים ממקומם, וניתנה להם רשות ללכת לראות אותם. ומלאך אחד ששמו סנטריאל, הולך ומוציא גוף ההוא שלהם, ומביאו לגיהנם לעיני הרשעים, ורואים אותו שמעלה תולעים, והנשמה שלהם שאין לה מנוחה באש של הגיהנם.

(ל) **וכל אינון חייביא וכו'.** וכל אלו הרשעים אשר שם מסבבים הגוף ההוא, ומכריזים עליו, זה הוא פלוני הרשע, שלא חס על כבוד אדונו, כפר בהקב"ה, וכפר בכל התורה כולה. אוי לו, טוב לו

ומכריזי עליה, דא איהו פלניא חייבא דלא חייש ליקרא דמאריה, כפר ביה בקודשא בה וכפר בכל אורייתא כולא, ווי ליה, טב ליה דלא יתברי ולא ייתי לדינא דא ולכסופא דא, הדא הוא דכתיב (ישעי' סו, כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר, כי תולעתם לא תמות מן גופא, ואשם לא תכבה מן נשמתא, והיו דראון לכל בשר, והיו די ראון עד דכל דגיהנם דתמן יימרון די ראייה דא.

רבי יוסי^ל אמר, ודאי הכי הוא, בגין דשבת איהו לקבל אורייתא כלא, ואורייתא איהי אש, בגין דעברו על אש דאורייתא, הא אש דגיהנם דליק דלא שכיך מעלויהו לעלמין, עכ"ל.

לכן אחי אהובי, בעוד חיות בנפשך תשוב, וזכור תזכור מה שיצטרך לעבור עליך, ותדע כי שם בעולם העליון הקדוש ברוך הוא אינו מוותר כלום.

שלא הי' נברא, ולא יבוא לדין הוזה ולבזיון הזה. זה שאמר, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר. כי תולעתם לא תמות. היינו מן הגוף. ואשם לא תכבה. היינו מן הנשמה והיו די ראון. שפירושו שכל הרשעים שבגיהנם אשר שם יאמרו, די ראייה זו. כי לא יוכלו לסבול.

(לא) ר' יוסי אמר וכו'. רי"א, ודאי כך הוא, כי שבת הוא כנגד כל התורה כולה, והתורה היא אש, ומשום שעברו על אש של התורה, הרי אש של הגיהנם שורף בהם, שאינו נשקטת מעליהם לעולם.

סיפור גורא - מספר שבחי בעל שם טוב

מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים
והבעל שם טוב תיקן אותו

בכתבי הבעל שם טוב נדפס^ב מעשה מגלגול אחד וזה לשונו
שם פעם אחת נכנס הרב הבעל שם טוב לעמקות
גדול והלך בהתבוננות זה ג' ימים וג' לילות ולא ידע כלום מזה
אחי"ז הכיר שהוא מדבר גדול רחוק מאד ממקומו ויפלא מאד
בעיניו על שנטה למדבר כזה ובודאי לא דבר ריק הוא ובתוך
כך באה צפרדע גדולה עד מאד עד שכמעט לא הכיר איזה
בריה היא, ושאל אותה מי אתה ויאמר כי הוא תלמיד חכם
ונתגלגל בצפרדע זו.

ויאמר הבעל שם טוב תלמיד חכם אתה [ובזה הדבר העלה
אותו הרבה]. ותספר לו כי זה ת"ק שנים שנתגלגל
בה, והגם שהרב האר"י זכרונו לברכה לחיי העולם הבא תיקן
כל הנשמות, אך מגודל פשעיו הרחיקו אותו נדוד במקום שאין
בני אדם מצויים בכדי שלא יתקנו אותו, ושאל לו הבעל שם
טוב מה היה פשעו ויאמר כי הוא פעם אחת זלזל בנטילת
ידיים שלא נטל ידיו כהוגן וקטרג עליו השטן, והשיבו לו כי
אין להאשימו על עבירה אחת כי אם עבירה גוררת עבירה אם
תוכל להכשילו בעבירה אחרת אזי גם זאת יחשבו לו, ונסהו
בעבירה אחרת ונכשל בה ולא עמד בנסיון וכן שינה ושילש עד
שכמעט עבר על כל התורה כולה והיה הפסק לדחות אותו שלא
לקבל תשובתו, ועם כל זה אם היה דופק על שערי תשובה היו

(לב) מספר עמק המלך שער תיקוני תשובה, ובסופו של הספר
יש שם שבחי האר"י זכרונו לברכה, עיין שם.

מקבלים אותו כידוע מאחר שיצא בת קול שובו בנים שובבים
חוץ מאחר [חגיגה דף ט"ו].

וזה היה עונש על חטאתו לדחותו, אבל אם היה דופק על
פתחי תשובה היו מקבלין אותו כי אין לך דבר שעומד
בפני תשובה והשטן הסיתו ונעשה שכור גדול עד שלא היה לו
פנאי להתבונן ולשוב ועבר על כל העבירות שבעולם, ומפני
שגם החטאים היה החטא הראשון שזלזל בנטילת ידיים לכן
כשמת נתגלגל בצפרדע שהיא תמיד במים ושיהיה במקום
שאר בני אדם מצויים כי כאשר יעבור יהודי או שיברך איזה
ברכה או יחשוב איזה מחשבה בזה יכול להוציא יקר מזולל
והבעל שם טוב עשה תיקון לנשמתו והעלה אותו עד שנשאר
הצפרדע מת.

גודל עונש המסור

הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושמר כל מצות ה'.

הגר"א ז"ל קבל על עצמו ענין גלות³⁷, ונודמן ששכר בדרך עגלה אצל עגלון אחד ישראל, והסוס בהליכתו בדרך נודמן שסר מן הדרך והלך על ערוגות ההולכות בצד הדרך והערוגות היו של עכו"ם ונסתכל העכו"ם מרחוק ורץ להעגלה להכות להגר"א היושב בתוכה, והיה ברצון הגר"א לענות לו, אני אינני פושע בזה, העגלון חייב בזה שלא שמר בהמתו כראוי, ונתחזק ולא ענה אותו דבר, ואמר הגר"א אחר כך שאילו ענהו דבר זה היה נכנס על ידי זה בכלל מלשין והיה מוכרח אחר כך להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא היה מועיל לו להצילו מזה לא תורתו ולא מצותיו.

(ג) שם עולם חלק ב' בהשמטות.

גודל עון המסור

מיר ברענגען אראפ עטליכע מראה מקומות וועגען דעם שרעקליכען עון המר והנמהר פון מסירה, וואס איז ליידער לעצטענס אזוי פארשפרייט געווארען.

עס איז שטוינענד וואונדערליך אז יונגעלייט וואס זענען געווען שטארק אפגעהיטען און ערליך, פאלען אדארך ביטער אין ענין פון מסורין, דעריבער ווילען מיר ציטירען די הארבקייט פון די זאך על פי הלכה, אפשר וועט כאטש איינער נתעורר ווערען, איז שוין כדאי אלעס.

(א) דער רמב"ם שרייבט¹⁷ און אזוי ווערט געפסקיט אין שלחן ערוך¹⁸, מען טאר נישט מסורין קיין שום איד פאר א גוי, סיי איהם, סיי זיין געלט, אפילו ער איז א רשע און א בעל עבירות, און אפילו ער האט איהם מצער געווען¹⁹.

(ב) דער וואס ער געט איבער דעם חבר פאר גוים סיי איהם סיי זיין געלט פאלירט ער זיין עולם הבא²⁰.

(ג) מען מעג הארגענען א מסור איבעראל אפילו היינטיגע צייטען, און אפילו ער האט נאכנישט גע'מסוריט, נאר תיכף ווי ער האט געזאגט איד גיי יענעם מסורין אים אדער זיין געלט, ווארענט מען איהם, **מסור נישט!** טאמער ענפערט ער איד גיי יא מסורין איז א מצוה איהם צו הארגענען, און ווער עס הארגעט פריער האט זוכה געווען אין די מצוה,

לד) פ"ט מהלכות חובל ומזיק.

לה) חו"מ שפ"ח.

לו) עיין שם סימן שפ"ח.

לז) שם סימן שפ"ח.

שכר תרומה - פרק י"ט **ועונש** **יט**

טאמער איז די צייט ענג צו ווארענען, דארף מען נישט ווארענען^{לח}.

ד) טייל זאגען טאמער קען מען אפהאלטען מיט א אנדערע מעטאדע ווי צ.ב.ש. אפשניידען די צינג, פארען מסור, אדער דעם מסור בלינד מאכען דארף מען דאס טוהן^{לט}.

ה) טאמער האט דער מסור שוין אפגעטוהן זיין ארבעט טאר מען איהם נישט הרגיין, נאר טאמער ער איז מפורסם פאר די גאס אלס מסור^מ, אדער ער האט שוין דריי מאל גע'מסור'ט^{מא} דארף מען איהם הרגינען.

ו) די ראשונים פסקי'ן אלע אז א מסור מעג מען און מען דארף הרגיין מיט די אייגענע הענט^{מב}.

ז) און מען זאל זיך נישט איינרעדען אז דאס איז בלויז א אנשיקערניש, ווייל דער רמב"ם שרייבט^{מג}, אז אין די מערב לענדער פאסירט טאג טעגליך אז מען הארגעט א מסור, אדער מען גיט זיי איבער פאר די גוים צו הארגענען, און אזוי שרייבט אויך דער רשב"א אין א תשובה צום קעניג אז מען פירט זיך אזוי אין רוב אידישע מקומות צו הארגענען א מסור, וואס איז מפורסם.

ח) עס איז מפורסם אז דער ר"י מיגאש האט באפוילען צו פארשטיינערען א מסור יום כפור וואס איז געפאלען אום שבת, פאר נעילה.

לח) שם.

לט) שם ברמ"א.

מ) שו"ת הרשב"א, ב"י, וש"ך שם.

מא) שו"ת מהר"ם ב"ב, שו"ת הרא"ש, מחבר סעיף ט"ו.

מב) רמב"ם פ"ה מהלכות חו"מ, פסקי תוספות דע"ז סי' מ"א,

סמ"ג דף קמ"ח, שו"ת מהר"ם, שו"ת הרשב"א וש"ך.

ט אין פוילן פלעגט מען אפשניידען די צינג און אויערען פון די מוסרים^מ.

מיר מיינעם נישט צו פסק'ן הלכות, בפרט איז דאס אפהענגיק אין דעם געזעץ פון די רעגירונג (דינא דמלכותא דינא) נאר דער המון זאל האבען א שטיקעלע באגריף וואס דאס באדייט צו מסורין, א איד, כל שכן מערערע, ווייל ציגאב צי די אויבענדערמאנטע, איז דאס אויך א גורם צי פארלענגערען דען אידישען גלות^מ.

כדי צו באגרייפען די הארבקייט פון די זאך זענען מיר מעתיק דעם לשון פון שו"ע.

י וזה לשונו המחבר בשולחן ערוך חושן משפט^מ "מותר להרוג המסור בכל מקום אפילו בזמן הזה, ומותר להרוג קודם שימסור, אלא כשאמר הרינו מוסר פלוני בגופו או בממונו אפילו ממון קל התיר עצמו למיתה, ומתירין בו, ואומרין לו, אל תמסור, אם העז פניו ואמר לא, כי אלא אמסרנו, מצוה להרוג, וכל הקודם להרוג זכה עכ"ל המחבר^מ.

יא ובמחבר שם^מ וזה לשונו: כל המוסר הצבור ומצערן מותר למסרו ביד עכו"ם להכותו ולאסרו ולקנסו וכו' עיי"ש.

(מג) פ"ה ה' חו"מ, ה' י"א.

(מד) אמרי חיים פרשת בא.

(מה) עיין מדרש רבה, פרשת שמות, וברש"י על הכתוב אכן נודע הדבר.

(מו) סימן שפ"ח סעיף י'.

(מז) ועיי"ש בשפתי כהן ובמאירת עינים ובמפרשים באריכות.

(מח) בסעיף י"ב.

שכר תרומה - פרק י"ט **ועונש** כא

יב) ובמחבר שם^{מט}, וזה לשונו: הוצאות שעשו לבער מוסר, כל הדרים בעיר חייבים לפרוע בהם, אפילו אותם שפורעים מס במקום אחר עכ"ל המחבר שם.

יג) ובסימן קס"ג שם פוסק הרמ"א¹ וזה לשונו: ועל הוצאות שהוציאו לבער מסור, כל הדרים בעיר חייבים ליתן לזה^{נא}.

אנו קוראים בקריאה נחוצה ובכל לשון של בקשה, לכל הרבנים הגאונים שליט"א, ולכל מנהלי וראשי ישיבות הקדושות ובתי חינוך, לקבוע שיעורים כסדרן בהלכות מצוות שבין אדם לחבירו, ובפרט בהלכות מסירה, לידע איך להתנהג למעשה, להדגיש שחומר איסורים אלו הם חמורים שבחמורים, ולעורר בדרשותיהם בטוב טעם ודעת על עוון חילול השם והעונש הגדול, ובפרט שזה חילול השם בפרהסיא, כידוע לכל.

ובזכות שנקבל על עצמנו לתקן את עוון שנאת חנם, אשר גרם חורבן בית מקדשינו, ולקדש שם שמים ברבים בכל עסקנו - נזכה בעזרת ה' בקרוב לקידוש שם שמים הגדול על ידי גואלנו משיח צדקינו, וה' יברך את עמו בשלום.

מט) בסעיף ט"ז.

ג) בסעיף א'.

נא) הרא"ש בתשובה כלל ו' סעיף כ"א כ"ו וכפול לקמן סימן שפ"ח, עכ"ל הרמ"א שם.

אזהרות חמורות וזהתראות

בענין הליכה לערכאות

מאת גדולי ומאורי דורינו שליטי"ח

בסי"ד, אשר אתם אומרים נהיה כגויס, היו לא תהיי
(יחזקאל ב, לב)

א. אנחנו החי"מ בשם ה' ותורתו הכואבים על חילול השם הנורא ותורתינו הקדושה אשר בזמן האחרון כנגע נראה בבית ישראל ואפי' בין שומרי הדת שהתירו לעצמן להיות עובדי עבודה זרה בהליכת בתי משפט וערכאות של עכו"ם עם ישראל חבירו, הן בעל כרחך הן ברצון שניהם, שהוא בכלל מסירה ממש המבואר בשלחן ערוך חושן משפט (סימן שפי"ח ס"ט) שהמוסר ישראל ביד עוי"כ בין בגופו בין בממונו ואפילו הי' רשע ובעל עבירות ואפילו הי' מיצר לו ומצערו אין לו חלק לעולם הבא. ובגמרא (פרק קמא דראש השנה ועבודה זרה כו, ב) עוד דהמסורות יורדין לגיהנם ונידונין לדורי דורות וגופן ונשמתן כלה. לכן באנו באזהרות אלו:

ב. הננו מזהירין בזה לכל איש ואשה מישראל והגר הגר בתוכנו בכל מקום שהם, בל יהין ללכת לערכאות של עכו"ם או למשרדיהם ושוטריהם בכל מקום שהם בלי חילוק, אלא אם יש לו דין ודברים או תרעומות על חבירו ילך לבית דין ישראל הכשרים או יבררו להם בזבלי"א [זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד] וידונו לפניהם בדיני ישראל כמבואר בתורה ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

כג **ועונש** תרומה - פרק י"ט **שכר**

ג. אין שום היתר בעולם ללכת לבית המשפט עם ישראל קודם שיקרא את חבירו לבית דין של ישראל, ואם יסרב לבא לדין לאחר שיקבל ג' הזמנות והתראת בית דין, הבית דין יכתבו עליו כתב סירוב ויעשו לו כמבואר בשלחן ערוך (חושן משפט סימן כו).

ד. אדם מישראל, ואפילו הוא רב ואפילו זקן ונשוא פנים, אין בידו להתיר ללכת לערכאות בלי הסדר הנ"ל בס"ב, כמו שאין ביד שום גאון וצדיק ואפילו בית דין הגדול להתיר לעבוד עבודה זרה או לחלל את השבת ואם אמר לאחד שילך לערכאות אין התירו היתר כלל והרי הוא בכלל מחטיא את הרבים וחייב נידוי.

ה. איש או אשה מעם ישראל המוסר ואומר אלך ואמסור לישראל אחר או ממנו או גופו והתרו בו שלא למסור ואמר לא אלא אמסרנו, ה"י מצוה להורגו וכל הקודם להורגו זכה כדין רודף (שלחן ערוך חושן משפט סימן ט הנ"ל).

ו. איש או אשה שאחד מהם קורא המשטרה על השני, הרי הם בכלל מוסר וכל דיני מוסר להם, ואפילו שמריבים זה עם זה חס וחלילה, הם בכלל זה אם לא במקום סכנה שמותר כל זמן שלא יוכל להציל עצמו באופן אחר (ועיין מהר"ם מרזבורג דף ע"ד ע"ב דין מוסר למורה), ואחר כך ילך לדין תורה.

ז. כל המוציא ממון על ידי ערכאות לעצמו או לאחרים, הן במשא ומתן ומו"מ והן בהקצאת כסף לאשתו או לילדים מה שעל פי התורה אינו חייב, הרי הממון הזה הוא גזל ביד המוציא, ואוכל גזל ומפטם הילדים עם גזל, ואם יש בידינו להציל העשוק חייב כל איש להצילו. ואם המוסר ישוב אל

ה' חייב להחזיר כל הגזילה וההוצאות, וחייב לפייסו על הצער שגרם לו חוץ מתשלום הגזל.

ח. מצוה לפרסם ברבים שמות המוסרים בישראל, והאדרעסין שלהם, והמסייעים ועוזרים להם, כדי שידעו בני ישראל להזהר ולהשמר מהם. וכל מי שיודע איש או אשה מישראל שמסרו את חברו ולא עשו תשובה, הרי הם דינם כרשעים שאין להם חלק לעולם הבא, ואסור לעזרם בשום דבר עד שישובו לה'. (ועיין בנימוקי מהר"ם מירזבורג (נדפס בסוף תש"ו מהר"י ווייל דף קע"ז)) ושמענו בצרפת כי רבינו תם תיקן בדורו לחייב המסור על פי עד א'. עוד כתב שם (דף קע"ג ע"ב) דין ראובן צוה לתפוס בעל ריבו בידי גוים יש להחמיר עליו יותר מישראל האומר לשלוחו צא והרוג את הנפש, דהתם קרוב לודאי שלא יעשה, אבל ע"י גוים ברי הזיקא וכו' וצריך כפרה כרוצח.

ט. נשים שמוסרות את בעליהן לערכאות להכריחם לגרש אותן, או לקבל כסף שלא כהלכה, הגט פסול, והמענות גזלה, ואסור להתחתן עמהן. ואם נשאו בגט זה הולד ממזר. וכן אנשים שחייבים לגרש נשותיהם על פי התורה, ומסרבים לקיים פסק בית דין לעגן נשותיהם, מצוה להפרישם מכל ישראל הכשרים ולפרסם שמותיהם עד שיגרשו נשותיהם על פי התורה.

י. נשים המוסרות את בעליהן לבית המשפט, אסור להתחתן עמהם, שהן בכלל הרשעים המורידין ולא מעלין וכת מורדות גיהנם ואין להם חלק לעולם הבא שאסור לבן ישראל לדור עמהן, והן מעגנות את עצמן וישבו עגונות כל ימי חייהן. והנושא אשה מהן עליהן אמר הכתוב כי יקח איש אשה ובעלה ומצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות והלכה והיתה לאיש אחר ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות

שכר תרומה - פרק י"ט ועונש כה

האיש האחרון אשר לקחה וגוי, ודרשו חז"ל זה הוציא רשעה מתוך ביתו וזה מכניס רשעה לתוך ביתו, זכה מגרשה ואם לא זכה קוברתו שנאמר או כי ימות האיש האחרון.

יא. מצוה לפרסם "הרבנים" המחנפים ונותנים עצות לבני ישראל, אנשים או נשים ללכת לערכאות ומתירין איסורין חמורין והקולר תלוי בצוארם על חילול השם הגדול, והפרת התורה חס וחלילה, הם שקץ ומעשיהם תועבה, וזה לשון הרמב"ם (פרק ד' מהלכות תשובה הלכה א') כ"ד דברים המעכבים את התשובה, ארבעה מהן עון גדול והעושה אחד מהם אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאו, ואלו הן:

א) המחטיא את הרבים.

ב) המטה את חבריו מדרך טובה לרעה כגון מסית ומדיח.

ג) כל שאפשר בידו למחות בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם וכי. ושלתם יש בהם, מחטיא את הרבים, מטה מדרך טובה לרעה, סטה מדרך טובה לרעה, ולמחות שלא ילכו לערכאות והם לא מוחים מייעצים ומתירים.

יב. והננו מעוררים את הקהל הקדוש למנוע עצמם ואת בניהם ובנותיהם מלכת בדרכם הרעה אחרי חוקי העמים והערכאות שלהם ולהיות כמוהם חס וחלילה, וכל מי שיודע מהעוברים נתן ליתן לנו הכתובת שלהם ואנחנו בעזרה"י נעמוד על המשמר, והעולה על רוחם לאמר נה"י ככל הגוים היו לא תה"י עד שנבטל העבודה זרה מבינינו.

חודש אייר תשנ"ח לפ"ק

שמואל בירנבוים, ראש ישיבת מיר; **אהרן ווידער**, אבדק"ק לינץ ודומ"ץ קלויזענבורג; **אברהם מאיר איזראעל**, אבדק"ק הוניאד; **נפתלי צבי הלברשטאם**, בן כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א; **אפרים פישל הערשקאוויטש**, אבדק"ק האליין ודומ"ץ קלויזענבורג; **אלי' פישער**, ראש הכולל דחסידי גור; **יוסף טויסיג**, אבדק"ק בעלעד; **משה ניישלאס**, אבדק"ק שיכון סקווירא; **סיני האלבערשטאם**, אבדק"ק זמיגראד; **משה שטערן**, אבדק"ק דעברעצין; **מנשה קליין**, אבדק"ק אונגוואר; **שלמה הכהן גראס**, דומ"ץ דחסידי בעלזא.

כתוב בחושן משפט סימן כ"ו: **אסור לדין בפני דיני עכו"ם ובערכאות שלהם**, אפילו בדין שדנים בדיני ישראל. וְאִפִּילוּ נִתְרַצוּ ב' בַּעֲלֵי דִינִים לָדִים בַּפְּנֵיהֶם אֲסוּר, וְכֹל הַבָּא לִידוֹן בַּפְּנֵיהֶם הָרִי זֶה רָשָׁע וְכֵאֵילוּ חִירָף וְגִידָף וְהָרִים יָד בַּתּוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עֲלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, עַד כִּאֵן לִשׁוֹן הַשׁוֹלְחַן עֶרֶוֹךְ. וּבִכֵּן תִּימָה גְדוּלָה עַל בַּעֲלֵי דִינִים הַמְּקִילִים וּמוֹרִים לָהֶם הִיתָר בַּעֲנִין חֲמוּר וְנוֹרָא כֹל כֵּךְ...

אברהם יעקב פאם

ראש ישיבת תורה ודעת

לכבוד הרבנים החשובים שליט"א, וכל הציבור הקדוש

חומרת איסור הליכה לערכאות מבוארת בשו"ע חו"מ סי' כ"ו, כי **הבא לידון בערכאות, הרי זה רשע וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו עליו השלום**, והנה בעוונותינו הרבים למרות שהעון חמור ביותר, איש הישר בעיניו יעשה. ומבואר בשולחן ערוך שם דאף כשבעל דינו אלם אין לילך לערכאות אלא אם נוטל רשות מבית דין. והיות והיו מכשולים בענין נתינת היתר לפנות לערכאות, לכו הננו לקבוע להזהיר ולהודיע:

שכר תרומה - פרק י"ט **ועונש** כז

א. היתר לפנות לערכאות ינתן רק בכתב ורק על ידי דיינים מנוסים, ואחרי חקירה בבחינת ברור לך כבוקר וגם אם ברור לך כאחותך.

ב. במקום שיש לערער על פסק בוררות שניתן על ידי תלמידי חכמים, **יש לפנות לדיינים גדולי ישראל** כדלעיל, **ועל ידם יקבע אם יש כאן מקום להתיר הליכה לערכאות** כשהצד השני מסרב לדין תורה.

באנו על החתום למען משפטי ה' אמת

א' באייר תשנ"ח לפ"ק

יוסף שלום אלישיב - שמואל הלוי וואזנער - ש.י. ניסים קארעליץ

בעזרת השם יתברך

פרק כ'

• תצוה •

בפרק הזה מבואר:

העונשים הקשים שמענישים את האדם על שנהג בפריצות והפקירות, ועל שהדריכו את בנותיהם במלבושי פריצות ושחף, וכו' - הפוגמים בברית קודש לא יזכו לראות פני משיח, ונידונים בגיהנם לדורי דורות ומעכב הגאולה - כל עבירה באה לפניו בעצמו ומעיד עליו אתה עשיתני ויצרתני ביום פלוני ופלוני - גודל העונש למחוסרי אמונה שאפילו צדיק אם אינו שלם באמונה אין לו עולם הבא - מי שכועס על אשתו כשלא עשתה דבר בשבילו, סימן שהוא מחוסר אמונה חס ושלום - להתחזק באמונה אפילו כשיש לו אשה רע - שויתי ה' לנגדי תמיד - עצות להינצל מגיהנם וגלגולים רעים - "נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים" - עצות לזכות לעולם הבא.

תוכן הענינים

של פרק כ'

- א. בו יבואר העונשים הקשים שמענישים את האדם על שנהג בפריצות והפקירות, ועל שהדריכו את בנותיהם במלכושי פריצות ושחץ, וכו'. ה.....
- ב. הפוגמים בכרית קודש לא יזכו לראות פני משיח - ונידונים בגיהנם לדורי דורות ומעכב הגאולה. מ.....
- ג. כל עבירה באה לפניו בעצמו ומעיד עליו אתה עשיתני ויצרתני ביום פלוני ופלוני. י.....
- ד. למה ברא הקב"ה יסורים גופים ונפשיים. י.....
- ה. מודעה ואזהרה מאת רבותינו הגאונים והצדיקים. טז.....

פרק כ'

בו יבואר העונשים הקשים שמענישים את האדם על שנהג בפריצות והפקירות, ועל שהדריכו את בנותיהם במלבושי פריצות ושחץ, וכו'.

הנה הבאנו לעיל קצת מן מהות העונשים הנוראים שמענישים את האדם בגיהנם רחמנא ליצלן, על כמה ענינים, כעת נביא קצת על פגם הפריצות והפקירות, ועל שמדריך בניו ובנותיו לילך בלבושי הפקירות והולכים לשמחות של תערובות אנשים ונשים^א עד כדי כך שמי שרוצה

א. דבריו מוסר והתעוררות שלא יהיו אנשים ונשים בחדר אחד בלי מחיצה.

א) התקנה שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באין לידי קלות ראש, התקינו שיהיו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באים לידי קלות ראש, התקינו שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה: היכי עביד הכי והכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, אמר רב קרא אשכחו ודרשו וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד. אמרו: והלא דברים קל וחומר ומה לעתיד לבא שעוסקים בהספד ואין יצר הרע שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד, עכשיו שעוסקים בשמחה ויצה"ר שולט בהן עאכ"ו: וגרסת העין יעקב הוא ואין יצר הרע מתגרה בהם, ופירש רש"י שם שעוסקים בשמחה וקרובה לקלות ראש ועוד שיצר הרע שולט עכשיו לא כל שכן, (מסכת סוכה דף נ"א:).

ב) כשבאו לשאוב רוח הקודש עשו תיקון גדול, כל שכן בזמנינו בחתונות ובימצוה טאנץ".

מענין התיקון הגדול שעשו בבית המקדש בשמחת בית השואבה כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים, ואע"פ שמשם היו שואבים רוח הקודש (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א) שהכל היו באים

לשם לשאוב קדושה ותשובה שלמה, והנשים היו מלובשות כראוי בצניעות גדולה.

ג) אם בזמנם שהצניעות עמדה ברום המעלה תקנו תיקונים, אנו על אחת כמה וכמה, הקדושה וטהרה היו אז על מדרגה גבוהה, כמובא בב"ב (דף צא:): אמר רבי יוחנן נהירנא כך הוו מטיילין (פירוש רשב"ם: משחקים) טליא וטליתא (פירוש רשב"ם: נער ונערה) בשוקא כבר שית עשרה וכבר שבע עשרה ולא הוו חטאן, וכ"ש היום שהנשים הולכות בבגדי פריצות וכו' ופעמים בגילוי בשר ממש אצל החתונות וה"מצוה טאנץ" צריך לעשות תיקון גדול כדי שלא יראו האנשים את הנשים.

ד) הבו למתלוצצים ואינו רואה פני הנשים יזכה לרב טוב הצפון צדיקים

ועיקר חוזק החסידות מתחילה ועד סוף אע"פ שמתלוצצים עליו אינו מניח חסידותו וכוונתו לשמים ואינו רואה פני נשים, בפרט בין אנשים אחרים, שכולם רואים הנשים, כגון שהי' בבית החופה, שהנשים שם מלובשות עדים, והכל מסתכלים והוא אינו מסתכל, לפיכך יזכה לרב טוב הצפון, כמו שכתוב אשר צפנת ליראיך, ועינו תשבע מזיו שכינה מלך ביפיו תחזינה עיניך.

לכן טוב לו לאדם כשפוגע באשה הן פנוי' הן נשואה הן ארמית הן ישראלית הן גדולה הן קטנה להעביר פניו מלהסתכל בה שכן מצינו באיוב: "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה". (ספר חסידים ס"ט).

ה) מצוה הבאה בעבירה מוטב לא לקיימה

וכל מצוה הבאה בעבירה על ידה, מוטב שלא יעשה המצוה, כמו מצוה לשמח החתן, ואם יש שם פריצים ויודע שבלא פריצות לא יהי', או אינו יכול להיות בלא הרהור, או אינו יכול להיות שלא לראות בנשים, אל יהי' שם עב"ל, (ספר חסידים סימן שצ"ג).

ו) לא יתכן לברך שהשמחה במעונו כשיש הרהורים לא טובים.

המברך שהשמחה במעונו צריך לחקור אם קיימו "וגילו ברעדה" וכו', ואם תרבות אנשים חטאים שם וניבול פה ביניהם

או נשים יושבות בין האנשים שהרהורים שם, לא יתכן לברך שהשמחה במעונו, (ספר חסידים סימן תתש"כ).

ז) "מעון" הוא מקום שמלאכי השרת אומרים שירה לפני המקום.

טעם שתקנו לומר שהשמחה במעונו ולא במכונו או בזבולו, משום דאמרינן בחגיגה בפרק אין דורשין, שבעה רקיעים הם: וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות, ומפרש שם, מעון, שבו כתות של מלאכי השרת אומרות שירה לפני המקום, והשירה היא השמחה לפני המקום, לפיכך אומרים שהשמחה במעונו, (אבודרהם).

ח) אין לברך שהשמחה במעונו איפה שיש חשש הרהור עבירה.

בקראקא נדהגין שבסעודה שעושין בליל שני מברכין אשר ברא ולא שהשמחה במעונו. והוא תימא, ולא מצאתי שום טעם למנהגם זה אלא, לפי שסעודה זאת קטנה היא ומושיבין האנשים והנשים יחד בחדר אחד. וכתב במנהגים דאין מברכין שהשמחה במעונו היכא דאיכא חששא דהרהור עבירה. ולפי זה ודאי היכא דאין שם אלא אנשים במסיבה צריך לברך שהשמחה במעונו. (ב"ח אה"ע סוף סי' ס"ב). (וראה עוד כנסת הגדולה (סימן ס"ב סעיף כ"ט), הגהות לספר המנהגים, באר היטב (סימן ס"ב סקי"א), קיצור שו"ע (סי' קמ"ט ס"א), יד אהרן (סי' ס"ב סעיף כ"ח) בית שמואל (סי' ס"ב סקי"א) דאין לברך שהשמחה במעונו כשאנשים ונשים יושבים בחדר אחד).

ט) מי שהיכולת בידו למחות שלא יתערבו אנשים ונשים יחד בשמחות הקולר תלוי בצווארו.

חייבים בית דין להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו משוטטים ומחפשים בגנות ובפרדסים ועל הנהרות שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה, וכן יזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם בשמחה וכו' (מחבר א"ח סי' תקכ"ט ס"ד), וחשוב זה שייך בכל עת חזמן שיש שמחה כגון באירוסין ונשואין וברית מילה וכדומה, שצריך למחות מי שיכולת בידו שלא יתערבו אנשים ונשים יחד, דהיינו: במקום

אחד, אלא שברגל מצוי הקלקול בכל מקום לכן נקטו לה גבי רגל.
(מחבר או"ח סי' תקכ"ט וכף החיים שם סקמ"ח).

(א) מדינא מחוייבים לעשות מחיצה בין האנשים לנשים

...איזה רשעים שלחו יד להרוס בעזרת נשים דבר המפסיק בין עזרת נשים לעזרת אנשים שלא תהא סגור לגמרי בקרשים רק בעמודים ויוכלו לראות ולהראות, ועל כן לא ידעת לשום עצות בנפשך כדת מה לעשות אם ללחום כנגדם או טוב השתקיה.

חלילה לכם לשתוק על דבר הפריצות שעשו החצופים ההם כי מדינא אנו מחוייבים לעשות הפסק בין עזרת אנשים לעזרת נשים כמו שהי' בבית המקדש עזרת נשים לחוד ועזרת אנשים לחוד, ובאותן הימים שהי' שמחת בית השואבה עשו שם תיקון גדול כדאיתא במסכת סוכה בפרק החליל (דף נ"א), וילפינן שם מקרא דצריך לעשות תיקון שלא יראו אנשים לנשים מפני שמביא לידי קלות ראש ושאר עבירות, ועיין שם בתויו"ט, והפורצים עוברין ג"כ משום לא תעשו כן להי' אלקיכם. (תוכן דברי שו"ת מהר"ם שי"ק או"ח סימן ע"ז).

(ב) שמחה בלי מחיצה לא ראוי להשתתף בה

אמרו חכמינו זכרונם לברכה בסוכה אצל שמחת בית השואבה נעשה תיקון גדול שעשו שאנשים למטה ונשים למעלה, דלמדו קל וחומר דכתיב וספדה הארץ משפחות משפחות. תרין אמוראין חד אמר זה הספידו של משיח וחד אמר זה הספידו של יצר הרע, מאן דאמר הספדו של משיח, מה אם בשעה שהן אבלים את אמר אנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן, בשעה שהן שמחים לא כל שכן. ומאן דאמר זה הספידו של יצר הרע, ומה אם בשעה שאין יצר הרע קיים, את אמר אנשים בפני עצמן, והנשים בפני עצמן, בשעה שיצר הרע קיים לא כל שכן וכו'. ובפרט כי בעונותינו הרבים כמה נשים בדורות הללו עומדים בבשר הצוואר או החזה מגולות וראיית ערווה אפילו ברשות אחרת אסור (עיין שולחן ערוך אור החיים סימן ע"ה במגן אברהם ובפרי מגדים שם ודו"ק).

לדעתי טוב שלא להתפלל אפילו בראש השנה ויום הכיפורים בצבור מלעמוד במקום כזה אשר הנשים נראות בחצי גופן

למנוע מלידך למקומות כאלו מסתכלים עליו כאלו הוא אינו מן הישוב רחמנא ליצלן, ונשכח לא עלינו כל גדרי הצניעות ואין מוחה בידם בכל כוחו, וכל שכן אלו שמניחים מרצונם בנותיהן שילכו בבגדי הפריצות והשחץ המאבדות נפשות בנותיהם, וכל שכן אלו המוסרין בניהם ללמוד אפיקורסות, ומטמאין נפשותיהם בהפקירות ובעזות, ובפגם ברית קודש בשאט נפש חס ושלום, ושופכים זרעם לבטלה בידיים רחמנא ליצלן, ידונו במשפט מר ומרור, ואין שיעור לעונשם רחמנא ליצלן לאחר אריכות ימיהם ושנותיהם.

הפוגמים בברית קודש לא יזכו לראות פני משיח – ונידונים בגיהנם לדורי דורות ומעבב הגאולה

כי הפגם הברית קודש הוא קשה מכל העבירות, שלא יקומו לתחיית המתים, ולא יראו פני השכינה, ויהיו נידונים לדורי דורות, ויהא דיניהם בצואה רותחת, כמובא בזוהר הקדוש (פרשת תרומה דף ק"ג ע"ב), וכשיבוא משיח לא יזכו לראות פניו רק אלו העושים תשובה על פגם ברית קיימא קדישא.

ועיקר העקרין הוא זה הפגם, ועל זה ידו כל הדווין, כי זה החטא מרה ולענה וראש, כי זה כל צרתן של ישראל, וכל הגלות תלוי בזה, וזה עיקר עיכוב פעמי הגאולה.

לכן לא יהא זאת עבירה קלה, כי אולי היו רואים אלפי אלפים נשמות שמתגוללים בצער בכל פינה והולכין מדחי לדחי, כמו שזכו לראות זאת זכי הראות כמקובל בפי

והאישה מספרת עם בעלה. אין זה מקום לדי. אם אי אפשר לרומם מחיצה בעזרת נשים ראוי ליסע ממקום ההוא כאשר כתב הרמב"ם (פרק ו' מהלכות דיעות הלכה א' עיין שם).
ואם אי אפשר ליסע משם לא יתפלל בצבור שם כל זמן שלא נעשה תיקון שלא יוכל איש להסתכל בצורה אשה. (תוכן דברי המחנה חיים ח"ו ס"י).

צדיקים הקדושים, ואם היינו רואים זאת לא היה נכנס שום שחוק בפיינו לעולם, והיינו בוכים ומבכים ומיללים תמיד על עונותינו, והיינו עוסקים בכל מיני תשובה וסיגופים למרק עונותינו הרבים, רק היצר הרע הרשע סותם העינים ואומר לו לאדם שלום עליך נפשי ושאל בית מנוס לך, אכול ושתה ולא תדאג על מחר מה שיעבור עליך, אזי אוי לו ואוי לנפשו העלובה.

**כל עבירה באה לפניו בעצמו ומעיד עליו אתה עשיתני
ויצרתני ביום פלוני ופלוני**

לכן צריך כל אחד לדעת שאין דבר קטן מן הקטנים ועבירה קלה שבקלות אשר לא נדון עליה האדם, כי אין שום דבר נאבד למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכל מעשיך² בספר נכתבין, וכל ציור של עבירה באה לפניו בעצמו ומעיד עליו אתה עשיתני ויצרתני ביום פלוני ופלוני.

למה ברא הקב"ה יסורים גופים ונפשיים

כמובא בזוהר (בראשית דף מ"ג ע"ב), וזה לשונו:

היכלא רביעאה³, היכלא דא איהו משניא מכלהו, ארבע היכלין לדא, דא לגו מן דא, וכלהו חד היכלא. הכא איהו

(ב) אבות פרק ב' משנה א'.

(ג) [פירוש הסולם - מאמר היכל הרביעי, גבורה:] **היכלא רביעאה: היכלא דא איהו משניא מכלהו, ד' היכלין לדא, דא לגו מן דא וכלהו חד היכלא:** היכל הרביעי, היכל זה הוא משונה מכל ההיכלות, כי ארבעה היכלות בו זה לפניו מזה, וכולם היכל אחד. ומבאר לפנינו שאלו ד' היכלות הם ד' בתי דינים, האחד הפנימי הוא לדיני נפשות, וג' בתי דינים הם שמסביב לו הם לשאר דינים. ומה שהיכל זה הוא גבורה ולא ת"ת, יתבאר להלן.

רוחא דאקרי זכות, באתר דא מתהפך זכות דכל בני עלמא.
רוחא דא נטיל כלא.

מניה נפקו⁷ שבעין נהורין, כלהו מנצצין וכלהו בעגולא דלא
מתפשטי כאלין אחרנין, מתדבקן דא בדא ונהירין דא

(ד) מניה נפקו ע' נהורין כלהו מנצצן וכלהו בעגולא דלא
מתפשטי כאלין אחרנין: מן הרוח הזה, זכות, יוצאים ע' אורות, כולם
מתנוצצים בבת אחת, וכולם מאירים בבחינת עגולים, כי אינם מתפשטים להאיר
ממעלה למטה כמו אורות האחרים **מתדבקין דא בדא, ונהירין דא בדא,**
אחידן דא בדא האורות מתדבקין זה בזה, ומאירים זה בזה,
ונאחזים זה בזה. **מתדבקן** יורה שיש ביניהם השואת הצורה, כי
דבקות הרוחני אינה אלא השואת הצורה. **ונהורין דא בדא,** יורה
שצריכים זה לזה, שלא יוכלו להאיר זה בלי זה, ואם היה חסר
אחד מהם לא היו יכלו להאיר. **כל זכיינ דעלמא קמי אלין נהורין**
קיימין כל זכויות העולם נמצאות לפני אורות הללו. כלומר לאורם
רואים איך כל חובות העולם מתהפכים לכף זכות.

ביאור הדברים כי אמרו חז"ל לא ה"י שמחה לפניו כיום
שנבראו בו שמים וארץ, משמע שכל בריות העולם הם בתכלית
השלמות במדה כזו שלא ה"י שמחה לפניו וכו' אמנם אי אפשר
לאדם לקחת חלק בשמחתו ית' הגדולה הזו, אלא לאחר שעשה
תשובה שלימה מאהבה, אבל מטרם זה, לא ישמח כלל בעצמו
ובבריות העולם, אלא להיפך, שמרגיש לפניו עולם מלא צער
ומכאובים, עד שאומר ארץ ניתנה ביד רשע, הן מכאובים גופנים,
והן מכאובים נפשיים, שהם העברות שעושה. וכל זה הגיע לו
מפני שהולך כנגד הטבע של הבריאה, כי לא נברא העולם אלא
בסוד השפעה, דהיינו לעסוק בתורה ומעשים טובים כדי להשפיע
נחת רוח ליוצרו ולא להנאת עצמו, כמו שכתוב כל פעל ה'
למענהו, דהיינו בכדי שהבריות ישפיעו לו נחת רוח. אבל בתחילה
עייר פרא אדם יולד, דהיינו שכל ענינו הוא להנאת עצמו ואין בו
הרצון להשפיע כלל, והוא טוען, כל פעל ה' למעני ולהנאתי,
שהרי רוצה לבלוע העולם ומלואה לטובתו ולתועלתו.

בדא אחידן דא בדא. כל זכיינ דעלמא קמי אלין נהורין קיימין, מכלהו" נפקי תרין נהורין שקולין כחדא דקיימי קמייהו תדיר

ולפיכך הטביע הבורא יתברך יסורים קשים ומרים, בענין הקבלה לעצמו הטבוע באדם מעת לידתו, הן מכאובים גופניים והן מכאובים נפשיים, באופן שאם יעסוק בתורה ומצות אפילו להנאת עצמו, מכל מקום על ידי המאור שבה ירגיש הפחיתות והשחיתות הנוראה שיש בטבע הקבלה לעצמו, ואז יתן אל לבו לפרוש את עצמו מטבע הקבלה הזו ויתמסר לגמרי לעבוד רק להשפיע נחת רוח ליוצרו, בשיעור הכתוב כל פעל ה' למענהו. ואז יפקח ה' את עיניו ויראה לפניו עולם מלא מתכלית השלימות שאין בו חסרון כל שהוא, ואז לוקח חלק בשמחתו ית' שבעת בריאת העולם ו"ש חז"ל זכה, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות. כי בכל מקום שנותן עיניו הוא רואה רק טוב ורק שלימות, ואינו רואה במעשה הקב"ה שום חובות כלל אלא הכל זכיות.

ובענין היסורים הגשמיים והרוחניים שסבל מטרם שעשה תשובה, יש בהם ב' דרכים: א) הוא בחינת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כי הוא רואה בעיניו, אשר לולא המכאובים הנוראים ההם, שסבל מכח שהי' משוקע בטבע הקבלה לעצמו, לא הי' זוכה לתשובה מעולם, וא"כ הוא מברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, כי לולא הרעה לא הי' זוכה להטובה. ונמצא שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כלומר, גורמים להטוב. ב) היא בחינת גם זו לטובה, דהיינו לא לבד שהרעות נעשו גורמים להטובה, אלא שהרעות עצמם נהפכו ונעשו טובות, והיינו ע"י אורות גדולים מאד, שהבורא ית' מאיר בכל אלו הרעות עד שנהפכו ונעשו לטובות, הן היסורים הגופניים, והן היסורים הנפשיים שהם העברות, באופן שהחובות נהפכו וקבלו צורות של זכיות. ואלו האורות המהפכים את החובות לזכיות, הן הע' נהורין שבהיכל הזה שלפנינו, ובשבילם נקרא היכל זה היכל הזכות.

ה) מכלהו נפקי תרין נהורין שקולין כחדא דקיימו קמייהו תדירא, מכללות כל ע' האורות, יוצאים ב' אורות שהם שקולים כאחד, העומדים תמיד לפנינו. פירושו, כי נתבאר, שאלו ע' האורות הם מהפכים

לקבל¹ אליו אינון שבעין רברבן ממנן לבר דסחרין כל (הני) (ד"א אינון) ארבע היכלין. שבעין נהורין אליו ותרי נהורין דקיימין קמייהו כלהו פנימאין גו לגו, ורזא דא דכתיב (שה"ש ז, ג) בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים.

לקמי נהורין¹ אליו עאלין כל זכו וכל עובדין דעלמא לאתדנא. תרין נהורין אליו אינון סהדי סהדותא, בגין

חובות בני אדם לזכיות כנ"ל בדיבור הסמוך, והנה אז נבחנו החובות והזכיות לב' אורות שקולים זה לזה, כלומר שמעלת החובות חשובה כמו מעלת הזכיות, ואין זו חשובה מזו משהו, והם עומדים ומאירים לפני ע' האורות תמיד, ומעידים עדות לפניהם כמ"ש לפנינו בסמוך.

1) לקבל אליו, אינון ע' רברבן ממנן לבר דסחרין כל ארבע היכלין, לעומת אלו ע' האורות, יש ע' שרים ממונים. שמהם כל הדינים שבעולם. העומדים בחוק, ומסבבים כל ארבעה ההיכלות הללו מבחוץ, שבעין נהורין אליו ותריין דקיימא קמייהו כלהו פנימאין גו לגו, אבל ע' האורות וב' האורות העומדים לפניהם הם פנימיים לפני ולפנים (כמ"ש להלן באות ק"ו), ורזא דא דכתיב בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים, בטנך, היינו פנימיות, כמו הבני מעים שהם בפנימיות הגוף. חטים, רומו לחטאים, דהיינו החטאים שנעשו לזכיות בסוד ע"ב נהורין הנ"ל, שהם לפני ולפנים של ד' ההיכלות כנ"ל, וע"כ נאמר עליהם בטנך ערמת חטים. אמנם סוגה מבחוץ בשושנים, הרומזים לדינים, שהם הע' שרים הממונים, שהם פועלים כל הדינים שבעולם. ומה שאומר שהע' שרים הם הלעומת של ע' נהורין, הענין הוא, כי הגם שכל החטאים והעונשים באים מע' שרים, עם כל זה אינם ח"ו ברשות עצמם אלא שהם משמשים להע' נהורין כי תפקידם להכשיר התחתונים שיהיו ראויים לקבל הגילוי הגדול של ע' האורות, ולפיכך נבחנו, שע' שרים הממונים מסבבים ההיכלות והע' נהורין מבחוץ.

2) **לקמי נהורין אליו עאלין כל זכו וכל עובדין דעלמא לאתדנא.** לפני ע' האורות האלו באים כל הזכיות וכל מעשי בני העולם למשפט. כלומר

שע' האורות הללו, ה"ס ב"ד של מעלה, הדנים כל בני העולם. תרין נהורין אלין אינון סהדי סהדותא, ב' האורות העומדים לפניהם, הם המעידים עדות של מעשי בני העולם. **בגין דאית שבעה עיני ה' דמשטטי בכל ארעא**, משום שיש שבעה עיני ה' המשוטטות בכל הארץ. עינים פירושו השגחה, ויש שבעה מדות בהשגחתו ית' שהם חג"ת נהי"מ, והם המכונים שבעה עיני ה', כלומר, ז' מיני השגחה המכשירים את בני העולם לקבל העונג והנועם העליון. **כל מה דאתעביד בעלמא אתרשים בהווא עובדא ממש והווא זכותא ממש וקיימי בקיומיהו**, כל מה שנעשה בעולם הן טוב והן רע, נרשם צורתו באותו המעשה ממש ובאותו הזכות ממש ומתקיימים ועומדים לנצח, כלומר, שאין שום דבר נאבד מהעולם הן ממעשים הרעים והן ממעשים הטובים, אלא כל מעשה נרשמת בצורתה בסוד שבעה עיני ה' וגו' וניתן לה בזה קיום נצחי. **ואלין תרין נהורין חמאן בהו ומסתכלן וסהדי קמי אלין ע' נהורין**, ושני אורות האלו רואים ומסתכלים בכל מעשה, ומעידים עדות לפני ע' האורות, שהם חב"ד של מעלה, ואחר שהע' נהורין שומעים עדותם, **אלין ע' גזרי גזרין ודיינין דינין הן לטב והן לביש אלו ע' האורות גזרים גזרות ודנים דינים הן לטובה והן לרעה**, דהיינו ע"פ עדותם של ב' האורות. פירוש כי בעת השלמות נמצאים ב' האורות הללו שה"ס אור החובות ואור הזכויות, שקולים זה בזה, בסוד שזדונות נעשו לו זכויות כנ"ל (דף ס"ד ד"ה ביאור) ואז ע' האורות שה"ס ע' סנהדרין של מעלה, דנים לפי עדותם הטובה הזו את כל מעשה לטובה. אבל אם ב' האורות אינם שקולים, אלא אור הזכויות גדול מאור החובות, הנה במדה זו יש חסרון ניכר במעשים הרעים, אשר האדם שעשה אותם, צריך לשוב בתשובה מאהבה עליהם, וזה נבחן שב' האורות מעידים עדות רעה על המעשים שעשה האדם, ואז ע' האורות דנים דינים לרעה, עד שישוב האדם תשובה מאהבה עליהם, ויהפכו לגמרי לזכויות, ויהיו ב' האורות שקולים זה בזה. הרי שהע' נהורין דנים את האדם לפי עדותם של ב' האורות, כלומר אם שקולים או אינם שקולים, ולפי מדת החסרון עד שיהיו שקולים. **והכא איהו**

(דאינון) דאית שבעה עיני הי דמשטטי בכל ארעא, (סייא כן כל) כל מה דאתעביד בעלמא אתרשים בההוא עובדא ממש וההוא זכותא ממש וקיימי בקיומיהו, ואלין תרין נהורין חמאן בהו ומסתכלן וסהדי קמי אלין ע' נהורין, אלין ע' גזרי גזרין ודייני דינין הן לטב הן לביש, והכא איהו אתר דזכותא, עכ"ל.

אתר דזכותא, וכאן בהיכל זה הוא מקום הזכות, כלומר שמה שאומר ודיינין דינין הן לטב והן לביש, אינו מתגלה כאן אלא בהשפע המושפע מע' נהורין המגיע למטה שם ניכר הרע, אבל כאן הוא הזכות בלבד.

מוזדעה ואזהרה

**מאת רבותינו הנאונים והצדיקים
מארי דארעא דישראל ורבנן קשישאי
ובתי הדינים של ספרדים ואשכנזים פרושים וחסידים**

מוסר המדות והצניעות הוא יסוד מוסד בחיי העם הישראלי מדור דור ובו היה מתפאר ומתהלל נגד כל הגוים ואומות העולם. וכמה הזהירו חז"ל על השמירה וההשגחה של תערובת אנשים ונשים בכל מקרה שהוא. גם באסיפות של שמחה וגם להיפך תמיד תקנות גדולות תקנו לבל עבור על גדרי הצניעות ולהשמר מכל דבר רע. אכן בעוה"ר שמענו ראינו כי החל הקהל להקל באיסור חמור זה וביחוד בשמחה של מצוה להתאסף ולסעוד אנשים ונשים בבית אחד ומהפכים את מצות שמחת חתן וכלה לעבירה של הרהור ופרצה במוסר וצניעות רח"ל.

לזאת ראינו לנו לחובה להודיע בשער בת רבים דעת תוה"ק לאפרושי מאיסורי, וכפי מה שכבר נתבאר החומר שבדבר בדברי רבותינו בעלי השו"ע ושאר פוסקים מובהקים זכרונם לברכה, שמוטל חוב קדוש להשגיח בסעודות חתונה וכיוצא בהן שלא יאכלו אנשים ונשים בחדר אחד כי אם האנשים בחדר מיוחד והנשים בחדר מיוחד בין בש"ק ובין בחול.

וישראל קדושים יתאמצו בכל תוקף ועוז להעמיד גדרי הצניעות על תלם ולחזק דת משה ויהודות. ובזכות הרבים זה נזכה לגאולה שלימה ולישועה קרובה במהרה בימינו אמן.

כעתירת החותמים למען כבוד שמו יתברך
בימי השוכנים דהאי שתא תרפ"ו

נאם יוסף חיים זאנענפלד

נאם אלי' קלצקין

גאב"ד לובלין

נאם משה יוסף האפמאן

ראב"ד דק"ק פאפא

נאם שלמה אליאשוב

בעהמ"ח "לשם שבו ואחלמה"

נאם זרח ראובן ברווערמאן

חיים שאול דוויק

זקן המקובלים

דוד פאפו

מי ראה אלה הגדולים יוצאים לחזק גדר הגדול שמטילים

חוב קדוש וכיהודא ועוד לקרא הננו חוזרים ומיסדים

ומעוררים לחוב קדוש לקיים בקפידה היותר גדולה ככל הנ"ל

ולראי ח"ש למען כבוד שמו יתברך

ובפרט כעת שרבו הפריצות באופן מבהיל ונורא

ה' יכפר בעד ניסן תש"י ירושלים עיה"ק ת"ו

בד"צ ספרדים

מב"ד הראב"ד בנימין לוי ס"ט

נאם הצ' משה עדס ס"ט

נאם עזרא הדאיה

נאם מרדכי מיוחס ראב"ד

נאם רבינו סעדיא בן ונישטי ס"ט

נאם זעליג ראובן בענגיס

רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים

בעיה"ק ירושלים תובב"א

הבד"צ לכל מקהלות האשכנזים :

נאם פנחס בהגריז"ל עפשטיין , ראב"ד

נאם ישראל יצחק הלוי רייזעמאן

נאם דוד הלוי יונגרייז

העתק מפנקס של עיר וויטקיב
בעת שהי' שם רב אב"ד
הגאון הקדוש בעל הפלאה זצ"ל

זה לשונו:

אשר חכמים הגידו והזהירו
שלא להיות אנשים ונשים
בחדר אחד בסעודת נשואין

וכמה רעה ראינו כי בהקהל אנשים ונשים כאחד
באו כשכור יחוגו וינועו ומידי הרהור לא יצאו
ואשה פגיעתה רעה פן יעלה באחד ומאה להלכד
בזו חס ושלוש מה נאה, ואין שמחה למעלה.
לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ד' בשמחה וחדות ד' היא מעוזכם.
ונשים עם בפני עצמן חייבין בשמחה בפני עצמן,
וכדאי הוא לשמוח בשמחת המקום ב"ה

כל זה חסכמו כולנו כאיש אחד בלב אחד ושפה אחת
לעשות משמרת למשמרת דת תורתינו הקדושה
ובשמתא מאן דעבר על מילתא דא

ולחשומע יונעם ויזכה לשמוח בבית הבחירה חבית והבירה

שיבנה במהרה בקרן אורה

הבעה"ח היום יום ב' י"ד שבט תקכ"ז לפ"ק

וויטקיב יצ"ו

הק' פנחס הלוי איש הורוויץ

❖ ❖ ❖

בעזרת השם יתברך

פרק כ"א

• כו-תשא •

בפרק הזה מבואר:

הרמ"ח מצות עשה צועקים בכל יום ויום על האדם, עשה אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים - העוסקים בצרכי ציבור ומבטלים מתורתו כדי להעמיד הדת על תילה מקבלים שכר כאילו היו יושבים ועוסקים בתורה - הכופה את חבירו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה המצוה - הנטפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה - עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה.

תוכן הענינים

של פרק כ"א

- א. עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה.....ה
- ב. הרמ"ח מצות עשה צועקים בכל יום ויום על האדם, עשה
אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים.....ח
- ג. העוסקים בצרכי ציבור ומבטלים מתורתו כדי להעמיד הדת על
תילה מקבלים שכר כאילו היו יושבים ועוסקים בתורה.....יג
- ד. הכופה את חבירו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה
המצוה.....יג
- ה. הנמפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה.....יג
- ו. מעשה באשה שבכתה הרבה לזכות לבעל תורה וירא שמים
באמת - וזכתה לבעל צדיק וקדוש שמסר נפשו וקפץ מהנג
לשמוע ולענות אמן יהא שמיה רבא.....יד

פרק כ"א

עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה

מובא בזוהר (פרשת קדושים דף פ"ג ע"ב), וזה לשונו, תא חז"י בר נש דעביד מצוה, ההיא מצוה סלקא וקיימא קמי קודשא בריך הוא ואמרה אנא מפלנייא דעבד לי, וקודשא בריך הוא מני לה קמיה לאשגחא בה כל יומא לאוטבא ליה בגינה. עבר על פתגמי אורייתא, ההיא עבירה סלקא קמיה ואמרה אנא מפלנייא דעבד לי, וקודשא בריך הוא מני לה וקיימא תמן לאשגחא בה לשצאה ליה, הדא הוא דכתיב (דברים לב, יט) וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו, מהו וירא, ההוא דקיימא קמיה.

תב בתשובה², מה כתיב (שמואל ב' יב, יג) גם ה' העביר חטאתך לא תמות, דאעבר ההוא חובא מקמיה בגין דלא יסתכל ביה, לאוטבא ליה, ועל דא (דברים ט, כז) אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו, עד כאן לשונו.

ואמרו

(א) [פירוש הסולם - מאמר האשה אשר נתת עמדי:] **תא חז"י**, בוא וראה, אדם שעושה מצוה, מצוה זו עולה ועומדת לפני הקדוש ברוך הוא, ואומרת, אני מפלוני שעשה אותי. והקדוש ברוך הוא ממנה אותה לפניו, להשגיח בה בכל יום להיטיב לאדם בשבילה. עבר האדם על דברי תורה עבירה והיא עולה לפניו, ואומרת, אני מפלוני שעשה אותי. והקדוש ברוך הוא ממנה אותה ועומדת שם להשגיח בה, לכלות אותו. ו"ש וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. מהו וירא. היינו עבירה ההיא העומדת לפניו.

(ב) **תב בתשובה מה וכו'**. חזר בתשובה, מה כתוב, גם ה' העביר חטאתך לא תמות, דהיינו שהעביר מלפניו אותה העבירה כדי שלא יסתכל בה, ולהטיב לו. ועל כן, כתוב, אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו, דהיינו שלא יסתכל בהם.

רו"ל², דריש רבי יהודה ברבי נחמני מתורגמניה דריש לקיש, מאי דכתיב (מיכה ז, ה) אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף, אם יאמר לך יצר הרע חטוא והקב"ה מוחל לך, אל תאמין בו, שנאמר אל תאמינו ברע, ואין רע אלא יצר הרע, שנאמר (בראשית ח, כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ואין אלוף אלא הקב"ה שנאמר (ירמ"ג, ד) אלוף נעורי אתה, שמא יאמר אדם מי מעיד בי, אבני ביתו וקירות ביתו של אדם מעידין בו, שנאמר (חבקוק ב, יא) כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה. רבי זריקא אומר שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מעידין בו, שנאמר (תהלים צא, י) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכך, וחכמים אומרים נשמתו של אדם מעידה בו שנאמר (מיכה שם) משוכבת חיקך שמור פתחי פיד, איזה הוא דבר שהוא³ בחיקו של אדם הוי אומר זו נשמה, ויש אומרים אבריו של אדם מעידין בו, שנאמר (ישעי"ג, יב) ואתם עדי נאם ה' ואני אל, עד כאן לשונו.

וכן מובא בזהר (ויחי דף רכ"ז ע"א), וזה לשונו, בכל יומא⁴ ויומא ספרין פתיתן ועובדין כתיבין, ולית מאן דישגח ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסהידת ביה בכל יומא, וקלא קרי בחילא (משלי ט, ד) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו, ולית מאן דיצית לקליה. תאנא⁵, בשעתא דבר נש קאים בצפרא,

(ג) חגיגה דף ט"ז ע"א.

(ד) בש"ס לפנינו: איזו היא דבר ששוכבת. ובעין יעקב כאן: איזהו דבר ששרוי.

(ה) [פירוש הסולם - מאמר בד' פרקים העולם נדון:] **בכל יומא**. בכל יום ויום הספרים פתוחים, והמעשים, של בני אדם, כתובים, ואין מי שישגיח, ואין מי שיטה אוניו, והתורה מעידה בכל יום, מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו. ואין מי שישמע לקולה.

(ו) **תאנא בשעתא וכו'**. למדנו, בשעה שהאדם קם בבוקר, עדים עומדים לנגדו ומעידים עליו, והוא אינו משגיח, והנשמה

סהדין קיימין לקבליה וסהדין ביה והוא לא אשגח, נשמתא אסהידת עליה בכל עדן ובכל שעתא, אי אצית יאות, ואי לאו הא ספרין פתיחין ועובדין כתיבין, עד כאן לשונו.

ואמר עוד (שם לקמיה), תאנא, בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא, סלקין לנשמתיה לבי דינא ודיינין על מימרהא, והיא אסהידת בכלא, ואסהידת בכל רעיוני דבר נש, ובעובדין לא אסהידת דהא כלהו בספרא כתיבין, עד כאן לשונו.

וכן מובא בזהר (שם דף רכ"ב ע"ב), וזה לשונו:

תאנא רבי שמעון" פתח ואמר, (דברים כט, כח) הנסתרות לה' אלהינו וגו', הנסתרות לה' אלהינו, תא חזי כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי ולאסתכלא דלא יעבר על רעותיה דמאריה, דתניין, כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, בספרא כתיבו אינון עובדין, ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה, הדא הוא דכתיב (ירמ' כג, כד)

מעידה עליו בכל עת ובכל שעה, אם שומע, טוב. ואם אינו שומע, הרי הספרים פתוחים והמעשים נכתבים.

(ז) **תאנא בזמנא דדיינין וכו'.** למדנו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין, ודנים על פי דיבורה, והיא מעידה על הכל ומעידה בכל מחשבות רעות שהרהר האדם, אבל במעשים רעים אינה מעידה, משום שכולם כתובים בספר.

(ח) [פירוש הסולם - מאמר ויקרא לבנו ליוסף:] **תאנא ר' שמעון וכו'.** למדנו ר"ש פתח ואמר, הנסתרות לה' אלקינו והנגלות וכו'. הנסתרות לה' אלקינו, בוא וראה, כמה יש לו לאדם לזהור מחטאיו, ולהסתכל שלא יעבור על רצון אדונו, כי למדנו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, כתובים אלו המעשים בספר, ובאים בחשבון לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו, זהו שכתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', ואם כן איך לא ישמור האדם את עצמו מלחטוא לפני אדונו, ולמדנו אפילו מה שאדם מחשב ועולה ברצונו לעשות, הכל נמצא לפני הקדוש ברוך הוא, ואינו נאבד ממנו.

ח שכר כי-תשא - פרק כ"א ועונש

אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', אי הכי איך לא יסתמר בר נש מלמיחב קמיה דמאריה. ותנינן, אפילו ההוא (מאן) מה דחשיב בר נש ואסתלק ברעותיה, כלא אשתכח קמי קב"ה ולא אתאביד מניה, עד כאן לשונו.

הרמ"ח מצות עשה צועקים בכל יום ויום על האדם, עשה אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים

ואמרו במדרש תנחומא (פרשת כי תצא סימן ב'), וזה לשונו: אמר רב אדא רמ"ח מצות עשה יש בתורה, כמנין איבריך שבאדם, ובכל יום ויום צועקים על האדם, עשה אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים, ושס"ה מצות לא תעשה כמנין ימות החמה, ובכל יום ויום שהחמה זורחת עד שהיא שוקעת, צווחת ואומרת לאדם, גוזרני עליך במי שהגיע ימך לעולם הזה, אל תעבור בי את העבירה הזאת ואל תכריע אותך ואת העולם כולו לכף חובה^ט, עד כאן לשונו.

וכיוצא בזה כתב בזוהר (אמור דף צ"ב ע"א ואילך), וזה לשונו:

תא חזי, תנינן^י יפה תענית לחלום כאש לנעורת, ועקרא דתעניתא בההוא יומא ממש ולא ביומא אחרא, מאי

ט) עיין קידושין דף מ' סוף עמוד א' ואילך: תנו רבנן לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה.

ר) אלעזר בר' שמעון אומר, לפי העולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה כו'.

צריך האדם להשמר שלא יעשה פגם באיזה יום, שלא ישאר פגום כלפי שאר ימים האחרים, כי כל יום הוא חשבון חדש

י) ת"ח תנינן יפה וכו'. למדנו יפה תענית לחלום רנ, כאש לנעורת. דהיינו שפסטר ממנו. ועיקר התענית הוא באותו יום ממש, ולא

טעמא, בגין דלית לך יום לתתא דלא שלטא ביה יומא אחרא עלאה, וכד איהו שארי בתעניתא דחלמא אוליפנא דההא יומא לא אתעדי עד דאתבטל ההוא גזרה, ואי דחי ליה ליומא אחרא הא שולטנא דיומא אחרא הוא ולא עאל יומא ביומא אחרא דחבריה. כהאי גוונא לית לך יום דלא אתמנא עליה יומא עלאה לעילא, ובעי בר נש לאסתמרא דלא יעביד פגימו בההוא יומא ולא יתפגים קמי שאר יומין אחרנין.

ותנינן בעובדא² דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא יאות, הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא, אתער חסד לעילא ושארי בההוא יומר ואתעטר ביה בגיניה, ואי אתדבר בר נש לרחמי לתתא, אתער רחמי על ההוא יומא ואתעטר

ביום אחר. מאי טעמא, משום שאין לך יום למטה שאין שולט עליו יום אחר עליון. וכשהוא שורה בתענית חלום למדנו, שיום ההוא אינו עובר עד שנתבטל אותה הגזירה. ואם דוחה את התענית ליום אחר, כבר היא שליטה של יום אחר, ואין יום אחד נכנס בחבירו, ביום אחר. כעין זה, אין לך יום, שלא נתמנה עליו יום עליון למעלה, וצריך האדם להשמר, שלא יעשה פגם באיזה יום, שלא ישאר פגום כלפי שאר ימים האחרים.

(א) תענית דף י"ב עמוד ב'.

אם אדם עושה מעשה למטה כראוי, מתעורר כך גם הכח שלמעלה.

(ב) ותנינן בעובדא דלתתא וכו'. ולמדנו בהמעשה שלמטה, מעורר מעשה למעלה. אם אדם עושה מעשה למטה כראוי, מתעורר כך גם הכח שלמעלה. עשה אדם חסד בעולם, נתעורר חסד למעלה, ושורה ביום ההוא ומתעטר בו בשבילו. ואם נהג אדם ברחמים למטה, מעורר רחמים על אותו יום, והוא מתעטר ברחמים בשבילו. ואז יום ההוא עומד לו להיות מגין עליו בשעה שיוצרך לו.

במדה זו שאדם מודד מודדים לו.

י **שכר** כִּי-תִשָּׂא - פֶּרֶק כ"א **ועונש**

ברחמי בגיניה, וכדין ההוא יומא קאים עליה למהוי אפוטרופא בגיניה בשעתא דאצטריך ליה.

כגוונא דדא" בהפוכא דא. (ועל כלא) אי עביד בר נש עובדא דאכזרי, הכי אתער בההוא יומא ופגים ליה, ולבתר קאים עליה לאכזרי לשיצאה ליה מעלמא, בההיא מדה דבר נש מודד בה מודדין ליה, עד כאן לשונו.

וכן מובא בזהר (ויחי דף רכ"ד ע"א), וזה לשונו :

רבי יהודה" פתח ואמר (ישעיה מב, יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות, החרשים שמעו, אלין בני נשא דלא צייתין למלולי אורייתא, ולא פקחין אודנייהו למשמע לפקודי דמאריהון, והעורים, דלא מסתכלין למנדע על מה אינון קיימין, דהא בכל יומא ויומא כרוזא נפיק וקרי ולית מאן דישגח.

דתניא אינון^{טו} יומין דבר נש, כד אתברי, בההוא יומא דנפק לעלמא, כלהו קיימין בקיומייהו, ואזלין וטאסין

(יג) **כגוונא דא בהפוכא וכו'.** כעין זה הוא, בהיפך מזה, אם עושה אדם מעשה של אכזריות, מעורר כך באותו יום, ופוגם את היום, ואחר כך עומד עליו אותו יום להתאכזר ולכלותו מן העולם. במדה זו שאדם מודד מודדים לו.

בכל יום ויום יוצא כרוז, וקורא, ואין מי שישגיח עליו, יום ההוא עולה בכבושה ומעיד עדות עליו.

(יד) [פירוש הסולם - מאמר ושכבתי עם אבותי:] ר' יהודה פתח וכו'. ר"י פתח ואמר, החרשים שמעו והעורים הביטו וגו'. החרשים שמעו, אלו הם בני אדם שאינם מקשיבים לדברי תורה, ואינם פותחים אזניהם לשמוע למצות אדונם. והעורים, הם, שאינם מסתכלים לדעת על מה הם חיים, כי בכל יום ויום יוצא כרוז, וקורא, ואין מי שישגיח עליו.

(טו) **דתניא אינון יומין וכו'.** שלמדנו, אלו הימים של האדם משעה שנברא, הנה באותו יום שיצא לעולם, נמצאים כבר כולם

שכר - כי-תשא - פרק כ"א ועונש יא

בעלמא נחתין ואזהרן לבר נש כל יומא ויומא בלחודוי, וכד ההוא יומא אתי ואזהר ליה, ובר נש עביד בההוא יומא חובא קמי מאריה, ההוא יומא סליק בכסופא ואסהיד סהדותא, וקאים בלחודוי לבר.

ותאנא בתר¹⁰ דקאים בלחודוי, יתיב עד דבר נש עביד מניה תשובה, זכה תב ההוא יומא לאתריה, לא זכה ההוא יומא נחית ואשתתף בההוא רוחא דלבר, ותב לביתיה ואתתקן בדיוקניה דההוא בר נש ממש בגין לאבאשא ליה ודייר עמיה בביתא, ואית דדיורא לטב אי הוא זכי, ואי לאו דיוריה עמיה לביש.

בין כך ובין כך אתפקדן אינון יומין וחסרים ולא עאלין במניינא דאינון דאשתארו. ווי לההוא בר נש דגרע יומוי

בקיומם שהם הארות ממסיות, שמהן נמשכים ימיו של האדם, והולכים ומשוטטים בעולם, יורדים ומזהירים את האדם, כל יום ויום בפני עצמו. וכאשר היום בא, ומזהיר את האדם, והאדם עושה ביום ההוא עבירה לפני אדונו, יום ההוא עולה בבושה ומעיד עדות עליו, והוא עומד בחוץ בלבדו.

טז) ותאנא בתר דקאים וכו'. ולמדנו אחר שעומד בלבדו בחוק, הוא יושב ומחכה עד שהאדם יעשה תשובה על החטא. זכה ועשה תשובה, שב היום למקומו. לא זכה שלא עשה תשובה, אותו יום אחד יורד ומשתתף עם הרוח שבחוץ וחרר לביתו, ומתתקן בצורת אותו אדם ממש, כדי להרע לו. והיום יושב עמו בביתו. ואם הוא זוכה ועושה תשובה, מגורו עמו לטוב, ואם לא זכה, מגורו עמו לרע.

אלו שנשארו מחמת חטאים אינם נכנסים במנין, ווי לאותו אדם שגרע ימיו לפני המלך הקדוש.

יז) בין כך וכו'. בין כך ובין כך, נמנו הימים של אותו אדם והם חסרים, ואלו שנשארו מחמת חטאים אינם נכנסים במנין, ווי לאותו אדם שגרע ימיו לפני המלך הקדוש, ואין לו למעלה ימים להתערב בהם בעולם ההוא, ולקרב עמהם לפני מלך הקדוש.

יב שכר כי-תשא - פרק כ"א ועונש

קמי מלכא קדישא ולא שביק לעילא יומין לאתעטרא בהו בההוא עלמא ולא תקרבא בהדיהו קמי מלכא קדישא.

תא חזי^נ, כד קריבו אינון יומין קמי מלכא קדישא, אי הוא זכאה האי בר נש דנפיק מעלמא, סליק ועאל באינון יומין, ואינון לבושי יקר דמתלבשא ביה נשמתיה, ואינון יומין הוו דזכה בהו ולא חב בהו.

ווי לההוא^ט דגרע יומוי לעילא, דכד בעאן לאלבשא ליה ביומוי, אינון יומין דפגים איהו בחובוי חסרין מההוא לבושא ואתלבש במנא חסרא. כל שכן אי סגיאין אינון, ולא להוי ליה לבר נש במה דאתלבש בההוא עלמא, כדן ווי ליה ווי לנפשיה דדיינין ליה בגיהנם על אינון יומין, יומין על יומין יומין על חד תרין, דכד נפיק מהאי עלמא לא אשכח יומין דאתלבש בהו ולא הוי ליה לבושא במה דאתכסי.

זכאין אינון^ז צדיקיא, דיומיהון כלהון טמירין אינון לגביה דמלכא קדישא, ואתעביד מנייהו לבושי יקר לאתלבשא בהו בעלמא דאתי, עד כאן לשונו.

יח) ת"ח כד קריבו וכו'. בוא וראה, כשימים האלו קרבים לפני מלך הקדוש, אם אותו אדם שנפטר מן העולם הוא צדיק, הוא עולה ונכנס בימים האלו, והם לבושי כבוד, שנשמתו מתלבשת בו. ואלו הימים היו משום שזכה בהם ולא חטא בהם.

כל יום שחוטא חסר לו מלבוש במה להתכסות

יט) ווי לההוא וכו'. אוי לאדם שגרע ימיו למעלה, וכשרוצים להלביש אותו בימיו, אלו הימים שקלקל אותם בחטאיו חסרים מלבוש ההוא, והוא מתלבש בכלי חסר, וכל שכן אם רבים המה כפולים, על יום אחד מענישים אותו שנים, וכשהוא יוצא מן העולם אינו מוצא ימים להתלבש בהם ואין לו לבוש במה להתכסות.

כ) זכאין אינון צדיקיא וכו'. אשרי הם הצדיקים שימיהם כולם גנזים אצל המלך הקדוש, ונעשה מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא.

העוסקים בצרכי ציבור ומבטלים מתורתו כדי להעמיד הדת על תילה מקבלים שכר כאילו היו יושבים ועוסקים בתורה.

א. אמר ריש לקיש פעמים שביטולה של תורה זו היא יסודה^{כ"א} דכתיב^{כ"ב} "אשר שברת" אמר ליה הקב"ה למשה יישר כחך ששברת^{כ"ג}.

הכופה את חבירו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה המצוה.

ב. א"ר אבהו כל המעשה את חבירו לדבר מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, שנאמר "ומטך אשר הכית בו את היאור", וכי משה הכה את היאור, והלא אהרן הכהו, אלא לומר לך כל המעשה את חברו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו^{כ"ד}.

הנטפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה.

ג. על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט לך הכתוב בשלשה כו',

כא) כלומר, מקבל שכר כאילו יושב ועוסק בתורה.

כב) שמות כ"ב.

כג) מנחות דף צ"ט.

כד) (א) לאותו דבר מצוה.

כה) סנהדרין דף צ"ט.

יד שֵׁכַר כִּי-תִשָּׂא - פֶּרֶק כ"א וְעוֹנֵשׁ

ר' עקיבא אומר לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו, אם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה¹⁷.

בו יבואר גודל השכר של הדלקת נרות של מילה שבתות יו"ט חנוכה יוה"כ, ובפרט להמאיר ללומדי תורה לשמה, - מעשה באשה שבכתה הרבה לזכות לבעל תורה וירא שמים באמת - וזכתה לבעל צדיק וקדוש שמסר נפשו וקפץ מהגג לשמוע ולענות אמן יהא שמייה רבא

בזוהר הקדוש פרשת תרומה¹⁸ כתב, וז"ל:

רבי חייא ורבי אבא¹⁹ שרו בבי אושפיזייהו. קמו בפלגות ליליא לאשתדלא באורייתא. ברתיה דאושפיזא קמת ואנחירת לון שרגא, ולבתר קיימת אבתרייהו למשמע מילין דאורייתא כו'.

[ר"ח ור"א היו שוכנים במלון שלהם. קמו בחצות לילה לעסוק בתורה. בתו של בעל המלון קמה, והדליקה להם נר, ואחר כך עמדה מאחריהם לשמוע דברי תורה. פירוש הי"סולם" כאן].

כו) מכות דף ה'.

כז) דף קס"ה סע"ב ואילך, הביאו בספר קב הישר (פרק מ"ה).
כח) בדרך אמת לזוהר כאן כתב, וזה לשונו: מסוף המאמר נראה שרבי חיים ורבי יוסי היו, ולא רבי אבא. ועיין בסוף דף קס"ח וגם בסוף [דף] קס"ט ע"ב כו', עד כאן לשונו.

אשגח אבתריה, וחמא ברתיה דאושפיזא קיימת אבתריהו, אמר, כי נר מצוה [ותורה אור, קב הישר שם]. מאי נר, דא נר דאיהי מצוה דנשין זכין ביה, ואיהי נר דשבת, דאף על גבי דנשין לא זכאן באורייתא, הא גוברין זכין באורייתא, ונהרין להאי שרגא דנשין מתתקנן בהאי מצוה. נשין בתיקונא דהאי נר, גוברין באורייתא, לאנהרא להאי נר, תיקונא דמצוה דנשין אתחייבו בהו.

[הביט מאחריו^ו, וראה בתו של בעל המלון עומדת מאחריהם. אמר, כי נר מצוה, מהו נר, זהו נר שהוא מצוה^א שהנשים זוכות בו, והיא נר של שבת. שאף על פי שהנשים אינן זוכות בתורה, הרי הגברים זוכים בתורה,

(ט) בקב הישר כאן: אדהכי אשגח רבי אבא.

(ל) כמבואר בספר דבק מאח וזה לשונו: עיני ראתה בספר ליקוטי הרמ"ע, שרמזו שעל ידי הדלקת נרות שבת ויום טוב [ו] חנוכה ויום הכיפורים, זוכה למעלה גדולה, כאשר יעיין הקורא בדברי קדשו באורך. ורמז הרב שם פרק ז': **ערכתני נר למשיח"י ר"ת לרבים מילה שבתות יר"ט חנוכה יוה"כ.**

(לא) ובס' בן יהוידע על מסכת שבת שם (דף כ"ה עמוד ב') מבאר כוונת הדלקת הנר על פי הסוד, ואחר כך כתב שם, וזה לשונו: והנה אותיות הנ"ר במילואם, כוזה ה"י נו"ן רי"ש, עולה המילוי מספר שלו"ם בדקדוק, ולכן דריש כאן ותונח משלום זו הדלקת נר בשבת. גם נראה לי בס"ד, מספר נ"ר ומספר אפיל"ה עולה מספר שלו"ם. רמז, אם יש נר באפילה יש שלום, ואם יחסר הנר ישאר אפילה, שאם יחסר מספר נ"ר מן שלו"ם ישאר מספר אפיל"ה, עכ"ל.

וזה לשון הזוהר הקדוש פרשת בראשית (דף מ"ח ע"ב): נר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהיבת לאדלקא .. רזא, דמלה, האי סוכת שלום מטרוניתא דעלמא היא, ונשמתיך דאינון בוצינא

ומאירים לנר ההוא שהנשים מתקנות במצוה הזו. הנשים בתיקון נר הזה, הגברים בתורה, להדליק ולהאיר הנר הזה, שהוא תיקון של מצוה שהנשים נתחייבו בו (פירוש ה"סולם" כאן).

ובקב הישר שם: **כי נר מצוה, ותורה אור**: האשה היא מצווה על נר של שבת, ולא האיש. והטעם, כי האשה היא נגד השכינה. **ותורה אור**,³⁵ פירוש: **התורה שלמד בעלה**, שהאיש מצווה על התורה ללמוד, **נותן אור והארה גדולה**

עילאה בה שריין. ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא, דהא בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא. עכ"ל.

[נר של שבת ניתן לנשי עם קדוש להדליק .. סוד הדבר הוא, כי סוכת שלום זו [המאירה בשבת] היא אָם העולם ["מטרוניתא" היא אָם], והנשמות, שהם נרות העליונים, שורים בה. וע"כ אמא [כלומר אשה] צריכה להדליק הנרות, כי עומדת במקומה [במקום אם הבנים העליונה, שהיא סוכת שלום] ועושה המעשה. [ובמעשה זו גורמת שאם הבנים למעלה תשפיע נשמות קדושות לבניה, שהוא סוד נרות הרוחניים העליונים, כמ"ש לפנינו]. פירוש ה"סולם"].

ובמדרש לקח טוב (פס"ז) עה"פ (ויקהל לה, ג) "לא תבערו אש" כתב, וז"ל: וחכמים אומרים מצוה להדליק מפני שלום ביתו וכו', עכ"ל. ועיין גם כן שם פרשת בשלח (טז, ח).

(לב) מי יוכל לשער גודל העניין של הדלקת נרות שבת קודש, וידוע שבתפילות שהנשים מתפללות בהדלקת הנרות עולים עד לשמים, ונעתיק כמה מאמרים בגדול עניינו שמבואר: שעל ידי הנרות זוכים להקביל נרו של מלך המשיח, ועיין במדרש רבתי פרשת אמור, אמר רבי אלעזר בן שמוע, בזכות "יערוך את הנרות", תנצלו מן "ערוך מאתמול תפתה" (ישעיהו ל').

ובספר "וימהר אברהם" מביא, מי שהוא בצרה ר"ל, סגולה לזה, שידליק שמן לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, וינצל ממנה. כי

כאותו המצוה של נר שבת²¹ **שהאשה מדלקת**. נמצא ששניהם מאירים באור תורה ואור שבת. (ומסיים שם) **אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה**].

שמ"ן ראשי תיבות שומר מצרות נפשו. וכמבואר בספר תורת העולה לרבינו משה איסרליש הרמ"א ז"ל, אמר רבי חנן בזכות **להעלות נר תמיד, אתם זוכים להקביל נרו של מלך המשיח**, כמו שנאמר [תהלים קל"ב], **ערכתי נר למשיחי**, וגו'. הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו', עכ"ל.

וכתב הרמב"ן ריש פרשת בהעלותך (בשם המדרש): הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה כו'.

...ומשיח ראשי תיבות מ'דליקין ש'מונת י'מי ח'נוכה, רומז שמצוה זו תקרב ביאתו במהרה בימינו.

לג) וראה בספר קב הישר (פרק צ"ו) שמאריך בגודל קדושת הנרות של מצוה וכו' וזה לשון קדשו: הרב הגאון מהרש"ל ז"ל כתב בהקדמת ספר הנקרא ים של שלמה וזה לשונו: פעם אחת בא לידי על ידי נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמיץ כח מרקיע ופתחו לי שערי אורה עד כאן.

ושמעתי מפי מורי על פי קבלה שהענין הוא כך, כשהיה הרב רבי שלמה לוריא ז"ל (מחבר ספרו ים של שלמה), אירע לו שהיה רק נר קטן דלוק לפניו והיה זמן קרוב להיכבות, והיה דלוק כמה שעות יותר משלש וארבע נרות שלמים, וזה העיד עליו תלמידו ונכדו ז"ל, בעל הנר הכיר בנרו כי ה' עמו עד כאן.

וזה אירע להגאון הנ"ל נס ממש כנר של שמן הקודש שבבית המקדש, זכותו יעמוד לנו אשרי לו ואשרי יולדתו, עכ"ל. ועיין שם יותר באריכות.

שמעת ההיא אתתא [האי בתולה, קב הישר כאן] ובכאת. אדהכי קם אבוה דאתתא, דהות תמן, ועאל בינייהו, וחמא ברתיי קיימת אבתרייהו ובכאת, שאיל לה אבוה. סחת ליה עובדא". שארי אבוה דאתתא אוף איהו ובכה.

[שמעה אשה ההיא ובכתה. בינתיים קם אביה של האשה שהיתה שם ובא ביניהם, וראה בתו עומדת מאחריהם ובוכית. שאל אותה אביה [למה ועל מה היא בכי, קב הישר כאן], וסיפרה לו המעשה. התחיל אביה של האשה אף הוא ובכה. פירוש ה"סולם" כאן].

אמר ליה רבי יוסי", דילמא חתנך, בעלה דברתיך, לא זכה באורייתא. אמר ליה, ודאי הכי הוא, ועל דא ודאי בכינן אנא וברתי תדיר. ובגין דחמינא ליה יומא חד דדליג מאיגרא דא למשמע קדיש בהדי ציבורא, סליק ברעותא דילי, למיהב ליה ברתי, ותיכף דנפקו ציבורא מבי כנישתא, יהיבנא ליה ברתי, דאמינא, בדילוגא דא דאתא למשמע קדיש, גברא רבא ליהוי באורייתא, ואף על גב דאיהו רביא, ולא ידענא ביה מקדמת דנא. והשתא אפילו ברכת מזונא לא ידע, ולא יכולנא בהדי למילעי בין חברייא דיוליף קריאת שמע או ברכת מזונא.

[אמר לו רבי יוסי, אולי חתנך בעל בתך לא זכה בתורה. אמר לו, ודאי כן הוא, ועל זה ודאי אני ובתי בוכים

ובספר זרע קודש (דף צ"ו) כתב: וע"י שאנו זוכרין נס חנוכה ומדליקין נרות, אנו ממשיכין גאולה העתידה, וכמו שכתב מודים אנחנו לך וכו' הטוב כי לא כלו רחמיק, ולכן על ידי נר חנוכה אנו ממשיכין תקון כל העולם שהוא על ידי אור האמת כנ"ל...

לד) ובקב הישר כאן: ולא ענתה מאומה מחמת מרירות הלב, והתחיל אף אביה לבכות.

(לה) ובקב הישר כאן גריס: רבי אבא.

שכר - כי-תשא - פרק כ"א ועונש יט

תמיד. ומשום שראיתי אותו יום אחד שקפץ מן העליה הזו לשמוע קדיש עם הציבור, עלה ברצוני לתת לו בתי, ומיד אחר שיצאו הציבור מבית הכנסת נתתי לו בתי. שאמרתי, בקפיצה זו שבא לשמוע קדיש, ניכר שיהי אדם גדול בתורה. ואף על פי שהוא ילד ולא ידעתי בו מקודם לכן, [נתתי לו בתי]. ועתה אפילו [לברך] ברכת המזון אינו יודע. ואיני יכול ללמוד עמו בין החברים שילמוד קריאת שמע או ברכת המזון. פירוש ה"סולם" כאן].

אמר ליה, אעבר ליה באחר, או דילמא ברא יוליד דלהוי גברא רבא.

[אמר] לו רבי יוסי, העבר אותו באחר (בקב הישר כאן: רצה לומר, שיראה שיתן גט וישיא בתו אחר כך לתלמיד חכם). (ובתוך דבריו חזר ואמר:) או אולי יוליד בן שיהי גדול בתורה. פירוש ה"סולם" כאן].

אדהכי קם איהו [החתן, קב הישר כאן] ודלג עליהו ויתיב לקמייהו. אסתכל ביה רבי יוסי, אמר, **ודאי אנא חמינא בהאי רביא דנהורא דאורייתא יפוק לעלמא מיני, או ברא דיוקים מיני.**

[בינתיים] קם הוא, [חתנו של בעל המלון], וקפץ אליהם, וישב לפנייהם. הסתכל בו רבי יוסי, אמר, **ודאי**

לו) לפי עניינת דעתי התיבות "ואף על גב דאיהו רביא ולא ידענא ביה מקדמת דנא", הם **סיום** (אויספיר) של דברי הזהר שלפני זה, ולא פיסקא (ופרט) חדש, כפי שהבין בעל ה"סולם" (שלכן הוסיף הוא "סיום" לתיבות אלו מדיליה).

לו) ובקב הישר כאן: אמר ליה **רבי אבא.**

לו) בקב הישר כאן: **רבי אבא.**

כ שכר כי-תשא - פרק כ"א ועונש

אני רואה בילד הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם, או בן שיעמוד ממנו. פירוש ה"סולם" כאן].

חייך ההוא רביא ואמר, רבותי אימא קמייכו חד מלה. פתח ואמר (איוב לב, ו) צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני ואזעירנא גרמי לימים, לגבי בר נש דאית ליה יומין סגיאין כו', דימים ידברו כו'. ואתם ישישים, חמינא לכו ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל דא, בגין דאנא רביא, שוינא ברעותי דלא למללא עד תרין ירחין, ועד יומא דא אשתלימו, והשתא דאתון הכא, אית למפתח באורייתא קמייכו.

צחק ילד ההוא ואמר, רבותי, אומר לפניכם דבר אחד. פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני, דהיינו שמיעטתי את עצמי, לימים, לפני אדם שיש לו ימים רבים כו', משום שאמרתי ימים ידברו כו'. ואתם ישישים, ראיתי אתכם ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל כן בשביל שאני ילד, שמתי ברצוני שלא לדבר עד ב' חדשים, ועד היום הזה נשלמו. ועתה שאתם כאן, יש לפתוח בדברי תורה לפניכם].

קב הישר כאן: והתחיל לדרוש זה הפסוק **כי נר מצוה ותורה אור**, וגילה להם כמה סודות בתורה על פי הסוד. ואחר כך פתח ואמר]:

והשתא רבותי, אנא מבבל, וברא דרב ספרא אנא, ולא זכינא לאשתמודעא לאבא, ואטרידנא הכא, ודחילנא [עד הכי למימר מילין דאורייתא, קב הישר כאן], דהא יתבי ארעא דא אינון ארייוון באורייתא, ושוינא עלי, דלא אימא מילי דאורייתא קמי בר נש עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו. זכאה חולקי דאתערעתון הכא.

שכר כי-תשא - פרק כ"א ועונש כא

[ועתה] רבותי, אני מבבל, ובנו של רב ספרא אני, ולא זכיתי להכיר את אבי, ונגרשתי לכאן, ויראתי, מפני שיושבי ארץ הזו הם אריות בתורה, ושמתי עלי, שלא לומר דברי תורה לפני איש עד שני חדשים. וביום הזה נשלמו. אשרי חלקי שפגשתיכם כאן. פירוש ה"סולם" כאן].

ארים רבי יוסי קליה ובכי, וקמו כולהו ונסקוהו ברישי. אמר רבי יוסי, זכאה חולקנא דזכינא בהאי ארחא, למשמע מילי דעתיק יומין מפומך, מה דלא זכינן למשמע עד השתא.

[נשא] רבי יוסי קולו ובכה, וקמו כולם ונסקוהו בראשו. אמר רבי יוסי, אשרי חלקי שזכיתי בדרך הזה לשמוע דברי עתיק יומין מפיד, מה שלא זכיתי לשמוע עד עתה. פירוש ה"סולם" כאן¹⁰].

יתיבו כולהו, אמר לון, רבותי, מדחמינא צערא דהאי חמי וברתי, דדחקי ומצטערי בנפשייהו דלא ידענא ברכת מזונא, אמינא לון, דעד דאנדע ברכת מזונא לא אתחבר באנתתי כארח כל בני עלמא. ואף על גב דיכלנא לשמשא בה בלא חובה, לא בעינא למעבר על דעתייהו, הואיל ולא הוינא יכל למימר מידי עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו כו'.

[ישבו] כולם, אמר להם [החתן¹¹], רבותי, משראיתי הצער של חותני ובתו [אשתי], שנדחקו ונצטערו בעצמם על שאיני יודע ברכת המזון [וקריאת שמע], אמרתי להם, עד שאדע ברכת המזון¹² לא אתחבר באשתי כדרך כל בני העולם.

לט) ובקב הישר כאן: אלמלא לא באתי זכינא למשמע מילין דעתיק יומין דנפיק מפומך, מאי דלא זכינא למשמע עד השתא - דיינו.

(מ) קב הישר כאן.

כב שכר כי-תשא - פרק כ"א ועונש

ואף על פי שיכולתי לשמש בה בלי חטא, לא רציתי לעבור על דעתם, משום שלא יכולתי לומר משהו עד שני חדשים. פירוש ה"סולם" כאן].

חדו רבי יוסי ורבי חייא^מ וחמוי וברתי, ובכו מסגיאו חדוה. אמר רבי יוסי, במטו מינד, כיון דשריאת, אנהיר לן יממא, זכאה חולקנא בארח דא כו'.

[שמחו] רבי יוסי ורבי חייא וחותנו ובתו, ובכו מרוב שמחה. אמר רבי יוסי, בבקשה ממך, כיון שהתחלת, תאיר לנו את היום, אשרי חלקנו בדרך הזה. פירוש ה"סולם" כאן].

קמו כולוהו ונשקוהו. אמר רבי יוסי, ודאי הילולא איהו יומא דא, ולא ניפוק מהכא עדי דיתעביד הילולא בכל אנשי מתא. דא הוא הילולא דקודשא בריך הוא אתרעי ביה. נטלו לה לאינתתי ובריכו לה בכמה ברכאן. עבדו דאבוה יתקן ביתא אחרא לחדוה. כנישו כל אנשי מתא לההיא חדותא, וקראו לה כלה, וחדו עמהון כל ההוא יומא, ואיהו חדי עמהון במלי דאורייתא כו'.

[קמו] כולם ונשקוהו. אמר רבי יוסי, ודאי יום משתה הוא יום הזה, ולא נצא מכאן עד שיהי נעשה המשתה לכל אנשי העיר. זהו משתה שהקדוש ברוך הוא רוצה בו. לקחו את אשתו וברכו אותה בכמה ברכות. עשו, שאביה יתקן בית אחר בשביל השמחה. אספו כל אנשי העיר לשמחה ההיא, וקראו [את אשתו] כלה, ושמחו עמהם כל אותו היום, והוא שמח עמהם בדברי תורה [ועל סעודות הנישואין פתח החתן על פתורא ובאר ענין שבע ברכות, סודות נפלאים וחיידושים הרבה, קב הישר כאן, כדלהלן בזהר]. פירוש ה"סולם" כאן].

(מא) בקב הישר כאן: עד שאגלה לכם סוד ברכת המזון בסודות גדולים ונפלאים - כדלקמן בזהר הקדוש כאן.
(מב) בקב הישר כאן: רבי יוסי ורבי אבא ורבי חייא.

כג **ועונש** כ"א - פרק כ"א **שכר**

חדו כולחו כל ההוא יומא במילין דאורייתא, וכל בני מתא עבדו ליה רישא עליהו. ליומא אחרא קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו לון, ואזלו לארחייהו.

[שמחו כולם כל יום ההוא בדברי תורה, וכל בני העיר שמו אותו, [את הילד], ראש עליהם [להיות להם רב ומורה צדק. קב הישר כאן]. ביום השני, קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו אותם והלכו לדרכם. פירוש ה"סולם" כאן].

כד מטו לגביה דרבי שמעון, זקף עינוי וחמא לון. אמר לון, מסתכל הוינא בכו יומא דא, וחמינא לכו תרין יומין וחד ליליא דהויתון לגבי משכנא דההוא נער מטטרוון, וההוא נער הוה אולפין לכו רזין עילאין בחדוה דאורייתא. זכאה חולקכון בני.

[כשהגיעו לפני רבי שמעון, נשא עינוי וראה אותם. אמר להם, מסתכל הייתי בכם ביום הזה, וראיתי אתכם שני ימים ולילה אחד שהייתם במשכן של נער מטטרוון, ונער ההוא לימד אתכם סודות עליונים בשמחת התורה. אשרי חלקכם בני. (פירוש, הילד הזה הי' לו מדרגת מטטרוון שנקרא נער, ועל כן ביתו הי' משכן מטטרוון). פירוש ה"סולם" כאן].

סדרו מילין כולחו קמיי, וסחו ליה עובדא, אמר לון, זכאין אתון, וזכאה חולקי, דהא אדכרנא יומא חד דהוה אזיל עמי בארחא רב ספרא אבוי, ובריכית ליה כד אתפרש מיני, דיהא ליה בר אריא באורייתא, ולא בריכית ליה דאיהו יזכי ביה. זכאה חולקכון בני, עלייכו כתיב וכל בניך לימודי הי'.

[סדרו לפניו כל הדברים, וסיפרו לו המעשה. אמר להם, אשריכם ואשרי חלקי, כי אני זוכר שיום אחד הלך עמי בדרך רב ספרא אביו [של החתן, קב הישר כאן], וכשנפרד ממני ברכתי אותו שיהי' לו בן שיהי' ארי' בתורה. ולא ברכתי

אותו, שהוא יזכה לראות כן^מ [ועל כן נפטר, ולא הכיר אותו].
אשרי חלקכם בני, עליכם כתוב וכל בניך לימודי ה'. פירוש
ה"סולם" כאן].

עד כאן סיפור הזוהר הקדוש, עם הוספות מספר קב הישר
ועם תירגום ופירוש ה"סולם".

וכל השתלשלות הסיפור הזה, אשר בתו של האכסנאי תזכה
שיתגלה לה אשר בעלה הוא איש מורס מעם וכו' - כל זה
זכתה האשה על ידי זה שהאירה להחכמים הקדושים ב"נר
מצוה", בהדלקת הנר שעל ידי זה יכלו לעסוק באורייתא, ועל
ידי זה זכתה להמשך הכתוב - **"ותורה אור"**^מ.

מג) בקב הישר כאן: ולא בריך ליה דיזכה לגדל אותו וכו'.
מד) ומכיון שאנו עוסקים בהדלקת נרות שבת וי"ט ונרות
נשמה, נביא כאן דברי הקב הישר (פ"ו בשם המהרי"ל) שכתב
ז"ל: שמעתי טעם הגון למה מזכירין נשמות במדינות פולין
באחרון של יו"ט, דע כי אחת מעשרה נסים שהיו במקדש הוא
שכל ישראל היו נכנסים לבית המקדש ג' פעמים בשנה בחג
המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות והיו עומדים צפופים
ומשתחווים רווחים, וזה הי' נגד הטבע, והענין כך, כי כל רגל ורגל
היו באים נשמת אברהם יצחק ויעקב לבית המקדש של מעלה עם
כל נשמות הצדיקים והמקדש של מטה הי' מסתלק, והי' בהיות
המקדש של מעלה יורדת למטה ומקדש של מעלה הוא רוחני, לכן
הי' יכול לקבל כל כלל ישראל, ולכן עכשיו שחרב בעונינו צריכין
אנו להזכיר נשמות אבותינו הקדושים בכל רגל ורגל, כדי שיהי'
זכותם עומדת לנו ולזרעינו עד עולם אמן, עכ"ל. ראה בפנים
הספר בענין נר-נשמה באריכות.

ובספר שארית ישראל (דף ט') כתב: "וקבלתי ממורי הרב
מטשערנאביל ז"ל, [נהרה"ק בעמח"ס מאור עינים] כי חנוכה הוא
בסוד אורו של משיח כמאמר ערכתי נר למשיחי, שע"י מצות

ועל יסוד דברי הזוהר הקדוש פרשת תרומה הנ"ל, כתב בספר דעת תורה^{מה} **שכל זכות האשה בנרות הוא, אם בעלה ובניה לומדים אצל הנרות, עיין שם.**

הנרות בחנוכה נמשך עלינו אור משיח צדקינו אור צדיקים אור צדיק יסוד עולם הכולל בתוכו אור שבעה רועים בחי' אור זרוע לצדיק, שעל ידי אור של חנוכה נמשך אורו של משיח" וכו'.

הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו'. עכ"ל"ק (מה) סימן רס"ג ס"א. ועיין בליקוטי מהרי"ח שמביא שסיפר לו איש נאמן תלמיד חכם וירא שמים ששאל את מרן הגה"ק שר התורה מר"ה חיים האלברשאם מצאנו זצלה"ה אם ילמוד אצל הנרות שלנו והשיב לו שמוותר ללמוד, עיין שם.

והנה בשולחן ערוך (סי' ער"ה ס"א) פסק לאסור לקרות בליל שבת לאור הנר ואפילו בנר של שעוה, וכתב בבית יוסף דגם בנר שעוה דלא שייך שמא יטה יש לאסור מחשש שמא ימחוט ראש הפתילה, אבל הרש"ל כתב דנהגו העולם להקל לקרות אצל נרות שעוה או חלב והטעם דשמא ימחוט הוא מלאכת כיבוי וכיבוי הזה מלאכה שאינו צריך לגופה וליכא איסורא דאורייתא, וכן כתב הטורי זהב, אך המגן אברהם מסיק דראוי להחמיר היכא דאפשר וכן כתבו האחרונים דראוי להחמיר ועיין בפרי מגדים (בסימן ער"ה בא"א) שכתב שנהגו להקל, וכן בנתיב חיים מקיל ללמוד אצל נרות שלנו שלא להתבטל מדברי תורה ועיין שם. ועיין בפרי מגדים (א"א סימן ש"ז) שהביא משיירי כנסת הגדולה שהמהרי"ט היה לומד לאור הנרות יעיין שם מה שכתב בזה.

סימן (רס"ג) הביא דברי המעבר יבק (שפתי צדק פט"ו) בשם הזוהר הקדוש (פרשת תרומה) הנ"ל: **דכל זכות האשה בנרות היא אם בעלה ובניה לומדים לאורם.**

פנינים יקרים על פרשת השבוע

אך את שבתותי תשמרו... לדעת כי אני ה' מקדשכם
(כי תשא לא, יג)

אי"ל הקב"ה למשה:

מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש
ליתנה לישראל לך והודיעם - הנותן מתנה לחבירו צריך
להודיעו (גמרא).

אל ביתו של הרבי ר' שמעלקא מניקעלשבורג נכנס עני
וביקש נדבה. לא היי לרבי בידו מאומה, חיפש בבית ומצא
טבעת יפה של הרבנית, לקחה ונתנה לעני. חזרה הרבנית
והבחינה בנעשה, הרימה קול צעקה: הלא הטבעת יקרה מאד
ושוי לכל הפחות כ"ה זהובים!

שמע ר' שמעלקא את צעקותי ויצא לרדוף אחר העני.
הלה, בראותו שהרב רץ אחריו, החיש את פסיעותיו כי חשש
אולי אומר הרב לתבוע ממנו את הטבעת בחזרה. נזדרז הרב
והגביר את מרוצתו עד שהשיגו, אמר:

דע לך שהטבעת יקרה ושוה כ"ה זהובים, אל תמכרנה
בפרוטות...

ובשבת קודש דרש רבי שמעלקא לפני בני עדתו. אחרי
שסיפר להם מה שאירע לו בזה השבוע, עם העני והטבעת,
הוסיף: זהו שאמר הקב"ה למשה "מתנה טובה יש לי... לך
והודיעם", לך והודיע להם כמה יקרה היא מתנת השבת, שלא

שכר - כי-תשא - פרק כ"א ועונש כז

יבזבזו אותה על דברים של מה בכך, שלא יבלו את היום באכילה ושיחה בטלה ודברי הבאי, כי קדוש היום לאדוננו!

דרש רבי ישראל מאיר הכהן, בעל "חפץ חיים":

טעם שאמרו "כל המשמר שבת כאילו קיים כל התורה כולה", ולהיפך, המחלל אותה כאילו היפר כל המצוות - לפי שמצינו הקב"ה אומר למשה רבינו "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל", ואם הכלה מחזירה לחתן את הסבלונות ששיגר לה, הרי זה מוכיח שאינה רוצה בו והשידוך נתבטל, כך גם בשבת: אם אין שומרים אותה, הרי שמחזירים המתנה שנתן לנו אלקים, ובזה מראים חלילה שאין לנו חפץ בקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים...

* * *

ושמרתם את השבת (כי תשא לא, יד)

רבי יחיאל מיכל מנובהרדוק, בעל "ערוך השולחן", תיקן בעירו שיתפללו קבלת שבת בבית הכנסת בעוד היום גדול, כאשר השמש עדיין בגובהו של רקיע, וזאת - בכדי להבטיח שאחרון לעגלונים פשוטי עם יזדרז ויספיק להכניס את סוסו ועגלתו אל תוך האורווה לפני תחילת בין השמשות ויציאת הכוכבים...

* * *

ושמרו בני ישראל את השבת (כי תשא לא, טז)

"ושמרו" - מפרש רבי חיים ך' עטר: ויצפו, כמו "ואביו שמר את הדבר". שלא יהי השבת עליהם לטורה, אלא ישמחו בו ויהיו תמיד ממתנינים ומצפים בכליון עינים - מתי יבוא.

* * *

כח שכר כי-תשא - פרק כ"א ועונש

רבי נטע מאווריטש, תלמיד הבעש"ט,

מיום עמדו על דעתו, לא ראה שינה בעיניו בשבת. אמר:
כתוב "ושמרו בני ישראל את השבת" ומעולם לא מצינו שומר
והוא ישן בעמדו על משמרתו.

* * *

אף הוא הי' אומר:

הקיסר נאפאליאן בימי מלכותו הי' ממעט בשינה, אמר:
"חבל על כל רגע של מלכות". והרי כל ישראל בשבת מלכים
ובני מלכים הם, והאדם שנתמנה מלך ללילה ויום אחד - כלום
יעביר ויבלה יום מלכותו בשינה!?

* * *

שח רבי מענדעלע מקאצק:

אינני יודע מה רוצים בני אדם, בימות החול עושה כל אחד
מה שלבו חפץ, וכשבא שבת קודש הריהו מתעטף בקאפאטע
של משי, מתהדר באבנט שחור ועוטה את השטריימל, וכבר
נהנו מחותן עם "לכה דודי" - ואני אומר: כמעשהו בחול כך
מעשהו בשבת!

* * *

אף תלמידו רבי יצחק מאיר מגור הי' אומר:

השבת הוא כמו צדיק גדול, שליד פתחו עומדים משמשים
ואין מניחים להיכנס, מה העצה? להיות תמיד מוכן, לשקוד על
דלתותי יום יום, וברגע שתיפתח הדלת ימהר ויכנס...

* * *

שכר **כי-תשא** - פרק כ"א **ועונש** **כט**

לעשות את השבת (כי-תשא לא, טז)

מפרש רבי חיים ׳ עטר (בעל אור החיים-הקדוש):

כל רגע שיהודי מוסיף מחול על הקודש יסכים ה' לקראו "שבת", נמצא שהוא עושה שבת ממש; כי השעות מיום ששי - וגם מיום ראשון - שהם חול, באים בני ישראל ועושין אותן שבת...

אמנם קדושת השבת היא "קביעא וקיימא" מאז ששת ימי בראשית, אבל גם לתוספת של שבת יש קדושה, והיא כולה משל בני ישראל.

* * *

ה"חפץ חיים" הי' אומר:

כמה נואלו קטני אמנה המאחרים לקבל שבת וממהרים לצאת. הרי כל ששת ימי המעשה יונקים מן הקללה של "בזעת אפיך", ורק שבת נתברכה בברכת ה'; ואמנם בני בינה ממהרים להיכנס לשבת, לקבל ברכתה, ומאחרים לצאת כדי לא להיכנס מהר לקללת ימי המעשה, אבל אלו מאחרים להיכנס אל הברכה, ונחפזים לצאת ממנה אל הקללה.

* * *

כתוב בזוהר הקודש:

"מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבתות ויום טובים - ואפילו בשבתות של חול!"

ומבאר הרה"ק רבי משה טייטלבוים בעל "ישמח משה":

מצוה להוסיף מחול אל הקודש, ואותה תוספת יש לה דין שבת, היא הנקראת "שבת של חול" - וגם אז יש השראת השכינה בישראל.

בעזרת השם יתברך

ספר
שכר ועונש

חלק שני
ספר שמות

◆ מפתח ◆

תוכן הענינים
לפי סדר הפרקים של
ספר שמות

במפתח זה יבואו כל הענינים היסודיים
הכתובים בכל פרק

הספר נדפס לזכות הרבים
ונחלק בחינם לכל דורש ומבקש

תוכן העניינים לפי סדר הפרקים של ספר שמות

פתח השער : לאור המצב הנורא שהכלל ישראל נמצאת בה כעת והמאורעות השונות ומשונות אשר אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה האסונות המפחידים ששמעו ימינו ודוה לבינו והמצב המסוכן בארצינו הקדושה ראינו לנכון לעורר את אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר שידעו ויבינו את כוחו הגדול של היצר הרע ותחבולותיו לצוד נפשות בני ישראל, ואז ידעו להיזהר ממנו. - על ידי שפע של כסף וזהב עשו את העגל. - ובתים טובים תבנה וגוי וכסף וזהב ירבה לך וגוי ורם לבבך ושכחת את ה'. - על ידי העושר של ביות הים התרחקו בליבם מה'. - היצר הרע משפיע כסף להכניס בני אדם ברשתו. - היצר הרע ממשיך באותו הכיוון. - רדיפת כבוד ואנוכיות, מחלוקת, פאליטיק וקנאת איש מרעהו, הם שורש פורה ראש ולענה להרחיק את האדם מיראת שמים. - התיקון השלם. - רדיפת הגשמיות מתחלק לג' סוגים שונים. - אין לאדם חלק בתורת משה רבינו אם לא מאמין שהכל נסים, אין טבע ומנהגו של עולם. - הדין והמשפט בבית דין של מעלה. - אלה ששקועים בבור הגשמיות לא יזכו לקבל פני משיח. - השיכור נדמה לו שהכל טוב. - הנסיונות בעולם הזה הוא לפי גודל חטאו שחטא בגלגול הקודם. - קין בחר לו חיי עולם הזה מפני שחשב שרק בזה תלוי הצלחתו. - יתכן שיהיי האדם שפל מאד ורחוק מרוחניות ויש לו ניצוץ ושורש נשמה גבוה מאד.

פרשת שמות פרק י"ג : בו יבואר בו דברים המועילים לגוף ולנשמה, וסדר הכניסה לגיהנם, ואיך לפדות את עצמו שלא יצטרך ליכנס לגיהנם. - מעשה נורא ברשע אחד שהיו דנים ביסורים וביגיהנם. - לקבל עליו יסורים ולהתפלל להקל מהעונשים החמורים של אביו

ואמו ורבו. - סדר כניסת הנשמה לגיהנם. - יש נשמות שנדחות בגופים בבהמות ובעופות ובשרצים ורמשים, ועל ידי ישראל נתעלו. וכשיכלו הנשמות שבאותן גופים, אז יבוא בן דוד. - מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע שראה צפרדע גדולה מאוד, ובכתה לפניו מאוד שיתן לו תיקון, ואמרה לו שהיה תלמיד חכם בגלגול הקודם ובגלל שזלזל בנטילת ידים נתגלגל בצפרדע. - נפטר אחד בא בחלום תוך שלושים יום לפטירתו להזהיר שיבריחו עצמם מן העיר כי כלתה עליהם הרעה חס ושלום, ובזכות שהנפטר אמר תהלים בחייו הציל את כל העיר. - מצות מילה כהלכתה. - הרוצה לזכות לבנים צדיקים יקח לו מוהל כשר וירא שמים כמבואר בשי"ע יו"ד סימן רס"ד ברמ"א וזה לשונו: ויש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל היותר טוב וצדיק. - מוהל המשנה מצות מילה מהמסורת ומבטל מצות פריעה בצפרניים ומציצה בפה אינו לא כשר ולא צדיק. - סדר ההכנה לברית מילה. - הודעה ואזהרה חמורה!!! - היות ווי עס איז געקומען צו אונזערע אויערן אז עס געפונען זיך געוויסע מוהלים קלי הדעת וועלעכע ווילען מבטל זיין די הייליגע מצוה פון מציצה בפה וואס אידן האבן דאס איינגעהאלטן מימות משה רבינו ע"ה, און באנוצען זיך מיט פארשידענע תירוצים, ווי עס האבען דאס געוואלט אלע יארן די רעפארמער מבטל זיין. אזוי ווי די גמרא זאָגט אין מסכת שבת דף קלג:

פרשת וארא פרק י"ד: יש להנשמה שוטר מיוחד שעומד תמיד להפילו במים בכל רגע ורגע עד זמן הקצוב לו. - סדר הכניסה לגיהנם. - האיך זורקים את הנשמה מקצה העולם לקצה העולם. - סדר הגלגול בבהמות וחיות טמאות ושקצים ורמשים. - נתגלגל להביא לעולם נפש שהרג. - נשמה סובלת בגלגול יותר משני אלפים שנה. - כמה פעמים האדם מתגלגל. - מעשה נורא איך שהמגיד מקאזניץ זצ"ל הוציא ותיקן רוח. - הרוח צועק על המגיד מקאזשניץ. -

ה **ועונש** תוכן העניינים **שכר**

המגיד מקאזשניץ גוזר על הרוח שישתכל בפניו. - מקאזשניץ מתקן הנשמה שתוכל ליכנס תיכף לגיהנם. - מעשה נורא איך שרשע ואכזר גדול על עניים מתגלגל בעורב והאר"י זכרונו לברכה אינו רוצה לתקן אותו.

פרשת בא פרק ט"ו: על ידי תשובה יכול לזכות לחיי העולם הבא. - שום הרהור תשובה לא נאבד לעולם. - מעשה נורא שיכולים לראות גודל מעלת הרהור תשובה. - סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים. - מעשה בדמשק - בבתולה שנכנס בה רוח. - הרוח מבקש שיקראו את רבי חיים וויטאל שיבא אליו. - בשמים מדקדקים על כל דבר קטן. - מעשה נורא ברוח אחד שנכנס באשה, ובאו לראותה מארבע כנפות הארץ. - מעשה נורא בדיבוק מספר מעשה השם. - שאלות ותשובות לדיבוק מבעל שלשלת הקבלה זצ"ל. - שאלות על ענין הנשמה אופן יציאתה מהגוף בעת המיתה. - צדיק מעניש חסיד שלו בעולם הזה כדי שלא יצא מכשול מתחת ידו. - מעשה נורא שסיפר הגאון הצדיק מקלויזענבורג זכר צדיק לברכה איך שהצדיק הקדוש רבי ברוך מגארליץ בנו של הרב הקדוש מדברי חיים זכר צדיק לברכה בא מעולם העליון להציל יהודים ממאכלות אסורות, וזה קרה בעיר הבירה בערלין וראה במו עיניו את בעל העובדא.

פרשת בשלח פרק ט"ז: שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן. - גודל עניין הברכות ועניית אמן. - הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם. - המסתכל בנשים נידון בגיהנם דאקרי בור. - מי שלא נוהר בעצמו ולא היה ירא וחרד

על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה נקרא חוטא. - שכר העונה אמן בעולם הזה שהשפע מגיע אליו בלי טורח. - עניית אמן יהא שמיה רבה, מונע הפורעניות מלבוא לעולם. - פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים. - העונה אמן יהא שמיה רבא כראוי נפש רוח נשמה שלו מתעלים. - על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר להיכל גבוה מאד. - מעשה ברוח אחד שנכנס בנערה מספר שער הגלגולים. - מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים. - בעניין הגלגול מספר חרדים. - עניין הריגת בעלי חיים. - עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה. - המזלזל בנטילת ידים מתגלגל במים. - פרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים. - מי שנתגלגל באיזה דבר יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו.

פרשת יתרו פרק י"ז: כל עניני צער שמזדמן לאדם, ואפילו אם אחד מחרפו ומגדפו הכל הוא מן השמים, אלא שמגלגלים חוב על ידי חייב. - מעשה נורא מהחפץ חיים זצ"ל. - החפץ חיים מחכה עשר שנים עד שזכה לראות בעיניו שהרשע קיבל את העונש המר. - מכתב גלוי מהצדיק הקדוש בעל החפץ חיים זכר צדיק לברכה. - בו יבואר גודל השכר של הנשים השומרות עצמן לילך בבגדי צניעות. וגודל העונש חס ושלוש לאלו העוברות על זה. וכל הצרות הבאות על המשפחה הם בגלל שאינם שומרים על הצניעות. - אחרי מאה ועשרים שנה ימצאו עשרות אלפים ברכות ושמות הקדושים שאמר לבטלה. - בו יבואר גודל גנות העריות וגודל העונש על זה. - כל מי שלהוט אחרי בולמוס של עריות מאבד את נפשו וטורדו מחיי העולם הבא. - מעשה נורא ברשע שחמד אשת שכנו ואחר כך עבר על כל עשרת הדברות. - הפורש מן העריות. - קדושים תהיו כי קדוש אני. - מסירת נפש

לא לעבור על איסור עריות. - אם הוא מתגבר על יצרו וניצול מן העבירה, זכותו קיימת לכל דורותיו הבאים אחריו. - למה זכה יוסף לכל הגדולה. - שכר הגדול להעומד בניסיון שלא להיכשל בעריות. - מי שמתגבר על יצרו בדבר ערוה זוכה ומאיר על ראשו אור מן השמים. - אם נזדמן לאדם עניין של איסור ונתגבר על יצרו, יזכהו הקדוש ברוך הוא למדרגה רמה בעולם הבא שיהיה לאות ותפארת בתוך ישראל וגם בעולם הזה לו ולכל דורותיו הבאים אחריו שיהיו מגיבורי ישראל. - מעשה נורא מעונש אם ובת שלבשו בגדי פריצות. - האם שורפת את בתה. - האם צועקת "רחמו, הושיעו לנו". - אחר הפטירה יתהפכו האבות והאמהות לאכזרים גדולים, וידונו בניהם בכל מיני אכזריות שבעולם. - אם מעולם העליון שהענישה את בתה שסירבה ללבוש בגדי צניעות. - מעשה נורא מה שקרה ב-400 נערים ונערות. - מעשה ב-93 בנות שמסרו נפשן למות על קדושתן.

פרשת משפטים פרק י"ח: העונש הגדול בעולם הזה על

שנהנה מגניבות וגזילות

ואיסורים, שעל ידי זה הבנים יוצאים לא עלינו לתרבות רעה, חס ושלוש. - העונש הגדול באחד שמתו לו בניו רק בגלל שבירך ברכת המזון בלי בגדים, וכשתיקן מעוותו ריחם עליו ה' וזכה לבנים חיים. - סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים. - מעשה גדול שהי' בק"ק צפת, ברוח שנכנס לאשה והיו שם קרוב למאה אנשים. - ענין עשן אש וגפרית. - הרוח מגלה עוונות שעשה בחייו. - עוד מעשה נורא ברוח שנכנס בבחור. - מעשה נורא שאירע בצפת.

פרשת תרומה פרק י"ט: מבואר בו כמה עניני גלגולים

שיכול להתגלגל אם לא ישוב

בתשובה. - האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים

בגיהנם. - המחללי שבת נידונים בגיהנום לעולם. - סיפור נורא - מספר שבחי בעל שם טוב. - מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים והבעל שם טוב תיקן אותו. - בגודל עונש המסור. - הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושמר כל מצות ה'. - מיר ברענגען אראפ עטליכע מראה מקומות וועגען דעם שרעקליכען עון המר והנמהר פון מסירה, וואס איז ליידער לעצטענס אזוי פארשפרייט געווארען.

פרשת תצוה פרק כ': בו יבואר העונשים הקשים שמענישים את האדם על שנהג בפריצות והפקירות, ועל שהדריכו את בנותיהם במלבושי פריצות ושחץ, וכו'. - הפוגמים בברית קודש לא יזכו לראות פני משיח ונידונים בגיהנם לדורי דורות ומעכב הגאולה. - כל עבירה באה לפניו בעצמו ומעיד עליו אתה עשיתני ויצרתני ביום פלוני ופלוני. - למה ברא הקב"ה יסורים גופים ונפשיים. - מודעה ואזהרה מאת רבותינו הגאונים והצדיקים.

כי תשא פרק כ"א: עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה. - הרמ"ח מצות עשה צועקים בכל יום ויום על האדם, עשה אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים. - העוסקים בצרכי ציבור ומבטלים מתורתו כדי להעמיד הדת על תילה מקבלים שכר כאילו היו יושבים ועוסקים בתורה. - הכופה את חבריו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה המצוה. - הנטפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה. - מעשה באשה שבכתה הרבה לזכות לבעל תורה וירא שמים באמת - וזכתה לבעל צדיק וקדוש שמסר נפשו וקפץ מהגג לשמוע ולענות אמן יהא שמיא רבא.